

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU25

Polisfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår fyra tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om polisfrågor. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- renodling av polisens arbetsuppgifter
- avskaffande av danstillstånd
- brott av s.k. djurrättsaktivister
- tullens brottsbekämpande verksamhet m.m.

I dessa delar finns två reservationer (S, V, MP).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden som rör polisfrågor. I motionerna tas upp ett stort antal frågor som rör olika aspekter av polisens organisation och arbete.

I ärendet finns totalt 53 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och fem särskilda yttranden (M, SD, KD, L).

Behandlade förslag

En motion som väckts med anledning av en särskild händelse av större vikt.

Ca 230 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	15
Utskottets överväganden.....	16
En mer effektiv polis.....	16
Renodling av polisens arbetsuppgifter.....	24
Danstillstånd och tillstånd till hotellrörelse.....	32
Polisens befogenheter och arbetsmetoder.....	36
Kompetens och bemötande.....	53
Polisens utrustning.....	55
Polisens arbetsmiljö.....	57
Intern tillsyn.....	60
Trafikpolisen.....	63
Polisens samarbete med Försvarmakten.....	67
Polisens samarbete med andra myndigheter.....	70
Särskilt utsatta områden och gängkriminalitet m.m.....	77
Ordningsvakter.....	93
Brott av s.k. djurrättsaktivister.....	98
Brott på internet.....	105
Ekonomisk brottslighet.....	108
Mängdbrott.....	113
Allmän ordning och utsatta medborgare.....	117
Passlagen m.m.....	131
Gränskontroller och inre utlänningskontroller.....	134
Europol.....	150
Tullverkets brottsbekämpande verksamhet m.m.....	152
Övriga frågor som rör polisens verksamhet.....	161
Motioner som bereds förenklat.....	172
Reservationer.....	173
1. Tydligare mål och bättre uppföljning, punkt 1 (M, C, KD, L).....	173
2. Administrativt stöd, punkt 2 (M, C, V, KD, L).....	174
3. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 3 (S, V, MP).....	175
4. Tillstånd till hotellrörelse, punkt 5 (SD, C, L).....	175
5. Slumpmässiga kontroller av drograttfylleri, punkt 6 (M, C, KD, L) ..	176
6. Hundsök efter narkotika på skolor, punkt 7 (M).....	176
7. Utökade befogenheter att göra husrannsakan, punkt 8 (KD).....	177
8. Tillfälliga arrester, punkt 9 (KD).....	178
9. Publicering av bilder på gärningsmän, punkt 10 (M).....	178
10. Insamling och lagring av biometriska uppgifter, punkt 11 (M, KD) ..	179
11. Kamerabevakning av fordon, punkt 12 (M, C, KD, L).....	179
12. Skottdetektorer, punkt 13 (M, KD).....	180
13. Civila poliser, punkt 14 (M).....	181
14. Kompetens och bemötande, punkt 17 (V).....	181
15. Utrustningslyft, punkt 18 (SD).....	183
16. Säkrare arbetsmiljö, punkt 20 (V).....	184
17. Straffbart att störa polisens arbete, punkt 21 (SD).....	185
18. Trafikövervakning av tung trafik, punkt 23 (M, KD).....	186
19. Åtgärder mot svarttaxi, punkt 25 (V).....	186
20. Polisens samarbete med Försvarmakten, punkt 26 (M, KD).....	187

21. Polisens samarbete med Kronofogdemyndigheten, punkt 27 (KD).....	188
22. Samarbete mot seriebrottslighet, punkt 28 (M, KD).....	189
23. Samarbete mot finansiering av terrorism, punkt 29 (M, KD).....	190
24. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 30 (M, KD, L).....	190
25. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 30 (V).....	192
26. Nolltolerans mot småbrott, punkt 31 (C).....	193
27. Zonförbud och visitationszoner, punkt 32 (M, KD).....	194
28. Undantagstillstånd, punkt 33 (SD).....	195
29. Belöningsystem och tipspengar, punkt 35 (M).....	196
30. Ordningstvakter, punkt 36 (M, C, KD).....	196
31. Brott av s.k. djurrättsaktivister, punkt 37 (S, V, MP).....	198
32. Arbetet mot barnpornografi, punkt 38 (C).....	199
33. Arbetet mot barnpornografi, punkt 38 (L).....	200
34. Arbetet mot dopningsbrott, punkt 39 (KD).....	200
35. Ekonomisk brottslighet, punkt 40 (SD).....	201
36. Brott mot butiker, punkt 41 (M, SD, KD).....	202
37. Utredning av mängdbrott, punkt 42 (M, C, KD).....	203
38. Nationellt tiggeriförbud m.m., punkt 43 (M, SD).....	203
39. Olovliga bosättningar, punkt 44 (SD, KD).....	204
40. Utsatta EU-medborgare, punkt 45 (V).....	205
41. Demonstrationstillstånd, punkt 46 (C).....	206
42. Passlagen m.m., punkt 47 (M).....	207
43. Gränskontroll, punkt 48 (M, KD).....	208
44. Gränskontroll, punkt 48 (SD).....	209
45. Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet, punkt 49 (SD).....	210
46. Inre utlänningskontroll, punkt 50 (M, SD, KD).....	210
47. Europeiska unionens yttre gräns, punkt 51 (L).....	212
48. Stöd till Grekland, punkt 52 (SD).....	212
49. Europols mandat m.m., punkt 53 (L).....	213
50. Falsa uppgifter i polisförhör, punkt 55 (M, SD, KD).....	214
51. Skyddade personuppgifter, punkt 56 (M, SD, KD).....	215
52. Registerkontroll, punkt 57 (KD).....	215
53. Brottsofferfrågor, punkt 59 (M, C, KD).....	216
Särskilda yttranden.....	217
1. Falsa uppgifter i polisförhör, punkt 55 (L).....	217
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 60 (M).....	217
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 60 (SD).....	217
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 60 (KD).....	217
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 60 (L).....	218
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	219
Motion väckt med anledning av händelse av större vikt.....	219
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20.....	219
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrkts av utskottet.....	243

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En mer effektiv polis

1. Tydligare mål och bättre uppföljning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2019/20:2357 av Lars Jilmstad (M),

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 1 (M, C, KD, L)

2. Administrativt stöd

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 2 (M, C, V, KD, L)

Renodling av polisens arbetsuppgifter

3. Renodling av polisens arbetsuppgifter

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om renodling av polisens arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:550 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4,

2019/20:2524 av Katarina Brännström (M),

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 5 och

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11 och

avslår motion

2019/20:2218 av Lotta Finstorp (M).

Reservation 3 (S, V, MP)

Danstillstånd och tillstånd till hotellrörelse

4. Danstillstånd

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om avskaffande av danstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:379 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 3,

2019/20:1776 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 4 och

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

5. Tillstånd till hotellrörelse

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1776 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 7,

2019/20:2006 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD),

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 och

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 10.

Reservation 4 (SD, C, L)

Polisens befogenheter och arbetsmetoder

6. Slumpmässiga kontroller av drograttfylleri

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 24 och

2019/20:3111 av Linda Ylivainio (C).

Reservation 5 (M, C, KD, L)

7. Hundsök efter narkotika på skolor

Riksdagen avslår motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 48.

Reservation 6 (M)

8. Utökade befogenheter att göra husrannsakan

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 30 i denna del och

2019/20:3214 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 7 (KD)

9. Tillfälliga arrester

Riksdagen avslår motion

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19.

Reservation 8 (KD)

10. Publicering av bilder på gärningsmän

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10 och

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 9 (M)

11. Insamling och lagring av biometriska uppgifter

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 21 och 22.

Reservation 10 (M, KD)

12. Kamerabevakning av fordon

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12 och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Reservation 11 (M, C, KD, L)

13. Skottdetektorer

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:33 av Robert Halef (KD) och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 20.

Reservation 12 (M, KD)

14. Civila poliser

Riksdagen avslår motion

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 13 (M)

15. Övervakning av tidigare dömda

Riksdagen avslår motion

2019/20:3223 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2.

16. Polisinsatser vid idrottsevenemang

Riksdagen avslår motion

2019/20:796 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

*Kompetens och bemötande***17. Kompetens och bemötande**

Riksdagen avslår motion

2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 8 och 9.

Reservation 14 (V)

*Polisens utrustning***18. Utrustningslyft**

Riksdagen avslår motion

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12.

Reservation 15 (SD)

19. Amber Alert

Riksdagen avslår motion

2019/20:2679 av Ann-Sofie Alm (M).

*Polisens arbetsmiljö***20. Säkrare arbetsmiljö**

Riksdagen avslår motion

2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4.

*Reservation 16 (V)***21. Straffbart att störa polisens arbete**

Riksdagen avslår motion

2019/20:553 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 27.

*Reservation 17 (SD)**Intern tillsyn***22. Intern tillsyn**

Riksdagen avslår motion

2019/20:538 av Magnus Jacobsson (KD).

*Trafikpolisen***23. Trafikövervakning av tung trafik**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 17.

*Reservation 18 (M, KD)***24. Förhindrande av farlig fordonsframfart**

Riksdagen avslår motion

2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkande 8.

25. Åtgärder mot svarttaxi

Riksdagen avslår motion

2019/20:527 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2.

*Reservation 19 (V)**Polisens samarbete med försvarsmakten***26. Polisens samarbete med Försvarsmakten**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10.

*Reservation 20 (M, KD)**Polisens samarbete med andra myndigheter***27. Polisens samarbete med Kronofogdemyndigheten**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 35.

Reservation 21 (KD)

28. Samarbete mot seriebrottslighet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:875 av Pål Jonson (M),

2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C) yrkande 3,

2019/20:2516 av Katarina Brännström (M) och

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 22 (M, KD)

29. Samarbete mot finansiering av terrorism

Riksdagen avslår motion

2019/20:2674 av Niklas Wykman m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 23 (M, KD)

Särskilt utsatta områden och gängkriminalitet m.m.

30. Åtgärder i särskilt utsatta områden

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 9,

2019/20:1959 av Arman Teimouri (L) yrkandena 1–3,

2019/20:1984 av Lars Hjalmered (M),

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 8,

2019/20:2147 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1–3, 6 och 7,

2019/20:2449 av Rasmus Ling (MP),

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 8, 20 och 21 samt

2019/20:3134 av Lawen Redar (S).

Reservation 24 (M, KD, L)

Reservation 25 (V)

31. Nolltolerans mot småbrott

Riksdagen avslår motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 26 (C)

32. Zonförbud och visitationszoner

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14,

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 30 i denna del.

Reservation 27 (M, KD)

33. Undantagstillstånd

Riksdagen avslår motion

2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 13–15.

Reservation 28 (SD)

34. Flaggnings av adresser för ambulanser

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:1605 av Alireza Akhondi (C) och
2019/20:1608 av Alireza Akhondi (C).

35. Belöningsystem och tipspengar

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkande 1 och
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 29 (M)

*Ordningsvakter***36. Ordningsvakter**

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 13 och 14,
2019/20:536 av Magnus Jacobsson (KD),
2019/20:657 av Anders Hansson (M),
2019/20:697 av Magnus Jacobsson (KD),
2019/20:902 av Lars Beckman (M),
2019/20:1239 av Hans Hoff (S),
2019/20:1520 av Marie-Louise Hänel Sandström och David Josefsson
(båda M),
2019/20:2120 av Lars Jilmstad (M),
2019/20:2261 av Louise Meijer (M) yrkandena 1–3,
2019/20:2334 av Mattias Ottosson m.fl. (S),
2019/20:2396 av David Josefsson (M) yrkandena 1 och 2,
2019/20:2504 av Arin Karapet (M) yrkandena 1 och 2,
2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 6,
2019/20:2895 av Boriana Åberg (M),
2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 5 och 18,
2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 23 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 12.

Reservation 30 (M, C, KD)

*Brott av s.k. djurrättsaktivister***37. Brott av s.k. djurrättsaktivister**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om brott av s.k.
djurrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:1235 av Heléne Björklund och Tomas Kronståhl (båda S),
2019/20:2535 av Kristina Yngwe (C) yrkande 5,
2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 2,
2019/20:3106 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 14,
2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 och

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 36, 38 och 41,
bifaller delvis motionerna
2019/20:1085 av Ola Möller (S),
2019/20:2500 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4,
2019/20:3083 av Åsa Coenraads (M) och
2019/20:3084 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda
M) yrkandena 1 och 3 samt
avslår motionerna
2019/20:1302 av Åsa Coenraads och John Widegren (båda M)
yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:3084 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda
M) yrkande 2.

Reservation 31 (S, V, MP)

Brott på internet

38. Arbetet mot barnpornografi

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:182 av Ola Johansson (C) yrkandena 1–3,
2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda
MP) yrkande 5,
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 48 och
2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 32 (C)

Reservation 33 (L)

39. Arbetet mot dopningsbrott

Riksdagen avslår motion
2019/20:2782 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 4.

Reservation 34 (KD)

Ekonomisk brottslighet

40. Ekonomisk brottslighet

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:766 av Lars Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,
2019/20:2114 av Fredrik Malm (L) och
2019/20:3036 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S).

Reservation 35 (SD)

Mängdbrott

41. Brott mot butiker

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 och
2019/20:1189 av Lars Mejern Larsson och Hans Hoff (båda S).

*Reservation 36 (M, SD, KD)***42. Utredning av mängdbrott**

Riksdagen avslår motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 37 (M, C, KD)

*Allmän ordning och utsatta EU-medborgare***43. Nationellt tiggeriförbud m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:554 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 24,

2019/20:893 av Lars Beckman (M),

2019/20:2937 av Edward Riedl (M) och

2019/20:3066 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 38 (M, SD)

44. Olovliga bosättningar

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2019/20:1105 av Emma Hult (MP) yrkande 1,

2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4 samt

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 42.

Reservation 39 (SD, KD)

45. Utsatta EU-medborgare

Riksdagen avslår motion

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 11, 13 och 14.

Reservation 40 (V)

46. Demonstrationstillstånd

Riksdagen avslår motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 55.

Reservation 41 (C)

*Passlagen m.m.***47. Passlagen m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:970 av Elin Lundgren (S),

2019/20:2496 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 12 och 13.

Reservation 42 (M)

*Gränskontroll och inre utlänningskontroll***48. Gränskontroll**

Riksdagen avslår motionerna
 2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27,
 2019/20:615 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 56,
 2019/20:1340 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
 2019/20:1759 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C),
 2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14,
 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 17 och
 2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 43 (M, KD)

Reservation 44 (SD)

49. Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Riksdagen avslår motion
 2019/20:3119 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 10.

Reservation 45 (SD)

50. Inre utlänningskontroll

Riksdagen avslår motionerna
 2019/20:3121 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 6 och 7 samt
 2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 17 och
 18.

Reservation 46 (M, SD, KD)

51. Europeiska unionens yttre gräns

Riksdagen avslår motion
 2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 47 (L)

52. Stöd till Grekland

Riksdagen avslår motion
 2019/20:3502 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 48 (SD)

*Europol***53. Europols mandat m.m.**

Riksdagen avslår motionerna
 2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 och
 2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Reservation 49 (L)

Tullverkets brottsbekämpande verksamhet m.m.

54. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet m.m.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15,

2019/20:1334 av Anders Hansson (M),

2019/20:1577 av Jan R Andersson (M),

2019/20:1788 av Alireza Akhondi m.fl. (C),

2019/20:2709 av Lars Püss (M) yrkande 2 och

2019/20:3225 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6.

Övriga frågor som rör polisens verksamhet

55. Falska uppgifter i polisförhör

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3,

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13,

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 20 och

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 50 (M, SD, KD)

56. Skyddade personuppgifter

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 31 och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 28.

Reservation 51 (M, SD, KD)

57. Registerkontroll

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1809 av Helena Antoni (M) och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 52 (KD)

58. Registrering av kontantkort

Riksdagen avslår motion

2019/20:5 av Robert Stenkvist (SD).

59. Brottsofferfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2103 av Sanne Lennström (S) och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 38.

Reservation 53 (M, C, KD)

*Motioner som bereds förenklad***60. Motioner som bereds förenklad**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 7 maj 2020

På justitieutskottets vägnar

Andreas Carlson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Carlson (KD), Linda Westerlund Snecker (V), Karolina Skog (MP), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Malin Danielsson (L), Ulrika Heie (C), Annelie Karlsson (S), Hans Ekström (S), Isak From (S), Lawen Redar (S), Leif Nysmed (S), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD), Robert Stenkvist (SD) och Larry Söder (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 230 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2019/20 och händelsemotion 2019/20:3502. Yrkandena rör bl.a. renodling av polisens arbetsuppgifter, polisens befogenheter och arbetsmetoder, brott av s.k. djurrättsaktivister och åtgärder i särskilt utsatta områden och gränskontrollfrågor. Av dessa yrkanden behandlas 40 förenklat eftersom riksdagen behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

En mer effektiv polis

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om att införa tydligare mål för polisen, att öka möjligheten för allmänheten att följa polisens resultat, att höja graden av ansvarsutkrävande av polischefer och att förbättra polisens administrativa stöd.

Jämför reservation 1 (M, C, KD, L) och 2 (M, C, V, KD, L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3069 av Johan Forsell m.fl. (M) yrkande 12 efterfrågas en mer effektiv polis med tydligare mål för att bl.a. säkerställa kvaliteten i polisens utredningar så att fler brott utreds. Motionärerna begär att verksamheten har tydliga och mätbara mål som följs upp.

I partimotion. 2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. yrkande 1 efterfrågas ökade möjligheter för allmänheten att följa brottsutvecklingen och polisens resultat lokalt. För att stärka allmänhetens insyn och förtroende är det enligt motionärerna avgörande att medborgarna ges förutsättningar att följa polisens resultat där de bor. Det föreslås att det kan ske bl.a. genom att det på polisens webbplats presenteras brottsstatistik nedbrutet på kommunal nivå eller i förekommande fall på stadsdelsnivå.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 4 efterfrågas en högre grad av ansvarsutkrävande av chefer inom polisen. Motionärerna anför bl.a. att ett bra ledarskap leder till både ökad effektivitet och snabbare beslutsvägar samt att ansvariga chefer behöver nå resultat för att få fortsatt förtroende.

I motion 2019/20:2357 av Lars Jilmstad (M) begärs en översyn och genomlysning av polisens arbetsmetoder för att granska om polisen arbetar på rätt sätt. I motionen lyfts bl.a. ett ökat ansvarsutkrävande av chefer upp.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 5 efterfrågas bättre it-system och teknik inom polisen. Motionärerna begär bl.a. att poliser inte ska tillbringa oacceptabelt mycket tid med administration vilket skulle kunna öka den polisiära närvaron på landsbygden och mindre orter.

I kommittémotion 2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3 anför att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att vidta åtgärder för att ge poliser i yttre tjänst bättre tillgång till administrativt stöd.

Bakgrund

Polisens uppdrag och mål framgår bl.a. av Polismyndighetens instruktion, polislagen och polisförordningen, budgetpropositionen och myndighetens regleringsbrev.

En mer effektiv polis

Polismyndigheten ska enligt regleringsbrevet för 2020 redovisa hur den arbetar med att förstärka den brottsutredande förmågan och öka uppkläringen av brott. Myndigheten ska särskilt redovisa arbetet med att utreda och klara upp mord och mordförsök som har begåtts med skjutvapen samt andra grova brott med koppling till organiserad brottslighet. Myndigheten ska också redogöra för förmågan att analysera, utreda och klara upp sprängningar. Vad gäller förhör ska Polismyndigheten redovisa hur den arbetar för att höja kompetensen i organisationen och det arbete som bedrivs för att säkerställa att personal som förhör barn i så stor utsträckning som möjligt har särskild utbildning för uppgiften och tillämpar den handledning som har tagits fram på området. Av redovisningen ska också framgå vilka utbildningar som finns på området, hur många utredare som genomgår dessa samt en bedömning av hur många av barnförhören som genomförs av utbildad personal.

I budgetpropositionen för 2020 redovisar regeringen att de positiva tendenserna avseende utredning och lagföring blivit tydligare och bl.a. antalet ärenden redovisade till åklagare under 2018 har ökat för första gången på åtta år. Regeringen framhåller att den månadsvis följer den fortsatta resultatutvecklingen via Polismyndighetens verksamhetsuppföljning och har höga förväntningar på att resultaten ska fortsätta att förbättras (prop. 2019/20:1 utg. omr. 4, s. 47 och 56).

I juli 2018 beslutade Polismyndigheten om en långsiktig och strategisk inriktning för verksamheten fram t.o.m. 2024, Strategi 2024 (bet. 2018/19:JuU10 s. 23, Polismyndighetens strategi 2024, PM 2018:23). I Strategi 2024 fastställs polisens vision, verksamhetsidé, långsiktiga mål och strategiska initiativ med sikte på 2024. Polisens långsiktiga mål syftar till att tydliggöra de huvudsakliga områden som myndigheten behöver sträva mot under de kommande åren för att på lång sikt nå visionen ”Din polis – gör hela Sverige tryggt och säkert”.

För 2024 har polisen enligt Strategi 2024 tre långsiktiga mål:

1. Framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring.
2. Stark lokal närvaro.
3. Attraktiv arbetsplats och samarbetspartner.

I strategin har också fem strategiska initiativ identifierats. Initiativen handlar om att attrahera och behålla medarbetare, digitalisera, renodla och samverka, förbättra och framtidssäkra samt utveckla medborgarmötet.

Polismyndighetens Strategi 2024 har konkretiserats ytterligare genom beslutet om verksamhetsplan i december 2019. (Polismyndigheten, Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024, PM 2019:41) I

verksamhetsplanen betonas att myndigheten ska arbeta kontinuerligt med effektiviseringar och att nyttoanalyser ska genomföras i samband med att utvecklingsarbete planeras. Det ska särskilt göras en bedömning av vilken nytta utvecklingen leder till. Nyttan kan t.ex. vara direkt minskade kostnader, effektivare arbetssätt som sparar tid men också ökad kvalitet för medborgarna. Nyttan ska följas upp och i förekommande fall påverka budgetfördelningen.

Polismyndigheten understryker i verksamhetsplanen att tillgången till rätt kompetens är avgörande för med vilken takt och kvalitet Polismyndigheten kan nå de långsiktiga målen och öka antalet anställda till 10 000 fler vid utgången av 2024 jämfört med ingången av 2016.

Polismyndigheten understryker också i planen att myndigheten har en viktig roll när det gäller både det brottsförebyggande och det brottsbekämpande arbetet. Myndigheten pekar samtidigt på en samhällsutveckling med minskad brottslighet och ökad trygghet också förutsätter en väl fungerande samverkan med andra statliga myndigheter, kommuner, skolor, socialtjänst och näringslivet. Även likaså att renodlingen av polisens uppdrag behöver fortsätta.

Utöver Strategi 2024 och den strategiska verksamhetsplanen har även styrdokument utarbetats. De styrdokument som närmast avses är Polismyndighetens it-strategi, Polismyndighetens kompetensförsörjningsplan, Polismyndighetens plan för utveckling av polisiära metoder och utrustning 2019–2021 och Polismyndighetens kommunikationsplan 2020–2024. Dessa styrdokument ska även avspeglas i eventuella underliggande planer.

Översyn av den strategiska verksamhetsplanen ska ske första gången under våren 2020. Därefter kommer planen att ses över årligen under planeringsperioden. Utifrån den strategiska verksamhetsplanen ska polisregioner och avdelningar utforma egna strategiska inriktningar för samma planeringsperiod. Delmål och nyckelaktiviteter i den strategiska verksamhetsplanen omhändertas i de strategiska inriktningarna utifrån lokal lägesbild, verksamhetsanalys, behovsanalys och polisregionens/avdelningens specifika utvecklingsbehov. De strategiska inriktningarna kan även innehålla ytterligare målsättningar och aktiviteter som identifierats av polisregionen/avdelningen.

Ökade möjligheter för allmänheten att följa brottsutvecklingen och polisens resultat

Polisens samarbete med kommunerna styrs av medborgarlöften, medborgardialoger och lokal samverkan som är verktyg för att skapa en effektivare brottsförebyggande och trygghetsskapande verksamhet. Medborgardialogerna ger en fördjupad kunskap om den lokala lägesbilden och bidrar samtidigt till att medborgarnas förtroende för polisen ökar. Dialogerna är också av avgörande betydelse för samverkan med kommunerna. Vid utgången av 2018 fanns utfärdade medborgarlöften i 287 av landets 290

kommuner. Det är en ökning i förhållande till de 280 kommuner som hade medborgarlöften vid utgången av 2017 (prop. 2019/20:1 utg. omr. 4, s. 55).

Brottsförebyggande rådet ansvarar vidare på uppdrag av regeringen för att det årligen tas fram en rapport om hur det brottsförebyggande arbetet har bedrivits och utvecklats på lokal, regional och nationell nivå (prop. 2019/20:1 s. 24).

Polisen har sedan 2015 en kommunikationspolicy (PM 2015:58) för Polismyndigheten. I den framgår att Polisen ska vara öppen och tillgänglig om beslut och verksamhet. Det ska vara lätt att komma i kontakt med polisen och polisen ska vara öppen med information. Polisen ska vara aktiv och själv ta initiativ till att kommunicera. Vidare ska kommunikationen vila på polisens värdegrund. Alla anställda i Polismyndigheten har ett ansvar för att kommunikationen fungerar. Ett särskilt ansvar vilar på cheferna enligt Polismyndighetens medarbetarpolicy och organisatoriskt ligger ansvaret på kommunikationsavdelningen.

Polismyndighetens ledarskapsarbete

Polismyndigheten arbetar inom ramen för kompetensförsörjningen med att stärka ledarskapet, (Polisens årsredovisning 2019, s. 89, PM 2019:28).

Av den strategiska verksamhetsplanen framgår att Polismyndigheten ska arbeta aktivt och systematiskt med frågor som bygger en stark värdegrund och kultur, bl.a. genom vidareutveckling av ledar- och medarbetarskap samt likabehandling, vilket bidrar till att skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö och utveckling av verksamheten. Respekt för allas lika värde ska prägla polisanställdas agerande såväl i mötet med medborgare som inom arbetet med ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv som ska vara en del av all verksamhet. Chefer har en särskilt viktig roll som ”kulturbärare” och Polismyndigheten ska under perioden 2020–2024 genomföra aktiviteter för att stärka och stödja cheferna i sitt ledarskap och medarbetarna i sitt medarbetarskap (PM 2019:41, s.23–24).

Bättre it-system och teknik inom polisen

I Polismyndigheten finns en it-avdelning som ansvarar för att tillhandahålla it-tjänster till myndighetens olika enheter. It-avdelningen svarar också för att utveckla, förvalta och sköta driften av polisens it-system och it-infrastruktur (Polisens årsredovisning för 2018 s. 12).

I regleringsbrevet för budgetåret 2020 har Polismyndigheten fått uppdraget att redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att utveckla uppföljningsmetoder och it-stöd avseende det brottsförebyggande arbetet.

Polismyndigheten ska enligt ett särskilt regeringsuppdrag från januari 2020 vidta kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsåtgärder för att bekämpa it-relaterad brottslighet. Polisen ska också ta fram en långsiktig plan för kompetensförsörjningen. (Ju2020/00378).

Polismyndigheten redovisar i årsredovisningen för 2019 it-arbetet och it-stödet inom ett flertal områden.

Polisen har fortsatt utvecklingsarbetet inom forensikområdet, byggt ut försöksverksamheten Snabbare lagföring och fortsatt att förbättra it-stödet för den brottsutredande verksamheten (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 4).

Polisen har på trafikområdet driftsatt ett nytt it-system för rapportering av flygande inspektioner som också har bidragit till att rapporteringen av flygande inspektioner har ökat och fått högre kvalitet (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 24).

Polismyndigheten hade vid årsskiftet 2019/2020 genomfört ett it-system som gör det möjligt med en robust hantering och analys av stora datavolymer bild och video från allmänheten efter ett omfattande attentat. Syftet med systemet är att man snabbare ska kunna identifiera, lokalisera och gripa gärningsmän. Systemet bygger på erfarenheter från terrorattentatet vid Boston Marathon 2013 (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 45).

Polismyndigheten säger sig ha tillräckliga resurser, rutiner, kunskap och it-stöd för att ta fingeravtryck och fotografier men uppger att det finns vissa brister i driftssäkerheten i it-stöden för att ta fingeravtryck. Bristerna är kända, och en dialog förs med leverantörerna av it-stöden (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 50).

Polismyndigheten driftsatte i mars 2019 ett nytt it-system som har inneburit ökade möjligheter att följa upp hittegoodsverksamhetens resultat. Som exempel kan nämnas att det numera är möjligt att bättre följa upp andelen hittegoods med funnen ägare. Antalet registrerade hittegoodsärenden i det nya it-systemet under perioden mars–december uppgick till 70 522 stycken. Andelen hittegoods med funnen ägare uppgick till 53 procent (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 57).

Polismyndigheten utför också när det gäller förvaltningsrättsliga ärenden stämmingsmannadelgivning på uppdrag av myndigheter (främst domstolar), företag och enskilda personer. Även Polismyndighetens egna ärenden delges på detta sätt när det anses lämpligt. Under 2019 uppgick antalet registrerade ärenden till 35 715 jämfört med 34 028 för 2018 och 32 589 för 2017. För att effektivisera processen för stämmingsmannadelgivning infördes under 2019 en funktion för automatisk slagning när en person ansöker om pass. Syftet är att undersöka om personen som ansöker om pass söks av Polismyndigheten för delgivning. Vid en träff i systemet ska personen delges handlingarna när hon eller han hämtar ut sitt pass i passreceptionen. Polismyndigheten arbetar med att funktionen även ska tillämpas vid ansökan om nationellt identitetskort, där det förväntas kunna genomföras ännu fler delgivningar. Driftsättning av denna funktion är planerad till första kvartalet 2020 (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 57).

Under 2019 fortsatte Polismyndigheten arbetet med att vidareutveckla e-tjänsterna för vissa vapentillståndsärenden. Målsättningen med e-tjänsterna är att det ska leda till en effektivisering av ärendeprocessen och att

tillgängligheten ska öka för allmänheten (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 57 f.).

Polismyndigheten påbörjade också under 2018 ett arbete med digitalisering av handläggningen av skaderegleringsärenden (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 59).

Polismyndigheten avslutade under 2019 ett pilotprojekt om införande av ett digitalt arbetssätt för allmänna ärenden. Projektet har övergått till ett införande där region Bergslagen är först ut att arbeta med utökad digital handläggning (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 60).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om polisens effektivitet och också föreslagit flera tillkännagivanden i denna och närliggande frågor till regeringen.

Tydligare mål

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2018 anförde utskottet följande (bet. 2017/18:JuU1 s. 86):

Utskottet anser i likhet med regeringen att resultatet i den brottsutredande verksamheten inte lever upp till förväntningarna, och att det är oroande att kvaliteten och produktiviteten i utredningsarbetet har försämrats. En större effektivitet i polisorganisationen är enligt utskottet av största angelägenhet. Polismyndigheten har, som regeringen framhåller, här ett särskilt ansvar för att öka effektiviteten i utredningsarbetet. För att öka effektiviteten och uppnå en större likvärdighet över landet när det gäller arbetssätt, brottsutredningars kvalitet och utredningsresultat måste uppföljningen av polisens resultat förbättras. För detta krävs enligt utskottet att Polismyndigheten har tydliga och mätbara mål för verksamheten. Dessa mål måste också följas upp såväl internt inom myndigheten som av en extern aktör. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om tydliga och mätbara mål för polisens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92).

Utskottet behandlade även våren 2019 motionsyrkanden om tydligare mål (bet. 2018/19:JuU10 s. 18 f.). Utskottet, som vidhöll sin tidigare redovisade uppfattning att resultaten i den brottsutredande verksamheten inte lever upp till förväntningarna och att en större effektivitet i polisorganisationen är av största angelägenhet, noterade bl.a. att de tidigare tillkännagivandena om en effektivare polis och om tydligare och mätbara mål inte var slutbehandlade, och att Statskontorets slutrapport för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet noterade även den återrapportering som sker till regeringen i fråga om resultat och långsiktiga mål och utskottet utgick från att regeringen följer frågan noga. Mot denna bakgrund fann utskottet inte skäl att åter föreslå ett tillkännagivande om tydliga och mätbara mål för myndighetens verksamhet.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2020 vidhöll utskottet sin tidigare redovisade uppfattning att resultaten i den brottsutredande verksamheten inte lever upp till förväntningarna och att en större effektivitet i polisorganisationen är av största angelägenhet. Utskottet ansåg att det var viktigt att hela rättskedjan stärks för att säkerställa en högre andel lagförda brott. Utskottet noterade dock att tidigare tillkännagivanden om en effektivare polis (bet. 2015/16:JuU1 punkt 3, rskr. 2015/16:106) och om tydligare och mätbara mål (bet. 2017/18:JuU1 punkt 21, rskr. 2017/18:92) inte är slutbehandlade samt att Statskontorets slutrapport om polisens ombildning för närvarande bereds i Regeringskansliet. Utskottet konstaterade vidare att det numera finns en bred samsyn om en satsning på resursförstärkningar till Polismyndigheten, som innebär att myndigheten till 2024 ska ha ökat antalet anställda med sammanlagt 10 000 personer jämfört med 2016. Utskottet noterade också den återrapportering som skett till regeringen i fråga om resultat och långsiktiga mål. Utskottet utgick därför från att regeringen följer frågan noga. Därför ansåg utskottet att det inte i nuläget finns skäl att föreslå ett tillkännagivande om att stärka polisens kapacitet, om en mer effektiv polis eller om lokal brottsstatistik (bet. 2019/20:JuU1 s. 60).

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller tillkännagivandet (skr. 2019/20:75 s. 50 f.):

I samband med ombildningen av polisen gav regeringen i regleringsbrevet för 2015 Polismyndigheten i uppdrag att utveckla den interna styrningen och uppföljningen av verksamheten. I regleringsbrevet för 2017 fick Polismyndigheten i uppdrag att vidareutveckla och konkretisera uppföljningen samt säkerställa att den implementerades i hela myndigheten. Regeringen gav dessutom Polismyndigheten den 16 februari 2017 i uppdrag att ytterligare utveckla sitt arbete med att följa upp, analysera och presentera resultatet av myndighetens samlade verksamhet och de resurser som finansierar den verksamhetsuppföljningen. Polismyndigheten har utvecklat verksamhetsuppföljningen och rapporterar regelbundet resultat och statistik till regeringen. Polismyndigheten presenterar och bedömer utredningsresultaten i förhållande till de mål som riksdag och regering har beslutat om, d.v.s. att verksamheten ska bedrivas med högt ställda krav på rättssäkerhet, kvalitet och effektivitet och att brottsupplösningen ska öka. I regleringsbrevet för 2018 begär regeringen att Polismyndigheten månatligen ska redovisa statistik för ekonomi, verksamhet, personal, uppskattningar av dödligt våld och skjutningar. Därutöver har regeringen begärt att Polismyndigheten kvartalsvis redovisar en bild av situationen i utsatta områden, Polismyndigheten ska också redovisa vilka långsiktiga mål myndigheten har för arbetet i utsatta områden och hur målen ska operationaliseras. Vidare fick Polismyndigheten i uppdrag att analysera och bedöma vilka resultat som uppnåtts genom arbetet med medborgarlöften samt redovisa detta i årsredovisningen för 2018. Under 2019 har Polismyndigheten vidareutvecklat den interna styrningen och uppföljningen. Myndigheten har genomfört ett omfattande arbete med att ta fram en strategisk verksamhetsplan som ska gälla för åren 2020–2024. Den bygger på strategi 2024 i vilken myndigheten har fastställt vision, verksamhetsidé, långsiktiga mål och strategiska initiativ. De tre långsiktiga målen är

framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring, stark lokal närvaro och attraktiv arbetsplats och samarbetspartner. Under varje långsiktigt mål finns ett antal delmål och till dessa knyts ett antal nyckelaktiviteter som kommer att genomföras och följas upp. Polismyndigheten har också tagit fram ett antal indikatorer som ska följas upp och analyseras löpande. Punkten är inte slutbehandlad.

Ökade möjligheter för allmänheten att följa polisens resultat

Utskottet behandlade våren 2019 ett motionsyrkanden om ökade möjligheter för allmänheten att följa polisens resultat liknande det nu aktuella (bet. 2018/19:JuU10 s. 18 f.). Utskottet uttryckte förståelse för förslaget om åtgärder för att underlätta för allmänheten att följa polisens resultat lokalt men ansåg inte att det finns tillräckliga skäl att ställa sig bakom förslaget. Motionen avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/10:191).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att en större effektivitet i polisorganisationen är av största angelägenhet. Som framgår har utskottet också efterfrågat tydliga och mätbara mål för verksamheten för att man ska kunna öka effektiviteten och uppnå en större likvärdighet över landet när det gäller arbetssätt, brottsutredningars kvalitet och utredningsresultat. Detta kan även förväntas leda till bättre möjligheter att kunna följa resultaten på lokalnivå. Mot bakgrund bl.a. av att det tidigare tillkännagivandet om tydligare och mätbara mål inte är slutbehandlat finns det dock inte anledning för riksdagen att nu göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:2016 (L) yrkande 1 och 2019/20:3069 (M) yrkande 12.

Utskottet delar motionärernas uppfattning i motion 2019/20:3248 (C) yrkande 4 om att ett bra ledarskap är en framgångsfaktor. I denna motion och även i motion 2019/20:2357 (M) efterfrågas bl.a. ett ökat ansvarutkrävande av chefer. Som framgår ovan arbetar Polismyndigheten aktivt med att stärka ledarskapet i organisationen. Dessutom kan det ovan nämnda arbetet med tydliga och mätbara mål förväntas leda till bättre möjligheter till att utkräva ansvar av chefer för uppnådda resultat. Utskottet ser mot bl.a. denna bakgrund inte något behov av sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Som framgår ovan pågår det inom Polismyndigheten ett flertal projekt för att förbättra det administrativa stödet till poliser samt förbättra it-systemen. Det har enligt utskottet inte framkommit något som ger anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som efterfrågas i motionerna 2019/29:528 (V) yrkande 3 och 2019/20:3248 (C) yrkande 5. Utskottet avstyrker därför dessa.

Renodling av polisens arbetsuppgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om renodling av polisens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 3 (S, V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:550 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 anför motionärerna att bevakningsföretag själva skulle få ombesörja transporter med s.k. LOB-bussar. Om en transport av t.ex. en omhändertagen berusad person kunde delegeras till ett bevakningsföretag skulle det göra det möjligt för polisen att prioritera andra saker som är viktigare.

Johan Pehrson m.fl. (L) anför i partimotion 2019/20:2016 yrkande 2 att polisens arbetsuppgifter fortsatt kan renodlas. I samma motion yrkande 3 begärs att handräckning vid omhändertagande av berusade personer inte ska ombesörjas av polisen. I yrkande 4 anføres att uppgifter bör flyttas från polisen till kommuner eller andra myndigheter. Motionärerna anför bl.a. att polisen måste ges förutsättningar att använda arbetstiden så effektivt som möjligt. I dag binds tusentals polisarbetstimmar upp av uppgifter som borde ha utförts av andra eller som inte alls borde vara polisens ansvar. Vissa handräckningsuppgifter har redan flyttats från polisen till andra myndigheter, vilket motionärerna anser vara positivt. Men mer behöver göras.

Yrkanden om renodling av polisens verksamhet framställs också i partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 5. Enligt motionärerna bör bl.a. åtgärder vidtas för att minimera polisens ansvar för transporter av frihetsberövade. En begäran om renodling av polisens verksamhet framställs även i kommittémotion 2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11 och i motion 2019/20:2524 av Katarina Brännström (M).

I motion 2019/20:2218 av Lotta Finstorp (M) efterfrågas att fler omhändertagna ska kunna ges vård och behandling vid omhändertagandet av berusade personer.

Bakgrund

Polisens huvuduppgifter är enligt bl.a. Polismyndighetens instruktion, polislagen och polisförordningen att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga och bekämpa brott. Polisen har även en mängd uppgifter som i mindre utsträckning anses ha samband med dessa huvuduppgifter.

Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter

Regeringen gav i april 2014 (dir. 2014:59) en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag till förändringar av polisens uppgifter i syfte att

verksamheten ska renodlas så att polisen i ökad utsträckning kan koncentrera sig på huvuduppgifterna att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt bekämpa brott. Utredaren skulle

- undersöka om och i så fall hur polisens uppgifter när det gäller hantering av djur kan överföras till en annan huvudman
- undersöka om det finns ytterligare arbetsuppgifter som på ett lämpligare sätt kan utföras av någon annan huvudman i syfte att frigöra resurser för att förstärka den centrala polisverksamheten
- lämna fullständiga författningsförslag med utgångspunkt i de överväganden som görs
- redovisa vilka kostnader polisen har i dag för de uppgifter som föreslås få en ny huvudman
- beräkna vilka kostnader förslagen kommer att medföra hos en ny huvudman
- föreslå hur kostnaderna ska finansieras.

Uppdraget skulle i den del som avser polisens uppgifter på djurområdet redovisas i ett delbetänkande senast den 31 januari 2015. Uppdraget i övrigt skulle redovisas senast den 31 oktober 2015.

Regeringen beslutade därefter i tilläggsdirektiv (dir. 2015:3) att utredningen borde slutredovisas senast den 31 januari 2015. I tilläggsdirektiven anförts sammanfattningsvis att genom de förslag om hanteringen av djurärenden som utredaren väntas redovisa, tillsammans med de förslag om transporter och omhändertagande av berusade personer som bereds inom Regeringskansliet sedan tidigare, är de områden som i nuläget är rimliga och angelägna att flytta bort från polisen omhändertagna. Utrymmet för att ytterligare renodla polisens verksamhet är begränsat, varför det i nuläget inte är befogat att särskilt utreda frågan vidare.

Regeringen konstaterade vidare att polisens uppgifter på området tidigare hade varit föremål för utredning. År 2000 tillsattes en utredning med uppgift att göra en översyn av polisens arbetsuppgifter. Utredningen, som antog namnet Polisverksamhetsutredningen, lämnade sitt slutbetänkande 2002. Utifrån slutsatserna av Polisverksamhetsutredningen, tillsammans med remissutfallet, gjorde regeringen bedömningen att det finns tre områden där man kan se tydliga vinster med att föra över uppgifter från polisen till en annan huvudman. Dessa tre områden är ansvaret för omhändertagna personer enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m., handräckning av frihetsberövade personer och polisens uppgifter på djurområdet. Frågorna om handräckning och omhändertagande och förvar av berusade personer hade utretts i betänkandet Transporter av frihetsberövade (SOU 2011:7) där det föreslagits att Kriminalvården ska få ett tydligare ansvar för transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter. I betänkandet Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35) föreslogs bl.a. att huvudansvaret för förvaring och tillsyn vid

omhändertagande av berusade personer ska ligga hos landstinget i egenskap av huvudman för hälso- och sjukvården.

Regeringen gjorde bedömningen att utrymmet för att ytterligare renodla polisens verksamhet var begränsat. En fråga som skulle kunna övervägas var om polisens hantering av pass och identitetskort kunde flyttas till en annan huvudman. Regeringen gjorde bedömningen att även om den frågan skulle kunna vara intressant att utreda skulle den inte i första hand frigöra polisiära resurser, vilket var syftet med den nu aktuella utredningen. Den borde därmed inte utredas i detta sammanhang. De mindre uppgifter som antydningssvis nämndes i utredningens direktiv, t.ex. stängsling av gruvhål och tillståndsgivning för hotell och pensionat, bedömdes vara av marginell karaktär. Det var därför enligt regeringens bedömning inte befogat att särskilt utreda frågan vidare

Regeringen gick senare fram med förslag vad gäller hanteringen av djurärenden (prop. 2016/17:224) och transporter av frihetsberövade (prop. 2016/17:57) som riksdagen biföll (rksr. 2017/18:145 och rksr. 2016/17:149).

De nya bestämmelserna om transporter av frihetsberövade syftade till att renodla Polismyndighetens verksamhet och till att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker transportverksamhet (bet. 2016/17:JuU9 s.1 f.).

Omhändertagande av berusade personer

Enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. får den som anträffas så berusad av alkoholdrycker eller annat berusningsmedel att han eller hon inte kan ta hand om sig själv eller annars utgör en fara för sig själv eller för någon annan omhändertas av en polis. En omhändertagen person som inte får vård på sjukhus eller någon annan vårdinrättning, inte tas om hand på något annat sätt och som inte heller kan friges, får hållas kvar. Den omhändertagne får då tas i förvar av polisen om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet. Den omhändertagne ska friges så snart det kan ske utan skada för honom eller henne själv och det inte längre finns skäl för omhändertagande, dock som huvudregel senast efter åtta timmar.

Regeringen anförde i proposition 2016/17:224 Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter att flera samverkande faktorer den senaste tiden lett till ett försämrat resultat i brottsutredningsverksamheten. Bland annat hade polisorganisationens ombildning medfört en stor påfrestning på verksamheten. Samtidigt som ombildningen hade genomförts hade arbetsbelastningen för polisen blivit större, bl.a. på grund av de ökade migrationsströmmarna, terrorism och ökad grov brottslighet. För att upprätthålla förtroendet för Polismyndighetens arbete med utredning och lagföring måste fler brott klaras upp. Det var därför viktigt att den negativa resultatutvecklingen kunde brytas. Att utreda brott är en av polisens kärnuppgifter och måste prioriteras för att det övergripande målet för kriminalpolitiken, att minska brottsligheten och öka människors trygghet, ska kunna nås.

Regeringen anförde vidare i propositionen att det redan gjorts satsningar för att renodla polisens kärnverksamhet, dels i fråga om ansvaret för omhändertagna personer enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m., dels i fråga om ansvaret för handräckning av frihetsberövade personer. Ett särskilt projekt hade genomförts under 2014–2016 om omhändertagande av berusade personer m.m. med syfte att få till stånd en praxisändring så att regioner, kommuner och polisen gemensamt kunde utveckla alternativa lösningar till förvaring i arrest.

Myndigheten för vård och omsorgsanalys (Vårdanalys) fick i januari 2017 regeringens uppdrag att följa upp bl.a. effekterna av projektet (S2017/00357/FS). Vårdanalys konstaterade att 15 av 21 län hade ingått överenskommelser när satsningen avslutades 2016. Överenskommelserna omfattade emellertid inte endast alternativ till polisarrest utan vissa syftade i stället till att förbättra förebyggande och fortsatta insatser för omhändertagna personer eller på olika sätt utveckla den medicinska säkerheten i polisarresterna. Vårdanalys konstaterade att projektsatsningarnas möjligheter att bidra till mer omfattande, bestående och långsiktiga effekter var begränsade. Det var samtidigt viktigt att ha rimliga förväntningar på vad en treårig satsning kunde uppnå. Vårdanalys konstaterade att det inte gick att se några förändringar på nationell nivå när det gällde antalet eller andelen omhändertagna som förts till vård eller arrest. Vårdanalys betonade att det var en brist att de statistikuppgifter som presenterats i rapporten enbart sträckte sig fram till oktober 2016. Enligt Vårdanalys hade satsningen framförallt bidragit till att sätta frågan på agendan och till att flera steg hade tagits i rätt riktning för att hantera de utmaningar som finns inom området. Det var enligt Vårdanalys viktigt att huvudmännen framöver kunde komma överens om hur ansvarsfördelningen för tillnyktring ska förtydligas och fungera i praktiken. Regeringen borde överväga hur det var möjligt att från nationell nivå bäst stötta huvudmännen i att tydliggöra ansvaret. Det var även viktigt att det nationella arbetet utgick ifrån och anpassades till de lokala och regionala förutsättningarna. För att kunna utforma och tydliggöra ansvaret i praktiken behövdes det mer kunskap om vilka behov de omhändertagna har och vilka insatser som fungerar bra respektive mindre bra. Enligt Vårdanalys var en central förutsättning för att tydliggöra ansvarsfördelningen i praktiken att kunskapsstödet kunde utvecklas (En lob i mål? Uppföljning av satsningen för ett förbättrat omhändertagande av berusade personer, Rapport 2018:1, s. 167 f. och 137).

Polismyndigheten konstaterade följande om omhändertagande av berusade personer i en tillsynsrapport 2019:

Enligt med Polismyndighetens nationella utvecklingsplan för 2019-2021 har nationella operativa avdelningen genom utvecklingscentrum Öst under våren 2019 inlett samtal med Sveriges kommuner och landsting angående frågan om ökad medicinsk säkerhet i arrest och åtgärder för att minska antalet omhändertagna enligt LOB som placeras i polisarrest. Generellt finns i viss mån en osäkerhet när det gäller den egna förmågan att bedöma vårdbehov av omhändertagna personer. Osäkerheten gäller både

ingripandepersonal, arrestantvakter och personer som tjänstgör i funktion som genomför förmansprövningar. Omständigheter som försvårar bedömningen är bland annat förekomsten av blandmissbruk och den omhändertagnes eventuella sjukdomsbild, till exempel förekomst av förväxlingssjukdomar. Vid en genomgång av avdelningen för särskilda utredningars ärenden avseende dödsfall som skett i eller i nära anslutning till vistelse i polisarrester av personer omhändertagna enligt LOB mellan åren 2016 till och med 2018 kan det konstateras att dödsorsak i flera fall kan relateras till drogpåverkan i kombination av flera olika droger. (Polismyndighetens plan för utveckling av polisiära metoder och utrustning 2019-2021, PM 2019:7, avsnitt 2.1, Tillsynsrapport 2019:2, s. 21).

Transporter av frihetsberövade

I december 2016 beslutade regeringen propositionen Transporter av frihetsberövade (prop. 2016/17:57). I propositionen föreslog regeringen att Kriminalvården skulle få rätt att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 2017.

I regleringsbrevet för 2018 fick Polismyndigheten i uppdrag att i samband med budgetunderlaget för 2019 redovisa vilka åtgärder som hade vidtagits för att säkerställa att processen för Kriminalvårdens övertagande av transporter genomförs på ett sådant sätt att det över tid upprätthålls en väl fungerande transportverksamhet. Kriminalvården hade även fått i uppdrag att i samband med budgetunderlaget redovisa vidtagna åtgärder och de ytterligare åtgärder som planeras för att ta över transporter av frihetsberövade från Polismyndigheten.

I polisens årsredovisning för 2018 redovisade Polismyndigheten att Kriminalvården den 1 april 2017 tog över ansvaret för vissa transporter som tidigare utfördes av Polismyndigheten men att Kriminalvården dock ännu inte fullt ut hade kunnat säkerställa kapaciteten för att genomföra samtliga transporter (s. 100).

Under hösten 2019 remissbehandlade regeringen betänkandet utkast till lagrådsremiss Effektivt resursutnyttjande vid transporter av frihetsberövade (dnr Ju2019/01829/L5). Flera remissinsatser har varit kritiska till förslaget bl.a. Säkerhetspolisen och JO som bedömde att det var tveksamt om förslagen kommer att leda till en bättre situation för de frihetsberövade (Dnr R 39-2019).

Regeringen anför i budgetpropositionen 2020 att den för att göra polisverksamheten mer effektiv har den genomfört en renodling. Vissa uppgifter, exempelvis en del transporter av frihetsberövade och en del djurärenden har flyttats till andra myndigheter. Syftet med dessa reformer är att frigöra tid för polisens verksamhet (prop. 2019/2020:1 utg. omr. 4, s. 54).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om en renodling av polisens arbetsuppgifter. Vid behandling av budgeten för 2016 (bet. 2015/16:JuU1) föreslog utskottet ett tillkännagivande om redovisning av

åtgärder för en effektivare polis. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:106). Riksdagen tillkännagav vidare i samma riksmötes motionsbetänkande om polisfrågor för regeringen att Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter (Ju 2014:07) skulle återupptas (bet. 2015/16:JuU20 s. 30, rskr. 2015/16:197).

I budgetbetänkandet hösten 2017 (bet. 2017/18:JuU1) avstyrkte utskottet motioner om en renodling av polisens arbetsuppgifter, bl.a. mot bakgrund av att Polismyndigheten hade aviserat ett flertal åtgärder för att vända sin negativa resultatutveckling. Därutöver, anförde utskottet, har regeringen gett Polismyndigheten ett flertal uppdrag för att stärka verksamheten samt tilldelat myndigheten ytterligare medel. Dessutom noterades att riksdagens tidigare tillkännagivande om en effektivare polis var öppet. Utskottet noterade slutligen det lagstiftningsarbete som pågår för att renodla polisens arbetsuppgifter.

Utskottet föreslog i samband med behandlingen av proposition 2016/17:224 Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar över uppgifter på djurområdet ett tillkännagivande till regeringen om att ytterligare renodla polisens verksamhet och att regeringen senast den 1 mars 2018 skulle återuppta Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter (Ju 2014:07) (bet. 2017/18:JuU6). Utskottet såg positivt på lagförslagen om att flytta uppgifter som rör djur till länsstyrelserna och anförde därefter följande:

Med detta sagt vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att arbetet med att renodla polisens uppgifter måste fortsätta, och att det bör undersökas hur ännu mer resurser kan frigöras för att förstärka den centrala polisverksamheten. Utskottet har tidigare lämnat exempel på uppgifter som bör övervägas, bl.a. vissa tillstånds- och tillsynsärenden och passhantering. Riksdagen tillkännagav, som framgick ovan, förra året för regeringen att Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter (Ju 2014:07) skyndsamt borde återupptas i detta syfte samt pekade på det angelägna i att tillkännagivandet från året dessförinnan, där utredningen också berördes, skulle efterkommas av regeringen. Utskottet noterar att regeringen i propositionen redovisar att riksdagens tillkännagivanden bereds vidare inom Regeringskansliet. Några åtgärder för att återuppta den aktuella utredningen har emellertid inte vidtagits. Regeringen har inte heller, såvitt känt, vidtagit några åtgärder för att ytterligare renodla polisens verksamhet på andra områden än de tre som omnämns i propositionen: djurskydd, omhändertagande av berusade personer och transporter av frihetsberövade. Utskottet finner mot denna bakgrund anledning att åter föreslå ett tillkännagivande till regeringen om att utredningsarbetet måste återupptas. Mot bakgrund av regeringens behandling av tidigare tillkännagivanden bör ett nytt tillkännagivande förenas med en tidsfrist om att utredningen ska ha återupptagits senast den 1 mars 2018.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:145).

I betänkandet om polisfrågor våren 2018 anförde utskottet att frågan om en renodling av polisens kärnverksamhet har behandlats flera gånger tidigare (bet. 2017/18:JuU13 s. 42). Utskottet noterade att riksdagen så sent som hösten 2017 riktat ett tillkännagivande till regeringen om att senast den 1 mars 2018

återuppta Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter och att regeringen anfört att man avser att fortsätta arbetet med att renodla polisverksamheten. Mot denna bakgrund fanns det enligt utskottet inte skäl att ställa sig bakom motionerna om en renodling av polisens arbetsuppgifter.

Utskottet noterade 2019 vid behandlingen av motionsyrkanden om renodling av polisens arbetsuppgifter det arbete som gjorts men vidhöll samtidigt sin tidigare uppfattning om att renodlingsarbetet måste fortsätta för att ge myndigheten utrymme att ägna sig åt sina kärnuppgifter: att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och att bekämpa brott (bet. 2018/19:JuU10 s. 29 f.). Utskottet konstaterade emellertid också att mot bakgrund av de tillkännagivanden som tidigare gjorts, om renodling av polisens arbetsuppgifter, och att dessa alljämt bereds inom Regeringskansliet samt att regeringen uppgett att man avser att i lämpliga former ta fortsatta initiativ för att ytterligare renodla polisens uppgifter fanns det inte tillräckliga skäl för riksdagen att åter göra något tillkännagivande i frågan om en renodling av polisens arbetsuppgifter. Samtliga motioner avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

I Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (skr. 2019/20:75) uppger regeringen (s. 13 f. och 16) att den vidtagit följande åtgärder för att renodla polisens arbete och att punkten inte är slutbehandlad:

Riksdagen har tillkännagett vad utskottet anför om renodling av polisens uppgifter (bet. 2014/15:JuU16 s. 13 f.) och därmed bifallit motion 2014/15:2986 yrkande 2. Den 1 december 2016 beslutade regeringen propositionen Transporter av frihetsberövade (prop. 2016/17:57). För att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker transportverksamhet och för att renodla polisens verksamhet föreslog regeringen i propositionen nya bestämmelser om Kriminalvårdens rätt att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 2017. Med anledning av betänkandet Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35) har ett projekt pågått där regeringen har avsatt medel under 2014–2016 i syfte att få till stånd en praxisändring genom att landsting och kommuner tillsammans med Polismyndigheten gemensamt utvecklar alternativa lösningar till förvaring i arrest. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har följt upp effekterna av regeringens satsning och slutredovisade sitt uppdrag den 28 mars 2018, rapport 2018:1 En lob i mål? (S2017/00357). Regeringen beslutade den 7 september 2017 propositionen Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar över uppgifter på djurområdet (2016/17:224). I propositionen föreslog regeringen att vissa uppgifter som rör djur ska flyttas från Polismyndigheten till länsstyrelserna. Förslagen som innebär en renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter trädde i kraft den 1 juni 2018. Regeringen avser att i lämpliga former ta fortsatta initiativ för att renodla Polismyndighetens arbetsuppgifter. Frågan bereds i Regeringskansliet.

För att göra polisverksamheten mer effektiv har regeringen dessutom genomfört en renodling av verksamheten. Vissa uppgifter, exempelvis en del transporter av frihetsberövade och en del djurären den, har flyttats till andra myndigheter. Syftet med dessa reformer är att frigöra tid för polisens kärnverksamhet. Vidtagna åtgärder redovisades för riksdagen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6). Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Polisen måste ges förutsättningar att använda sin arbetstid så effektivt som möjligt. I dag binds tusentals polisarbetstimmar av uppgifter som borde ha utförts av andra eller som alls inte borde ha legat hos polisen.

Polismyndigheten bedriver i dag en betydande ärendehantering av s.k. polismyndighetsärenden. Det bidrar till att myndigheten har ett omfattande uppdrag som rör annat än det som brukar definieras som kärnverksamheten, det vill säga att förebygga, ingripa mot och utreda brott. Det har gjorts några utredningar som belyst och föreslagit att vissa verksamheter som i dag utförs av polisen i stället ska utföras av andra aktörer. I början av 2000-talet konstaterade t.ex. Polisverksamhetsutredningen att det fanns en rad uppgifter inom polisen som bör ha en annan huvudman. Det handlade bl.a. om passhantering, hittegoods, felparkeringar och ett antal tillståndsärenden. Det breda uppdraget leder till ett fokus- eller koncentrationsproblem oavsett resurstillskott. Även med beaktande av att polisen har fått resurser för den verksamhet som ska bedrivas är det ett problem som hämmar kärnverksamheten.

Tyvär har utvecklingen mot en ökad renodling av polisens verksamhet stannat av under senare år. Den tidsödande transportverksamheten av frihetsberövade har t.ex. till stor del blivit kvar hos polisen, och regeringen har till och med planer på att polisen ska få ett större ansvar för transporterna framöver. Detta drabbar polisen både i städerna och på landsbygden.

Det är enligt utskottets uppfattning inte heller rimligt att utbildade poliser ska ansvara för arbetsuppgifter i arrester m.m. där inte polisiär kompetens krävs.

En annan för polisen arbetskrävande uppgift är att hjälpa till med handräckning av personer som blir föremål för ingripande enligt lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB). Detta är uppgifter som man borde överväga om inte bevakningsföretag själva skulle kunna utföra. Genom att transporten delegeras till ett bevakningsföretag skulle polisen kunna prioritera andra saker som är viktigare. Liknande överväganden kan göras för dem som är omhändertagna enligt 13 § polislagen (1984:387) för att genom sitt uppträdande ha stört den allmänna ordningen eller utgjort en omedelbar fara för denna.

Andra uppgifter som skulle kunna hanteras av någon annan än polisen är hanteringen av hittegoods och pass. Även vissa tillståndsärenden skulle kunna flyttas till kommuner eller avskaffas helt. Det gäller t.ex. tillståndsgivning för försäljning på offentlig plats eller för att sätta upp plakat eller ställa upp byggnadsställningar, byggsäckar, containrar eller liknande på offentlig plats.

Riksdagen har vid flertalet tillfällen tillkännagivit för regeringen att aktivt arbeta för att renodla polisens verksamhet. Givet den händelseutveckling vi ser idag är det högst angeläget att regeringen omgående återkommer till riksdagen med förslag på hur polisens verksamhet ytterligare kan renodlas. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2019/20:550 (SD) yrkande 4, 2019/20:2016

(L) yrkandena 2–4, 2019/20:2524 (M), 2019/20:2832 (M) yrkande 5 och 2019/20:3069 (M) yrkande 11.

Utskottet är däremot inte berett att vidta några åtgärder med anledning av vad som anförs i motion 2019/20:2218 av Lotta Finstorp (M) om vård och behandling av omhändertagna personer. Motionen avstyrks.

Danstillstånd och tillstånd till hotellrörelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att avskaffa kravet på danstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillstånd att driva hotellrörelse.

Jämför reservation 4 (SD, C, L).

Motionerna

I partimotion. 2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5 begärs att kravet på danstillstånd ska avskaffas helt. Liknande yrkanden framställs i kommittémotion 2019/20:379 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 3 och motion 2019/20:1776 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 4.

I partimotion 2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 begärs att kravet på tillstånd för hotell- och pensionatsverksamhet ska slopas. Liknande yrkanden framställs i kommittémotion 2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 10 samt i motionerna 2019/20:1776 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 7 och 2019/20:2006 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD).

Bakgrund

Danstillstånd

Enligt 2 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) krävs det tillstånd för att få anordna en offentlig danstillställning även om den inte anordnas på en offentlig plats. Ansökan om ett sådant tillstånd görs hos Polismyndigheten.

I september 2017 tillsattes en utredning inom Justitiedepartementet med uppdraget att utreda kravet på tillstånd för att anordna en offentlig danstillställning (Ju 2017:O). Utredningen skulle bl.a. analysera hur Polismyndigheten tillämpar reglerna om tillstånd i dagsläget och vilka för- och nackdelar som finns med det nuvarande systemet, och därefter ta ställning till om kravet på tillstånd bör tas bort eller förändras. I direktiven anfördes vidare bl.a. följande:

Frågan om att ta bort kravet på tillstånd för danstillställningar som inte ska hållas på offentlig plats behandlades i propositionen Några frågor om ordningslagen (prop. 2003/04:174 s. 14). I propositionen anfördes att ett avskaffande av kravet på tillstånd visserligen skulle kunna leda till minskad byråkrati, men att de argument som kunde anföras mot detta, framför allt avseende ordning och säkerhet, vägde tyngre än behovet av minskad byråkrati. Regeringen föreslog därför inte några lagändringar. [...] Sedan regeringen i prop. 2003/04:174 gjorde bedömningen att tillståndskravet skulle vara kvar när tillställningen inte ska äga rum på offentlig plats har 13 år förflutit. Med hänsyn till detta och till riksdagens tillkännagivande [se nedan] finns det skäl att nu låta utreda frågan på nytt. Det bör göras utifrån ett bredare perspektiv utan begränsning till tillställningar som inte ska äga rum på offentlig plats.

Utredaren presenterade i juni 2018 promemorian Tillstånd till offentlig danstillställning (Ds 2018:20). Utredarens förslag innebär att dagens absoluta tillståndskrav ersätts med ett tillståndskrav som är beroende av vissa riskfaktorer. Tanken med förslaget är att regelverket ska vinna större förståelse och acceptans genom att göra det tydligare varför och under vilka omständigheter dans är en tillståndspliktig verksamhet. Promemorian bereds inom Regeringskansliet.

Inrikesminister Mikael Damberg har vid ett flertal tillfällen besvarat frågor om danstillstånd och anförde bl.a. följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:1013) den 4 mars 2020:

Lotta Finstorp har frågat mig när jag kommer att presentera en proposition innehållande förslag som är i enlighet med riksdagens tillkännagivande att kravet på tillstånd för att få anordna offentlig danstillställning ska tas bort. I september 2017 fick en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att utreda frågan om kravet på tillstånd för att anordna offentlig danstillställning. Uppdraget redovisades i juni 2018 (Ds 2018:20).

Utredarens förslag remissbehandlades från den 5 juli 2018 till den 15 oktober 2018. Som jag i tidigare svar på fråga 2019/20:144 från Mattias Bäckström Johansson (SD) och fråga 2019/20:927 från Lars Püss (M) anförat har ärendet tyvärr inte kunnat prioriteras på grund av att Justitiedepartementet har haft ett flertal viktiga lagstiftningsärenden att hantera. Lagstiftningsärenden kopplade till straffskärpningar och nya polisiära verktyg mot den organiserade brottsligheten och gängvåldet har prioriterats före danstillståndet. Arbetet med att ta fram en lagrådsremiss pågår dock i Regeringskansliet.

Tillstånd att driva hotellrörelse

En annan av polisens uppgifter är att handlägga tillstånd att driva hotellrörelse. Enligt lagen (1966:742) om hotell- och pensionärsrörelse behövs tillstånd av Polismyndigheten för att få bedriva en hotell- eller pensionärsrörelse som är avsedd att samtidigt ta emot minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum.

Enligt Polismyndigheten förekommer det inte sällan att internationella brottsnätverk använder sig av boenden som tillhandahålls genom olovlig

hotellverksamhet för sitt uppehälle och för förvar av stöldgods under vistelsen i Sverige.

Polismyndigheten har gjort tillslag mot flera adresser i villaområden i Stockholm där olovlig hotellverksamhet förekommer. Tillslagen är ett sätt att komma åt brottsnätverken, men också ett sätt att försvåra verksamheten för personer som möjliggör kriminella aktiviteter genom att hyra ut villor i bostadsområden. Samverkan är avgörande för att komma tillrätta med problemet och kontrollerna genomförs därför i samarbete med kommun och kommunal räddningstjänst. Påföljden för att bedriva olovlig hotellverksamhet är böter. Därutöver kan Skatteverket kräva in obetald skatt från den olovlige hotellverksamheten, som oftast är högre och därför kan vara mer kännbar för uthyrarna. Vid denna typ av kontroller har personer påträffats som inte har rätt att vistas i landet. De har omhändertagits och utvisats med stöd av utlänningslagen. Även narkotika, falska identitetshandlingar och stöldgods är enligt Polismyndigheten vanligt förekommande i dessa boenden. Att använda administrativa åtgärder som ett verktyg mot organiserad brottslighet är effektivt och bör användas i högre utsträckning. (Slutredovisning av regeringsuppdrag Uppdrag till Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige (Ju2018/00991/PO s. 15 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om att avskaffa kravet på tillstånd för att anordna offentliga danstillställningar (s.k. danstillstånd. Vid behandlingen våren 2016 (bet. 2015/16:JuU20) föreslog utskottet ett tillkännagivande om att kravet på tillstånd ska avskaffas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:197).

Vid behandlingen av liknande motioner våren 2017 (bet. 2016/17:JuU18 s. 56 f.) anförde utskottet att tillkännagivandet bereddes i Regeringskansliet och att den beredningen inte borde föregripas. Utskottet ville därför inte föreslå något initiativ med anledning av motionerna.

Efterföljande år anförde utskottet, vid behandlingen av likalydande motioner, att regeringen nu hade tillsatt en utredning med uppdrag att utreda tillståndskravet. Därmed fann utskottet inte skäl att på nytt föreslå ett tillkännagivande med ett sådant innehåll och avstyrkte de aktuella motionsyrkandena (bet. 2017/18:JuU13 s. 106).

Regeringen anför i Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (skr. 2019/20:75) följande om tillkännagivandet om att avskaffa kravet på danstillstånd (s. 26): En s.k. bokstavsutredare har haft i uppdrag att analysera regleringen om tillståndskrav för att anordna danstillställning och ta ställning till om kravet på tillstånd bör tas bort eller förändras i något avseende. Departementspromemorian Tillstånd till offentlig danstillställning (Ds 2018:20) överlämnades den 15 juni 2018 och har remissbehandlats. Ärendet bereds i Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

När utskottet våren 2019 behandlade likande motionsyrkanden om att avskaffa kravet på tillstånd för att anordna offentliga konstaterade utskottet att

riksdagen tidigare hade tillkännagett detta för regeringen och att regeringen tagit fram en promemoria i frågan. Mot bakgrund av att promemorian bereddes inom Regeringskansliet ansåg utskottet att det inte fanns tillräckliga skäl för riksdagen att åter göra något tillkännagivande i frågan. Motionerna avstyrktes därför (bet. 2018/19:JuU10 s. 35). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Även frågan om att avskaffa kravet på tillstånd för att få driva hotell- och pensionatsrörelse har prövats flera gånger tidigare, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 29 f.). Utskottet tog inledningsvis upp vad man tidigare anfört om att det var viktigt att de personer som bedriver hotell- och pensionatsrörelser av viss omfattning kontrolleras och att det var lämpligt att det var Polismyndigheten som skötte denna kontroll och utfärdade tillstånd till verksamheten. Man ansåg vidare, bl.a. mot bakgrund av det arbete som pågick med att renodla polisens verksamhet, att det inte fanns skäl att göra något tillkännagivande i frågan. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Utskottets ställningstagande

Frågan om att avskaffa kravet på tillstånd för danstillställning har utretts och frågan bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att denna fråga inte längre kan avvakta utan att den nu behöver få en lösning. Utskottet har dock förståelse för att ett avskaffat tillståndskrav inte kan komma på plats under rådande pandemi, men emotser att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett lagförslag som kan börja gälla när coronakrisen är över. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2019/20:379 (SD) yrkande 3, 2019/20:1776 (C) yrkande 4 och 2019/20:2016 (L) yrkande 5.

Utskottet, som noterar att kravet på tillstånd för att få driva hotell- och pensionatsrörelse är ett hjälpmedel för polisen i arbetet mot brottsnätverk och andra kriminella aktiviteter, vidhåller sin uppfattning i frågan om att avskaffa kravet på sådant tillstånd. Utskottet avstyrker således motionerna 2019/20:1776 (C) yrkande 7, 2019/20:2006 (SD), 2019/20:2016 (L) yrkande 6 och 2019/20:3251 (C) yrkande 10.

Polisens befogenheter och arbetsmetoder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett flertal motionsyrkanden som rör polisens befogenheter och arbetsmetoder. Yrkandena rör bl.a. frågor om sällningsprov av narkotikapåverkade bilförare, hundsök i skolor, publicering av bilder på gärningsmän samt skottdetektorer.

Jämför reservation 5 (M, C, KD, L), 6 (M), 7 (KD), 8 (KD), 9 (M), 10 (M, KD), 11 (M, C, KD, L), 12 (M, KD) och 13 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 24 begärs att polisens möjlighet att slumpmässigt kontrollera förare som är alkoholpåverkade också ska gälla för förare som är påverkade av droger. Ett liknande yrkande framställs i motion 2019/20:3111 av Linda Ylivainio (C), där motionären anför att polisen borde få göra kontroller av drograttfylleri med salivprov utan föregående misstanke om brott.

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson yrkande 48 efterfrågas lagändringar för att bl.a. ge polisen möjlighet att på skolor genomföra hundsök efter narkotika i större omfattning än vad som gäller idag. Dagens lagstiftning medför enligt motionärerna att hundsök på grund av gällande behovs- och proportionalitetsprinciper inte kan ske under normal arbetstid utan istället måste ske utanför lektionstid när skolorna är tomma. Lagen bör därför ändras så att det blir möjligt att också genomföra hundsök när eleverna är i skolan. Polisen bör också få lagstadgad rätt att även utan samarbete med enskilda skolor genomföra hundsök efter narkotika eller vidta liknande brottsförebyggande åtgärder i skolan.

I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 30 i denna del begärs utökade befogenheter för polisen att genomöka fordon och fastigheter.

I motion 2019/20:3214 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 begärs att polisens befogenheter att göra razzior hos missbrukare ska utökas.

I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19 anförts att polisen har ett behov av tillfälliga arrester och att det för detta krävs ett enklare och tydligare regelverk.

I kommittémotion 2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10 och ett likalydande yrkande av samma motionärer i kommittémotionen 2019/20:3065 yrkande 12 efterfrågas större möjligheter för polisen att publicera bilder på gärningsmän. Motionärerna anser att kravet på att det endast får ske för brott som kommer att leda till fängelsestraff om sex månader eller mer ska tas bort samt att kravet på att en publicering ska vara av synnerlig vikt bör mjukas upp.

I partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 efterfrågas betydligt bättre förutsättningar för polisen att samla in och lagra biometriska uppgifter. I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 22 efterfrågas likaledes förutsättningar för polisen att lagra biometriska uppgifter och i yrkande 21 att rättsläget klargörs så att polisen kan få större möjlighet att använda topsning än vad som nu är fallet.

Johan Pehrson m.fl. (L) begär i partimotion 2019/20:2016 yrkande 12 automatisk kamerabevakning av fordon. Motionärerna anser att Polisen, utöver de förändringar som redan gjorts, också behöver få ökade möjligheter att använda sig av automatisk kamerabevakning för att identifiera fordon i gränsnära områden. Detta är ett viktigt instrument för att motverka stöldlikor och andra former av gränsöverskridande organiserad brottslighet. I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9 efterfrågas att polisen utrustas med ANPR-kameror för att möjliggöra dold kameraövervakning på distans. Sådana kameror bör också användas vid gränsövergångar för att kunna kontrollera fordon som färdas in och ut ur landet.

I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 20 efterfrågas en möjlighet för polisen att sätta upp skottdetektorer på tak för att stävja s.k. skjutningar. Dessa detektorer känner av när en skottlossning sker och medför bl.a. att polisen snabbt kan få fram den exakta platsen för skottlossningen och därigenom komma snabbare till brottsplatsen och säkra bevis. Ett liknande yrkande framställs i motion 2019/20:33 av Robert Halef (KD).

I kommittémotion 2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11 anförs att civila poliser bör användas för att övervaka platser och på sådana tider där personrån mot unga sker i hög utsträckning, s.k. hot spots. Fler civila poliser ska därmed kunna bevaka riskmiljöer, bidra till att öka upptäcktsrisken och också utgöra en kraftsamling för att bekämpa rån mot unga personer. Satsningen på att öka antalet poliser bör enligt motionärerna även kombineras med riktade arbetssätt mot personrån.

I motion 2019/20:3223 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 begärs att polisens möjlighet till övervakning av tidigare dömda ses över.

I motion 2019/20:796 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 1 anser motionärerna att stat och samhälle gemensamt bör agera för att fler ska få uppleva trygga fotbollsmatcher med levande supporterkultur. I yrkande 2 efterfrågas en genomlysning av polisens strategiska arbete för säkerhet vid stora fotbollsevenemang, inklusive tillämpningen av villkorsgivning i samband med offentliga tillställningar i form av idrottsarrangemang.

Bakgrund

Polisens verksamhet med att utreda och beivra brott omfattar framför allt åtgärder inom ramen för förundersökningar. En förundersökning ska inledas så snart det på grund av angivelse eller av annat skäl finns anledning att anta

att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats (23 kap. 1 § rättegångsbalken). Bestämmelsen ger uttryck för den principiella förundersökningsplikt som gäller i Sverige.

När en förundersökning har inletts blir ett omfattande regelverk som innefattar både förpliktelser och rättigheter för den misstänkte tillämpligt. Beslutet att inleda en förundersökning ska fattas av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller åklagaren. Om en förundersökning har inletts av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen och saken inte är av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon är skäligen misstänkt för brottet. Åklagaren ska också i annat fall överta ledningen när det är motiverat av särskilda skäl (23 kap. 3 § rättegångsbalken).

Förundersökningens syfte är att det ska utredas vem som kan misstänkas för ett aktuellt brott och om det finns tillräckliga skäl för åtal samt att målet ska förberedas så att bevisningen kan presenteras i ett sammanhang vid en domstolsförhandling (23 kap. 2 § rättegångsbalken). Förundersökningen ska bedrivas objektivt. Undersökningsledaren och den som biträder honom eller henne ska söka efter, ta till vara och beakta omständigheter och bevis som talar såväl till den misstänktes fördel som till hans eller hennes nackdel (23 kap. 4 § rättegångsbalken). Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller åklagaren ska inleda en förundersökning så snart det på grund av angivelse eller av annat skäl finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats (23 kap. 1 och 3 §§ rättegångsbalken). Det finns därmed i princip en skyldighet att inleda förundersökning så snart det finns en misstanke om brott. Hur de brottsbekämpande myndigheterna har fått kännedom om att ett brott kan ha begåtts saknar betydelse.

Polisen utvecklar sina arbetsmetoder kontinuerligt bl.a. i den brottsförebyggande verksamheten och nya arbetsmetoder tas fram bl.a. i samverkan med andra brottsförebyggande aktörer. Exempel på sådana insatser är en fortsatt utbyggnad av försöksverksamheten ”Snabbare lagföring”, som ska korta tiden mellan anmälan och dom. Ett arbete pågår här för att utveckla arbetet med kriminalteknik och bevissäkring. Polisen fortsätter även att modernisera it-stöden för de som arbetar med brottsutredningar (Polismyndighetens webbplats januari 2020).

Drograttfylleri

Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet döms enligt 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott 4 § för rattfylleri. Detsamma gäller om föraren är så påverkad att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. I 4 a § finns bestämmelser om grovt brott.

I dag kan sållningsprov endast tas för att undersöka om en förare kör alkoholpåverkad. Sållningsprov får enligt lagen (1976:1090) om alkohol-utandningsprov genomföras av polisman, tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen samt den som har anställning som bilinspektör hos Polismyndigheten. Det saknas däremot en möjlighet för myndigheterna att genomföra motsvande sållningsprov för att finna personer som framför fordon när de är påverkade av narkotika.

I augusti 2019 gav regeringen en utredare i uppdrag att bl.a. se över hur kontrollverksamheten av yrkestrafik på väg bedrivs och lämna förslag på förbättrande åtgärder (dir. 2019:51). I direktiven anges att utredaren även ska se över om sållningsprov i fråga om narkotika ska införas och vilka personalkategorier som i så fall ska få genomföra sådana prov. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2021.

I slutet av 2019 påbörjade Polismyndigheten ett nytt projekt för att ta reda på om det går att med hjälp av sållningsinstrument upptäcka drogpåverkade förare (Polismyndighetens årsredovisning, s. 35).

Narkotikahundar m.m.

Det finns i dag drygt 400 polishundar och lika många hundförare i Sverige. Hundarna används vid mellan 25 000 och 30 000 insatser varje år. Hundarna kan spåra, söka och försvara föraren, sig själva och andra. En del hundar kan också söka efter särskilda ämnen och arbeta under speciella omständigheter, t.ex. på platser där det har brunnit. Hundarna används även för att övervaka och patrullera, bl.a. vid demonstrationer, och för att leta efter narkotika, vapen, sprängämnen, brännbara vätskor, kroppsvätskor och döda kroppar. När någon har försvunnit eller gått vilse kan hundarna hjälpa till att spåra upp honom eller henne. Nationella polishundtjänsten samverkar med Tullverket, Kriminalvården och Försvarmakten. Andra samverkanspartners är exempelvis Svenska kennelklubben, Sveriges lantbruksuniversitet och Jordbruksverket. Nationella polishundtjänsten samverkar också med andra länder, t.ex. om avelsfrågor, och deltar i Frontex-samarbetet om gränskontroll i Europa. (2019/20:JuU1 s. 68 f., Polismyndighetens webbplats november 2019)

Polisens insatser med narkotikahund genomförs bl.a. inom den brottsförebyggande verksamheten, som grundas på den allmänna samarbetskyldigheten som anges i förvaltningslagen och polislagen. Polismyndigheten har enligt förvaltningslagen (1986:223) skyldighet att samarbeta med andra förvaltningsmyndigheter däribland skolan. Fristående skolor faller som privaträttsliga objekt utanför myndighetsbegreppet. Förvaltningslagen ger därför inte utrymme för polisen att bistå en fristående skola med samma stöd som en kommunal skola. I riktlinjerna konstateras dock att det brottsförebyggande och bakomliggande syftet med åtgärden också måste beaktas och till polisens uppgift hör att förebygga brott.

Polismyndigheten har följt upp lagstiftningen med riktlinjer för narkotikasök med hund i skolmiljö (Utlåtande, Polismyndigheten, 2016-01-15, Narkotikasök vid skolor och institutioner m.m.). Enligt riktlinjerna måste insatsen vara proportionerlig i förhållande till det intresse som den är avsedd att tillgodose, vilket också följer av den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Proportionalitetskravet innebär enligt riktlinjerna att skolan ska ha upprättat en drogpolicy eller att det från ordningsregler tydligt framgår att narkotikahund kan komma att användas för sökning i skolans lokaler. Elever och föräldrar ska också ha informerats om att narkotikahund kan förekomma. Genomförandet ska ske under tider då elever inte vistas i skolan. Sökning med narkotikahund i brottsförebyggande syfte måste ske på skolledningens initiativ och får inte grundas på misstanke om brott. Om narkotika påträffas under sökningen övergår den brottsförebyggande verksamheten till brottsutredande verksamhet.

Husrannsakan

Enligt 28 kap. 1 § rättegångsbalken får – om det finns anledning att anta att det har begåtts ett brott som har fängelse i straffskalan – en husrannsakan göras i ett hus, rum eller slutet förvaringsställe för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller i förvar eller för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för en utredning om brottet eller om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet. I övrigt får en husrannsakan göras för att bl.a. söka efter någon som ska gripas, anhållas eller häktas (2 §).

Bättre möjligheter till husrannsakan är en del av regeringens 34-punktsprogram. En utredare ska se över polisens befogenheter att genomföra husrannsakan utanför förundersökningar och lämna förslag som förbättrar polisens möjligheter att söka efter vapen och andra farliga föremål. Regeringen vill därmed stärka polisens möjligheter att genomföra husrannsakingar i kriminella miljöer för att förebygga och förhindra skjutningar och sprängningar. Utredaren ska lämna förslag senast den 31 oktober 2020.

Tillfälliga arrester

Regler om häktning och anhållande finns i 24 kap. rättegångsbalken. Enligt 24 kap. 1 § rättegångsbalken får den som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott, för vilket är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver, häktas, om det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han eller hon avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff, genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning eller fortsätter sin brottsliga verksamhet. Är det för brottet inte föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, ska häktning ske, om det inte är uppenbart att skäl till häktning saknas. Kan det antas att den misstänkte kommer att dömas endast till böter får häktning

inte ske. Häktning får under vissa omständigheter även ske av den som på sannolika skäl är misstänkt för brott, oberoende av brottets beskaffenhet, bl.a. om han eller hon saknar hemvist inom riket och det finns risk för att han eller hon genom att bege sig från riket undandrar sig lagföring eller straff (2 §). Även den som endast är skäligen misstänkt för brott får under vissa omständigheter häktas (3 §).

Beslut att häkta någon meddelas av rätten (5 §). Av 24 kap. 6 § framgår att en person får anhållas i avvaktan på rättens prövning av häktningsfrågan, om det finns skäl att häkta honom eller henne. Om det inte finns fulla skäl till häktning, men den misstänkte är skäligen misstänkt för brottet får han eller hon anhållas om det är av synnerlig vikt att han eller hon tas i förvar i avvaktan på ytterligare utredning. Ett beslut om anhållande meddelas av åklagaren. Om det finns skäl att anhålla någon, får en polisman i brådsakande fall gripa denne även utan anhållningsbeslut (7 §). Av 8 § följer bl.a. att om någon har gripits ska frihetsberövandet skyndsamt anmälas till åklagaren. Åklagaren ska utan dröjsmål och senast klockan tolv den tredje dagen efter anhållningsbeslutet göra en framställning hos rätten om häktning av den anhållne (11–12 §§). Har en häktningsframställning gjorts, ska rätten utan dröjsmål hålla förhandling i häktningsfrågan (13 §).

Det framgår av JO:s inspektionsprotokoll att det under vintern 2018/19 vid flera tillfälle rapporterades i medierna om att Kriminalvården har brist på bl.a. häktesplatser. Platsbristen har lett till att intagna placerats tillsammans i häktesceller (s.k. dubbelbeläggning) och att intagna placeras i utrymmen som inte är avsedda för detta ändamål (t.ex. besöks- och sjukrum). Överbeläggning i häkten har också medfört att häktade har blivit kvar i Polismyndighetens arrester. Liknande uppgifter har kommit fram vid Opcat-inspektioner under våren 2019 (Opcat-inspektionen är en del av JO:s verksamhet för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer.) (se JO:s dnr O 30-2019). Den 14 mars 2019 beslutade vidare chefsJO Elisabeth Rynning att i ett initiativärende utreda beläggningssituationen inom Kriminalvården. Initiativets fokus är vilka konsekvenser överbeläggningen får för de frihetsberövade (se JO:s dnr O 19-2019). Ärendet är ännu inte avslutat, och chefsJO har meddelat att hon kommer att återkomma till frågan (2019/20 JO1, s. 21). Kriminalvården i sin tur har redovisat ökad beläggning på häkten och anstalter under 2019 vilket periodvis lokalt enligt myndigheten lett till akut platsbrist (Kriminalvårdens årsredovisning för 2019, s. 12).

Bilder på gärningsmän

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt brott i brottsbalken, olaga integritetsintrång. Bestämmelsen straffbelägger intrång i någon annans privatliv genom spridning av bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Bestämmelsen omfattar bl.a. bilder på eller andra uppgifter om någons

hälsotillstånd eller att någon befinner sig i en mycket utsatt situation eller har utsatts för vissa brott.

Polisens användning av internet för publicering av bilder på okända gärningsmän har blivit föremål för prövning och uttalanden av bl.a. Riksdagens ombudsmän (JO 2011/12 s. 118, se även JO:s beslut med dnr 357/2016). Vid tiderna för besluten var, utöver offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), personuppgiftslagen (1998:204) och polisdatalagen (1998:622) respektive polisdatalagen (2010:361) tillämpliga. Utgångspunkten för bedömningen var enligt JO:s uppfattning att bilder från en övervakningskamera som ingår i en förundersökning, och som är så tydliga att misstänkta personer kan identifieras, omfattas av sekretess. JO fann dock att varken personuppgiftslagen eller offentlighets- och sekretesslagen ställde upp något absolut hinder mot att publicera bilder från övervakningskameror på internet i syfte att identifiera misstänkta personer. Innan en publicering sker ska det göras en avvägning mellan det brottsutredande intresset och den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. Sammanfattningsvis menade JO att följande förutsättningar ska vara uppfyllda för att åtgärden att publicera bilder från övervakningskameror på internet i syfte att identifiera en person som är misstänkt för brott ska vara rättsenlig och lämplig:

- Åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen.
- Bilderna från övervakningskameran ska – antingen sedda för sig eller bedömda tillsammans med övrig utredning i ärendet – visa någon eller några som utför vad som objektivt sett är ett brott eller försök till brott.
- Det ska för brottet inte vara föreskrivet lindrigare straff än fängelse i minst sex månader.

Om dessa förutsättningar är uppfyllda, får enligt JO intresset av att utreda det aktuella brottet anses väga tyngre än det skydd för den enskilde som stadgas i personuppgiftslagen och offentlighets- och sekretesslagen. Åtgärden måste då också anses vara förenlig med bestämmelsen i 23 kap. 4 § rättegångsbalken, enligt vilken en förundersökning ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för misstanke eller får vidkännas kostnad eller olägenhet. Detsamma måste i undantagsfall kunna gälla även utan ett så starkt bevisläge, om det rör sig om särskilt grov brottslighet eller om den misstänkte på goda grunder kan antas vara farlig för allmänheten eller enskilda.

Rikspolisstyrelsens allmänna råd om publicering av bilder m.m. (RPSFS 2011:7, FAP 188-1), som meddelades efter JO:s beslut, upphörde att gälla vid utgången av februari 2018. De allmänna råden ersattes den 1 augusti 2017 av Polismyndighetens riktlinjer för publicering av bild på en gärningsperson från pågående förundersökning (PM 2017:25). I förhållande till de allmänna råden har kraven för en publicering skärpts något. Enligt riktlinjerna ska det bl.a. vara av synnerlig vikt för förundersökningens fortsatta arbete att åtgärden genomförs.

Biometri

Av 28 kap. 12 § rättegångsbalken framgår att kroppsbesiktning genom tagande av salivprov får göras på den som skäligen kan misstänkas för ett brott på vilket fängelse kan följa, om syftet är att göra en DNA-analys av provet och registrera DNA-profilen i det DNA-register eller det utredningsregister som förs enligt polisdatalagen (2010:361). I utredningsregistret registreras DNA-profiler från personer som är skäligen misstänkta för ett brott där fängelse ingår i straffskalan. DNA-profilen gallras från utredningsregistret när det inte längre finns några misstankar i misstankeregistret eller när profilen flyttas över till DNA-registeret. I DNA-registeret registreras DNA-profiler från personer som dömts för brott med annan påföljd än böter eller har godkänt ett straffföreläggande som avser villkorlig dom. När en person gallras från belastningsregistret gallras personens DNA-profil från DNA-registeret.

Regeringen lämnade i regleringsbrevet för 2019 uppdraget till Polismyndigheten att redovisa det arbete som görs för att säkerställa att det i myndigheten finns tillräckliga rutiner och verksamhetsstöd (t.ex. it-stöd), tillräcklig kunskap och systematisk uppföljning som, utifrån de rättsliga förutsättningar som finns, säkerställer tagande av salivprov, fingeravtryck och ansiktsbilder på personer misstänkta för brott (Polismyndighetens årsredovisning 2019, s. 49). Polismyndigheten redovisar i årsredovisningen för 2019 att arbetet har fortsatt med att utöka de biometriska registren med ytterligare ett register för identifiering genom ansiktsjämförelse. Ett system för ansiktsjämförelse har också anskaffats och ett pilotprojekt har genomförts med ansiktsjämförelse mot det befintliga signalementsregistret. Bedömningen är att projektet föll väl ut med träffar på ca 25 procent mellan person och spår i signalementsregistret. Datainspektionen har också godkänt ett permanent införande av verksamheten.

Särskilt fokus låg också under 2019 på att ta salivprov i registersyfte (registertopsning), eftersom antalet tagna prov under lång tid varit lågt. Myndigheten konstaterar att eftersom antalet tagna salivprov har minskat sett över tid behöver Polismyndigheten förstärka rutinerna och kompetensen för att säkerställa att prov alltid tas när det finns rättsliga förutsättningar för det. Polismyndigheten uppger att en undersökning visar att antalet salivprov kan öka betydligt. För att öka antalet behöver Polismyndigheten förstärka förundersökningsledarnas förmåga att fatta beslut om salivprovtagning. Sådan förstärkning sker bl.a. genom översynen av Polismyndighetens styrdokument som anger att salivprov ska tas när de rättsliga förutsättningarna finns. Det är enligt Polismyndigheten viktigt att styrdokumentet blir känt och tillämpas på avsett sätt. Under året pågick också arbete med en handbok på temat. I handboken betonas vikten av att förundersökningsledaren regelmässigt tar beslut om tagande av provet. Även misstänkta som inte är frihetsberövade (exempelvis vid grov olovlig körning, upprepade ringa stölder etc.) eller misstänkta som kallas till förhör ska registertopsas. I syfte att stärka den brottsbekämpande verksamheten har Polismyndigheten gjort en hemställan till Justitiedepartementet om en översyn av regleringen om insamling, lagring och

användning av biometriska uppgifter. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Kamerabevakning

Den nuvarande kamerabevakningslagen (2018:1200) trädde i kraft den 1 augusti 2018. Syftet med kamerabevakningslagen är enligt 2 § att tillgodose behovet av kamerabevakning för berättigade ändamål och att skydda människor mot otillbörligt intrång i den personliga integriteten vid sådan bevakning. Vad som avses med kamerabevakning anges i 3 §. Begreppet avser i första hand att en tv-kamera, ett annat optisk-elektroniskt instrument eller en därmed jämförbar utrustning används på ett sätt som innebär varaktig eller regelbundet upprepad personbevakning. Med personbevakning avses att personer kan identifieras genom bevakningen. För att det ska vara fråga om kamerabevakning krävs enligt 3 § att utrustningen inte ska manövreras på platsen. Det innebär att bevakning som sker med hjälp av handhållna kameror eller liknande faller utanför lagens tillämpningsområde. Begreppet kamerabevakning omfattar också avlyssning eller upptagning av ljud i samband med filmning. Även användning av separata tekniska anordningar för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial, exempelvis användning av tekniska anordningar för att lagra inspelad film, omfattas. Vissa undantag från lagens tillämpningsområde anges i 5 §. Där framgår bl.a. att lagen inte gäller vid sådan hemlig kameraövervakning som är reglerad i rättegångsbalken eller lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Från och med den 1 januari 2020 får Polismyndigheten, Tullverket, Säkerhetspolisen och Kustbevakningen bedriva kamerabevakning utan tillstånd från Datainspektionen (se prop. 2018/19:147, bet. 2019/20:JuU5 och rskr. 2019/20:35). Att dessa myndigheter inte längre behöver tillstånd för sin kamerabevakning framgår av 9 § 1 kamerabevakningslagen. I stället ska myndigheterna själva göra dokumenterade bedömningar av om intresset av bevakningen väger tyngre än allmänhetens intresse av att inte bli bevakad. Utöver kravet på intresseavvägning gäller vissa andra bestämmelser i kamerabevakningslagen, t.ex. kravet på upplysning. Vidare gäller reglerna om behandling av personuppgifter i bl.a. brottsdatalagen (2018:1177). Även den kamerabevakning som får bedrivas utan tillstånd av de berörda myndigheterna måste alltså ha en rättslig grund och kan omfattas av t.ex. bestämmelserna om konsekvensbedömning och förhandssamråd.

Förkortningen ANPR står för automatic number plate recognition. ANPR är ett system som med hjälp av en kamera läser av registreringsskyltar och matchar dem mot olika register där fordonsbrister och avvikelser finns registrerade. Systemet används sedan ett par år tillbaka av polisen för att hitta i första hand fordon med brister men även kriminella personer. Automatisk avläsning av registreringsskyltar bygger på en teknologi där bilderna från kameran analyseras i datorn. Först identifieras förekomsten av en registreringsskylt i bilden, därefter omvandlas bilden av registreringsskylten

till text. Det tolkade registreringsnumret jämförs sedan mot en databas som innehåller fordon med brister. Om ett avläst registreringsnummer förekommer i något av registren larmar systemet. Fordonet kan därefter stoppas för att kontrolleras vidare.

Punkten 7 i 34-punktsprogrammet om regeringens åtgärder mot gängkriminaliteten tar upp möjligheten till automatisk kamerabevakning av fordon i gränsområden. Regeringen gör bedömningen att polisen behöver få bättre möjligheter att verka i gränsnära områden för att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten och gängkriminalitet.

Regeringen beslutade den 5 mars 2020 om att ge en särskild utredare uppdraget att ta ställning till Effektivare polisiära åtgärder i gränsnära områden (dir. 2020:23). Uppdraget ska redovisas senast den 20 september 2021. Utredaren skall analysera om Polismyndigheten har tillgång till tillräckligt effektiva verktyg i gränsnära områden och ska:

- kartlägga behovet av effektivare polisiära åtgärder i gränsnära områden,
- ta ställning till om det bör göras författningsändringar, t.ex. när det gäller kamerabevakning, för att effektivisera kontrollen av utlänningars vistelserätt och bekämpningen av brott i sådana områden,
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Regeringen anför vad gäller förutsättningarna för kamerabevakning att dessa i dag styrs av kamerabevakningslagen (2018:1200) och annan reglering av behandling av personuppgifter. Utredaren ska ta ställning till om det bör göras författningsändringar för att kamerabevakning ska kunna användas för att effektivisera kontrollen av utlänningars vistelserätt och bekämpningen av brott i gränsnära områden. Det kan t.ex. handla om ändringar som utökar möjligheterna att samla in, använda och lagra personuppgifter. Ett förslag om det ska utformas med hänsyn till EU:s dataskyddsreglering och utifrån en väl avvägd balans mellan effektivitets- och integritetsintressen (s. 5).

Regeringen anför vidare följande som motivering för uppdraget:

Kommissionen antog i maj 2017 en rekommendation (kommissionens rekommendation om proportionella poliskontroller och polissamarbete i Schengenområdet, COM [2017] 3349 final av den 12 maj 2017) enligt vilken medlemsstaterna bör intensifiera sina poliskontroller (även i gränsområden), utföra poliskontroller på de stora transportlederna (även i gränsområden), anpassa poliskontrollerna i gränsområden utifrån en kontinuerlig riskbedömning och använda modern teknik för att övervaka fordon och trafikflöden. Enligt rekommendationen bör medlemsstaterna också ge poliskontroller företräde innan de beslutar om ett tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna.

Mot bakgrund av kommissionens rekommendation gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att bedöma hur man kan uppnå en effektivare användning av poliskontroller i gränsnära områden. Polismyndigheten, som redovisade uppdraget i maj 2018 (Ju2018/02614/L4), anser bl.a. att författningsändringar bör övervägas när det gäller kontroller i gränsnära områden och kamerabevakning.

[...] Sverige har nu haft en tillfälligt återinförd gränskontroll vid de inre gränserna i mer än fyra år. Det kan konstateras att det finns brister i

kontrollen av Schengenområdets yttre gränser samtidigt som den som rest in i området relativt obehindrad kan röra sig vidare. Ett resultat av detta är att många befinner sig i medlemsstaterna utan att de nationella myndigheterna känner till det. Det kan också konstateras att internationella brottsnätverk i vissa avseenden är mycket brottsaktiva i Sverige. Nätverken står t.ex. för en stor del av tillgrepsbrottsligheten här och för bl.a. utstöldgods ur landet.

De senaste årens erfarenheter talar för att Polismyndigheten inte har tillgång till tillräckligt effektiva verktyg. Det gäller framför allt i gränsnära områden, t.ex. vid Öresundsbron, där de problem som kan följa med rörligheten över gränserna är särskilt aktuella och där behovet av att kunna ingripa på ett verkningsfullt sätt sannolikt är som störst. Effektiviseringar bör övervägas för att säkerställa Polismyndighetens förmåga att kontrollera utlänningsars vistelserätt och bekämpa brott i sådana områden, något som ytterst kan ha betydelse för det framtida behovet av att ha en tillfällig återinförd gränskontroll vid de inre gränserna. Det behövs därför en utredning (s. 2 f.).

Skottdetektorer på tak

Enligt Polismyndigheten görs bedömningen att kamerabevakningslagen (2018:1200) inte är tillämplig när upptagningen endast avser ljud och inte bild. Vad gäller användningen finns det således möjlighet att sätta upp sådana detektorer men det pågår enligt Polismyndigheten ett utvecklingsarbete på området och flera utestående frågor finns kvar att besvara om bl.a. kostnader och äganderätt till systemet innan en lösning kan komma på plats.

Civila poliser

Personal inom polisen som tilldelats uniform ska bära denna i tjänsten om inte civil klädsel är lämpligare med hänsyn till arbetsuppgiften (3 kap. 1 § PMFS 2018:12).

I en interpellationsdebatt om det ökade antalet barn och ungdomsrån den 19 december 2019 (ip. 2019/20:175) anförde justitie- och inrikesminister Morgan Johansson följande:

Det är viktigt att bekämpa såväl brotten som brottens orsaker. Regeringen har nyligen presenterat ett 34-punktsprogram mot gängkriminaliteten. Det innehåller bland annat ett flertal nya verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna, hårdare straff och ett bättre brottsförebyggande arbete.

Flera av 34-punktsprogrammets åtgärder riktas helt eller delvis mot unga lagöverträdare. Vi ska till exempel förbättra utredningarna när barn misstänks för brott, avskaffa ungdomsreduktionen för unga vuxna vid grov brottslighet och införa den nya påföljden ungdomsövervakning. Regeringen har dessutom tillskjutit medel till Statens institutionsstyrelse för att kunna möta en ökad efterfrågan på vårdplatser för ungdomar med psykosociala problem. Just rånen tas upp i 34-punktprogrammet som ett exempel på brott där man måste gå in med mer frihetsberövande insatser. Därför ska det utredas om fler brott som ofta begås i gängmiljö behöver få skärpta straff för att spegla brottets allvar och ge möjlighet till obligatorisk häktning. Det har fungerat väl för vapenbrotten. Det handlar bland annat om rån, grov misshandel och grov utpressning. Polismyndigheten har en central roll i såväl det brottsförebyggande som det brottsutredande arbetet.

Att det polisiära arbetet stärks och att fler polisanställda kan bekämpa brottsligheten och öka tryggheten i hela landet är prioriterade frågor för regeringen. Regeringens mål är att det ska bli 10 000 fler polisanställda till 2024. Antalet anställda har sedan starten av polistillväxten i januari 2016 ökat med nära 3 500. I november var det totalt 31 736 polisanställda. Polismyndigheten har aldrig tidigare haft så många anställda. Samtidigt är runt 3 000 polisstudenter i utbildning. Man har således kommit en bit på väg. Det behöver också bedrivas ett brett förebyggande arbete mot brott och återfall i brott som involverar många aktörer i samhället. Särskilt viktigt är det med tidiga insatser för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Inte minst kan kommunerna bidra med viktiga insatser inom ramen för exempelvis socialtjänst och skolverksamhet och i arbetet med samhällsplanering och tillsyn. För att den som begår brott ska mötas av en snabb och tydlig reaktion från rättsväsendet pågår sedan januari 2018 en försöksverksamhet i norra Stockholm med ett snabbförfarande inriktat på enklare brott. För unga kan en snabb reaktion vara särskilt viktig och minska risken för fortsatt brottslighet. Regeringen beslutade i februari 2019 om en särskild försöksverksamhet för unga lagöverträdare under 18 år. Det är angeläget att unga som utsatts för brott får adekvat stöd. Flera kommuner har särskilda stödcentrum för unga brottsoffer, med samlad kompetens om ungdomar, krisbehandling, brottsofferproblematik och rättsprocessen - ett kvalificerat sätt att uppfylla kommunernas lagstadgade ansvar för brottsoffer. En trygg och säker domstolsmiljö kan antas öka viljan hos brottsoffer att delta i rättegången, vilket är en förutsättning för brottsbekämpning och lagföring. Den 1 juli 2019 trädde därför flera lagändringar i kraft som syftar till att förhörspersoner ska kunna lämna sina uppgifter utan att känna sig störda, hotade eller utsatta för påtryckningar.

Det är viktigt att allmänheten känner förtroende för rättsväsendet och att personer som har uppgifter att lämna också vågar vittna. Trots en rad åtgärder på området bedömer regeringen att det nu finns skäl att överväga vilka ytterligare åtgärder som kan vara relevanta för att förbättra stödet till och skyddet av vittnen och deras anhöriga. Regeringen har därför tillsatt utredningen En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring, som bland annat kommer att titta på denna fråga. Under det senaste decenniet var antalet anmälda personrån högst år 2011. Därefter gick anmälningarna ned under ett antal år. På senare år har antalet anmälda personrån emellertid börjat öka. Det är oroande, och därför vidtas åtgärder. När det gäller ungdomsbrotten ska vi inte glömma att vi också ser positiva tendenser. Antalet unga som misstänks och lagförs för brott har minskat under de senaste tio åren. Exempelvis har antalet unga som misstänks för skadegörelse, stöld och misshandel minskat, och andelen unga som själva uppger att de begått stöld och skadegörelse minskar också. För att vända trenden gällande brott som personrån vidtar regeringen således en stor mängd åtgärder för att förebygga och bekämpa brott bland unga.

Regeringen anför i budgetpropositionen för utgiftsområde 4 (prop. 2019/20:1 s.66) följande:

För att stärka och utveckla verksamheten är det främst mer personal som behövs. Satsningen på Polismyndigheten innebär att myndigheten till 2024 ska ha ökat antalet anställda med sammantaget 10 000 personer jämfört med hur många anställda som fanns vid ingången av 2016. Ambitionen är att upprätthålla fördelningen mellan civilanställda och poliser. Den snabba expansionen medför stora utmaningar för Polismyndigheten. Fler än 20 000 personer behöver rekryteras under perioden för att antalet polisanställda ska kunna öka med sammantaget 10 000. Det behövs både

fler poliser och fler civila medarbetare. Sedan januari 2019 finns det fem lärosäten som bedriver polisutbildning. Sammantaget kan drygt 1 000 nya studenter per termin erbjudas plats. Antalet sökande till utbildningen har stadigt ökat och under 2019 har 1 710 studenter antagits till utbildningen. Tillgången på rätt kompetens är avgörande för att verksamheten ska kunna utvecklas på rätt sätt. Den satsning som riksdagen beslutade om i den senaste budgeten gällande högre löner, bättre villkor och en ökad attraktivitet för polisyrket håller på att genomföras. Det förutsätter att Polismyndigheten har förmåga att både utveckla och behålla befintliga medarbetare och kan attrahera, växa och ta emot nya medarbetare. Därutöver ska myndigheten ha förmåga att omsätta personalförstärkningen till nytta för medborgarna i hela landet.

Idrottsarrangemang

I ordningslagen (1993:1617) finns straffsanktionerade förbud mot att bl.a. inneha och använda pyrotekniska varor utan tillstånd vid vissa idrottsarrangemang, mot att obehörigen beträda spelplanen och mot att kasta in föremål på planen (se prop. 2008/09:78). Lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang har ändrats så att det numera är möjligt att vid straffansvar förbjuda personer att få tillträde till idrottsarrangemang i upp till tre år (se prop. 2013/14:68). Polismyndigheten har också getts möjlighet att föra ett register över personer med tillträdesförbud (se vidare lagen [2015:51] om register över tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och prop. 2013/14:254). Möjligheten till kameraövervakning kan också underlätta för att avslöja och utreda brott som begås inne på arenorna (se prop. 2012/13:115). Vidare har skyldigheten för den som anordnar ett idrottsarrangemang att betala kostnader för polisbevakning tagits bort (se prop. 2013/14:1 s. 552 f.). Även maskeringsförbud vid idrottsevenemang har införts (prop. 2016/17:41, bet. 2016/17:JuU8, rskr. 2016/17:139).

Polismyndigheten har utfärdat särskilda riktlinjer för villkorsgivning i samband med offentliga tillställningar i form av idrottsarrangemang (PM 2016:21). Riktlinjerna styr hur villkor ska tas fram, utformas, beslutas och följas upp när en ansökan eller anmälan om offentlig tillställning i form av ett fotbollsarrangemang kommer in till Polismyndigheten. Riktlinjerna ska i tillämpliga delar även användas vid handläggning av ansökan eller anmälan av andra typer av idrottsarrangemang. För att tydligare åskådliggöra det synsätt som ska gälla när myndigheten fattar beslut om villkor finns det i riktlinjerna en åtgärdsstrappa och en villkorsstege. Genom att tillämpa riktlinjerna är syftet att myndighetens villkorsgivning ska bli mer enhetlig, effektiv, rättssäker och förutsägbar. Polismyndigheten har också utfärdat ett inriktningsbeslut (2019-05-17, dnr A630.178/2018) om tillämpningen av riktlinje PM 2016:21. Av det framgår det att riktlinjen för villkorsgivning inte följts fullt ut och att det därför följs upp med ett beslut om en nationell inriktning. Enligt inriktningsbeslutet är visionen den att idrottsarrangemang ska vara välkomnande, trygga, säkra och stämningsfulla för alla som besöker arrangemanget. För att uppnå detta strävar myndigheten mot en god samverkan och samarbete med arrangören.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen avslög i betänkande 2018/19:JuU10 (s. 90 f.) motionsyrkanden som behandlar polisens befogenheter i olika avseenden. Utskottet anförde att polisen måste ha tillräckliga befogenheter att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kunna utföra sina uppgifter. Utskottet underströk att t.ex. har polisen fått rätten att under vissa omständigheter använda våld och att frihetsberöva människor. Förutsättningarna för dessa befogenheter måste emellertid alltid utformas med hänsyn till bl.a. allmänhetens grundläggande fri- och rättigheter och kraven på rättssäkerhet.

Drograttfylleri

Utskottet anförde angående motionsyrkanden om kontroll av drograttfylleri att arbetet mot alkohol och narkotika i trafiken är mycket angeläget (bet. 2018/19:JuU10 s. 72 f.). Mot bakgrund av vad som framkommit om att det vid kontroller av förare av motordrivna fordon regelmässigt görs dels ett alkoholutandningsprov, dels en bedömning av eventuella symptom på drogpåverkan hos föraren ansåg utskottet dock att det inte fanns tillräckliga skäl att föreslå ett tillkännagivande om slumpmässiga narkotikakontroller i trafiken. Motionsyrkandet avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Husrannsakan

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om möjligheterna till husrannsakan, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 72 f.). Utskottet hänvisade då till tidigare uttalanden om att befintliga regler om husrannsakan innebär en lämplig avvägning mellan kravet på den enskildes integritet och det allmännas intresse av att utreda brott och avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Razzia hos missbrukare

Utskottet behandlade under våren 2019 motionsyrkanden om razzior hos missbrukare och anförde då att det inte hade framkommit något som ger anledning att ändra tidigare års bedömning i fråga om förslaget om att öka möjligheterna att göra razzior hos missbrukare (bet. 2018/19:JuU10 s. 72 f.). Utskottet ansåg fortfarande att de befintliga reglerna om husrannsakan och om olika former av omhändertaganden är väl avvägda och avstyrkte således motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller tillkännagivandet om polisens förmåga att bekämpa och utreda narkotikabrott (skr. 2019/20:75 s. 56.):

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att stärka polisens förmåga att bekämpa och utreda narkotikabrott och tillkännager detta för regeringen (bet. 2017/18:JuU1 s. 135). Polismyndigheten har behov av att stärka och utveckla polisverksamheten. Regeringen har därför i en rad

budgetar tillfört myndigheten mer resurser som framförallt ska ge myndigheten möjlighet att utöka antalet anställda och därmed höja förmågan och öka effektiviteten i arbetet. Regeringen har även skapat förutsättningar för att utbilda fler poliser, bl.a. genom att utöka antalet lärosäten från tre till fem som kan tillhandahålla polisutbildning. Åtgärderna medför bättre möjligheter för Polismyndigheten att både stärka och utveckla polisverksamheten, däribland arbetet mot narkotikabrottsligheten. Kompetensförsörjningen inom myndigheten är en viktig fråga för regeringen men det hör till Polismyndighetens uppgifter att planera för och rekrytera rätt kompetens utifrån verksamhetens behov. Polismyndigheten fick därför i juli 2017 i uppdrag att ta fram en strategisk och långsiktig plan för att säkerställa att rätt kompetens finns i organisationen. Uppdraget redovisades i maj 2018.

I syfte att minska tillgången på narkotika i samhället och därmed försvåra missbruk av narkotika gav regeringen i augusti 2019 Polismyndigheten i uppdrag att förstärka och utveckla bekämpningen av illegal handel med narkotika, inbegripet narkotikaklassade läkemedel. I uppdraget ingår även att förstärka bekämpningen av illegal produktion av narkotika. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 oktober 2021. En delredovisning ska lämnas senast den 30 juni 2020. Punkten är inte slutbehandlad.

Publicering av bilder på gärningsmän

Utskottet behandlade 2019 ett motionsyrkande om publicering av bilder på misstänkta gärningsmän (bet. 2018/19:JuU10 s. 90f.). Utskottet – som hänvisade till att publicering på internet av övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän regleras i Polismyndighetens riktlinjer och även varit föremål för uttalanden av JO – fann inte skäl att föreslå att kraven för publicering ska lättas upp. Utskottet avstyrkte därför motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Tillfälliga arrester

Utskottet behandlade även våren 2019 ett motionsyrkande om tillfälliga arrester (bet. 2018/19:JuU10 s. 98). Utskottet anförde att polisen måste ha tillräckliga befogenheter för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kunna utföra sina uppgifter. Till exempel har polisen fått rätten att under vissa omständigheter använda våld och att frihetsberöva människor. Förutsättningarna för dessa befogenheter måste emellertid alltid utformas med hänsyn tagen till bl.a. allmänhetens grundläggande fri- och rättigheter och krav på rättssäkerhet. Med detta i beaktande gjorde utskottet bedömningen att det nuvarande regelverket för under vilka omständigheter och under vilka former som personer får anhållas är väl avvägt och avstyrkte därför yrkandet om en utökad polisarrest. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Publicering av bilder

Utskottet behandlade också i samma betänkande (bet. 2018/19:JuU10 s. 99) ett yrkande om problem med personer som försvårar räddningsinsatser och på ett kränkande sätt dokumenterar skadade eller döda personer i anslutning till

räddningsinsatser. Med hänvisning till bl.a. de möjligheter som finns för polisen att avvisa personer och till att en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång trädde i kraft förra året, fann utskottet emellertid inte tillräcklig anledning för riksdagen att rikta något tillkännagivande till regeringen i frågan och avstyrkte motionen. Publicering på internet av övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän regleras, som framgår, i Polismyndighetens riktlinjer och har även varit föremål för uttalanden av JO. Utskottet fann inte skäl att föreslå att kraven för publicering lättas upp och avstyrkte därför motionerna.

Kamerabevakning av fordon

Utskottet har även tidigare behandlat motionsyrkanden om ANPR-kameror, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 83 f.). Utskottet ansåg att när det gäller om vilka hjälpmedel och fordon polisen mer specifikt ska använda vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning och ansåg att detta i första hand var frågor som Polismyndigheten bör besluta om på egen hand. Utskottet avstyrkte därför de aktuella motionerna.

Övervakning av tidigare dömda

Utskottet behandlade våren 2019 ett motionsyrkande om övervakning av tidigare dömda (bet. 2018/19:JuU25). Utskottet såg inget skäl för det tillkännagivande som efterfrågades i motionen om en utvidgning av polisens möjlighet till övervakning efter frigivning av tidigare dömda och avstyrkte yrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att arbetet mot alkohol och narkotika i trafiken är mycket angeläget. När det gäller frågan om polisens möjligheter att slumpmässigt kontrollera förare som är alkoholpåverkade också ska gälla för förare som är påverkade av droger konstaterar utskottet att en utredare fått i uppdrag att bl.a. se över om sällningsprov i fråga om narkotika ska införas. Enligt utskottet bör detta arbete inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:2775 (KD) yrkande 24 och 2019/20:3111 (C).

När det gäller sökning efter narkotika i skolor med hjälp av hund konstaterar utskottet att en insats enligt Polismyndighetens egna riktlinjer måste vara proportionerlig i förhållande till det intresse som den är avsedd att tillgodose. Utskottet anser inte att det framkommit något som ger riksdagen anledning att ta ett initiativ till förändrad lagstiftning i enlighet med vad som efterfrågas i motion 2019/20:2828 (M) yrkande 48. Yrkandet avstyrks.

Som framgår ovan är bättre möjligheter till husrannsakan en del av regeringens 34-punktsprogram, och en utredare ska se över polisens befogenheter att genomföra husrannsakan utanför förundersökningar och lämna förslag som förbättrar polisens möjligheter att söka efter vapen och

andra farliga föremål. Mot denna bakgrund saknas det enligt utskottet anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som efterfrågas i motionerna 2019/20:3191 (KD) yrkande 30 och 2019/20:3214 (SD) yrkande 1. Utskottet avstyrker därför motionerna.

När det gäller frågor om tillfälliga arrester och publicering av bilder på gärningsmän vidhåller utskottet sina tidigare uppfattningar. Utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:3191 (KD) yrkande 19 respektive 2019/20:3061 (M) yrkande 10 och 2019/20:3065 (M) yrkande 12.

Vidare konstaterar utskottet att Polismyndigheten arbetar aktivt med frågor om att samla in och lagra biometriska uppgifter samt att myndigheten gjort en begäran hos Justitiedepartementet om en översyn av regleringen om insamling, lagring och användning av biometriska uppgifter. Eftersom frågan för närvarande bereds inom Regeringskansliet ser utskottet inte anledning för riksdagen att nu vidta några sådana åtgärder som efterfrågas i motionerna 2019/20:2832 (M) yrkande 17 och 2019/20:3191 (KD) yrkandena 21 och 22. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Regeringen har som anförts gett en utredare i uppdrag att kartlägga behovet av effektivare polisiära åtgärder i gränsnära områden. Utredaren ska bl.a. ta ställning till om det bör göras författningsändringar, t.ex. när det gäller kamerabevakning, för att effektivisera kontrollen av utlänningars vistelserätt och bekämpningen av brott i sådana områden. Utskottet anser att detta arbete inte bör föregripas och avstyrker därför motionerna 2019/20:2016 (L) yrkande 12 om ökade möjligheter att använda sig av automatisk kamerabevakning för att identifiera fordon i gränsnära områden och motion 2019/20:3191 (KD) yrkande 9 om ökad användning ANPR-kameror.

Utskottet är inte berett att vidta några sådana åtgärder rörande skottdetektorer som efterfrågas i motionerna 2019/20:33 (KD) och 2019/20:3191 (KD) yrkande 20. Motionerna avstyrks.

När det gäller användningen av civila poliser anser utskottet att Polismyndigheten är bäst på att avgöra när detta är lämpligt. Utskottet avstyrker därför motion 2019/20:3065 (M) yrkande 11.

Utskottet vidhåller sin uppfattning när det gäller polisens möjlighet till övervakning efter frigivning av tidigare dömda. Utskottet avstyrker därför motion 2019/20:3223 (SD) yrkande 2.

När det slutligen gäller frågor om idrottsarrangemang konstaterar utskottet att enligt polisens inriktningsbeslut är visionen den att idrottsarrangemang ska vara välkommande, trygga, säkra och stämningsfulla för alla som besöker arrangemanget. För att uppnå detta strävar myndigheten mot en god samverkan och samarbete med arrangörer. Utskottet anser bl.a. mot denna bakgrund att det inte framkommit något som ger utskottet anledning att ta några sådana initiativ som efterfrågas i motion 2019/20:796 (MP) yrkandena 1 och 2. Motionen avstyrks.

Kompetens och bemötande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbildningsinsatser om hetslagstiftningen och om mångfaldsarbete.

Jämför reservation 14 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 8 anförs att regeringen bör ta initiativ till utbildningsinsatser för Polismyndighetens anställda om hetslagstiftningens och ordningslagens koppling till allmänhetens säkerhet och de demokratiska grundvärderingarna samt om våldsbejakande gruppers metoder för att sprida sitt antidemokratiska budskap.

I kommittémotion 2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 9 begärs att regeringen ska ge Polismyndigheten i uppdrag att långsiktigt förstärka mångfaldsarbetet och fördjupa den mångkulturella kompetensen hos myndighetens anställda.

Bakgrund

Hatbrott

Med begreppet hatbrott avses främst brotten hets mot folkgrupp och olaga diskriminering samt andra brott där ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.

Regeringen beslutade 2016 om en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (prop. 2017/18:1 utg.omr. 13 s. 49, Ku2016/02629/DISK). Planen innebär att ett samlat grepp tas om arbetet mot rasism och liknande former av fientlighet som utförs av flera myndigheter, regionala och lokala aktörer samt organisationer inom det civila samhället. Planen utgår från fem särskilt viktiga strategiska områden, däribland mer kunskap, utbildning och forskning samt ett mer aktivt rättsväsende.

I regleringsbrevet 2020 för Polismyndigheten får myndigheten i uppdrag att fortsatt utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Polismyndigheten ska redovisa resultatet av vidtagna åtgärder. Polismyndigheten ska samverka med andra myndigheter och organisationer samt säkerställa en fungerande dialog med grupper som utsätts för denna typ av brott. Polismyndigheten ska också beakta annat relevant arbete inom aktuellt ämnesområde och analysera hur den kan bidra till att utveckla polisverksamheten (s. 3).

Polismyndigheten har också ett pågående uppdrag om att vidta åtgärder mot rasism, hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Uppdraget ska redovisas senast den 30 december 2020 (A2019/01796/MRB, Ku2019/01345/MD).

Polismyndigheten redovisade i mars 2019 åtgärder som vidtagits för att bekämpa hatbrott, med särskilt fokus på transpersoner och utsatta EU/EES-medborgare. Bland annat har kompetenshöjande åtgärder i form av webbutbildning för demokrati- och hatbrott genomförts och Uppsala universitet har på uppdrag från Polismyndigheten tagit fram en fördjupningskurs för polisanställda som arbetar med demokrati- och hatbrott. Den första kursomgången genomfördes under april 2018 och samlade 20 deltagare. Kursen låg kvar i utbildningsplanen för 2019. (Åtgärder mot hatbrott, Redovisning av regeringsuppdrag, Polisen dnr A487.486/2018, s. 85).

Polisens mångfaldsarbete

Polismyndigheten redovisade i årsredovisningen för 2018 (s. 55) att polisen ska spegla samhället i stort och fokusera extra på att få fler sökande med utländsk bakgrund. I särskilda rekryteringskampanjer ingår att informera om polisens bredd av uppgifter, medarbetarnas bakgrund, att polisen jobbar över hela landet m.m. Det visas också upp den mångfald av bakgrunder som polisens medarbetare har. I den riktade kommunikationen finns i regel en person med utländsk bakgrund, med för att förstärka identifieringen. Särskilda insatser har genomförts i form av riktade annonser i sociala medier i syfte att särskilt nå personer med utländsk bakgrund. Prioritering av deltagande sker också vid olika typer av evenemang som besöks av personer med utländsk bakgrund. Särskild information ges också till samtliga som har kallats till prövning med tips och råd inför prövningen liksom vägledning och information inför de fysiska testerna, då det är ett område där frågor ofta uppkommer. I årsredovisningen för 2019 (s. 86) redovisade myndigheten att den i rekryteringskampanjerna har fokuserat extra på att få in kvinnliga sökande och sökande med utländsk bakgrund.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen uttalat sig om kompetens och bemötandefrågor, senast i budgetbetänkandet 2018 (bet. 2017/18:JuU1 s. 113 f.). Utskottet anförde då att det är av central betydelse att företrädare för rättsväsendets olika myndigheter har en hög kompetens inom olika områden för att rättsväsendets myndigheter ska kunna fullgöra den viktiga uppgiften att värna den enskildes rättstrygghet och rättssäkerhet. De personer som kommer i kontakt med rättsväsendets myndigheter ska få ett professionellt och gott bemötande. Utskottet konstaterade att det inom rättsväsendets myndigheter kontinuerligt vidtas åtgärder för att öka kompetensen inom många olika områden. Liksom tidigare år ansåg utskottet att frågor om kompetens och

bemötande även i fortsättningen bör vara prioriterade områden för rättsväsendets myndigheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Polismyndigheten redan i dag har uppmärksammat och arbetar med flera av de frågor som motionärerna lyfter fram. Myndigheten har t.ex. fått i uppdrag att fortsätta utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Utskottet anser därför att de inte finns anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som efterfrågas i motion 2019/20:528 (V) yrkandena 8 och 9. Motionen avstyrks.

Polisens utrustning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utrustningslyft och Amber Alert.

Jämför reservation 15 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12 efterfrågas ett utrustningslyft. Enligt motionärerna bör det säkerställas att poliser i yttre tjänst har tillgång till t.ex. förstärkta skyddsvästar, ballistiska hjälmar och kommunikationsradio samt att de utbildas att använda och ges tillgång till förstärkningsvapen.

I motion 2019/20:2679 av Ann-Sofie Alm (M) efterfrågas att Amber Alert, ett meddelandesystem för att nå ut till allmänheten om försvunna barn, införs i Sverige. Motionären begär ett starkare och större nätverk för att barn som blivit bortförda ska kunna hittas.

Bakgrund

Polismyndigheten har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om polisens särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning inom polisen (PMFS 2016:8, FAP 933-1). Begreppet särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning innefattar t.ex. skjutvapen som tilldelats en polis som personlig utrustning eller som förstärkningsvapen, OC-sprej, batong, fängsel och spottskyddshuva eller annat hjälpmedel som huvudsakligen är avsett att kunna användas vid situationer där en polis har befogenhet att använda våld mot en person samt andra hjälpmedel som är avsedda att stoppa fordon. Av de allmänna råden framgår att då särskilda hjälpmedel för våldsanvändning behöver användas i polistjänsten får endast sådana hjälpmedel användas som godkänts av

Polismyndighetens nationella operativa avdelning (se Rikspolisstyrelsens förteckning över godkända särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning inom polisen, POL-1093098/05) eller som har reglerats särskilt i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd.

Meddelandesystem som avser försvunna barn

Amber Alert står för "America's Missing: Broadcasting Emergency Response" och är ett system som innebär att ett meddelande skickas ut till radio-kanaler och tv-stationer när ett barn blivit bortfört. I meddelandet beskrivs barnets utseende, namn och var offret senast sågs.

Som medlem i EU har Sverige krav på att ha ett EU-gemensamt journummer för att anmäla försvunna barn. Socialdepartementet är ansvarigt för journumret 116 000 i Sverige och har genom Alarmeringsavtalet mellan SOS Alarm och Justitiedepartementet sedan 2013 tilldelat SOS Alarm uppdraget att utföra tjänsten. Journumret är tillgängligt dygnet runt, året om, oavsett i vilket EU-land man befinner sig. SOS Alarm arbetar tillsammans med flera aktörer inom såväl offentlig verksamhet som frivilligorganisationer gällande barnfrågor för att utveckla tjänsten vidare. Arbetet syftar till att tillvarata all kunskap som de olika aktörerna har och säkerställa att journumret fyller en viktig roll i samtliga åtgörarled (<https://www.sosalarm.se/viktiga-telefonnummer/116000/>).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet konstaterade vid behandlingen av ett motionsyrkande om ett utrustningslyft våren 2019 att Polismyndighetens anslag ökades med 200 miljoner kronor 2018, bl.a. för att göra ett utrustningslyft med syfte att samtliga poliser i yttre tjänst ska ha modern skyddsutrustning (bet. 2018/19:JuU10 s. 83 f.). Enligt utskottet var tillgången till modern utrustning av betydelse för att förbättra arbetsmiljön, framför allt för poliser i yttre tjänst, och kunde också bidra till en ökad lagföring av personer som begår brott. Utskottet ansåg också att fortsatta åtgärder behövs för att säkerställa polisens tillgång till adekvat utrustning. Med hänsyn till det arbete som hade påbörjats ansåg utskottet dock inte att det var påkallat att göra något tillkännagivande i frågan, utan avsåg att fortsätta följa frågan. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Regeringen anför i Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (skr. 2019/20:75) bl.a. följande i tillkännagivandet om hot och våld mot anställda i rättsväsendet (s. 42):

Regeringen har i vårändringsbudgeten för 2018 (prop. 2017/18:99 s. 51) föreslagit ett tillskott till Polismyndigheten för att säkra tillgång till skyddsutrustning och förstärkningsvapen samt kroppsburna kameror. Tillgången till sådan utrustning är av betydelse för att förbättra arbetsmiljön, framför allt för poliser i yttre tjänst. [...] I prop. 2018/19:155 bedömde regeringen att tillkännagivandet genom de redovisade åtgärderna

fick anses slutbehandlat. Riksdagen har inte haft något att invända mot regeringens hantering av tillkännagivandet (bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43). Punkten är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning när det gäller begäran om ett utrustningslyft och anser således att det med hänsyn till det arbete som har påbörjats inte är påkallat att göra något tillkännagivande i frågan. Utskottet avstyrker således motion 2019/20:553 (SD) yrkande 12.

Utskottet anser inte att det framkommit något som ger utskottet anledning att ställa sig bakom den begäran om att införa ett system med s.k. Amber Alert i Sverige som framställs i motion 2019/20:2679 (M). Motionen avstyrks.

Polisens arbetsmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om säkrare arbetsmiljö och om att göra det straffbart att störa polisens arbete

Jämför reservation 16 (V) och 17 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4 anförs att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder i syfte att göra arbetsmiljön säkrare för poliser i yttre tjänst.

I kommittémotion 2019/20:553 av Adam Marttinen (SD) yrkande 27 framförs att det bör utredas om det är möjligt att straffbelägga sådana personer som stör polisens arbete genom att t.ex. distrahera och förolämpa polispersonal.

Bakgrund

Regeringen gav i augusti 2017 Polismyndigheten i uppdrag att skapa förutsättningar för ytterligare förbättringar av arbetsmiljön samt fler karriärvägar för polisanställda (Ju2017/06645/PO). Bland annat skulle Polismyndigheten ta fram en strategisk plan på kort och lång sikt för fler utvecklings- och karriärvägar inom myndigheten. Uppdraget slutredovisades hösten 2018 genom rapporten Förbättrad arbetsmiljö och fler karriärvägar för polisanställda. I rapporten anges bl.a. följande när det gäller arbetet med att förbättra arbetsmiljön:

Utvecklingsarbetet kring uppdraget Förbättrad arbetsmiljö har genomförts partsgemensamt. En partssammansatt arbetsgrupp med representanter från arbetstagarorganisationerna och skyddsorganisationen har varit delaktig i alla steg i utvecklingsarbetet. Arbetet har även stämts av med jämna

mellanrum i den nationella skyddskommittén och inför fastställande av slutrapporten även i Polismyndighetens nationella MBL-forum.

Polismyndigheten gjorde bedömningen att det fanns ett behov av att skapa en tydligare och mer sammanhållen bild av pågående utvecklingsarbete inom de områden som har störst påverkan på arbetsmiljöområdet. Mot denna bakgrund genomfördes en inventering inom olika typer av verksamheter på nationell nivå (eller på uppdrag av nationell nivå) av de utvecklingsaktiviteter som bedömdes ha en konkret och positiv påverkan på medarbetarnas arbetsmiljö.

Inventeringen visade att ett 50-tal utvecklingsprojekt pågår som bedöms ha stor påverkan på arbetsmiljön inom myndigheten. Redovisningen av dessa projekt har gjorts utifrån Polismyndighetens arbetsmiljöstrategi för perioden 2016–2021, vilken uppftar ett antal områden inom vilka myndigheten beskriver en viljeinriktning

Under 2018 beslutade myndighetens ledning att avsätta 50 miljoner kronor extra årligen under perioden 2018–2020 för att ytterligare intensifiera arbetsmiljöarbetet och främja leveranser från prioriterade utvecklingsprojekt. Uppföljningen under slutet av tertial 2 2018 visade att de fördelade extra medlen möjliggjorde en ambitionshöjning inom en rad områden som har bäring på medarbetarnas arbetsmiljö, särskilt inom området hot och våld där ett tjugotal uppdrag pågår.

Polismyndigheten har i samband med regeringsuppdraget etablerat en metod för att bättre kunna identifiera och följa upp olika utvecklingsinsatser som pågår med bäring på målsättningarna i myndighetens arbetsmiljöstrategi. Ett arbete pågår även för att förbättra uppföljningen så att tydliga effekter av pågående insatser kan identifieras. Myndigheten behöver likaså lägga kraft på att kommunicera förbättringsarbetet, såväl internt som externt, för att öka Polismyndighetens attraktionskraft som arbetsgivare och därmed säkra den framtida kompetensförsörjningen.

Polismyndigheten redovisade i årsredovisningen för 2019 att 50 miljoner kronor avsatts årligen för perioden 2018–2020 för fortsatt intensifiering och ambitionshöjning av arbetsmiljöarbetet. Sex områden är prioriterade i Polismyndighetens arbetsmiljöstrategi: ledarskap och organisatorisk arbetsmiljö, medarbetarskap, fysisk arbetsmiljö, social arbetsmiljö, arbetsbelastning samt hot och våld. Samtliga prioriteringar gäller på nationell nivå. Dessutom har Strategi 2024 och den nationella skyddskommitténs prioriteringar beaktats inför fördelningen av 50 miljoner kronor för arbetsmiljöförbättringar för 2019. Framför allt prioriterades ytterligare ambitionshöjningar inom yrkeshandledning. Medel fördelades till utveckling av en mobil applikation för att underlätta för poliser i yttre tjänst och deras samverkan/kommunikation med personal i inre tjänst. Ytterligare satsningar är bl.a. bärplaneringar för personlig utrustning och forskningsprojekt som ska leda till säkrare polisbilsförare. Under 2019 togs initiativ till att utveckla den nationella skyddskommitténs arbete och samverkan med skyddskommittéer på regional nivå och avdelningsnivå. Syftet är att partsgemensamt vidareutveckla skyddskommittéernas roll i det systematiska arbetsmiljöarbetet samt att skapa förutsättningar för skyddskommittéorganisationen att bidra till rikspolischefens strategiska inriktningsbeslut 2024. (Polismyndighetens årsredovisning för 2019, s. 93 f.).

Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna får en polisman enligt 13 § polislagen (1984:387) avvisa eller avlägsna honom från visst område eller utrymme, om det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas. Om denna åtgärd inte är tillräcklig för att det avsedda resultatet ska uppnås får personen tillfälligt omhändertas.

Den som stör en polis kan i vissa fall omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1–2 §§ brottsbalken om våld eller hot mot tjänsteman respektive förgripelse mot tjänsteman. Enligt dessa bestämmelser kan bl.a. den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller för att hindra honom eller henne från en åtgärd i myndighetsutövningen dömas för våld eller hot mot tjänsteman. Den som på något annat sätt otillbörligen utför en gärning som syftar till att tvinga eller hindra en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning och som för tjänstemannen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med en sådan gärning, kan dömas för förgripelse mot tjänsteman.

Från och med den 1 januari 2020 gäller en ny straffbestämmelse om sabotage mot blåljusverksamhet enligt 13 kap. brottsbalken. Bestämmelsen avser den som angriper eller på annat sätt stör polisverksamhet, räddningstjänst eller ambulanssjukvård genom att använda våld eller hot om våld mot verksamhetens personal eller mot personer som bistår verksamheten, tillgripa eller skada fordon eller annat hjälpmedel som används eller ska användas i verksamheten, eller vidta någon annan otillbörlig åtgärd. Straffansvaret gäller om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Straffet för blåljussabotage är fängelse i högst fyra år. För grovt blåljussabotage är straffet lägst två år och högst 18 år, eller livstid.

Tidigare riksdagsbehandling

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller tillkännagivande om hot och våld mot anställda i rättsväsendet (skr. 2019/20:75 s. 42):

Vidare har regeringen den 17 augusti 2017 beslutat att ge Polismyndigheten i uppdrag att intensifiera det systematiska arbetsmiljöarbetet inom ett antal områden där hot och våld utgör ett sådant. Polismyndigheten har redovisat uppdraget. Under 2018 beslutade myndighetens ledning att avsätta 50 miljoner kronor extra årligen under perioden 2018–2020 för att möjliggöra en ambitionshöjning inom en rad områden som har bäring på medarbetarnas arbetsmiljö, särskilt inom området hot och våld där ett tjugotal uppdrag pågår. Regeringen har i vårändringsbudgeten för 2018 (prop. 2017/18:99 s. 51) föreslagit ett tillskott till Polismyndigheten för att säkra tillgång till skyddsutrustning och förstärkningsvapen samt kroppsburna kameror. Tillgången till sådan utrustning är av betydelse för att förbättra arbetsmiljön, framför allt för poliser i yttre tjänst.[...]. Riksdagen har inte haft något att invända mot

regeringens hantering av tillkännagivandet (bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43). Punkten är slutbehandlad.

Utskottet noterade 2019 att Polismyndighetens anslag för 2018 ökades med 200 miljoner kronor, bl.a. för att göra ett utrustningslyft med syfte att samtliga poliser i yttre tjänst ska ha modern skyddsutrustning. Tillgången till sådan utrustning är av betydelse för att förbättra arbetsmiljön, framför allt för poliser i yttre tjänst, och kan också bidra till en ökad lagföring av personer som begår brott. Utskottet konstaterade vidare att fortsatta åtgärder behövs för att säkerställa polisens tillgång till adekvat utrustning men med hänsyn till det arbete som har påbörjats ansåg utskottet inte det vara påkallat att nu göra något formellt tillkännagivande. Utskottet avsåg dock att noga fortsätta följa frågan. Därmed avstyrkte utskottet motionsyrkandet (bet. 2018/19:JuU10 s. 90).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att frågan om polisens arbetsmiljö är uppmärksammat och att Polismyndigheten aktivt arbetar med dessa frågor. Det saknas därför anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2019/20:528 (V) yrkande 4. Motionen avstyrks.

När det gäller yrkandet i motion 2018/19:553 (SD) yrkande 27 om att bättre beivra handlingar där personer medvetet stör polisens arbete anser utskottet inte att det framkommit något som ger anledning för riksdagen att ta initiativ till en utvidgning av det straffbara området eller ta initiativ till andra lagändringar i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motionen.

Intern tillsyn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett system för lex Sarah-anmälningar inom polisen och Kriminalvården.

Motionen

I motion 2019/20:538 av Magnus Jacobsson (KD) efterfrågas ett system för lex Sarah-anmälningar inom polisen och Kriminalvården. Enligt motionären finns det ett behov av att säkerställa att de som är under samhällets vård hanteras på ett korrekt sätt samt att dessa myndigheter kan utveckla sin verksamhet genom att införa en möjlighet att göra en lex Sarah-anmälan.

Bakgrund

Tillsyn

Polisorganisationskommittén hade bl.a. till uppgift att utreda behovet av ett fristående organ som ska granska såväl polisens verksamhet, inklusive den

verksamhet som Säkerhetspolisen bedriver, som Kriminalvårdens verksamhet. Kommittén redovisade uppdraget såvitt avser granskning av polisen i betänkandet Tillsyn över polisen (SOU 2013:42). I betänkandet föreslogs att en fristående tillsynsmyndighet skulle kontrollera att polisens verksamhet uppfyller de krav som följer av lagar och andra bindande föreskrifter. Kommittén föreslog sedan i sitt slutbetänkande Tillsyn över polisen och Kriminalvården (SOU 2015:57), som överlämnades till regeringen 2015, att den nya myndigheten även skulle ha tillsyn över Kriminalvården.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 4 s. 49) anför regeringen bl.a. följande om tillsynen över Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Kriminalvården:

Polisens och Kriminalvårdens långtgående befogenheter att ingripa i enskildas liv förutsätter en effektiv och kontinuerlig tillsyn av myndigheternas verksamhet, såväl intern som extern. Delar av den statliga tillsynen behandlas för närvarande av Tillitsdelegationen (dir. 2016:51) och i ett uppdrag till Statskontoret (Fi2015/00132/SFÖ). Regeringen kommer därutöver att i särskild ordning, i samband med en bred översyn, att analysera hur tillsynen inom rättsväsendet bäst kan bedrivas. Regeringen avsätter, i avvaktan på en samlad bedömning av tillsynens utformning, medel för att förstärka såväl den interna som den externa tillsynen. Vid Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Kriminalvården inrättas tillsynsorgan direkt under myndighetsledningen. Vidare ges Justitiekanslern (JK) möjlighet att utöka sin extraordinära tillsyn, vilket kommer att kunna innebära att tillsynen över bl.a. polisen och Kriminalvården ökar. Regeringen föreslår därför att JK tillförs medel för att myndigheten ska kunna öka sina personella resurser.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 s. 33) uppger regeringen att Kriminalvården under 2016 stärkte den interna styrningen och kontrollen, bl.a. genom att inrätta en tillsynssektion, vars uppdrag är att samlat granska verksamheten och ge myndighetsledningen underlag som visar på eventuella brister och utvecklingsområden.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4 s. 37) anges att Kriminalvårdens tillsynssektion under 2017 har granskat totalt 19 av myndighetens verksamhetsområden. Resultatet av tillsynen under året visar enligt regeringen att det finns utvecklingsområden inom såväl säkerhetsarbete och rättsvård som hälso- och sjukvård samt inom vissa administrativa processer.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 s. 39) redovisas att Kriminalvårdens tillsynssektion under året har granskat 21 av myndighetens verksamhetsställen. Det noteras att sedan starten av myndighetens interna tillsynsverksamhet samtliga regioner och verksamhetsgrenar nu har varit föremål för tillsyn. Resultatet av årets tillsyn bekräftar enligt regeringen tidigare års identifierade utvecklingsområden.

Lex Sarah

Bestämmelserna om lex Sarah finns i 14 kap. 2–7 §§ och 7 kap. 6 § socialtjänstlagen (SoL), i 24 b–24 g §§ och 23 g § lagen om stöd och service

för vissa funktionshindrade (LSS) samt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:5) om lex Sarah. Lex Sarah är en del i det systematiska kvalitetsarbete som ska bedrivas i verksamheter inom socialtjänsten och enligt LSS.

Intern tillsyn

Bestämmelserna om lex Sarah gäller således inte för Polismyndigheten utan i stället finns det både en funktion för tillsyn och en enhet för internrevision i Polismyndigheten som är fristående organisatoriska enheter placerade direkt under rikspolischefen. Internrevisionens uppdrag är att granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Tillsynsfunktionen gör inspektioner och inspekterar bl.a. rättssäkerhetsfrågor, tillämpningen av polisiära och administrativa arbetsmetoder och granskar omständigheter och händelser. Avdelningen särskilda utredningar utreder anmälningar mot anställda inom Polismyndigheten. Särskilda utredningar utreder även ärenden som rör anmälningar mot bl.a. åklagare, polisstuderande och arrestvakter.

Om det uppstår en misstanke om att en anställd inom Polismyndigheten har begått ett brott ska det således utredas av Polismyndighetens avdelning för särskilda utredningar. Alla ärenden som kommer in till avdelningen ska lämnas över till en åklagare som beslutar om en förundersökning ska inledas eller inte. Detta regleras i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare. Förordningen gäller vid handläggning av ärenden där det i en anmälan har påståtts att en anställd inom polisen har gjort sig skyldig till något brott som har samband med anställningen eller på något annat sätt har handlat felaktigt i sin myndighetsutövning eller en person har skadats allvarligt antingen under vistelse i en polisarrest eller genom något som en anställd inom polisen har gjort i anställningen, eller det i något annat fall kan bli fråga om att inleda förundersökning mot en anställd inom polisen för brott som har samband med anställningen.

I Polismyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2018 gavs myndigheten i uppdrag att, mot bakgrund av anslagsförstärkningar för intern tillsyn 2017, redovisa hur den interna tillsynen bedrivs med avsikten att stärka rättssäkerheten för enskilda. Av redovisningen ska det framgå hur tillsynen kontrollerar att den verksamhet som granskas genomförs i enlighet med gällande rätt och likvärdigt över hela landet, på vilket sätt den bidrar till myndighetens utvecklingsarbete, hur den förhåller sig till annan pågående tillsyn inom området och hur oberoendet i förhållande till myndighetens övriga verksamhet säkerställs.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare tagit upp frågor om tillsyn av polisens verksamhet, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 79 f). Utskottet behandlade då ett

motionsyrkande om att införa en ordning för att följa upp eventuella misstag som polisen begått, t.ex. vid utredning av ett grovt brott, och anförde att det hade förståelse för motionärernas synpunkter men att det enligt utskottet emellertid inte framkommit tillräckliga skäl för att införa en sådan ordning som efterfrågades. Utskottet avstyrkte därför motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det framkommit något som ger anledning för riksdagen att ta ett sådant initiativ som motionären efterfrågar. Motion 2019/20:538 (KD) avstyrks.

Trafikpolisen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hur det trafikövervakande arbetet kan upprätthållas, om åtgärder mot farlig fordonsframfart samt om sanktioner mot svarttaxigrupper på sociala medier och andra plattformar.

Jämför reservation 18 (M, KD) och 19 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 17 begär motionärerna att regeringen, då bl.a. många trafikinspektörer snart når pensionsåldern, säkerställer att polisen kan upprätthålla det trafikövervakande arbetet i fråga om tung trafik.

I motion 2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkande 8 begärs att polisen får i uppdrag att beivra farlig fordonsframfart.

I kommittémotion 2019/20:527 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2 anförs att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett förslag om hur man ska komma till rätta med det växande problemet med svarttaxigrupper på sociala medier och andra plattformar. Enligt motionärerna bör man se över såväl sanktioner av olika slag, mot både förare och kunder, som hur man kan förändra synen på den svarta ekonomin hos allmänheten.

Bakgrund

Det övergripande målet med allt trafiksäkerhetsarbete är att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken (nollvisionen). Ett av målen i Polismyndighetens strategi för trafik som metod är att polisen ska bidra till att minska antalet döda och allvarligt skadade i vägtrafikmiljön. Framför allt handlar det om att bidra till att sänka medelhastigheterna på vägarna och att minska antalet förare som är påverkade av alkohol eller narkotika. Enligt

preliminär statistik från Transportstyrelsen minskade antalet döda i trafiken mycket kraftigt under 2019 jämfört med 2018 (-101 personer). Antalet omkomna 2019 var det lägsta sedan mätningarna började. Sedan 2010 har antalet döda i medeltal legat på 278 personer per år. Även antalet svårt skadade minskade kraftigt jämfört med 2018 (-296 personer). Antalet svårt skadade är också det lägsta sedan mätningarna började (Polismyndighetens årsredovisning för 2019, s. 32). Högst prioriterat är således det arbete som syftar till att sänka medelhastigheten och att öka andelen nyktra förare. Det innebär att annat arbete som är inriktat på exempelvis aggressiv körning och området oskyddade trafikanter ska genomföras i anslutning till det högprioriterade arbetet eller utifrån lokal problembild (Polismyndighetens strategi för trafik som metod, PM 16/2016, s. 5).

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2020 påminner regeringen om det pågående uppdraget att vidareutveckla trafiksäkerhetsarbetet, inklusive kontroller av cabotagetransporter och flygande inspektioner av nyttfordon.

Inrikesminister Mikael Damberg anförde den 26 november 2019 bl.a. följande i en interpellationsdebatt om kriminaliteten på våra vägar (ip. 2019/20:133):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för en viktig interpellation om ordning och reda på vägarna! Framför allt handlar det om trygghet för dem som arbetar på vägarna. Denna fråga kommer vi även fortsättningsvis att jobba med. Det viktigaste ansvar jag har som inrikesminister är att se till att polisen fortsätter att växa, så att vi får fler. Det behövs även fler blåklädda poliser runt om i hela Sverige, inte bara civilanställda. Vi är på god väg, men mycket arbete återstår innan vi når upp till de 10 000 fler anställda.

Däremot kommer jag inte att exakt bestämma var och med vilka arbetsuppgifter poliserna jobbar. Det kommer jag att låta rikspolischefen bestämma, för jag tror att han är mer kunnig och bättre lämpad för detta än att den svenska regeringen styr här. Jag har dock flera gånger hört rikspolischefen tala mycket om trafik. Han ser att i dag används trafikledare för brottslig verksamhet, och han känner själv att detta är ett område som har fått stå tillbaka under de många år då poliserna har minskat i antal och har haft stora och svåra avvägningar att göra. Med den kraftsamling som vi nu gör för vägar och ordning och reda tror jag att vi kommer att se en skillnad. Det kräver dock också ett bra samarbete mellan Trafikverket, polisen och åkarna så att detta tas på allvar och tas som en viktig arbetsmiljöfråga för landets åkare.

Inrikesminister Mikael Damberg anförde den 6 mars 2019 bl.a. följande i ett svar på skriftliga frågor om trafikpolisen och instruktionerna för trafikövervakning i polisens regleringsbrev (fr. 2018/19:311 och 2018/19:325):

Thomas Morell har frågat mig om jag tänker ge polisen de riktade resurser som krävs för att förstärka kontrollverksamheten på väg. Han har också frågat om jag i nästa regleringsbrev för Polismyndigheten tänker förtydliga och skärpa instruktionerna för polisens verksamhet gällande övervakning av den yrkesmässiga trafiken.

Polismyndighetens kontroller av den tunga yrkestrafiken är ett betydelsefullt verktyg för att upprätthålla god trafiksäkerhet, sund konkurrens inom åkerinäringen och en god social situation för förarna.

Kontrollerna är också en viktig komponent i Polismyndighetens arbete med att förebygga, upptäcka och utreda brott.

I riksdagens beslut om statsbudgeten för 2017 tillfördes Polismyndighetens medel för att bland annat förbättra insatserna gällande kontroller av cabotagetransporter och flygande inspektioner av nyttofordon.

Regeringen har i regleringsbrevet till Polismyndigheten gett myndigheten i uppdrag att i varje årsredovisning till och med 2020 följa upp de åtgärder som vidtas i dessa avseenden. I kravet på återrapportering ingår att föra ett resonemang kring vilka effekter åtgärderna bedöms ha lett till. Jag har för avsikt att fortsätta följa utvecklingen även därefter.

Gällande styrningen av Polismyndigheten vill jag framhålla att verksamheten i första hand styrs genom lagar och förordningar. Regleringsbrevet är ett kompletterande styrdokument som gör det möjligt för regeringen att precisera styrningen baserat på regeringens prioriteringar och riksdagens beslut om statens budget för det kommande året.

Resursförstärkningarna och målsättningen om att utöka antalet anställda kommer att förbättra förutsättningarna för Polismyndigheten att utföra sina uppgifter. Det är emellertid Polismyndighetens ansvar att avgöra hur den samlade resursen ska användas och att säkerställa att kompetensförsörjningen är väl avvägd i förhållande till verksamhetens behov.

Ordning och reda på vägarna är en prioriterad fråga för regeringen. Därför har regeringen agerat för att reglerna för vägtransporter ska få bättre effekt. Bland annat har tiderna för hur länge ett fordon kan vara klampat, alltså vara hindrat att fortsätta sin färd, förlängts. Vidare har skärpta regler för beställare av gods- och busstransporter samt cabotagetransporter införts. Regeringen är också pådrivande i en pågående revidering av EU-regelverk för att få till stånd regler för vägtransporter med lastbil och buss som är tydligare och enklare att kontrollera.

Enligt Polismyndigheten genomfördes under 2018 en utbildningsinsats gällande internationell trafik. Nästan 400 poliser och bilinspektörer utbildades, och under 2019 kunde myndigheten redovisa att antalet ärenden som meddelats till Transportstyrelsen avseende sanktionsavgifter för olaga cabotage ligger på en fortsatt hög nivå.

Under 2019 validerades totalt 57 bilinspektörer enligt Transportstyrelsens nya föreskrifter. Dessutom anställdes och validerades 10 nya bilinspektörer. Vidare genomfördes kompetensprövning enligt de nya kraven av totalt 106 poliser som har förordnande att genomföra flygande inspektion.

Efter ett antal år med ett minskat antal specialutbildade poliser inom trafikverksamheten uppger Polismyndigheten att resultaten viker något inom områdena farligt gods och kontroll av kör och vilotider. Polisen genomförde under 2019 totalt 5 880 tillsyner av farligt gods och totalt kontrollerades 472 171 arbetsdagar på väg (Polismyndighetens årsredovisning för 2019 s. 32).

Svarttaxi

I en interpellationsdebatt den 30 januari 2018 om svarttaxi på nätet (ip. 2017/18:213) anförde inrikes- och justitieminister Morgan Johansson följande:

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit och vilka jag avser att vidta för att motverka problemet med olagliga verksamheter inom taxibranschen. Edward Riedl har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stoppa den nätbaserade brottsliga verksamheten inom taxibranschen.

Precis som all annan företagsverksamhet ska taxiverksamhet bedrivas lagligt. Att företag tänjer på eller rent av systematiskt bryter mot regelverk medför också orättvisa fördelar gentemot konkurrenter. Det skapas en osund konkurrens. Regeringen är medveten om att det finns problem med fusk inom taxibranschen, främst genom att taxametrar inte används i enlighet med fastställda krav. När det gäller frågan om samåkning anser regeringen att detta i grunden är något positivt, men naturligtvis ska sådan samåkning som kan kategoriseras som svarttaxi beivras. Polismyndigheten genomför årligen kontroller av yrkestrafiken. I de fall där verksamhet med svarttaxi misstänks utreds brottet.

För att komma till rätta med osund konkurrens krävs det att flera myndigheter arbetar tillsammans för att hantera problemet. Ofta bryts det mot en rad olika regelverk samtidigt. Det kan exempelvis handla om överträdelse av skattelagstiftningen, missbruk av skattefinansierade system eller penningtvätt och bedrägerier. Myndigheternas kunskap, uppdrag och regler skiljer sig åt, men när de kombinerar dem i gemensamma insatser kan de verka från olika håll för att komma åt fusk.

Regeringen har stärkt arbetet mot osund konkurrens. I budgetpropositionen för 2018 föreslog regeringen att 18 miljoner kronor årligen under tre år skulle satsas för att stärka myndigheternas arbete mot osund konkurrens. I samband med att riksdagen beslutade i linje med regeringens proposition gav regeringen i december Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och sex andra myndigheter i uppdrag att utveckla metoder för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet. I arbetet ska samråd ske med arbetsmarknadens parter i syfte att utveckla former för att ta till vara deras kunskap och erfarenheter. För att ge Polismyndigheten än större möjligheter att beivra och utreda brott har regeringen föreslagit och aviserat tillskott till myndigheten på ca 9,8 miljarder kronor under perioden 2017–2020.

Regeringen har således vidtagit åtgärder som kommer att motverka fusk och oegentligheter inom bland annat taxiverksamheten.

Tidigare riksdagsbehandling

Trafikpolisen

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om trafikpolisens verksamhet. Utskottet anförde 2019 med hänvisning till budgetbetänkandet 2016 att det är viktigt att det finns ett tillräckligt antal trafikpoliser för att övervaka bl.a. yrkestrafiken och att dessa har den kompetens som krävs. Utskottet ansåg dock att det bör vara upp till Polismyndigheten att avgöra hur trafikpolisen bör organiseras och dess arbete ska bedrivas, och motionerna avstyrktes (bet. 2018/19:JuU10 s. 77 f.).

Farlig fordonsframfart

Utskottet har även behandlat motioner om att polisen ska ges i uppdrag att beivra farlig fordonsframfart tidigare, bl.a. våren 2018 (bet. 2017/18:JuU13 s. 17 f.). Utskottet ansåg att trafiksäkerhet är viktigt, och därför är det positivt att polisens trafiksäkerhetsarbete lyfts fram i myndighetens regleringsbrev. Enligt utskottet hade det dock inte framkommit något som ger riksdagen anledning att göra något sådant tillkännagivande om åtgärder för att beivra buskörning och farlig fordonsframfart som efterfrågades i motionen. Utskottet avstyrkte därför motionen.

Svarttaxi

Utskottet behandlade våren 2019 ett motionsyrkande om att förmedlingen av svarttaxi via nätet på sociala medier bör uppmärksammas och ses som en del av problematiken kring den svarta taxiverksamheten (bet. 2018/19:JuU10 s. 73 f.). Utskottet ansåg att det inte hade framkommit något som gav anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande om arbetet mot svarttaxi och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Utskottets ställningstagande

Det är utskottets uppfattning att trafikpolisens verksamhet bör prioriteras och att det är viktigt att det finns ett tillräckligt antal trafikpoliser för att övervaka bl.a. yrkestrafiken. Utskottet anser dock fortfarande att det är Polismyndigheten som utifrån de krav som ställs från regeringen och riksdagen ska avgöra hur trafikpolisen bör organiseras och dess arbete ska bedrivas, och utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:1769 yrkande 8 och 2019/20:3069 yrkande 17.

Utskottet anser inte heller att det framkommit något nytt i frågan om arbetet mot svarttaxi och vidhåller därför sin tidigare uppfattning. Utskottet avstyrker därmed motion 2019/20:527 yrkande 2.

Polisens samarbete med Försvarmakten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att stärka polisens resurser genom bättre samverkan med Försvarmakten m.m.

Jämför reservation 20 (M, KD).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 anförs att det är viktigt att snabbt stärka polisens förmåga. Detta bör bl.a. ske

genom bättre samverkan med försvaret, att låta pensionerade poliser jobba kvar, fler civilanställda och att ta in polisstudenter i tjänst tidigare. Det anförs att försvaret och polisen behöver samverka och samträna mer. Exempelvis bör man se över hur anställda vid försvaret kan bistå polisen vid bl.a. bevakningsinsatser. I vissa extrema situationer kan det innebära att Försvarsmakten ska kunna ge stöd till Polismyndigheten när nödvändiga förmågor redan är upptagna eller saknas. Det kan röra sig om bevakning vid skyddsobjekt vid ett omfattande angrepp, stöd till polisens nationella insatsstyrka eller materiellt stöd.

Bakgrund

Rikspolischefen har nyligen inkommit med en begäran till regeringen om en författningsöversyn med syftet att se över polisens behov av stöd från Försvarsmakten. Enligt information från Justitiedepartementet bereds frågan i departementet.

Försvarsmakten har länge gett stöd till samhället i övrigt, bl.a. i olika krissituationer. Generella bestämmelser om detta finns i förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Inom ramen för förordningen får Försvarsmakten lämna stöd till bl.a. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. I Sverige har det länge betraktats som en allmän grundsats för militär medverkan vid polisiär verksamhet att väpnade trupper inte får sättas in mot den egna befolkningen eller andra civila. Denna grundsats framgår av 7 § i förordningen. Enligt den bestämmelsen får Försvarsmaktens personal inte användas i situationer där det finns risk för att den kan komma att bruka tvång eller våld mot enskilda när stöd lämnas.

Efter terrorattackerna i USA den 11 september 2001 inleddes ett utredningsarbete om myndigheternas och de övriga offentliga organens beredskap när det gäller omfattande terrorattentat och andra liknande extraordinära händelser i Sverige. Det utreddes även om polisen skulle få utökade möjligheter att begära stöd från Försvarsmakten när det gäller att förhindra och ingripa mot terrorattacker och andra sådana omfattande angrepp på samhället. Utredningsarbetet resulterade i lagen (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Enligt denna lag finns det en möjlighet för polisen att begära stöd från Försvarsmakten även med uppgifter som kan innebära att våld och tvång används mot enskilda. En sådan begäran om stöd ska beslutas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Stödet ska gälla att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. I förarbetena till lagen (prop. 2005/06:111 s. 19 f.) anför regeringen att det finns former av terrorattentat som polisen inte kan hantera på egen hand, främst vid händelser som utspelar sig i lufrummet eller till sjöss. Ett annat exempel på när polisens resurser inte räcker till kan enligt propositionen vara om flera terrorattentat inträffar samtidigt på olika håll i landet. Regeringen framhåller i propositionen att det inte kan komma i fråga

att Försvarsmakten lämnar stöd till polisen som kan innebära användning av våld eller tvång i samband med sådan brottslighet som polisen återkommande har att hantera, t.ex. ordningsstörningar vid demonstrationer, gängbrottslighet eller fotbollshuliganism (s. 29).

Vidare finns i skyddslagen (2010:305) bestämmelser om vissa åtgärder till förstärkt skydd för byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt mot sabotage, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, spioneri samt röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret och grovt rån (1 §). Av 9 § framgår att poliser, militär personal eller annan särskilt utsedd personal får anlitas för bevakning av ett skyddsobjekt (bet. 2018/19:JuU10 s. 69 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om polisens samarbete med Försvarsmakten, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 68 f.). Utskottet anförde att det är viktigt att polisen i olika situationer kan samverka med andra myndigheter och få avlastning och hjälp i olika situationer. Utskottet vidhöll emellertid sin tidigare uppfattning att de bestämmelser om detta som finns i t.ex. förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet är ändamålsenligt utformade. Vidare noterade utskottet liksom tidigare år att polisen har möjlighet att förordna ordningsvakter att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen och att polisen också samarbetar i många sammanhang med olika frivilligorganisationer. Det finns även ett fungerande samarbete mellan polisen och hemvärnet i olika situationer, t.ex. vid sökningar efter försvunna personer. Utskottet var mot denna bakgrund inte berett att ställa sig bakom förslaget att Försvarsmakten ska ha möjlighet att använda militära resurser för att avlasta polisen och fann inte heller anledning att föreslå något tillkännagivande om ett bättre samarbete mellan polisen och andra aktörer. Därmed avstyrktes motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som konstaterar att rikspolischefen inkommit med en begäran till regeringen om en författningsöversyn med syftet att se över polisens behov av stöd från Försvarsmakten, gör ingen annan bedömning än tidigare, och utskottet är således inte berett att i dag föreslå att riksdagen ska ta något initiativ i dessa frågor. Utskottet avstyrker därmed motion 2019/20:3191 (KD) yrkande 10.

Polisens samarbete med andra myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. informationsutbyte mellan Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten, polisens samarbete med kommuner och polisens samverkan med Tullverket och Kronofogdemyndigheten för att förhindra terrorism.

Jämför reservation 21 (KD), 22 (M, KD) och 23 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 35 begärs att polisens befogenheter att lämna sekretessbelagda uppgifter till Kronofogdemyndigheten för utmätning av egendom som påträffas av polisen tydliggörs i svensk lagstiftning. Det framhålls i motionen att det inte finns någon sekretessbrytande bestämmelse som reglerar polisens möjlighet att lämna uppgifter till Kronofogdemyndigheten för att möjliggöra utmätning av egendom som påträffas i polisens verksamhet. Polismyndighetens möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter till Kronofogdemyndigheten i syfte att möjliggöra en utmätning av egendom som påträffats i polisens verksamhet är således inte lagreglerad. I stället tillämpas enligt motionärerna generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL, vilket inte är syftet med bestämmelsen då generalklausulen istället ska vara en ventil för att inte oförutsedda hinder ska uppkomma i myndigheters verksamhet.

I kommittémotion 2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 begärs att polisens arbete mot seriebrottslighet ska stärkas. I motion 2019/20:875 av Pål Jonsson (M) begärs att regeringen ska redovisa resultatet av sin handlingsplan mot internationella stöldligor.

I motion 2019/20:2516 av Katarina Brännström (M) begärs att det utreds hur myndigheterna kan samordnas så att brott kan förebyggas, förhindras och utredas, och i motion 2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C) yrkande 3 begär motionären att polisen får i uppdrag att stärka arbetet med brottsamordning eftersom så många brott särskilt på landsbygden inte utreds.

I kommittémotion 2019/20:2674 av Niklas Wykman m.fl. (M) yrkande 3 begärs att Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten löpande ska samverka för att förhindra finansiering av terrorism.

Bakgrund

Polisens samarbete med Kronofogdemyndigheten

I 6 § förvaltningslagen (1986:223) finns en generell bestämmelse om samverkan mellan myndigheter. Enligt bestämmelsen ska varje myndighet lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

Om en uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden förekommer i en förundersökning i brottmål gäller sekretess för den uppgiften om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men (35 kap. 1 § OSL). Det finns inte någon sekretessbrytande bestämmelse som reglerar polisens möjlighet att lämna uppgifter till Kronofogdemyndigheten för att möjliggöra utmätning av egendom som påträffas i polisens verksamhet. Om en uppgift inte kan lämnas ut med stöd av någon sekretessbrytande bestämmelse kan i vissa fall generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL vara tillämplig. Generalklausulen innebär att uppgifter, efter en prövning i varje enskilt fall, kan lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Det är inte något villkor att det finns en uttrycklig begäran från en annan myndighet. En myndighet kan på eget initiativ lämna sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet med tillämpning av generalklausulen. Ett sådant uppgiftsutlämnande får dock inte ske rutinmässigt, utan måste föregås av en verklig intresseavvägning i det enskilda fallet. Bland annat bör det vid denna intresseavvägning beaktas att redan den uppgiften att en person har varit föremål för ett polisinslag kan vara sekretessbelagd. Innan någon kontakt tas med Kronofogdemyndigheten bör polisen därför ha kännedom om omständigheter som med viss styrka talar för att den aktuella personen förekommer med skulder där. Vidare bör det vid intresseavvägningen beaktas om egendomen är av sådant slag att Kronofogdemyndigheten typiskt sett kan antas ha svårt att hitta den och vilket värde egendomen har (se JO 2017/18 s. 271 och JO 2017/18 s. 275).

Utsökningsutredningen har i sitt betänkande Ett modernare utsökningsförfarande (SOU 2016:81) föreslagit ökade möjligheter till informationsutbyte mellan Kronofogdemyndigheten och andra myndigheter. Förslagen rör även frågor om sekretess. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. (bet. 2017/18 JuU13 s. 44)

Samarbete mot seriebrottslighet

Enligt Polismyndighetens årsredovisning för 2019 har polisen arbetat med brottsamordning under lång tid, både på regional nivå och på polisområdesnivå. Brottsamordningen innefattar operativ brottsanalys och forensisk analys och är helt inriktad mot seriebrottslighet. Polisen uppger vidare att Polismyndighetens metoder för att upptäcka och hantera brottsserier utvecklades under 2019 men att verksamheten ännu inte följts upp på ett systematiskt sätt. Ambitionen är att under 2020 införa någon form av uppföljningssystem (Polismyndighetens årsredovisning för 2019, s. 43).

I det nationella arbetet mot organiserad brottslighet har Polismyndigheten, tillsammans med elva andra myndigheter, riktat det gemensamma arbetet mot organiserad brottslighet i utsatta områden. Under 2018 bedrev myndigheterna omkring 30 myndighetsgemensamma insatser i utsatta områden. En

kraftsamling av resurser gjordes i tre särskilt utsatta områden och myndigheterna tog fram särskilda handlingsplaner för dessa områden. Kraftsamlingen syftade bl.a. till att ta fram nya enhetliga metoder för att stödja arbetet i andra utsatta områden framöver (prop. 2019/20:1 utg. omr. 4 s. 26).

Regeringen gav Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen i början av 2018 i uppdrag att utveckla sin samverkan när det gäller internationella brottsnätverk. Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen överlämnade den 14 februari 2020 sin slutredovisning över hur samverkan dem emellan har stärkts för att bekämpa internationella brottsnätverk (Ju/2018/00991/PO).

Inrikesminister Mikael Damberg uttalade vid överlämnandet:

Slutredovisningen visar bland annat att många aktiviteter har bedrivits inom uppdraget för att förstärka det brottsförebyggande arbetet, arbetet vid yttre och inre gräns samt det brottsutredande arbetet. Bland annat har Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen skapat en varaktig stärkt samverkan och hittat sätt att arbeta tillsammans som gör det samlade arbetet mer effektivt. Arbetet med uppdraget har visat att det finns mycket som myndigheterna med gemensamma ansträngningar kan göra i arbetet med att motverka den internationella, organiserade brottsligheten (<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/02/slutredovisning-av-regeringsuppdrag-om-internationella-brottsnatverk/>).

I mars 2017 presenterades ett nytt brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott. Det nationella brottsförebyggande programmet syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Programmet ska också bidra till att stimulera och entusiasmera fler berörda aktörer att vidta brottsförebyggande åtgärder och att utveckla samverkan, såväl på nationell som på regional och lokal nivå. Det riktar sig till en bred målgrupp såsom myndigheter, regioner, kommuner, näringslivet och det civila samhällets organisationer. I programmet beskrivs regeringens övergripande målsättningar för hur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas och hur samverkan mellan berörda aktörer kan utvecklas. Vidare anges regeringens målsättningar för och exempel på hur förebyggande insatser kan riktas mot såväl individer som riskerar att begå och har begått brott, som de tillfällen och situationer där brott riskerar att uppstå. Under respektive målsättning beskrivs sammanfattningsvis hur regeringen avser att verka för att målsättningarna ska uppnås. Skrivelsen behandlades i betänkande 2016/17:JuU15.

Som en del av polisreformen arbetar Polismyndigheten med s.k. medborgarlöften. Medborgarlöften ska bidra till att polisen kommer närmare medborgarna, vilket är ett av målen för omorganisationen. Löftena ska utgå från den lokala lägesbilden och tas fram i samverkan med kommuner, polisens medarbetare och medborgare genom medborgardialoger. De ska ses som samverkansöverenskommelsernas publika del och vara utformade som specificerade åtgärder som polisen och kommunen lovar medborgarna att genomföra under innevarande år.

Samarbete mot finansiering av terrorism

Bestämmelser om terroristbrott och brott med anknytning till terrorism finns främst i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terroristbrottslagen), lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet (finansieringslagen).

När det gäller utbyte av information om penningtvätt mellan tillsynsmyndigheter i Sverige finns det sedan den 1 januari 2018 en samordningsfunktion placerad inom Polismyndigheten. Samordningsfunktionen leds av en stab på fyra personer. I samordningsfunktionen är 17 organisationer med ansvar för arbetet mot penningtvätt representerade, däribland Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Samordningsfunktionen har till uppgift att:

- identifiera, kartlägga och analysera riskerna och metoderna för penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige samt offentliggöra nationella riskbedömningar
- ge information till verksamhetsutövare, för att bidra till deras allmänna riskbedömning, riskklassificering av kunder samt rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner
- fungera som ett forum för informationsutbyte och kunskapsöverföring för tillsynsmyndigheter, bl.a. när det gäller metoder för tillsyn och regelgivning.

Under 2019 fortsatte samordningsfunktionen med att bygga upp och stärka strukturerna för samverkan. En rad åtgärder har vidtagits. En första nationell riskbedömning avseende penningtvätt och finansiering av terrorism färdigställdes i juni 2019. Ett flertal informationssatsningar riktade till verksamhetsutövare har genomförts, exempelvis har ett antal branschspecifika vägledningar tagits fram. Ett forum för kunskapsöverföring mellan tillsynsmyndigheter har skapats genom löpande arbetsgruppsmöten. Dessutom genomfördes två konferenser, där Polismyndigheten och Säkerhetspolisen delade med sig av sin kunskap till tillsynsmyndigheterna. Samordningsfunktionen har till stor del en brottsförebyggande ansats, där det övergripande syftet är att förebygga och förhindra att verksamhetsutövare utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Effekten av samordningsfunktionens arbete är bl.a. en ökad samverkan mellan myndigheter, både på individnivå och på organisationsnivå. De kunskaphöjande åtgärder som riktats mot verksamhetsutövare syftar till att öka deras förståelse för de uppgifter de har enligt penningtvättsregelverket, och öka deras förmåga att identifiera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. På så sätt ökar tillsynsmyndigheternas förmåga att genomföra tillsyn över de verksamhetsutövare som ska följa penningtvättsregelverket. Verksamhetsutövarna förväntas bli bättre på att identifiera misstänkt penningtvätt och i högre utsträckning försvåra för kriminella aktörer att

genomföra penningtvättsupplägg. Den nationella riskbedömningen bidrar till att minska brottsligheten genom att den på en strategisk nivå identifierar åtgärder som krävs för att öka samhällets förmåga att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism Polismyndighetens årsredovisning för 2019, s. 28 f.).

Regeringen lämnade i mars 2018 ett regeringsuppdrag till Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Centrala studiestödsnämnden och Arbetsförmedlingen att redogöra för tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen som rör finansiering av terrorism, i den del det rör myndigheternas arbete för att säkerställa att undandragna skattemedel inte används för finansiering av terrorism, samt att analysera behovet av ytterligare åtgärder för att säkerställa hög effektivitet (Ju2018/01649).

Redovisningen skulle särskilt inkludera en beskrivning av hur myndigheterna var för sig och i samverkan arbetar inom det aktuella området. Regeringen gav samtidigt Säkerhetspolisen, Polismyndigheten (finanspolisen), Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i uppdrag att återrapporera med anledning av ett tidigare regeringsuppdrag om att utveckla och stärka samverkan för att arbeta effektivare mot finansiering av terrorism (ärende Ju2016/07987/PO). Återrapporeringen skulle särskilt inkludera en beskrivning av de åtgärder som vidtagits och/eller planeras med anledning av uppdraget. Uppdragen redovisades i maj 2018. Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds informationen och förslagen som lämnades i redovisningarna inom Regeringskansliet. De utvecklingsområden och åtgärdsförslag som myndigheterna pekade på träffar flera enheter och departement, och har tagits om hand av åtgärder både nationellt och på EU-nivå. Många av åtgärderna är sådana som även påverkar andra brottstyper än just finansiering av terrorism. Till exempel aktualiseras de åtgärder som riktar sig generellt mot brott mot välfärden. Det pågår utredningar eller lagstiftningsarbete inom området för bl.a. säkrare id-kort, minskade fel i folkbokföringen, säkrare system för samordningsnummer, skärpt strafflagstiftning och myndigheters ökade tillgång till information. Generellt har under senare tid även en rad åtgärder vidtagits inom området för penningtvätt och finansiering av terrorism, för att stärka såväl det straffrättsliga som det administrativa regelverket. Säkerhetspolisen kommer exempelvis att få en egen möjlighet att ställa frågor direkt till verksamhetsutövare. Finansiella företag är numera skyldiga att lämna uppgifter till brottsbekämpningen utan dröjsmål och i elektronisk form (bet. 2019/20:JuU32 s.21 f).

Under hösten 2019 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att göra en analys av vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism (dir. 2019:80). Utredaren ska bl.a. analysera förutsättningarna för Finansinspektionen att effektivt utöva tillsyn på området för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och analysera förutsättningarna för banker och andra kreditinstitut samt för

finanspolisen och andra brottsbekämpande myndigheter att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism inbegripet former för informationsdelning mellan institut och myndigheter. Utredaren ska vidare analysera om den befintliga tillsynsstrukturen på området är ändamålsenlig och lämna de förslag till författningsändringar som krävs. Uppdraget har sin grund i riksdagens tillkännagivande om att regeringen snarast ska utreda vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt (bet. 2018/19:FiU42, rskr. 2018/19:291). Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2020.

Under 2020 har det införts regler om ett nytt konto- och värdefackssystem som ger brottsbekämpande myndigheter ett effektivt verktyg för att ”följa pengarna” (bet. 2019/20:FiU15, rskr. 2019/20:38). Även inom andra områden än de nämnda pågår arbete i Regeringskansliet, och dialog förs med myndigheter, t.ex. när det gäller informationsutbyte, samarbetsformer mellan myndigheter och andra åtgärder (bet. 2019/20:JuU32 s.21 f).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade våren 2018 ett motionsyrkande om förbättrat informationsutbyte mellan Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten (bet. 2018/19:JuU13 s. 44 f.). Utskottet konstaterade att Kronofogdemyndigheten har en viktig roll i kampen mot den organiserade brottsligheten och att det var en brist att det inte finns någon sekretessbrytande bestämmelse som reglerar polisens möjlighet att lämna uppgifter till Kronofogdemyndigheten för att möjliggöra utmätning av egendom som påträffas i polisens verksamhet. I stället måste generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL tillämpas, vilket är en bestämmelse som är tänkt att i första hand vara en ventil för att inte oförutsedda hinder ska uppkomma i myndigheters verksamhet. Utskottet noterade även att situationen uppmärksammats av Riksdagens ombudsmän (JO). För att polisen och Kronofogdemyndigheten ska kunna ha ett effektivt samarbete mot den organiserade brottsligheten ansåg utskottet att polisens möjlighet att dela med sig av information om egendom som påträffas i den brottsutredande verksamheten borde ses över. Även om Utsökningsutredningen i sitt betänkande Ett modernare utsökningsförfarande hade behandlat frågor om sekretess och informationsutbyte mellan bl.a. Kronofogdemyndigheten och polisen tog utredningen emellertid inte specifikt sikte på den situationen som lyftes fram i motionen. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att se över polisens möjlighet att till Kronofogdemyndigheten dela med sig av information om egendom som påträffas i polisens verksamhet i syfte att möjliggöra en utmätning av denna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:192).

I Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 tas följande upp om informationsutbyte mellan Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten (skr. 2019/20:75 s. 67):

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anför om åtgärder för att underlätta informationsutbyte mellan Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten (bet. 2017/18:JuU13 s. 44 f.). Därmed har riksdagen bifallit motion 2017/18:3192 yrkande 7. Avsikten är att frågan ska övervägas i samband med den fortsatta beredningen av Utsökningsutredningens betänkande Ett modernare utsokningsforfarande (SOU 2016:81). Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet har behandlat motioner om polisens arbete mot seriebrottslighet flera gånger tidigare, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 44 f.). Utskottet var inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandet att polisens arbete mot seriebrottslighet skulle stärkas, och avstyrkte motionen.

I frågan om finansiering mot terrorism anförde utskottet nyligen följande i betänkande 2019/20:JuU32 om mera samordning vad gäller penningtvätt:

Finansinspektionen deltar tillsammans med 15 andra myndigheter i den samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som sedan 2018 finns inom Polismyndigheten. Som framgår ovan har utskottet tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att inrätta en ny sorts nationell samordningsfunktion som föreslås i motion[...]. Utskottet anser inte att det i detta ärende har framkommit några omständigheter som ger anledning för riksdagen att ta ett nytt initiativ. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet uttryckte förra året förståelse för det som anføres i ett antal motioner om samarbete mellan Polismyndigheten, kommunerna, civilsamhället och andra myndigheter men noterade dock att det pågår arbete på området och avstyrkte därmed motionsyrkandena (bet. 2019/20:JuU10 s. 114).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan bereds riksdagens tidigare tillkännagivanden om polisens möjlighet att till Kronofogdemyndigheten dela med sig av information om egendom som påträffas i polisens verksamhet i syfte att möjliggöra en utmätning av denna alljämt inom regeringskansliet. Avsikten är att frågan ska övervägas i samband med den fortsatta beredningen av Utsökningsutredningens betänkande. Utskottet anser inte att detta arbete bör föregripas och är därför inte berett att ställa sig bakom motion 2019/20:3191 (KD) yrkande 35. Motionen avstyrks därmed.

När det gäller arbetet mot seriebrottslighet konstaterar utskottet att polisen redan i dag arbetar med brottsamordning, både på regional nivå och på polisområdesnivå, att denna är inriktad mot seriebrottslighet samt att man även arbetar med att utveckla verksamheten. Mot denna bakgrund saknas det enligt utskottet anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:875 (M), 2019/20:1599 (C) yrkande 3, 2019/20:2516 (M) och 2019/20:3061 (M) yrkande 1.

Utskottet konstaterar vidare att det redan i dag finns ett samarbete mellan Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten, bl.a. när det utbyts av information om penningtvätt. Den samordningsfunktion som

inrättats har bl.a. till uppgift att identifiera, kartlägga och analysera riskerna och metoderna för penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige. Det finns bl.a. mot denna bakgrund enligt utskottet inte behov av något sådant tillkännagivande som motionärerna begär i motion 2019/20:2674 (M) yrkande 3. Motionen avstyrks därmed.

Utskottet uttrycker liksom tidigare år förståelse för det som anförs i ett antal motioner om samarbete i och mellan Polismyndigheten, kommunerna, civilsamhället och andra myndigheter men noterar dock att det pågår arbete på området och avstyrker därmed motionerna 2019/20:875 (M), 2019/20:2516 (M), 2019/20:1599 yrkande 3, 2019/20:2674 (M) yrkande 3 och 2019/20:3061 (M) yrkande 1.

Särskilt utsatta områden och gängkriminalitet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder i s.k. särskilt utsatta områden, som bl.a. rör frågor om gängkriminalitet, zonförbud, visitationszoner och undantagstillstånd.

Jämför reservation 24 (M, KD, L), 25 (V), 26 (C), 27 (M, KD), 28 (SD) och 29 (M).

Motionerna

Åtgärder i särskilt utsatta områden

I partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 begärs att det vidtas konkreta och snabba åtgärder för att bekämpa gängkriminaliteten.

I kommittémotion 2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 20 begärs att de rättsvärdande myndigheterna ska få fler verktyg för att komma åt gängmedlemmar. Det kan exempelvis handla om att polisen samverkar med hyresvärdar för att lättare säga upp gängmedlemmars hyreskontrakt, att de kommunala förvaltningarna granskar gängens näringsverksamheter och att myndigheter som Försäkringskassan ges ytterligare verktyg för att dra in de ersättningar som gängmedlemmar eventuellt uppbär. I samma motion yrkande 21 anförs att det brottsbekämpande samarbetet mellan kommun och stat måste underlättas och att man därför bör ändra reglerna om utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan statliga och kommunala myndigheter. Det bör t.ex. vara möjligt för kommuner och Polismyndigheten att utbyta uppgifter för att genomföra samordnade tillslag mot den organiserade brottsligheten. Motionärerna vill också se åtgärder såsom ökad kameraövervakning och en utbyggnad av NFC för att stärka polisens förmåga att klara upp fler brott, yrkande 8.

I motion 2019/20:1984 av Lars Hjalmered (M) begärs att ytterligare rättspolitiska åtgärder bör övervägas för att komma åt grov och organiserad brottslighet inte minst i särskilt utsatta områden.

I motion 2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 9 önskar motionären en utredning om ökat statligt stöd till kommunernas arbete mot organiserad kriminalitet, inte minst till de kommuner som har störst problem.

I partimotion 2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om polisens samarbete med kommuner och i yrkande 8 om polisens samarbete med civilsamhället. Motionärerna anför att kommunerna och andra lokala aktörer har en nyckelroll i det brottsförebyggande arbetet. Polisens samarbete med andra aktörer på lokalplanet behöver utvecklas, och både polis och kommuner behöver öka sitt samarbete med civilsamhället

I partimotion 2019/20:2147 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 begärs att en nationell haverikommission tillsätts för att minska skjutningar, dödligt våld och gängkriminalitet samt i yrkande 2 att en lämplig aktör ges i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för att förebygga gängkriminalitet och våldsbejakande extremism bland unga män. Motionärerna begär i yrkande 3 att regeringen ger Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att ta fram en plan för hur projektet ”Sluta skjut ” kan utvidgas och spridas till hela landet. Projektet avser förebyggande arbete och riktar sig till den gängmedlem som söker sig bort från ett våldsamt liv. I yrkande 6 begärs att regeringen ger förslagsvis Brottsförebyggande rådet, i uppdrag att i nära samarbete med den nationella haverikommissionen ta fram riktlinjer för förebyggande insatser på lokal nivå och vid behov även bistå de sociala insatsgrupperna. Motionärerna begär också, i yrkande 7, att regeringen genom att se över relevant lagstiftning och berörda myndigheters regleringsbrev stärker samordningen mellan kommuner och myndigheter för att tidigt kunna hitta sådana personer som riskerar att dras in i gängkriminella eller våldsbejakande miljöer samtidigt som skyddet för den personliga integriteten värnas.

I motion 2018/19:1959 av Arman Teimouri (L) yrkande 1 begärs att våldet i de svenska förorterna ska erkännas som en nationell kris. I yrkande 2 framhålls vikten av att lyfta utsatta områden. Motionären anför i yrkande 3 att det är nödvändigt att ta efter Södertäljmodellen i resten av Sverige för att få stopp på gängkriminaliteten. Modellen innebär att polisen identifierar det problem som ska bekämpas, och hur, innan man börjar bekämpa det, för att kunna uppnå större resultat. Man tar ett större grepp än att bara lagföra kriminella.

I motion 2019/20:3134 av Lawen Redar (S) efterfrågas nationella satsningar på brottsförebyggande insatser i brottsutsatta bostadsområden.

I motion 2019/20:2449 av Rasmus Ling (MP) yrkas förstärkt stöd till avhoppbarverksamhet från kriminalitet. Samhället behöver erbjuda stöd och skydd till dem som vill lämna en kriminell livsstil. Vad gäller avhoppbarverksamhet som är inriktad mot kriminella har regeringen gett

Polismyndigheten i uppdrag att ansvara för denna verksamhet. Även om mycket bra har gjorts anser motionären att arbetet borde stärkas.

Nolltolerans mot småbrott

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 18 efterfrågas att nolltolerans införs mot brott med start i vissa områden så att unga som trots tidig hjälp hamnar i kriminalitet kan mötas med tidiga, tydliga och skarpa reaktioner från samhällets sida.

Zonförbud och visitationszoner

I partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14 och i kommittémotion 2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 7 efterfrågas möjlighet att införa visitationszoner. I kommittémotion 2019/20:3063 framförs också i yrkande 6 att polisen ska ges möjlighet att besluta om s.k. zonförbud.

Även i kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 30 i denna del efterfrågas möjligheter att införa visitationszoner.

Undantagstillstånd

I kommittémotion 2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 13 begärs att lagar som medger möjlighet att utlysa lokala undantagstillstånd bör utredas och genomföras. Enligt motionärerna bör tydliga mål sättas upp för ordningsmakten för att komma till rätta med våldsproblematiken i de värst drabbade utanförskapsområdena (yrkande 14) och situationen i de särskilt utsatta områdena och den generella utmaning som subversiva kriminella element utgör mot statens våldsmonopol kategoriseras som ett inre säkerhetshot (yrkande 15).

Flaggning av adresser för ambulanser

I motion 2019/20:1605 av Alireza Akhondi (C) efterfrågas att åtgärder vidtas för ett tryggare Sverige så att också de s.k. utanförskapsområdena inkluderas i vårt gemensamma samhälle och i motion 2019/20:1608 av samma motionär efterfrågas åtgärder vad gäller s.k. flaggning av farliga adresser för ambulanser.

Belöningssystem och tipspengar

John Weinerhall (M) anför i motion 2019/20:2623 yrkande 1 att förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att införa ett belöningssystem bör utredas. Belöningssystemet ska innebära en fast, mindre, men inte oansenlig, summa för den som anmäler brott kopplade till gängkriminalitet och som leder till fällande dom. I kommittémotion 2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10 begärs att det övervägs

om polisen kan ges möjlighet att betala ut tipspengar, särskilt i syfte att komma åt fler illegala vapen.

Bakgrund

Åtgärder i särskilt utsatta områden

I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att redovisa vilka långsiktiga mål myndigheten har för arbetet i de utsatta områdena. Polismyndighetens vision är att det inte ska finnas några utsatta områden i Sverige. På kortare sikt är målet att den negativa utvecklingen i de utsatta områdena ska vändas så att tryggheten ökar och att det finns en god förmåga att bekämpa brott. Vidare ska polisen vara fysiskt närvarande i bostadsområdena. Polisen ska arbeta relationsskapande och gränssättande med åtgärder utifrån lokala lägesbilder. En förutsättning för att kunna vara mer närvarande är enligt Polismyndigheten regeringens satsning på fler polisanställda. Polismyndigheten har påbörjat arbetet med regionala handlingsplaner för att omhänderta strategin. Utvecklingen i områdena planeras att följas upp årsvis (prop. 2019/20:1 utg. omr. 4 s. 58).

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2020 har regeringen gett flera uppdrag till Polismyndigheten som avser åtgärder i utsatta områden:

- Polismyndigheten ska följa upp och tertialvis redovisa ett antal polisiärt relevanta indikatorer som tillsammans ger en bild av situationen i utsatta områden.
- Polismyndigheten ska månadsvis redovisa statistik avseende utredningsverksamheten och skjutningar. Polismyndigheten ska också följa upp och tertialvis redovisa ett antal polisiärt relevanta indikatorer som tillsammans ger en bild av situationen i utsatta områden.
- Polismyndigheten ska tillsammans med Säkerhetspolisen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Tullverket, Försvarmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut gemensamt öka samhällets förmåga att hantera explosiva varor samt förebygga och förhindra den illegala införseln och användningen av dessa. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 november 2021. En delredovisning ska lämnas senast den 30 september 2020.
- Polismyndigheten ska årligen tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Försvarmakten lämna en lägesbedömning om sprängämnessäkerhet.
- Polismyndigheten ska när det gäller avhopparverksamhet senast den 15 maj 2020 lämna en redovisning till regeringen av vilka organisationer som tagit emot bidrag och vad bidragsmedlen har använts till. I regleringsbrevet anges vidare att högst 10 000 000 kronor får användas för bidrag till organisationer som hjälper personer att lämna kriminella gäng (avhopparverksamhet).

Polisen presenterade i juni 2019 en uppdaterad lägesbild över utvecklingen i de utsatta områdena. I lägesbilden pekas det ut vilka områden i Sverige som kan definieras som utsatta respektive särskilt utsatta. De utsatta områdena är sådana bostadsområden som Polismyndigheten bedömer ha särskilda problem med brott och ordningsstörningar. Enligt polisens lägesbild finns det i dag 60 sådana områden i Sverige vilket kan jämföras med de 61 som identifierades 2017. Syftet med lägesbilden är att skapa ett underlag för hur polisen bl.a. ska kunna prioritera sina resurser (Lägesbild från Polismyndigheten, Kriminell påverkan i lokalsamhället, 3 juni 2019, A309.000/2018).

Polismyndigheten har under 2019 kraftsamlat i ett antal särskilt utsatta områden runt om i landet. De utsatta områdena har även fortsättningsvis varit prioriterade men trots detta har en stor mängd fall av dödligt våld, många med hjälp av skjutvapen ägt rum.

För att testa nya metoder mot skjutningar och andra grova våldsbrott har en myndighetsgemensam satsning mot dödligt våld (Sluta skjut – som pilotprojekt) påbörjats i Malmö. Projektet leds av Polismyndigheten, Malmö stad och Kriminalvården och bygger på en metod som kallas gruppvåldsintervention (GVI). Målet med metoden är att förebygga skjutningar och andra grova våldsbrott kopplade till kriminella grupper och samtidigt göra det lättare för kriminella individer att få rätt stöd som leder bort från en våldsam livsstil. Pilotprojektet inleddes 2018 och pågår fortfarande under 2020 samtidigt som utvärdering sker. Enligt regeringen kommer metoden om den visar sig vara framgångsrik spridas till andra områden i Sverige med liknande problem.

I det nationella arbetet mot organiserad brottslighet har Polismyndigheten, tillsammans med elva andra myndigheter, riktat det gemensamma arbetet mot organiserad brottslighet i utsatta områden.

I Polisregion Stockholm har också en särskild insats bedrivits för att minska antalet illegala skjutvapen och förekomsten av handgranater i utsatta områden. Polismyndigheten gör bedömningen att insatsen har bidragit till att förhindra ett antal skjutningar under året och att ett antal centrala individer har kunnat lagföras (prop. 2019/2020:1 utg. omr. 4, s. 26 f).

Polismyndigheten beslutade den 10 november 2019 också om en nationell särskild händelse mot våld med skjutvapen och explosivämnen. Den nationella särskilda händelsen har fått namnet Rimfrost och har fyra målinriktningar: Att reducera skjutningar och sprängningar i gängmiljön avsevärt, att reducera antalet personer i kriminella nätverk med hjälp av gripanden, anhållanden, häktningar och domar, att öka antalet beslag av vapen och sprängmedel och att öka allmänhetens trygghet. Beslutet om en nationell särskild händelse har gjort det möjligt att med nationella polisiära resurser förstärka de delar av landet där det har inträffat många våldsbrott. Arbetet kan genomföras med nationella resurser eller genom omfördelningar mellan polisregionerna av t.ex. utredare, analytiker eller ingripandepoliser som arbetar i yttre tjänst. (<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sprangningar-och-skjutningar/>).

Polisen har också i den forensiska verksamheten (Nationellt forensiskt centrum, NFC) under hela 2019 bedrivit ett framåtsyftande förändringsarbete. Samverkan med andra viktiga samverkanspartner såsom t.ex. Åklagarmyndigheten ökade. Polisens satsning på den forensiska processen som syftar bland annat till att höja kvaliteten på hela den forensiska kedjan från brottsplats till domstol och medför även en utökning av den forensiska resursen. NFC arbetade även med att skapa en mottagningsfunktion som ska vara avdelningens operativa nav, en primär kontaktyta för tidig dialog med uppdragsgivaren, där tidig uppackning och bedömning av material är viktiga delar. En ny anpassad organisation infördes, och NFC påbörjade ett arbete med behovsanpassade arbetstider för att öka tillgängligheten för uppdragsgivare och korta handläggningstiderna (Polismyndighetens årsredovisning för 2019, s.46).

När det gäller polisens samarbete med bl.a. kommuner i brottsbekämpningen anförde justitie- och inrikesminister Morgan Johansson den 12 juli 2018 följande i ett svar på en skriftlig fråga om kommunernas verktyg mot brottslig verksamhet (fr. 2017/18:1535):

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder i syfte att förändra sekretesslagstiftningen för att förbättra möjligheterna till lokal och kommunal samverkan mot gängbrottsligheten.

Att bekämpa gängbrottsligheten är en av regeringens viktigaste frågor och en rad åtgärder har genomförts för att förebygga, förhindra och bekämpa sådan brottslighet. Regeringen har bl.a. initierat omfattande skärpningar i den straffrättsliga lagstiftningen och fler än 30 straffrättsliga bestämmelser relaterade till organiserad brottslighet har skärpts, bland dem allvarliga våldsbrott och grova vapenbrott. Regeringen underlättar också användningen av kameraövervakning och förslag om nya påföljder för unga lagöverträdare bereds i Regeringskansliet. För att ge Polismyndigheten möjlighet att öka antalet anställda och närvaron på lokal nivå har regeringen föreslagit och aviserat stora resursökningar till Polismyndigheten. Totalt förstärker vi polisen med 7,1 miljarder kronor under de närmsta åren. Regeringen har också riktat och breddat tolv myndigheters gemensamma arbete mot den organiserade brottslighet som förekommer i de mest utsatta bostadsområdena.

Regeringen presenterade i mars 2017 ett nationellt brottsförebyggande program. Programmet syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela landet. Kommunerna är särskilt viktiga i detta avseende och regeringen ser positivt på en ökad samverkan mellan kommunerna och Polismyndigheten. Att myndigheter kan arbeta tillsammans har identifierats som en tydlig framgångsfaktor i arbetet mot organiserad brottslighet.

Enligt svensk rätt gäller som huvudregel sekretess mellan myndigheter. Sekretesslagstiftningen är dock uppbyggd så att den inte hindrar myndigheterna från att lämna ut uppgifter i situationer där intresset av att uppgifterna lämnas ut bör ha företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Det finns därför ett antal sekretessbrytande bestämmelser som möjliggör att sekretessreglerade uppgifter kan lämnas ut till en annan myndighet, bland annat vid misstanke om grova brott. Regeringen beslutade den 22 juni 2017 att en särskild utredare ska utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och

informationsutbyte som gäller för bland andra Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (dir. 2017:75). Syftet är att säkerställa att det finns förutsättningar för ett effektivt och rättssäkert informationsutbyte. Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2018.

Den 29 maj 2018 redovisades utredningen Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37). Utredningen föreslår bl.a. att en ny sekretessbrytande regel ska införas i offentlighets- och sekretesslagen till förebyggande av allvarlig brottslighet mot person. Enligt förslaget ska sekretessen inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården inte hindra att uppgifter som rör en enskild lämnas till Polismyndigheten om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den enskilde kommer att begå brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken och för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. För utlämning av uppgiften krävs att den kan antas bidra till att förhindra sådan brottslig verksamhet. Betänkandet är nu ute på remiss.

Frågan om i vilken utsträckning myndigheter ska kunna utbyta information är principiellt viktig och kräver noggranna avvägningar mellan olika intressen. Samtidigt är det av stor betydelse att myndigheterna har effektiva verktyg för att kunna utreda brott. Jag avser därför att noga följa frågan.

Regeringen beslutade, som framgår av frågesvaret ovan, den 22 juni 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (dir. 2017:75). Utredningen presenterade i augusti 2018 betänkandet Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism (SOU 2018:65). I betänkandet föreslås att vissa nya sekretessbrytande bestämmelser införs.

Regeringen beslutade i februari 2020 om en lagrådsremiss Ett effektivare informationsutbyte mellan polis och socialtjänst vid samverkan mot terrorism som ska stärka arbetet med att bekämpa terrorism. Regeringen föreslår bland annat att socialtjänsten ges utökade möjligheter att ta del av uppgifter från Polismyndigheten i syfte att förebygga terroristbrottslighet. Regeringen föreslår också att socialtjänsten ska få utökade möjligheter att dela med sig av uppgifter till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Utlämnande från socialtjänsten ska i större utsträckning kunna ske vid misstankar om att terroristbrottslighet har begåtts men också när det krävs för att förebygga sådan brottslighet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

En proposition lämnades till riksdagen den 31 mars 2020 (prop. 2019/20:123).

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, inrikesminister Mikael Damberg och Miljöpartiets riksdagsledamot Karolina Skog presenterade i september 2019 regeringens 34 förslag på åtgärder mot gängkriminaliteten. Det s.k. 34-punktsprogrammet omfattar en rad nya verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna, hårdare straff och ett stärkt brottsförebyggande arbete.

Enligt punkt 8 i 34-punktsprogrammet ska det myndighetsgemensamma arbetet mot grov och organiserad brottslighet förstärkas. Det handlar bl.a. om

att styrningen ska vidareutvecklas och tydliggöras genom att uppgiften förs in i berörda myndigheters instruktioner. Regeringen har följt upp förslaget och beslutat om ändringar i instruktionerna för 12 myndigheter så att deras uppgift och samarbete förtydligas och formaliseras. Myndigheterna är Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Skatteverket, Tullverket, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Ändringarna trädde i kraft den 31 mars 2020 (<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/myndighetsgemensamt-arbete-mot-grov-och-organiserad-brottslighet-forstarks/>).

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete med kommuner m.fl.

Polismyndighetens samverkan med kommunerna utgår till stor del från samverkansöverenskommelser och medborgarlöften. Syftet med överenskommelserna är att formalisera det gemensamma brottsförebyggande arbetet och därigenom tydliggöra vilka åtaganden kommunerna respektive polisen åtar sig. Medborgarlöften är en vidareutveckling av samverkansöverenskommelserna och innebär att medborgarnas och medarbetarnas upplevelser och erfarenheter införlivas i den lokala lägesbilden. I årsredovisningen för 2018 redovisade Polismyndigheten det brottsförebyggande arbetet och lokal samverkan med kommunerna (s.18):

Vid utgången av 2018 fanns det samverkansöverenskommelser i 286 av landets 290 kommuner. Det är en ökning jämfört med 2017 då man utfärdat samverkansöverenskommelser i 282 av landets 290 kommuner. Kommun- och områdespolisernas roll och uppdrag är viktigt och arbetet fortsätter att utvecklas i syfte att säkerställa kontinuitet och långsiktighet i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i samverkan med kommuner och andra lokala aktörer. Samtliga 290 kommuner har tillgång till en kommunpolis och det finns nu 198 kommunpoliser (varav 30 % kvinnor och 70 % män), en minskning jämfört med 205 i december 2017. I vissa fall finns flera kommunpoliser i samma kommun, och i andra fall finns kommunpoliser som ansvarar för flera kommuner samtidigt. Antalet områdespoliser har ökat kraftigt och är nu 616 (varav 30 % kvinnor och 70 % män) jämfört med 580 i december 2017. De finns nu i 90 av de 95 lokalpolisområdena, jämfört med december 2016 då det fanns områdespoliser i drygt hälften av lokalpolisområdena. [...] I områden med hög social utsatthet, kriminalitet och ordningsstörningar är otryggheten ofta högre och tilliten till polisen lägre. Dessutom finns det en allmän obenägenhet att delta i rättsprocesser. För att polisen ska kunna genomföra medborgardialoger i dessa områden krävs initiala aktiviteter för att förbättra de boendes förtroende för rättsväsendet. Under 2018 genomfördes medborgardialoger i 286 av landets 290 kommuner. Det är en minskning jämfört med 2017 då medborgardialoger genomfördes i 288 kommuner. [...] Vid utgången av 2018 fanns utfärdade medborgarlöften i 287 av landets 290 kommuner. Detta är en ökning i förhållande till de 280 kommuner som hade medborgarlöften vid utgången av 2017. I de kommuner där löften mellan polis och kommun inte upprättats tar polisen fram ensidiga löften.

Polismyndigheten redovisade i årsredovisningen för 2019 att med några få undantag har samtliga kommuner i landet en överenskommelse med lokalpolisområdet om att samverka. Enligt myndigheten är den vanligaste orsaken till att kommuner inte valt att ta fram samverkansöverenskommelser ett missnöje med att den lokala polisstationen lagts ned och personalen flyttats till andra tjänsteställe. I kommuner där det inte finns någon skriftlig överenskommelse sker ändå samverkan i olika former och i olika omfattning (s. 19 f.).

Vid sidan av det brottsförebyggande arbetet för att skapa ett tryggare samhälle bedrivs också det trygghetsskapande arbetet. Regeringen anförde i budgetpropositionen 2020 följande om detta arbete i Kraftsamling för ett tryggare Sverige:

För att skapa ett tryggt samhälle krävs såväl ett strategiskt och målmedvetet brottsförebyggande arbete som ett brottsbekämpande arbete. För regeringen är det centralt att fler brott förhindras och att fler brott klaras upp. Det gäller både vardagsbrott och brottslighet som utgör ett hot mot det demokratiska samhället, som organiserad brottslighet, terrorism och hatbrott. Det är också viktigt att brottsutsatta får stöd och hjälp. Vidare är en grundläggande förutsättning för att rättssamhället ska fungera att brottsoffer och vittnen fritt kan tala med polis och åklagare samt vittna i domstol. Den organiserade brottslighetens gränsöverskridande inslag kräver också väl fungerande internationella samarbeten som regeringen prioriterar. Kvinnors upplevda otrygghet är betydligt större än mäns. Det finns även skillnader i mäns och kvinnors utsatthet för brott och egna brottslighet. Regeringen prioriterar arbetet med att skapa ett mer jämställt samhälle högt. I detta arbete är insatser mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterad brottslighet centrala. Även ökat skydd för barn och unga mot våld är centralt. Möjligheten att leva ett tryggt liv utan brottslighet ska inte vara beroende av i vilket område eller vilken del av landet man bor eller vem man är. Regeringen satsar på att genom breda och långsiktiga åtgärder bygga ett samhälle, där rättsväsendet förstärks och tillsammans med andra aktörer tar ansvar för att ge människor en tryggare tillvaro (prop. 2019/20:1 utg. omr. 4, s. 65).

I regleringsbrevet för Polismyndigheten 2020 ges myndigheten följande uppdrag när det gäller bl.a. det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet:

Polismyndigheten ska fortsatt redovisa vilka åtgärder som vidtas för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet. Myndigheten ska också redovisa i vilken omfattning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och vad som görs för att dessa ska få möjligheter att arbeta med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utan att tas i anspråk för annan verksamhet. En sådan redovisning ska även lämnas avseende kommunpoliser. I redovisningen ingår att beskriva vilka åtgärder som har vidtagits för att knyta rätt kompetens och erfarenhet till funktionerna områdes- och kommunpolis i syfte att skapa gynnsamma förutsättningar för ett långsiktigt brottsförebyggande arbete i lokalsamhället.

Polismyndighetens brottsförebyggande arbete ska bedrivas kunskapsbaserat och svara mot den lokala problembilden. Uppföljning av genomförda insatser ska möjliggöra spridning av goda exempel och kunskapsåterföring samt bidra till en rättvisande redovisning av

verksamheten. Polismyndigheten ska därför redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att utveckla adekvata uppföljningsmetoder och it-stöd avseende det brottsförebyggande arbetet.

Regeringen beslutade också den 26 mars 2020 om att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning som, biträdd av sakkunniga och experter, ska bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet (dir. 2020:32). Kommittén ska bl.a.:

- identifiera de viktigaste kriminalpolitiska utmaningarna som samhället står inför nu och under de närmaste åren,
- analysera och bedöma vilken förmåga som finns hos rättsväsendet och andra berörda aktörer för att möta dessa utmaningar på såväl det brottsförebyggande som brottsbekämpande området,
- bedöma i vilken grad det finns förmåga hos berörda aktörer i samhället att ge relevant stöd och skydd för brottsutsatta,
- överväga på vilket sätt forskning och innovation i högre grad kan knytas till det praktiska arbetet med att förebygga och utreda brott, och
- genomföra en genomlysning av hur ett modernt straffsystem bör vara utformat för att kunna bidra till de kriminalpolitiska målen.

Kommittén ska slutredovisa sitt arbete senast den 31 oktober 2024. En första delredovisning ska lämnas senast den 1 mars 2021. Därefter ska årliga delredovisningar lämnas den 31 oktober 2021–2023.

Zonförbud och visitationszoner

Enligt 19 § andra stycket 1 polislagen (1984:384) kan en polisman, under vissa omständigheter och i syfte att förebygga brott mot liv eller hälsa, kroppsvisitera en person i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ämnade att användas vid brott mot liv eller hälsa. Detta får ske om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Inrikesminister Mikael Damberg anförde den 9 oktober 2019 bl.a. följande i ett svar på en interpellation om zonförbud och visitationszoner (ip. 2019/20:67):

Visitationszoner ingår inte i regeringens paket mot gängkriminalitet. Det beror på att det är oklart om sådana zoner är ett effektivt verktyg mot skjutningar och annan gängkriminalitet, samtidigt som riskerna i form av polarisering och stigmatisering av vissa områden är överhängande. Det bör också nämnas att polisen redan i dag har vissa möjligheter att utan konkret brottsmisstanke kroppsvisitera personer för att söka efter t.ex. vapen.

En åtgärd som däremot ska utredas är om polisen ska få bättre möjligheter att genomföra husrannsakingar i samband med exempelvis skjutningar, oavsett var i landet brottet har begåtts eller på vilken adress olika personer vistas. En sådan utredning ingår som en av 34 punkter i regeringens paket mot gängkriminalitet.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 19 december 2017 bl.a. följande i ett svar på en interpellation om zonförbud och visitationszoner (ip. 2017/18:54):

Fru talman! Tobias Billström har frågat mig om jag har för avsikt att föreslå en lagstiftning om zonförbud och visitationszoner. Svensk polis har redan i dag rätt att meddela att en person inte får vistas på en viss plats när han eller hon stör den allmänna ordningen. Svensk polis har också möjligheter till kroppsvisitation utan koppling till konkreta brottsmisstankar. Att zonförbud eller visitationszoner skulle vara effektiva redskap är inte klarlagt. Modellerna är inte utvärderade, men erfarenheter av liknande tillvägagångssätt i andra länder har visat på låg träffsäkerhet, och de har också mötts av omfattande kritik. [...] Min slutsats är nog den att vi i dag har de befogenheter som vi behöver ha. Jag jobbar i stället hellre med andra och mer effektiva verktyg. Jag tänker till exempel på de särskilda ungdomspåföljderna och på skärpningar när det gäller straffskalorna för en lång rad olika brott. Vi går nu fram med kameraövervakning i ökad omfattning, mer än tidigare. Vi kommer också att lägga fram ett lagförslag för riksdagen i vår om att utöka möjligheterna ytterligare.

Undantagstillstånd

Med undantagstillstånd brukar avses tillfälliga rättsliga tillstånd där statsmakten ger sig själv utökade befogenheter för att ta kontroll över svåra eller farliga inhemska nödlägen. Under ett undantagstillstånd sätts de ordinära förfarandena ur spel, i syfte att återupprätta ordningen vid fara för rikets säkerhet, naturkatastrofer eller andra nationella tillstånd av nöd. I Sverige anser man sedan lång tid ansett att man inte bör förlita sig på den s.k. konstitutionella nödrätten, dvs. grundsatsen att statsmakterna, när samhällets bestånd hotas, kan åsidosätta grundlagarna och ändå göra anspråk på att handla rättsenligt. Man har inte heller velat införa en möjlighet att i kriser ändra grundlagen genom en särskilt snabb procedur. I stället har man valt att redan i fredstid införa regler som så långt det är möjligt skapar en grund för legalt handlande även i krigstid. Dessa regler finns i 15 kap. regeringsformen om krig och krigsfara. Syftet med reglerna är dels att minska riskerna för tvister om huruvida statsmakterna har handlat rättsenligt, dels att försvåra för oansvariga grupper att ta makten. För civila kriser finns inte en motsvarande särskild reglering som ökar handlingsutrymmet för statsorganen, utan sådana kriser får hanteras inom ramen för de allmänna reglerna i regeringsformen (se SOU 2008:61 Krisberedskapen i grundlagen s. 21 och 61).

Flaggning för adresser för ambulans

Från och med den 1 januari 2020 gäller en ny straffbestämmelse om sabotage mot blåljusverksamhet enligt 13 kap. brottsbalken, (se också avsnittet om arbetsmiljö). Bestämmelsen avser den som angriper eller på annat sätt stör polisverksamhet, räddningstjänst eller ambulanssjukvård genom att använda våld eller hot om våld mot verksamhetens personal eller mot personer som bistår verksamheten, tillgripa eller skada fordon eller annat hjälpmedel som

används eller ska användas i verksamheten, eller vidta någon annan otillbörlig åtgärd. Straffansvaret gäller om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Straffet för blåljussabotage är fängelse i högst fyra år. För grovt blåljussabotage är straffet lägst två år och högst 18 år, eller livstid.

I Blåljusutredningens delbetänkande (SOU 2018:2) som bl.a. ledde fram till den nya lagstiftningen uppmärksammades att det inte är ovanligt att ambulanspersonal utsätts för hot och trakasserier. Ett sätt att förbereda personalen på överraskande situationer skulle vara att ”flagga” adresser som kan innebära fara. Ansvaret för att förbereda ambulanspersonalen på vad som kan hända vid en utryckning åligger i dag SOS Alarm. I Blåljusutredningen konstaterades också att det är ofrånkomligt och självklart att sjukvården till allra största delen måste bedrivas i direkt kontakt med patienten samt att patienten under vårdtiden måste kunna få stöd och tröst av anhöriga. Det innebär att hot och våld aldrig helt kan förebyggas. Detta gäller i synnerhet när sjukvården bedrivs i patientens hem där det kanske också finns närstående som av olika skäl kan tänkas uppträda hotfullt mot besökande sjukvårdspersonal (a.a. s. 149).

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om att ge polisen möjlighet och skyldighet att kraftfullt upprätthålla lag och ordning i problemområden behandlades av utskottet i betänkande 2014/15:JuU16 Polisfrågor (s. 13 f.). Utskottet anförde att det måste vara Polismyndigheten själv som ska avgöra när, var och hur dess resurser ska användas för att uppfylla målen för verksamheten, och motionen avstyrktes. Likalydande yrkanden behandlades genom s.k. förenklad beredning i påföljande års betänkanden om polisfrågor (bet. 2015/16:JuU20 och bet. 2016/17:JuU18).

Utskottet behandlade vidare motioner om utsatta områden i betänkande 2017/18:JuU1 (s. 57 f.). Utskottet föreslog i det betänkandet ett tillkännagivande om en mer permanent polisnärvaro i utsatta områden för att säkerställa att arbetet med att skapa trygghet och säkerhet bedrivs långsiktigt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92).

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) anför regeringen följande i fråga om tillkännagivandet (s. 51):

I december 2015 beslutade regeringen att ge samtliga tolv myndigheter som omfattas av den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet i uppdrag att utveckla sin organisation och ha ett ökat fokus på utsatta områden. I oktober 2017 slutredovisades uppdraget och myndigheterna har nu utvecklat det lokala arbetet mot organiserad brottslighet med en ökad förmåga att hantera organiserad brottslighet i utsatta områden.

I regleringsbrevet för 2017 begärde regeringen att Polismyndigheten skulle analysera och bedöma hur långt myndigheten har kommit i målsättningen gällande en mer närvarande och tillgänglig polis i

lokalsamhället. Särskild vikt skulle läggas vid att bedöma hur väl Polismyndigheten svarar upp emot behoven av polisen i särskilt utsatta områden. Uppdragen redovisades i årsredovisningen för 2017. Genom den verksamhetsuppföljning som Polismyndigheten under 2018 månatligen har redovisat till Regeringskansliet har utvecklingen avseende bl.a. kompetensförsörjningen kunnat följas upp. I regleringsbrevet för 2018 har regeringen gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa i vilken utsträckning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Vidare ska Polismyndigheten analysera i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet samt bedöma i vilken utsträckning ingripandepersonalen kan arbeta brottsförebyggande och vidta långtgående förstahandsåtgärder. Därutöver har regeringen i regleringsbrevet för 2018 begärt att Polismyndigheten kvartalsvis redovisar en bild av situationen i utsatta områden. Polismyndigheten ska också redovisa vilka långsiktiga mål myndigheten har för arbetet i utsatta områden och hur dessa mål ska operationaliseras.

Vidare ska myndigheten särskilt redovisa vilket arbete som pågår för att riskområden inte ska utvecklas i negativ riktning. Myndigheten ska också göra en bedömning av vilka polisiära åtgärder som krävs framöver i dessa områden. Återrapportering ska ske i årsredovisningen för 2018 vilken ska lämnas till regeringen senast den 22 februari 2019. Polismyndigheten har själv tagit flera initiativ till att förstärka sitt arbete i de mest brottsutsatta områdena. Ett exempel är insatsen Mareld i polisregion Stockholm där några hundra poliser, utöver områdespoliser, förstärker närvaron i fyra särskilt prioriterade områden.

Det är dock inte bara en ökad polisiär närvaro som krävs i utsatta områden. Regeringen presenterade därför i juli 2016 ett långsiktigt reformprogram för att minska segregationen i landet. Syftet är att lyfta socialt utsatta områden. Reformprogrammet innehåller en rad åtgärder som tar sikte på långsiktiga lösningar på segregationen och dess mekanismer, däribland brottsligheten. Regeringen vill också skapa bättre förutsättningar för ett strukturerat brottsförebyggande arbete över hela landet på så väl lokal som regional och nationell nivå. Därför har en satsning på det brottsförebyggande arbetet lanserats. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om zonförbud i samband med behandlingen av regeringens skrivelse Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program (bet. 2016/17:JuU15). Utskottet anförde då (s. 14) att regeringen i skrivelsen tog upp bl.a. förebyggande arbete riktat mot de förutsättningar som krävs för att ett brott ska uppstå. En åtgärd för att minska risken för brott angavs vara t.ex. att genom kontroll av en plats förhindra att brott begås där. Utskottet ansåg dock inte att det framkommit något som gav anledning för riksdagen att ta initiativ till att utreda förutsättningarna för att införa en lagstiftning om zonförbud.

Utskottet behandlade även motioner om situationen i särskilt utsatta områden i betänkande 2017/18:JuU13 (s. 59 f.). Utskottet anförde då att situationen i de särskilt brottsutsatta områdena är allvarlig och att de kriminella nätverk som verkar där har en stor negativ påverkan på lokalsamhället. Områdena är ofta socioekonomiskt utsatta med en utbredd misstro mot samhället. Utskottet ansåg därför att det var av största angelägenhet att tydliga

och kraftfulla åtgärder vidtas för att komma till rätta med situationen i dessa områden. Tryggheten måste öka och brottsligheten minska. Utskottet anförde att det av den anledningen flera gånger tidigare föreslagit tillkännagivanden till regeringen om vikten av polisens närvaro i områdena. Med detta sagt vidhöll utskottet uppfattningen att införandet av s.k. zonförbud inte var rätt väg att gå och avstyrkte motionsyrkanden om detta. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom motionsyrkanden om att införa lagar som ger möjlighet att utlysa lokala undantagstillstånd och kategorisera situationen i de utsatta områdena som ett inre säkerhetshot. Utskottet hade viss förståelse för det som anförts i en motion om att tydliga mål borde sättas upp för vad ordningsmakten ska åstadkomma i särskilt utsatta områden. Samtidigt noterade utskottet bl.a. att Polismyndigheten i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag att beskriva de långsiktiga målen i arbetet med särskilt utsatta områden och hur målen skulle verkställas. Det saknades därför anledning för utskottet att ställa sig bakom yrkandet, som avstyrktes.

Utskottet behandlade senast motioner om situationen i särskilt utsatta områden och gängkriminalitet våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s.113 f.). Utskottet anförde då följande:

Arbetet med att komma till rätta med situationen i de mest brottsutsatta områdena är mycket angeläget. Det är, som utskottet tidigare anført, viktigt att tydliga och kraftfulla åtgärder vidtas för att öka tryggheten och minska såväl brottsligheten som misstron mot samhället i dessa områden. En viktig del i detta arbete är det brottsförebyggande arbetet, inte minst för att minska rekryteringen av unga till den grova och gängrelaterade brottsligheten. Utskottet föreslog i linje med detta hösten 2017 ett tillkännagivande till regeringen om en mer permanent polisen närvaro i utsatta områden för att säkerställa att arbetet med att skapa trygghet och säkerhet bedrivs långsiktigt.

Med detta sagt noterar utskottet att situationen i de särskilt utsatta områdena är en prioriterad fråga även för regeringen och inom Polismyndigheten. Det kan konstateras att ett omfattande arbete pågår för att vända utvecklingen. Till exempel kan nämnas den ovan redovisade strategi som Polismyndigheten har tagit fram för arbetet i de utsatta områdena. Utskottet noterar även det uppdrag som regeringen gett Polismyndigheten att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att det brottsförebyggande arbetet i större utsträckning ska bedrivas kunskapsbaserat och svara mot den lokala problembilden. Vidare noterar utskottet det brottsförebyggande program som regeringen presenterade i mars 2017.

Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning att ställa sig bakom motionsyrkanden om ytterligare åtgärder i utsatta områden och avstyrker förslagen i motionerna [...] om att bl.a. ge polisen större befogenheter i områdena, om att det ska upprättas en nationell handlingsplan, om att erkänna våldet i de utsatta områdena som en nationell kris och om användningen av beprövade metoder i dessa områden. Utskottet ser inte heller tillräckliga skäl för att ta något initiativ med anledningen av förslagen i motionerna [...] om avhopparverksamhet och förebyggande insatser i brottsutsatta områden.

Utskottet har vidare inte ändrat uppfattning i fråga om lokala undantagstillstånd, om tydliga mål eller om att kategorisera situationen i de utsatta områdena som ett inre säkerhetshot och avstyrker motion [...].

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslagen om belöningsssystem och tipspengar och avstyrker således motionerna [...].

Utskottet har förståelse för det som anförs i ett antal motioner om samarbete mellan Polismyndigheten, kommunerna, civilsamhället och andra myndigheter. Även utskottet är av uppfattningen att ett fungerande samarbete mellan t.ex. polisen och socialtjänsten är en förutsättning för att komma till rätta med situationen i de utsatta områdena. Det är också viktigt att informationsutbytet mellan dessa aktörer fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet noterar dock det arbete som pågår på området och noterar i sammanhanget även att SOU 2018:65 – som delvis behandlar frågan om sekretess mellan polisen och socialtjänsten – för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Mot den bakgrunden finns det enligt utskottet inte tillräckliga skäl att tillstyrka motionerna [...]. Utskottet föreslår därmed att dessa motioner avslås.

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (skr. 2019/20:75) uppger regeringen (s. 16 f) att den vidtagit följande åtgärder när det gäller polisens närvaro i brottsutsatta områden:

Riksdagen har ställt sig bakom det utskottet anför om vikten av polisens närvaro i brottsutsatta områden och tillkännager detta för regeringen (bet. 2015/16:JuU1 s. 50). I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg att flertalet av de åtgärder som regeringen hade vidtagit var viktiga i sig men inte tillräckliga för att tillkännagivandet skulle kunna anses slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkten därför åter står som öppen. I regleringsbrevet för 2017 begärde regeringen att Polismyndigheten skulle analysera och bedöma hur långt myndigheten har kommit i målsättningen gällande en mer närvarande och tillgänglig polis i lokalsamhället. Särskild vikt skulle läggas vid att bedöma hur väl Polismyndigheten svarar upp emot behoven av polisen närvaro i särskilt utsatta områden. Uppdraget redovisades i årsredovisningen för 2017.

I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att redovisa vilka långsiktiga mål myndigheten har för arbetet i utsatta områden och hur dessa mål ska operationaliseras. Polismyndigheten skulle också göra en bedömning av vilka polisiära åtgärder som krävs framöver i de utsatta områdena. I årsredovisningen 2018 beskriver Polismyndigheten att en långsiktig strategi har tagits fram för det polisiära arbetet i de utsatta områdena. I strategin beskrivs både långsiktiga och kortsiktiga mål för polisens arbete. Polismyndigheten har påbörjat arbetet med regionala handlingsplaner för att omhänderta strategin och utvecklingen i områdena är planerad att följas upp årsvis genom analys av förändringar i de lokala lägesbilderna och arbetet ska följas upp och mätas mot definierade effektmål. En av förutsättningarna för att kunna vara mer närvarande är enligt Polismyndigheten regeringens satsning på fler polisanställda. Genom den verksamhetsuppföljning som Polismyndigheten sedan ett par år tillbaka månatligen redovisar till Regeringskansliet kan utvecklingen avseende bl.a. kompetensförsörjningen följas upp. Regeringen har på flera vis adresserat problematiken i utsatta områden och vikten av att hela samhället gemensamt involveras i lösningen. I december 2015 beslutade regeringen att ge samtliga tolv myndigheter som omfattas av den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet i uppdrag att utveckla sin organisation och ha ett ökat fokus på utsatta områden. I oktober 2017 slutredovisades uppdraget och myndigheterna har nu utvecklat det lokala arbetet mot organiserad brottslighet med en ökad

förmåga att hantera organiserad brottslighet i utsatta områden. Under 2018 har de tolv myndigheterna dessutom ökat den samlade förmågan ytterligare genom att knyta till sig nio nya myndigheter till samverkan. Det är emellertid inte enbart en ökad polisiär närvaro som krävs för att vända utvecklingen i de utsatta områdena. Regeringen presenterade därför i juli 2016 ett långsiktigt reformprogram för att minska segregationen i landet. Syftet är att lyfta socialt utsatta områden. Reformprogrammet innehåller en rad åtgärder som tar sikte på långsiktiga lösningar på segregationen och dess mekanismer, däribland brottsligheten.

Regeringen vill också skapa bättre förutsättningar för ett strukturerat brottsförebyggande arbete över hela landet på så väl lokal som regional och nationell nivå. Därför har en satsning på det brottsförebyggande arbetet lanserats. Vidtagna åtgärder redovisades för riksdagen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6). Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att situationen i de särskilt utsatta områdena även fortsättningsvis högt prioriterad fråga. Såväl regeringen som Polismyndigheten arbetar för att förstärka arbetet mot grov organiserad brottslighet. Utskottet understryker också vikten av det myndighetsgemensamma brottsbekämpande arbetet inte minst när det gäller att stärka förutsättningarna att komma åt den grova organiserade brottsligheten. Polismyndighetens satsning och beslut om särskild händelse för att reducera skjutningar och sprängningar i gängmiljön avsevärt, att reducera antalet personer i kriminella nätverk med hjälp av gripanden, anhållanden, häktningar och domar, att öka antalet beslag av vapen och sprängmedel och att öka allmänhetens trygghet ses som mycket angelägna. Även det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet har hög prioritet. I det här sammanhanget noterar utskottet särskilt regeringens beslut att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att bl.a. skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället vilket också inkluderar det trygghetsskapande arbetet. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ställa sig bakom motionerna om olika åtgärder i s.k. särskilt utsatta områden och mot gängkriminalitet, och utskottet föreslår därför att samtliga motioner avslås.

Ordningsvakter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår olika motionsyrkanden som avser ordningsvakter, bl.a. deras befogenheter och förordnande samt kommuners möjlighet att använda ordningsvakter.

Jämför reservation 30 (M, C, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5 anför motionärerna att det visserligen i huvudsak är poliser som ska ha till uppgift att upprätthålla ordningen i samhället samt förebygga och utreda brott, men att det fram till dess polisen är fullt återuppbyggd bör vara möjligt för Polismyndigheten att anställa eller anlita ordningsvakter för vissa uppgifter som poliser i nuläget utför.

I kommittémotion 2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 18 begärs vidare en översyn av lagen om ordningsvakter. Enligt motionärerna är avsikten att göra det möjligt att ge ordningsvakter ett generellt förordnande att medverka till att upprätthålla allmän ordning inom ett större geografiskt område eller en hel kommun. En ökad användning av ordningsvakter efterfrågas även i kommittémotionerna 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 23 och 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 12. Även i motion 2019/20:1520 av Marie-Louise Hänel Sandström och David Josefsson (båda M) begärs en översyn av lagen om ordningsvakter i syfte bl.a. att ge kommunerna möjligheter att använda sig av ordningsvakter i större omfattning än i dag. Liknande yrkanden framställs i motionerna 2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 13 och 2019/20:2895 av Boriana Åberg (M).

I partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 6 anför även att ordningsvakter bör ges befogenhet att utföra enklare men tidskrävande sysslor som i nuläget hanteras av polis. Ett liknande yrkande framställs i motion 2019/20:2261 av Louise Meijer (M) yrkande 2, där motionären begär en ändring i lagstiftningen på så sätt att ordningsvakter ska få transportera gripna personer till en polisstation.

I motion 2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 14 efterfrågas även en översyn av möjligheterna för staten att ersätta kommunerna för användningen av ordningsvakter, eftersom anledningen till att kommunerna måste använda ordningsvakter i ökad utsträckning är att staten inte lyckats upprätthålla våldsmONOPOLET. Liknande yrkanden framställs i motionerna 2019/20:902 av Lars Beckman (M) och 2019/20:2120 av Lars Jilmstad (M).

I motion 2019/20:536 av Magnus Jacobsson (KD) efterfrågas en lagändring så att kommunerna äger rätt att sätta in ordningsvakt efter samråd med polisen och det inte som i dag krävs att polisen beslutar detta. En liknande begäran

framförs i motion 2019/20:2261 av Louise Meijer (M) yrkande 1, där motionären anser att ordningslagen bör ändras på så sätt att kommuner, inte Polismyndigheten, får avgöra vilka områden i kommunen som kan patrulleras av ordningsvakter. Även i motion 2019/20:657 av Anders Hansson (M) begärs en översyn av gällande lagstiftning om förordnande av ordningsvakter när det gäller förhållandet mellan Polismyndigheten och kommuner vid bedömningen av behovet av lokala ordningsvakter. Liknande yrkanden framställs även i motion 2019/20:2504 av Arin Karapet (M) yrkandena 1 och 2.

I motion 2019/20:2261 av Louise Meijer (M) yrkande 3 anför motionären att ordningsvakternas utbildning bör förlängas och utökas. Även i motion 2019/20:1239 av Hans Hoff (S) påtalas behovet av en översyn för att säkerställa att ordningsvakter och väktare har den utbildning som krävs för att hantera sina uppgifter.

I motion 2019/20:697 av Magnus Jacobsson (KD) begär motionären att det tillsätts en ny ordningsvaktsutredning som ser över ordningsvakternas utbildning och befogenheter i syfte att utöka deras möjligheter att agera.

I motion 2019/20:2334 av Mattias Ottosson m.fl. (S) efterfrågas en översyn som ska granska om det vore till gagn för allmänheten att ordningsvakter endast fick utöva yrket genom en anställning i ett auktoriserat bevakningsföretag.

I motion 2019/20:2396 av David Josefsson (M) yrkande 1 och 2 efterfrågas en översyn av lagstiftningen för att tillåta auktoriserade bevakningsföretag att genomföra narkotikasök med sökhund och större möjlighet för bevakningsföretag att få använda sökhundar för narkotika eller sprängmedel bl.a. genom auktorisering eller annan form av kvalitetskontroll av sådana hundar.

Bakgrund

Ordningsvakter är personer som har förordnats av en polismyndighet att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen, t.ex. i anslutning till en krog eller ett idrottsarrangemang. Bestämmelser om ordningsvakter finns i lagen (1980:578) om ordningsvakter och i ordningsvaktsförordningen (1980:589). Sedan den 1 januari 2018 gäller därutöver Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om ordningsvakter (PMFS 2017:12, FAP 670-1). Ordningsvakter får, enligt 2 § lagen om ordningsvakter, förordnas att tjänstgöra vid

- allmänna sammankomster och cirkusföreställningar
- offentliga tillställningar
- bad- eller campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till
- lokaler eller utrymmen där alkohol serveras till allmänheten med tillstånd enligt alkohollagen.

Ordningsvakter får vidare förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroller i domstolar och offentliga sammanträden i kommuner och regioner (2 a och 2 b §§). Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt får ordningsvakter förordnas även i andra fall (3 §). Ett förordnande meddelas för viss tid, högst tre år, och i förordnandet ska det anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller (5 §).

Ordningsvakter har enligt 29 § tredje stycket polislagen (1984:387) vissa befogenheter som normalt endast tillkommer polisen. En ordningsvakt kan, t.ex. när någon stör den allmänna ordningen eller är en omedelbar fara för densamma, avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme när det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Om en sådan åtgärd inte är tillräcklig får en ordningsvakt tillfälligt omhänderta personen. Ordningsvakter har också under vissa omständigheter rätt att använda handfängsel. En ordningsvakt har vidare befogenhet att omhänderta en person med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. samt även beslagta spritdrycker, vin eller starköl enligt lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. I samtliga fall när en ordningsvakt gripit eller omhändertagit någon ska han eller hon skyndsamt överlämnas till närmaste polis.

Bevakningsföretagens möjligheter att använda hundar för narkotikasök m.m. framgår av lagen (1974:191) om bevakningsföretag. I den finns bestämmelser för den som yrkesmässigt åtar sig att för annans räkning bevaka t.ex. fastigheter, enskilda personer eller transporter med sedlar och mynt. Lagen syftar till att säkerställa samhällets insyn i och kontroll över sådan verksamhet. Enligt lagen krävs att alla bevakningsföretag ska vara auktoriserade. Även all personal i bevakningsföretag ska vara godkänd för anställning i sådant företag. Frågor om auktorisation prövas av länsstyrelsen. Anställda med uppgift att utföra bevakningstjänst benämns väktare. En väktare har – till skillnad från en ordningsvakt – inte några särskilda befogenheter utöver dem som tillkommer medborgare i allmänhet. En väktare kan dock ibland inneha förordnande som ordningsvakt. Lagen innehåller även regler om tillsyn över bevakningsföretag.

I 9kap. 4 och 5 §§ Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningspersonal (FAP 573-1) anges närmare vad som gäller för bevakningsföretagens utrustning och i vilken utsträckning som de kan använda sig av hundar för sökuppdrag. En väktare får medföra och använda hund i bevakningen om länsstyrelsen har beslutat att så får ske. En väktare som medför hund för sitt uppdrag får använda den endast för att skydda sig själv eller egendom mot brottsliga angrepp som avses i 24 kap. 1 § 1 brottsbalken och för att genomföra kroppsvisitation med stöd av 19 § 1 polislagen (1984:387), jämför 29 § andra stycket samma lag. Hund ska, när bevakning utförs, föras i koppel som är högst fem meter långt. En väktare får använda sökhund för att söka efter sprängämnen och andra farliga föremål vid uppdrag som inte åligger polisen efter särskilt tillstånd från länsstyrelsen. Sökhund får inte användas vid konkret misstanke om brott, vid bombhot eller

för att eftersöka narkotika. Polis ska skyndsamt kontaktas vid påträffande av explosiva ämnen, ammunition eller andra föremål som tyder på brottslig verksamhet eller fara för objektet.

Regeringen tillsatte i november 2019 en särskild utredare som ska göra en översyn av regelverket för ordningsvakter (dir. 2019:89). Syftet är att modernisera och effektivisera regelverket och anpassa det till dagens förhållanden. Utredaren ska också se över vissa frågor kring lämplighetsprövningen av personal hos auktoriserade bevakningsföretag.

Utredaren ska bl.a.

- analysera för vilka ändamål och vid vilka platser ordningshållning bör kunna utföras av ordningsvakter
- analysera på vilket sätt Polismyndigheten ska utöva kontroll och ledning över ordningsvakternas verksamhet
- undersöka om det finns ytterligare uppgifter i ordningshållningen som en ordningsvakt bör kunna utföra
- analysera hur reglerna för ordningsvakternas utbildning, när det gäller såväl omfattning som övergripande innehåll, bör utformas
- analysera vilka krav som ska ställas för att godkännas för anställning i auktoriserade bevakningsföretag
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2015/16:JuU20 behandlade utskottet yrkanden om utökad användning av ordningsvakter och utökade befogenheter för ordningsvakter. Utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden och uttalade följande:

Det är polisen som har huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ordningen i samhället. Som framgår ovan får dock andra än poliser förordnas till ordningsvakter för att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen. Det är emellertid alltid polisen som ansvarar för att förordna ordningsvakterna, och därmed är det också polisen som bedömer behovet av ordningsvakter i särskilda fall. Polisen är dock oförhindrad att förordna ordningsvakter efter en begäran om detta från en kommun. Bestämmelserna är enligt utskottet väl avvägda. Utskottet anser således inte att det finns skäl att utreda frågan om utökade befogenheter för ordningsvakter eller att ge kommuner rätt att förordna ordningsvakter. Utskottet anser inte heller att det finns skäl att göra ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta en specialutbildning för ordningsvakter.

Riksdagen följde utskottets förslag till beslut (rskr. 2015/16:197).

I betänkande 2016/17:JuU18 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om utökade befogenheter för ordningsvakter. Utskottet motiverade sitt ställningstagande med att de befogenheter som ordningsvakter har för närvarande har en lämplig omfattning. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:223).

Även i 2018 års betänkande om polisfrågor (bet. 2017/18:JuU13 s. 97 f.) behandlade utskottet motioner om ordningsvakter, bl.a. om att ordningsvakter bör kunna få ett generellt förordnande att verka i en hel kommun. Utskottet gjorde ingen annan bedömning än tidigare i frågan om utökad användning av ordningsvakter. Utskottet ansåg således fortfarande att polisen borde ansvara för att förordna ordningsvakter. Utskottet fann inte heller skäl att ändra sin uppfattning i fråga om utökade befogenheter för ordningsvakter. Utskottet ansåg alltså att de befogenheter som ordningsvakter har för närvarande har en lämplig omfattning.

När utskottet senast behandlade motionsyrkanden om ordningsvakter våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 169 f.) gjorde utskottet ingen annan bedömning än tidigare i frågan om ett generellt förordnande för ordningsvakter att verka inom en viss kommun och avstyrkte därmed motionen. Utskottet anförde vidare att det var angeläget att stärka allmänhetens förtroende för ordningsvakter. Utskottet ansåg emellertid inte att lösningen ligger i att endast tillåta personer som är anställda i auktoriserade bevakningsföretag att få förordnanden som ordningsvakter.

Utskottets ställningstagande

Regeringen tillsatte under hösten 2019 en särskild utredare som ska se över regelverket för ordningsvakter. Syftet är att modernisera och effektivisera regelverket och anpassa det till dagens förhållanden. Uppdraget öppnar för en bred översyn. Utredaren kommer bl.a. att se över för vilka ändamål och på vilka platser ordningsvakter ska tjänstgöra, vilka befogenheter och arbetsuppgifter en ordningsvakt ska ha och vilka krav på utbildning och lämplighet som ska ställas på en ordningsvakt. I uppdraget ingår också att se över vissa frågor om lämplighetsprövningen av personal hos auktoriserade bevakningsföretag. Utskottet anser att utredarens arbete inte bör föregripas, och utskottet avstyrker därför samtliga motioner i detta avsnitt.

Brott av s.k. djurrättsaktivister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om brottskoder och brott begångna av s.k. djurrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om brottskoder för andra brott och om ett uppdrag för Säkerhetspolisen.

Jämför reservation 31 (S, V, MP).

Motionerna

Ett stort antal motioner rör olika frågor om brottskoder. I motion 2019/20:1085 av Ola Möller (S) och i motion 2019/20:1235 av Helene Björklund och Thomas Kronståhl (båda S) efterfrågas kodifiering av olika brottstyper däribland brott mot företag som hanterar djur. I motion 2019/20:1302 av Åsa Coenraads och John Widegren (båda S) yrkandena 1 och 2 begärs att statistiken för jaktbrott renodlas samt att en särskild brottskod för trafikskadat vilt vid smitningsolyckor införs. I partimotion 2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 begärs att förbättrad statistik bör föras om brott mot bönder och andra djurhållande företagare genom att nya brottskoder införs. Ett likalydande yrkande framförs i kommittémotion 2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 36 och 38. I motion 2019/20:3084 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkande 1 och 3 begärs att arbetet för att öka tryggheten för enskilda, näringsidkare och forskare som på olika sätt arbetar med jakt eller, djur- eller köttantering ska prioriteras genom att bl.a. djurrättsaktivism klassificeras under en egen brottskod. Enligt motionärerna borde därför Brottsförebyggande rådet i samråd med rättsväsendets myndigheter få i uppdrag att inrätta en sådan brottskod.

I motion 2019/20:2500 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4 begärs att regeringen skyndsamt enligt tidigare tillkännagivande återkommer med konkreta lagförslag om samhällets skydd för näringsidkare och forskare som arbetar med djur.

I motion 2019/20:2535 av Kristina Yngwe (C) yrkande 5 begärs att skyddet för eftersöksjägare ska stärkas.

I kommittémotion 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 2 begärs att polisen prioriterar brott mot jägare då detta också anses vara extremistiskt politiskt våld. Enligt motionärerna behövs det ett riktat polisarbete med speciella grupper inriktade på ideologiskt motiverad brottslighet.

I motion 2019/20:3083 av Åsa Coenraads (M) begärs ett tillkännagivande om djurrättsaktivister då den här typen av brottslighet enligt motionären måste tas på större allvar och straffpåföljderna bli strängare.

I motion 2019/20:3084 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2 efterfrågas ett uppdrag för Säpo att kartlägga djurrättsaktivister.

I kommittémotion 2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 begärs att polisens arbete med brott som begås i syfte att framkalla rädsla hos djurhållande företagare och anställda med anledning av deras yrkesval ska samordnas på nationell nivå. I motion 2019/20:3257 av samma motionärer yrkande 4 begärs att skyddet av eftersöksjägare stärks och att krafttag tas mot det våld och de trakasserier som jägare utsätts för.

Bakgrund

Enskilda tillförsäkras i förhållande till det allmänna ett antal grundläggande fri- och rättigheter genom 2 kap. regeringsformen och internationella konventioner. Fri- och rättigheterna omfattar bl.a. opinionsfriheter, rätt till kroppslig integritet och rörelsefrihet, rättssäkerhet, skydd mot diskriminering, egendomsskydd, upphovsrätt, näringsfrihet, utbildning och forskning. Kränkningar av enskildas grundläggande fri- och rättigheter kan således omfatta en mängd olika ageranden. Vissa fri- och rättigheter avser typiskt sett endast relationen mellan enskilda och det allmänna, såsom rätt till domstolsprövning, rätt till utbildning och skydd för forskning. Staten har också en långtgående skyldighet att skydda enskilda mot kränkningar från andra individer och grupper. Enskildas rätt till kroppslig integritet och personlig frihet, dvs. skydd mot fysiska och psykiska angrepp, är grundläggande i ett demokratiskt samhälle. Enligt regeringsformen bygger den svenska folkstyrelsen på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt och det är därför inte möjligt att utöva, rättfärdiga, främja eller uppmana till våld eller andra utomparlamentariska metoder för att uppnå en ideologiskt eller religiöst motiverad målsättning. Sverige har också särskilda skyldigheter när det gäller bekämpandet av terrorism som följer av internationella konventioner, däribland FN:s internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism från 1999 (finansieringskonventionen), liksom av EU-rätten, såsom terrorismdirektivet (EU) 2017/541. (SOU Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället, 2019:35, s. 354 f. och 348).

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 12 juli 2018 i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1525) om hot och våld mot lantbrukare bl.a. att Polismyndigheten agerar tillsammans med Säkerhetspolisen mot den som utsätter t.ex. lantbrukare och näringsidkare för brott. Insatserna sker bl.a. inom ramen för det som polisen benämner som brottsaktiv inhemsk extremism.

Enligt Polismyndighetens redovisning (Polismyndighetens arbete för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism, Redovisning av regeringsuppdrag Ju2019/01125/PO) är antalet brottsbenägna djurrättsaktivister relativt få, ca 25 individer. Polisen uppger följande:

De brott som begås har ofta lågt straffvärde, till exempel ofredande och skadegörelse, men upplevs ha negativ påverkan på tryggheten hos dem som drabbas. Brottslighet kopplad till djurrättsaktivism förekommer mest frekvent i polisregion Väst, där en särskild insats pågår sedan 2018. I övriga polisregioner förekommer det i relativt liten utsträckning. Insatsen i region Väst är i linje med polisens nationella strategi mot olagliga miljö- och djurrättsaktioner. Erfarenheterna från insatsen ska sammanställas av polisens utvecklingscentrum Väst vid Nationella operativa avdelningen och delas med andra polisregioner i syfte att effektivisera polisens arbete mot brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. En slutsats är att en trygghetsskapande informationsinsats riktad till målsägare och andra som riskerar att drabbas har minskat oron för brott. Polisens samarbetsmodell med Säkerhetspolisen i syfte att reducera extremism bedöms också stärka polisens förmåga att hantera brottsbenägna djurrättsaktivister, även om just den gruppen inte klassas som en våldbejakande extremistmiljö och inte ingår i Säkerhetspolisens uppdrag.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2020 utg. omr. 4 (s. 52) följande om brott som begås av djurrättsaktivister:

Justitiedepartementet har tidigare inhämtat och sammanställt information från Polismyndigheten avseende dessa brott. Därefter har regeringen tagit upp frågan med såväl rikspolischefen som säkerhetspolischefen samt vid flera tillfällen med Lantbrukarnas riksförbund. Detta har redovisats för riksdagen i tidigare skrivelser. I regeringens skrivelse 2016/17:75 angavs mot bakgrund av vidtagna åtgärder att skrivelsen i denna del avsåg läggas till handlingarna. Riksdagen har slutligt behandlat skrivelse 2016/17:75 (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:295). Regeringen beslutade därför den 16 november 2017 att riksdagsskrivelse 2014/15:77 punkt 22 om brott som begås av djurrättsaktivister skulle läggas till handlingarna. I skrivelse 2017/18:75 upplyste regeringen riksdagen om att så hade skett och att punkten därmed var slutbehandlad. Av konstitutionsutskottets betänkande (2017/18:KU21, rskr. 2017/18:325) framgår dock att justitieukskottet anser att de redovisade åtgärderna inte kan anses innebära att arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister prioriteras. Enligt utskottet behövs en tydligare redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att prioritera arbetet mot sådana brott och att punkten därmed inte kan anses vara slutbehandlad. I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg. omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen därför riksdagen att punkten åter står som öppen. Regeringen har därför den 21 mars 2019 gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Redovisningen ska lämnas senast den 1 mars 2020. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 6 mars 2020 i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:491) om brott begångna av djurrättsaktivister följande:

Kjell-Arne Ottosson har frågat mig varför jag och regeringen ännu inte sjösatt den utlovade utredningen kring möjligheten att stoppa manifestationer hos lantbrukare. Jag vill understryka att vi inte kan acceptera att någon, för att uppnå politiska syften, förstör eller stjälar andras egendom, eller i värsta fall skadar andra människor. Detta har ingen plats i en demokrati. Vi kan inte tolerera att personer utsätts för hot och trakasserier. De som begår brottsliga handlingar av det här slaget äventyrar dessutom det målmedvetna arbete för ett starkt djurskydd som seriösa organisationer och lantbrukare utför. Regeringen har vidtagit ett antal

åtgärder för att den typ av brott som bland annat lanbrukare utsätts för ska hanteras effektivt av rättsväsendet, både avseende lagstiftning och resurser. Det handlar exempelvis om en ny kamerabevakningslag där den generella tillståndsplikt som tidigare gällt för kamerabevakning slopats. Den nya kamerabevakningslagen medför att kamerabevakning i samband med bl.a. jordbruksverksamhet nu kommer att kunna genomföras utan tillstånd. Den 1 juli 2017 skärptes vidare minimistraffet för grovt olaga hot till nio månaders fängelse. Samma datum gjordes även lagändringar rörande skadegörelsebrottet. Bland annat skärptes straffskalalen för grov skadegörelse till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Därutöver har regeringen gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa hur den arbetar för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Uppdraget redovisades den 28 februari 2020. Det kan dock finnas behov av ytterligare åtgärder. En särskild fråga som har väckts i den pågående samhällsdebatten kring den brottsaktiva djurrättsaktivismen är att det kan finnas brister i det straffrättsliga skyddet mot obehöriga intrång, exempelvis avseende straffskyddets tillämpningsområde. Beredning av den frågan pågår.

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller tillkännagivandet om brott som begås av djurrättsaktivister (skr. 2019/20:75 s. 10):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen vad utskottet anför om att arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister ska prioriteras (bet. 2014/15:JuU1 s. 44). I regeringens skrivelse 2016/17:75 angavs mot bakgrund av vidtagna åtgärder att skrivelsen i denna del avsåg läggas till handlingarna. Riksdagen har slutligt behandlat skrivelse 2016/17:75 (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:295). Regeringen beslutade därför den 16 november 2017 att riksdagsskrivelse 2014/15:77 punkt 22 om brott som begåtts av djurrättsaktivister skulle läggas till handlingarna. I skrivelse 2017/18:75 upplyste regeringen riksdagen om att så hade skett och att punkten därmed var slutbehandlad. Av Konstitutionsutskottets betänkande (2017/18:KU21, rskr. 2017/18:325) framgår dock att Justitieukskottet anser att de redovisade åtgärderna inte kan anses innebära att arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister prioriteras. Enligt utskottet behövs en tydligare redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att prioritera arbetet mot sådana brott och att punkten därmed inte kan anses vara slutbehandlad. I budgetpropositionen för 2019 (2018/19:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen därför riksdagen att punkten åter står som öppen. Den 21 mars 2019 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Redovisningen ska lämnas senast den 1 mars 2020. Vidtagna åtgärder redovisades för riksdagen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6). Punkten är inte slutbehandlad.

Vad gäller frågan om statistik och brottskoder har Brottsförebyggande rådet (Brå) ansvar för den officiella kriminalstatistiken i Sverige. Kriminalstatistiken indelas i statistikområdena anmälda brott, handlagda brott, personer misstänkta för brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Brå producerar även statistik som bygger på enkätundersökningar och annan särskild datainsamling, som Nationella trygghetsundersökningen (NTU). Statistiken över anmälda brott redovisas för hela landet och per region, vanligtvis där brotten anmälts, samt per kommun

där brottet har begåtts. Sedan den 1 januari 2015 är Polismyndigheten indelad i sju polisregioner, i stället för de tidigare 21 länspolismyndigheterna. Dessa sju polisregioner har helhetsansvar för polisverksamheten inom ett angett geografiskt område. Från och med 2015 redovisas brottsstatistiken efter de sju regionerna i stället för efter län. I Brås publikation Klassificering av brott finns anvisningar och regler för hur brott ska kodas av de myndigheter inom rättsväsendet som registrerar brott. Klassificeringen utgår från gällande lagstiftning och görs utifrån den information som finns om brottet vid anmälningstillfället. Klassificeringen kan även grunda sig på uppgifter om t.ex. offer, brottsplats och gärningspersonens tillvägagångssätt. Brå gör årligen eller vid behov, i samråd med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket och Säkerhetspolisen, översyrer av brottskoderna. Nya brottskoder kan införas som en följd av lagändringar. De kan också införas efter att statistikanvändare har uttryckt angelägna behov av nya eller förändrade brottskoder (bet. 2017/18:JuU1 s. 94 f).

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 6 februari 2019 i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2018/19:58) om en brottskod för djurrättsextremism följande:

Näringsidkare måste givetvis kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för brott. Ingen person i ett demokratiskt samhälle har rätt att förstöra eller stjäla någon annans egendom, eller i värsta fall skada andra människor, för att uppnå politiska syften.

Införandet av nya brottskoder görs inte av regeringen, utan hanteras av Brottsförebyggande rådet (Brå). Brottskoderna ses över årligen i samråd med rättsväsendets myndigheter. Det finns inte och har aldrig funnits någon särskild brottskod för djurrättsaktivism. Systemet med brottskoder är utformat så att det inte är möjligt att införa enbart en brottskod för brott som utförs av djurrättsaktivister, utan det skulle kräva en stor mängd brottskoder. Däremot är det viktigt att en polisanmälan är så tydlig och detaljerad som möjligt kring omständigheterna för brottet för att öka sökbarheten bland polisanmälningarna. Regeringen har lagt ett antal förslag till lagstiftning som berör brott som bl.a. lantbrukare och djuruppfödare utsätts för. Det handlar exempelvis om en ny kamerabevakningslag som trädde i kraft den 1 augusti 2018, där den generella tillståndsplikt som tidigare gällt för kamerabevakning slopats. Den nya kamerabevakningslagen medför att kamerabevakning i samband med bl.a. jordbruksverksamhet nu kommer att kunna genomföras utan tillstånd. Den 1 juli 2017 höjdes minimistraffet för grovt olaga hot. Samma datum gjordes även lagändringar rörande skadegörelsebrottet. Bland annat skärptes straffskalan för grov skadegörelse till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Det är regeringens bestämda uppfattning att näringsidkare ska kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för ofredande, hot, skadegörelse eller andra brottsliga handlingar.

Tidigare riksdagsbehandling

Som framgår ovan har riksdagen tidigare tillkännagett för regeringen att arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister ska prioriteras (bet. 2014/15:JuU1 s. 44). Utskottet har därefter ansett att de åtgärder som

regeringen vidtagit inte var tillräckliga (bet. 2017/18:KU21). Tillkännagivandet är således inte slutbehandlat.

Motionsyrkanden om arbetet mot kriminell djurrättsaktivism behandlades senast i betänkandet om polisfrågor våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 46 f). Utskottet konstaterade att Polismyndigheten i sitt nya regleringsbrev fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Mot denna bakgrund, och eftersom det tidigare tillkännagivandet fortfarande bereddes, var utskottet inte berett att ställa sig bakom motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/10:191).

Vidare har utskottet flera gånger tidigare behandlat frågan om att införa en egen brottskod för brottslighet kopplad till s.k. djurrättsaktivism, senast i betänkande 2017/18:JuU1 (s. 102 f.). Utskottet vidhöll då att det ser allvarligt på brottsligheten men stod fast vid tidigare uttalande om att det inte är nödvändigt med något initiativ från riksdagens sida för att sådan brottslighet ska få en egen brottskod.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har som framgår ovan flera gånger behandlat motioner om brott av s.k. djurrättsaktivister och ser som tidigare allvarligt på den här typen av brottslighet. Det är tydligt att det behövs en översyn av den lagstiftning som berör frågan om trakasserier mot djurhållande företagare men också mot jägare som bedriver eftersöksjakt och skyddsjakt.

De brottsliga handlingar som begås mot bl.a. lantbrukare och jägare är av många olika slag, från skadegörelse till olaga hot och misshandel. Det som är gemensamt för dessa handlingar är motivet. Utskottet är därför av uppfattningen att det inte är görligt att införa en ny brottsrubricering för sådana brottsliga handlingar.

Problemet med brott som begås mot djurhållande företagare och deras anställda har de senaste åren eskalerat. Detsamma gäller för jägare. Från att främst ha drabbat pälsdjursuppfödare omfattar trakasserierna idag alla djurproducerande verksamheter inom lantbruket, ridskolor, pälsnäringen, forskningsanläggningar, myndigheter, eftersöksjägare m.fl.

Dessa hot och fysiska övergrepp från våldsbejakande aktivister är en form av brottslighet som riskerar att i förlängningen också skada tilltron till rättsstaten och vår demokrati. Det är inte acceptabelt. Näringsidkare och andra ska kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för ofredande, hot, skadegörelse eller andra brottsliga handlingar. Människors trygghet måste tas på allvar. Det gäller inte minst för eftersöksjägare som utför ett uppdrag på polisens begäran och i samhällets intresse.

Utskottet anser därför att det bör vidtas kraftfulla åtgärder för att stoppa den här brottsligheten från våldsbejakande rörelser. Utskottet anser bl.a. att offentliga medel till våldsbejakande organisationer ska dras in. Det är också viktigt att en polisanmälan är så tydlig och detaljerad som möjligt kring

omständigheterna för brottet för att öka sökbarheten bland polisanmälningarna.

Lagen är i dag i vissa delar otydlig när det gäller trakasserier som sker på privat mark, såsom t.ex. ett lantbruk, något som har utnyttjats av djurrättsaktivister. Hot och trakasserier kan aldrig vara acceptabelt och för att bl.a. de gröna näringarna ska kunna fortsätta att producera livsmedel av hög kvalitet behöver tryggheten för dessa verksamheter också öka. Ny lagstiftning behövs därför för att skydda djurhållare eller livsmedelsproducenter och deras familj samt jägare mot trakasserier. Tryggheten för företagare och andra på landsbygden måste öka samtidigt som vi värnar allemansrätten. Brott som begås i syfte att framkalla rädsla hos djurhållande företagare och anställda med anledning av deras yrkesval skapar stor oro inom en hel bransch och riskerar dessutom i förlängningen bland annat vår framtida livsmedelsförsörjning, det fria företagandet och vår demokrati. Detsamma gäller för jägare som har ett viktigt samhällsuppdrag. Det är därför av stor vikt att de som begår den typen av brott får ett kännbart straff.

För att kunna bevaka utvecklingen av den här typen av brottslighet är det dessutom viktigt att få tillgång till pålitlig statistik. En ny brottskod är ett alternativ för att uppnå detta. De närmare detaljerna om hur statistiken ska utformas bör utredas vidare bl.a. för att få en statistik som är översiktlig och kan fungera på lång sikt.

Sedan polisens omorganisation 2015 finns det ökade möjligheter att samordna arbetet mot brott som begås mot djurhållande företagare och deras anställda. Precis som att det är viktigt att få tydlig statistik när det gäller sådana brott är det viktigt att polisen i högre grad jobbar nationellt för att utreda dem. Detta behöver ske i större utsträckning, till exempel genom att det införs grupper inom polisen som enbart arbetar med dessa brott.

Utskottet anser att det är bra att det pågår ett arbete med att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Utskottet anser emellertid att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder i enlighet med det anförda.

Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2019/20:1235 (S), 2019/20:2535 (C) yrkande 5, 2019/20:2774 (KD) yrkande 2, 2019/20:3106 (C) yrkande 14, 2019/20:3257 (C) yrkande 4, 2019/20:3260 (C) yrkandena 36, 38 och 41 samt tillstyrker delvis motionerna 2019/20:1085 (S), 2019/20:2500 (M), 2019/20:3083 (M) och 2019/20:3084 (M) yrkandena 1 och 3. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom vad som i övrigt anförs om brottskoder och om ett uppdrag för Säkerhetspolisen att kartlägga djurrättsaktivister och avstyrker därmed motionerna 2019/20:1302 (S) yrkandena 1 och 2 samt 2019/20:3084 (M) yrkanden 2.

Brott på internet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetet mot barnpornografi på internet och om spaning på internet för att kartlägga försäljningen av dopningspreparat.

Jämför reservation 32 (C), 33 (L) och 34 (KD).

Motionerna

I motion 2019/20:182 av Ola Johansson (C) anför motionären att myndigheter i ökad omfattning bör använda tillgänglig teknik för att upptäcka konsumtion av sexuellt övergreppsmaterial. Han begär att myndigheter bör använda en programvara som säkerställer att material som polis klassificerat som sexuellt övergrepp på barn inte kan hanteras, spridas eller laddas ned obemärkt på enheter i offentliga verksamheters it-miljö (yrkande 1), att verksamheter inom stat, regioner och kommuner bör se över sina rutiner för att hantera barnpornografibrott (yrkande 2) och att sådan programvara snarast bör upphandlas och installeras i all offentlig verksamhet (yrkande 3).

I motion 2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 5 efterfrågas detektionsfilter som en satsning för att motverka, förebygga och upptäcka övergrepp på barn som sprids på nätet.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 48 begärs att krav ställs på svenska myndigheter att använda blockeringsverktyg för internetsidor som innehåller barnpornografi.

I kommittémotion 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 5 begärs att digitala ansiktsgenkänningsverktyg även i fortsättningen ska kunna användas, så att rättsväsendet kan upptäcka och rapportera filmade och fotograferade övergrepp och identifiera utsatta barn. Den nya e-privacy-förordningen som förhandlas mellan EU:s medlemsstater måste även i fortsättningen möjliggöra detta arbete.

I kommittémotion 2019/20:2782 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 4 begärs att förutsättningarna för de rättsvårdande myndigheter att koordinera spaning på nätet för att kartlägga försäljningen av dopningspreparat ska utredas.

Bakgrund

Barnpornografibrottet omfattar befattnings med pornografiska bilder av barn i alla slags medier. Det kan röra sig om bilder i tryckta skrifter lika väl som bilder i film eller videogram eller bilder som görs tillgängliga genom internet. En bild anses pornografisk när den, utan att ha några vetenskapliga eller konstnärliga värden, på ett ohöjligt och utmanande sätt skildrar ett sexuellt motiv. Straffbarheten för barnpornografibrott är inte begränsad till befattnings

med bilder där barn är inbegripna i handlingar som uppenbarligen har en sexuell innebörd, utan bestämmelsen omfattar också bilder där barn förekommer tillsammans med en eller flera vuxna personer som utför sådana handlingar. Även bilder där ett barn framställs på ett sätt som är ägnat att vädja till sexualdriften utan att det avbildade barnet kan sägas ha deltagit i ett sexuellt beteende vid avbildningen kan falla inom det straffbara området. För att en bild av ett barn ska vara straffbar krävs att den enligt vanligt språkbruk och allmänna värderingar är pornografisk (prop. 2009/10:70 s. 16).

Straffbestämmelsen om barnpornografibrott finns i 16 kap. 10 a § brottsbalken och straffbelägger den som 1. skildrar barn i pornografisk bild, 2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan, 3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn, 4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder, eller 5. innehar en sådan bild av barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till.

Enligt Polismyndigheten arbetar polisen brottsförebyggande med frågor kring barnpornografi. Om polisen upptäcker en sida som innehåller barnpornografi skickar man länken på sidan till de internetleverantörer som samarbetar med polisen. Internetleverantören omdirigerar länken som istället går till en stoppsida. Nästa gång någon försöker besöka den får de istället se en text om att sidan är spärrad. Om polisen upptäcker en sida där man säljer barnpornografi skickas information om sidan till Finanskoalitionen, som består av flera aktörer inom den finansiella sektorn. Aktörerna ser då till att det inte går att genomföra något köp på sidan (<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/brott-mot-barn/dokumentation-av-sexuella-overgrepp-mot-barn/>). Polismyndigheten kan sålunda inte tvinga internetleverantörerna att blockera eller avblockera material på nätet, men kan bistå internetleverantörerna inom ramen för sitt uppdrag att förebygga och bekämpa brott med en rättslig bedömning av om en viss webbplats innehåller material som utgör barnpornografi enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken och direktivet.

För att barn i övergreppsmaterial ska kunna identifieras används idag verktyg med foto-DNA som exempelvis Microsofts PhotoDNA. Med hjälp av dessa program kan övergreppsmaterial upptäckas, raderas och rapporteras (<https://www.ecpat.se/uploads/ECPAT-Versamhetsberättelse-2018.pdf>).

Av Polismyndighetens årsredovisning framgår att verksamhet pågår med att kunna jämföra ansikten och att bygga upp register för spårbilder från brottslig aktivitet för framtida jämförelse. För jämförelse av ansikte genomfördes en pilotstudie med gott resultat under 2019 och nyligen har Datainspektionen gett bifall till en permanent verksamhet för detta. (Polismyndighetens årsredovisning för 2019, s. 50).

När det gäller den nya E-privacy förordningen pågår enligt Infrastrukturdepartementet fortsatta förhandlingar mellan EU:s medlemsstater i denna fråga. Riksdagen informerades senast i EU-nämnden inför rådets möte

(transport, telekommunikationer och energi) den 3 december 2019 (2019/20:4D0653, 2016/17:FPM70).

Tidigare riksdagsbehandling

Frågan om nätfilter har tidigare behandlats i utskottet bl.a. i 2016 års betänkande om polisfrågor (bet. 2015/16:JuU20 s. 33 f.). Utskottet hade där uppmärksammat att den svenska finansiella koalitionen mot barnpornografi (Finanskoalitionen) verkar för att försvåra och förhindra handel med barnpornografi. I Finanskoalitionen deltar bl.a. Bankföreningen, Netclean och flera banker. Utskottet framhöll att arbetet mot all form av sexuell exploatering av barn var viktigt och fann att åtkomsten till barnpornografi ska försvåras på olika sätt. Utskottet konstaterade att ett omfattande arbete också bedrevs för att på olika sätt motverka spridningen av barnpornografi. Något tillkännagivande till regeringen om nätfilter var därför enligt utskottet inte nödvändigt. Utskottet vidhöll sitt ställningstagande från föregående år och ansåg mot bakgrund av det arbete som pågår för att motverka spridningen av barnpornografi att ett tillkännagivande om nätfilter inte var nödvändigt. Liknande motionsyrkanden har påföljande år behandlats genom s.k. förenklad beredning och avstyrkts.

Utskottet anförde i betänkandet 2019/20:JuU10 om polisfrågor att det ser mycket allvarligt på it-relaterade sexualbrott, bland vilka s.k. grooming och barnpornografibrott kan nämnas. Utskottet har därför förståelse för det som anförs i motionerna om olika verktyg och arbetssätt för att försvåra sådan brottslighet. Mot bakgrund av det arbete som pågår, t.ex. utvidgningen av det straffbara området för kontakter med barn i sexuellt syfte och de i Regeringskansliet pågående utredningarna som rör bl.a. barnpornografibrott, saknas det emellertid anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som efterfrågas i motionerna. Riksdagen bör således avslå dessa.

Utskottet ansåg också att det är viktigt att polisen har möjlighet och kompetens att koordinera spaning på internet för att exempelvis motverka nätförsäljning av illegala preparat. Mot bakgrund av de kompetensutvecklande åtgärder som nu vidtas vid de olika myndigheterna inom rättsväsendet saknas det emellertid anledning att ställa sig bakom förslaget i motionen som därmed avstyrktes.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Utskottets ställningstagande

Frågor om barns rättigheter och om åtgärder för att motverka exploatering av och sexuella övergrepp mot barn är högt prioriterade av utskottet. Utskottet har också förståelse för det som anförs i motionerna om att man i större utsträckning än i dag bör använda sig av olika verktyg och arbetssätt för att försvåra sådan brottslighet. Mot bakgrund av det arbete som bedrivs på området är utskottet emellertid inte nu berett att ställa sig bakom sådana

tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar. Riksdagen bör således avslå motionerna 2019/20:182 (C) yrkanden 1–3, 2019/20:2447 (MP) yrkande 5, 2019/20:3248 (C) yrkande 48 och 2019/20:3359 (L) yrkande 5.

Utskottet gör heller ingen annan bedömning än tidigare när det gäller förutsättningarna för de rättsvårdande myndigheterna att koordinera spaning på nätet för att kartlägga försäljningen av dopningspreparat och motion 2019/20:2782 (KD) yrkande 4 bör därmed avslås.

Ekonomisk brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om ekonomisk brottslighet, bl.a. om bedrägerier mot EU-budgeten och hur kommunerna kan bidra till att motverka välfärdsbrott och fusk

Jämför reservation 35 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:766 av Lars Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och 2 begärs att regeringen i rådet i europeiska unionen bör driva frågan om att kommissionen ska ta fram en ny korruptionsrapport som motsvarar den från 2014 och att medlemsstater som systematiskt, med uppsåt eller genom grov oaktsamhet eller underlåtelse utsätter EU-budgeten för bedrägerier bör få minskade EU-stöd.

I motion 2019/20:3036 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) begärs att kommunernas möjligheter att motverka organiserad brottslighet riktad mot offentligt finansierad verksamhet ska ses över för att på sätt också lyfta fram hur kommunerna kan bidra till att motverka välfärdsbrott och fusk.

I motion 2019/20:2114 av Fredrik Malm (L) begärs att Eritreas indrivning av s.k. diasporaskatt i Sverige ska upphöra.

Bakgrund

På EU-nivå drivs arbetet med bedrägeribekämpning både av de olika direktoraten och av EU:s bedrägeribekämpningsbyrå Olaf. Myndigheterna deltar regelbundet i olika möten som arrangeras av Olaf. Tillväxtverket har bl. a. deltagit i en arbetsgrupp som syftar till att motverka korruption och felaktig hantering av EU:s strukturfondsmedel. Inför möten i the Advisory Committee for the Coordination of Fraud Prevention (Cocolaf) har myndigheterna stämt av de olika frågorna på agendan. På nationell nivå finns ett nätverk för Olaf-rapportering som under rapportperioden har haft fem möten. I nätverket ingår Svenska ESF-rådet, Jordbruksverket, Länsstyrelsen i Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län, Migrationsverket, Polismyndigheten och Tillväxtverket. Nätverket träffas regelbundet för informations- och

erfarenhetsutbyte kring rapportering av oegentligheter. (Rapport om skyddet av EU:s finansiella intressen i Sverige, s. 22)

EU:s justitieministrar diskuterade i oktober 2019 utvärderingen av åtgärderna mot korruption, som skulle kunna utgöra en del av en eventuell övervakning av iakttagandet av rättsstatsprincipen i EU. Rådet konstaterade att internationella organisationers utvärderingar och rapporter borde utnyttjas effektivt när man granskar åtgärderna mot korruption. Ett tydligt budskap från medlemsstaterna var att EU-institutionerna bör delta i den utvärderingsmekanism som ingår i FN:s konvention mot korruption. I framtiden bör EU också sträva efter fullt medlemskap i Europarådets organ Greco som motverkar korruption. EU har haft observatörsstatus i Greco sedan juli 2019. Ett viktigt steg i bekämpningen av korruption är EU-direktivet om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten, som slutgiltigt antogs av rådet i oktober (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1936 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten). I praktiken förpliktigar direktivet både privata och offentliga arbetsgivare och andra aktörer att inrätta en kanal för rapportering av överträdelse.

I en interpellationsdebatt den 29 augusti 2019 (ip. 2018/19:223) om antikorrupsionsarbetet i EU anförde justitie- och migrationsminister Morgan Johansson följande:

Europeiska kommissionen publicerade år 2014 en rapport om korruptionen i EU. Rapporten bygger på uppgifter från åren 2011 till 2013. Det framgick bland annat att många länder då hade stora problem med korruption. Rapporten är offentlig och kan hämtas bland annat på kommissionens webbplats. En uppföljande rapport var planerad. I början av år 2017 informerade kommissionen om att man i fortsättningen avsåg att använda sina resurser för att analysera korruptionen i medlemsstaterna i samband med arbetet med EU:s ram för ekonomisk styrning och koppla analyserna till de landsspecifika rekommendationerna och riktade konkreta åtgärder. Just nu arbetar kommissionen med en sammanställning av medlemsstaternas statistik om korruptionsbrott för åren 2014 till 2016. Sverige har bidragit med efterfrågade uppgifter. Rapporten ska enligt kommissionen offentliggöras under hösten 2019.

Sverige har inte haft några invändningar mot kommissionens inriktning i detta arbete. Sverige har deltagit aktivt i det värdefulla program för utbyte av erfarenheter på korruptionsområdet som kommissionen inrättade i samband med rapporten från 2014 och i det nätverk för kontaktpunkter på området som kommissionen också har etablerat.

EU har dessutom nyligen blivit observatör till Europarådets antikorrupsionsorgan Greco, där samtliga EU:s medlemsstater är medlemmar. Greco utvärderar noggrant hur medlemsstaterna lever upp till Europarådets konventioner mot korruption. Som observatör till Greco får EU tillgång till all den information som Greco tar fram och kan hålla sig uppdaterad om hur medlemsstaterna utvecklar sitt arbete för att leva upp till de rekommendationer de får efter varje utvärdering. Det är ett viktigt arbete i kampen mot korruption, och Sverige var därför i förhandlingsarbetet positivt till att EU ska delta i Grecos arbete.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet fortsätter kommissionen att arbeta med sammanställningen av medlemsstaternas statistik om korruptionsbrott och har aviserat att en rapport kan komma inom kort.

Finansminister Magdalena Andersson anförde den 20 november 2019 i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:315) om korruption inom Europeiska unionens medlemsstater följande:

Andreas Lennkvist Manriquez har frågat EU-ministern om han avser vidta åtgärder för att minska korruption och fusk med EU-bidrag inom Europeiska unionen. Frågan har överlämnats till mig. Regeringen fäster stor vikt vid frågor som rör uppföljning och kontroll av EU-medel och stödjer EU-institutionernas arbete med att skydda EU:s finansiella intressen. Det är viktigt att garantera EU:s skattebetalare att EU-medel hanteras korrekt och att missbruk beivras. Detta är särskilt viktigt för Sverige eftersom vi är nettobidragsgivare till EU, dvs. betalar mer till den gemensamma budgeten än vad vi får tillbaka. Regeringen anser att reformer som innebär enklare, mer transparenta regler kan minska risken för fel, oriktigheter och bedrägerier i användningen av EU-medel. Resurserna som är avsatta till kontroller bör prioriteras till länder och områden där risken för fel, oriktigheter och bedrägerier är störst. Vidare arbetar regeringen för att insatser för att förhindra felaktig användning av EU-medel i större utsträckning ska fokusera på förebyggande åtgärder istället för att i första hand baseras på efterhandskontroller. Just nu förhandlas EU:s nästa fleråriga budgetram för åren 2021–2027. En av regeringens prioriteringar i förhandlingen är att vi vill se en mer effektiv kontroll av hur pengarna används. Med en minskad budget blir det ännu viktigare att pengarna används på rätt sätt.

Samtidigt som kommissionen presenterade förslaget till nästa fleråriga budgetram så lade man också fram ett förslag som innebär att man villkorar EU-stöd med efterlevnad av rättsstatens principer. Frihet från korruption är centralt för en rättsstat, och när rättsstatsprincipen inte efterlevs kan våra gemensamma tillgångar utsättas för en stor risk. Vi behöver därför inrätta en mekanism som möjliggör för EU att vidta åtgärder för att skydda EU-budgeten i en sådan situation.

Regeringen har också stött det finska ordförandeskapets förslag att EU ska ta fram en handlingsplan mot korruption och bland annat överväga om det behövs en särskild övervakningsmekanism i den frågan.

I en interpellationsdebatt den 15 november 2019 (ip. 2019/20:74) om brott mot välfärden anförde justitie- och migrationsminister Morgan Johansson följande:

Den som ägnar sig åt välfärdsbrott ska stoppas och lagföras. Regeringen har inlett en kraftig förstärkning av Polismyndigheten. Från och med årsskiftet skärps maximistraffet för grovt bidragsbrott från fyra till sex år, och lagen utökas till att omfatta till exempel arbetsmarknadspolitiska stöd. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har fått i uppdrag att förbättra hanteringen av bidragsbrott i samarbete med de utbetalande myndigheterna. Inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet för att motverka organiserad brottslighet ökade under 2018 antalet utredda bidragsbrott. I budgetpropositionen för 2020 föreslås att Ekobrottsmyndigheten ska få mer medel för bekämpningen av systematiska välfärdsbrott.

Utredning och lagföring är en central del av brottsbekämpningen, men det är också viktigt att förhindra att brotten kan begås. Ett av målen i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott är att

utveckla samhällets kontrollfunktioner för att motverka brottslighet riktad mot välfärdssystemen. Regeringen har tillsatt en utredning om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen.

Regeringen gav i november 2019 en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag om hur kommunerna kan få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete (Kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete, dir. 2019:94). Regeringen betonar att brottsligheten behöver motverkas med effektiva brottsbekämpande metoder och ändamålsenlig lagstiftning. Samhället måste också bedriva ett brett och utvecklat förebyggande arbete mot brott och återfall i brottslighet och för att förhindra att unga involveras i kriminalitet. Kommunerna har en viktig roll i detta arbete och flera centrala brottsförebyggande verktyg finns inom den kommunala verksamheten. Utredaren ska bl.a. beskriva och analysera verksamheter inom kommunerna som kan bidra till det brottsförebyggande arbetet, föreslå hur ett lagstadgat kommunalt ansvar för det brottsförebyggande arbetet bör utformas och vilka verksamheter som bör omfattas av ett sådant ansvar. Utredaren ska lämna förslag som bidrar till att kommunerna på ett effektivt sätt kan fullgöra sitt ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2021.

Diasporaskatt

Den s.k. tvångsbeskattningen av den eritreanska diasporan är inte något som redovisas av Eritreas regering. Officiellt är det fråga om en frivillig skatt. Ingen vet hur mycket pengar som Eritrea får in på detta sätt. Allt kring Eritreas statsbudget är hemligt. Även om det finns mycket som talar för att beskattningen av exileritrearer inte är frivillig, är det svårt att få bekräftad information om exakt hur uttaget går till. Många rykten florerar. Många länder gör bedömningen att uttag av skatt inte per definition är olagligt. En stat kan enligt folkrätten införa regler om beskattning av personer som inte befinner sig inom den statens territorium om det finns en reell koppling mellan staten och skattebetalaren, exempelvis genom nationalitet eller domicil. De exakta reglerna för internationell beskattning är komplicerade och det är i sammanhanget tillräckligt att konstatera att extraterritoriell beskattning *prima facie* är att anse som tillåten enligt folkrätten. En viktig distinktion måste dock göras mellan lagstiftande och exekutiv jurisdiktion, dvs. att införa regler om beskattning för medborgare utomlands och att vidta konkreta åtgärder för att driva in skatt från dessa medborgare på annan stats territorium. Trots att Eritrea kan införa regler om beskattning av medborgare utomlands kan man inte driva in skatten med exekutiva åtgärder på annan stats territorium utan medgivande. Detta följer av vedertagna folkrättsliga principer såsom statssuveräniteten, icke-interventionsprincipen och respekten för territoriell integritet. Om någon utövar utpressning eller hotar någon i Sverige för att driva in skatt för Eritreas räkning bör det bli ett polisiärt ärende. Vissa sådana fall har polisanmälts (bet. 2011/12:JuU15 s. 32).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet anförde 2019 att den ser allvarligt på organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet som riktas mot välfärdssystemen eftersom de inte bara drabbar samtliga skattebetalare utan även dem som är i faktiskt behov av de system som missbrukas (bet 2018/19:10 s. 134 f.). Det var därför, som utskottet tidigare konstaterat, angeläget att förebygga och beivra dessa brott. Utskottet noterade emellertid det arbete som pågår, bl.a. beredningen av betänkandet SOU 2018:14 och det uppdrag som Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har fått att förbättra sin hantering av bidragsbrott. Utskottet avstyrkte mot den bakgrunden motioner med tillkännagivande om skärpta åtgärder mot brottslighet som är riktad mot välfärdssystemen.

Regeringen överlämnade i maj 2019 till riksdagen en proposition med förslag om ett starkare skydd för välfärdssystemen (prop. 2018/19:132). I propositionen lämnar regeringen flera förslag som syftar till att förstärka det straffrättsliga skyddet för välfärdssystemen. De nya reglerna föreslogs träda i kraft den 1 januari 2020. Socialförsäkringsutskottet föreslog att riksdagen skulle anta regeringens förslag till lag om ändring i bidragsbrottslagen och lag om ändring i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och avslår motionsyrkandena (bet. 2018/19:SfU8). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2019/20:13).

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det arbete som pågår inom Europeiska unionen för att minska korruption och fusk med EU-bidrag samt regeringens prioriteringar ser utskottet ingen anledning att regeringen nu ska vidta ytterligare åtgärder på området. Utskottet noterar också att en rapport med inhämtad statistik som en uppföljning till 2014 års korruptionsrapport har aviserats från kommissionen, och utskottet avstyrker därför motion 2019/20:766 (SD) yrkandena 1 och 2.

Utskottet anser inte att det framkommit något som ger riksdagen anledning att göra ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2019/20:3036 (S). Motionen avstyrks därmed.

Vad gäller frågan om diasporaskatt ser utskottet inte heller här att det framkommit något som i nuläget motiverar ett tillkännagivande. Motion 2019/20:2114(L) bör därför avslås.

Mängdbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder mot vardagsbrottslighet.

Jämför reservation 36 (M, SD, KD) och 37 (M, C, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 anförs att regeringen bör tillsätta en utredning om vilka åtgärder som krävs för att stärka tryggheten för Sveriges butiksägare så att de kan bedriva sin verksamhet ostört. I motion 2019/20:1189 av Lars Mejern Larsson och Hans Hoff (båda S) efterfrågas att ytterligare åtgärder mot vardagsbrottslighet inom handeln ses över.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 6 begärs att fler mängdbrott ska utredas. Enligt motionärerna behöver mängdbrotten prioriteras högre för att fler brott ska kunna utredas och klaras upp.

Bakgrund

Brott som förekommer ofta kallas för mängdbrott. Vid mängdbrott leds ofta förundersökningen av polisen. Av den totala mängden anmälda brott är ungefär tre fjärdedelar mängdbrott. De brott som räknas som mängdbrott är bl.a. stölder t.ex. av och ur bilar, cykelstölder och butiksstölder, inbrott, skadegörelse, till exempel klotter, bedrägerier, misshandel, olovlig körning och rattfylleribrott. Mängdbrotten brukar inte räknas till de allvarligaste brotten, men medför betydande skador för enskilda och för samhället. Brotten innebär ofta en kränkning av den personliga integriteten och kan skapa otrygghet i samhället (<https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-ombrott/mangdbrott/>).

Polisens verksamhet med att utreda och beivra brott omfattar framför allt åtgärder inom ramen för förundersökningar. En förundersökning ska inledas så snart det på grund av angivelse eller av annat skäl finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats (23 kap. 1 § rättegångsbalken). Vid flera typer av mängdbrott är det möjligt att tillämpa förenklade utredningsförfaranden. Rättegångsbalken anger två möjligheter till förenklade utredningsförfaranden, förundersökningsanteckningar (23 kap. 21 § tredje stycket rättegångsbalken) och förenklad utredning (23 kap. 22 § rättegångsbalken). Förenklad utredning innebär kortfattat att ärendet utreds och slutredovisas till åklagare direkt utan att en förundersökning har genomförts. Förundersökningsanteckningar är ett förenklat sätt att redovisa en förundersökning, utan att ett fullständigt förundersökningsprotokoll tas fram.

I och med att polisen är förundersökningsledare vid utredning av mängdbrott redovisas färdiga utredningar till åklagaren, och åklagarens huvuduppgift är att besluta om lagföring och föra talan i domstol.

Mängdbrottsärenden utgör inte någon homogen massa av ärenden. Det finns flera kategorier av mängdbrott som har varierande skillnader i förutsättningar att kunna klaras upp. Å ena sidan finns det mängdbrott som i princip är klara att redovisas direkt till åklagare (snatteri, ringa narkotikabrott, trafikbrott, etc.). I dessa fall är det möjligt att handlägga ärendena skyndsamt. Å andra sidan finns det mängdbrott som har motsatta förutsättningar, eftersom någon sällan har bevittnat händelsen och det oftast saknas säkrade spår, t.ex. vid tillgreppsbrott som inte sker i butik. Det finns också mängdbrott med medelgoda förutsättningar för skyndsamhet och lagföring, t.ex. misshandel (Hanteringen av mängdbrott – en kärnuppgift för polis och åklagare, RiR 2010:10 s. 26).

Det totala antal brott som anmäldes till brottsbekämpande myndigheter ökade med 2 procent mellan 2017 och 2018 till ca 1,55 miljoner brott. Antalet ärenden som Polismyndigheten redovisade till åklagare ökade med 4 procent under 2018. Gällande tillgreppsbrott, såväl butiksstölder som tillgreppsbrott i övrigt, minskade dock antalet ärenden redovisade till åklagare. I dessa båda brottskategorier minskade också antalet inkomna ärenden (prop. 2019/20:1 utg. omr.4, s. 30).

Polismyndigheten uppger i årsredovisningen för 2019 att antalet inkomna ärenden om tillgreppsbrott (exklusive butik) har minskat under en längre tid. Vid årets slut uppgick antalet öppna ärenden till 152 946 (+/- 0,0 procent) vilket är ett oförändrat resultat totalt sett jämfört med 2018. Däremot ökade ärenden som är 12 månader eller äldre (+ 6,3 procent). Det påverkar utredningsresultatet negativt eftersom möjligheten att redovisa ett ärende till åklagare minskar generellt ju äldre ärendet blir. Särskilt bedrägeribrott har visat en negativ trend när det kommer till antalet uppklarade brott (s. 38).

Även bostadsinbrott har haft en minskande trend som fortsatte 2019.

Polismyndigheten har också utvecklat sitt arbete för att klara upp fler mängdbrott, bl.a. genom polisens nationella utredningsdirektiv (PNU). Det är en gemensam metod för att utreda mängdbrott så att poliser i hela landet arbetar på samma sätt. PNU innebär bl.a. följande:

- Tidiga utredningsåtgärder.
- Personal i yttre tjänst jobbar där flest brott begås och börjar utredningen direkt på brottsplatsen om det går, t.ex. med att förhöra vittnen och målsägare (den som blivit utsatt för brottet) och säkra bevis.
- Personaltillgång på rätt arbetstid: förundersökningsledare finns tillgängliga på de tider då det begås flest brott.
- Fler undersökningar av brottsplatser.
- Fler lokala brottsplatsundersökare säkrar spår vid mängdbrott, t.ex. vid inbrott.

- Samordning av brottsutredningar. Brott med samma misstänkta gärningsperson utreds samordnat.
- Brottsförebyggande arbete sker på lokal nivå. (<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/mangdbrott/>)

Polismyndigheten redovisar i årsredovisningen för 2020 att flera olika brottsförebyggande projekt har genomförts för att öka tryggheten för butikszägare. Bland annat har en arbetsmetod, Trygg i butik, utvecklats där målsättningarna varit att förebygga stölder ur butik, öka tryggheten hos butikspersonal, ett ökat fokus på det brottsförebyggande arbetet både hos väktare och butikspersonal samt att minska butikernas svinn (Polismyndighetens årsredovisning för 2020, s. 27).

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller tillkännagivande om tillträdesförbud till butiker (skr. 2019/20:75 s. 39 f.):

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anför om tillträdesförbud till butiker och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2016/17:JuU16 s. 74 f.). Därmed har riksdagen bifallit motionerna 2016/17:1180 yrkande 2 och 2016/17:3230 yrkande 7 och delvis bifallit motion 2016/17:702. Den 19 januari 2018 fick en utredare i uppdrag att utreda bl.a. den fråga som tillkännagivandet avser. Uppdraget redovisades i januari 2019 genom promemorian Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1). Promemorian har remitterats och remisstiden gick ut den 7 juni 2019. Ärendet bereds i Regeringskansliet. Riksdagen informerades om uppdraget i propositionen Elektronisk övervakning av kontaktförbud (prop. 2017/18:81 s. 43). Punkten är inte slutbehandlad.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet noterade 2019 att regeringen i tidigare budgetpropositioner har framhållit arbetet mot vissa typer av brottslighet som särskilt angeläget. I budgeten för 2018 framhöll regeringen bl.a. brottsligheten i socialt utsatta områden, organiserad brottslighet, hatbrott, våld och andra övergrepp mot kvinnor samt terrorism som prioriterade områden. Utskottet hade ingen invändning mot denna bedömning. I budgeten för 2019 avstod regeringen med anledning av att den var en övergångsregering från att redovisa den framtida politiska inriktningen för rättsväsendet. Utskottet har emellertid vid tidigare behandling av motioner om att arbetet mot olika slags brott ska prioriteras bl.a. anfört att vilka insatser som ska göras mot olika typer av brottslighet borde avgöras vid Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten inom ramen för statsmaktens prioriteringar. Vidare har utskottet betonat att det faktum att vissa brottstyper ska ägnas särskild uppmärksamhet inte innebär att arbetet mot annan brottslighet ska läggas åt sidan. Utskottet, som noterar det arbete som pågår mot bl.a. sexualbrott, tillgreppsbrott och internationella stödligor, var inte berett att föreslå att riksdagen skulle ta något initiativ i frågan om att prioritera vissa typer av brott och avstyrkte motionerna om prioritering av arbete mot olika slags brott (bet. 2018/19:JuU10 s. 56 f.).

En utredare fick den 19 januari 2018 i uppdrag att överväga åtgärder och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som rör stöld- och häleribrottslighet och tillträdesförbud till bl.a. butiker (Ju2018/00533/LP). Uppdraget redovisades den 23 januari 2019 i departementspromemorian Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1). Utredaren lämnar bl.a. förslag till en ny lag om tillträdesförbud som gör det möjligt att under vissa omständigheter vid straffansvar stänga ute personer från butiker, badanläggningar och bibliotek. En person ska kunna få tillträdesförbud bl.a. om det finns risk för att han eller hon kommer att begå brott på den aktuella platsen.

En proposition är aviserad till våren 2020 men har försenats.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson har den 23 april 2020 anfört följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:1174) om tillträdesförbud:

Ingemar Kihlström har frågat mig vad anledningen är till att propositionen Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott inte lämnades till riksdagen den 17 mars 2020 och vad den aktuella tidsplanen är för avlämnande av propositionen.

Regeringen ser allvarligt på brottslighet som drabbar butiker och butiksanställda. Det var bland annat därför jag gav en utredare i uppdrag att överväga ett antal frågor rörande tillgreppsbrottslighet och tillträdesförbud. Utredaren har, i enlighet med sitt uppdrag, lämnat förslag till en ny lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek. Utredarens promemoria har varit på remiss. Remisstiden gick ut den 7 juni 2019, och alltså inte den 23 mars 2019 som det sägs i riksdagsfrågan.

Av utredarens promemoria framgår att i fråga om butiker är omfattningen och konsekvenserna av stölder relativt väl dokumenterade, bland annat genom Brottsförebyggande rådets (Brå) statistik om tillgreppsbrott i butik. I övriga delar konstaterar utredaren att brottsens omfattning och karaktär delvis är oklar. Den 20 februari i år fick därför Brå i uppdrag att kartlägga brottslighet och ordningsstörningar på simhallar och bibliotek. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2020.

Under beredningen av promemorian har det även uppkommit fråga om det, i motsats till utredarens bedömning, bör införas särskilda regler om den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos butiker, badanläggningar och bibliotek med anledning av förslaget. Den 23 mars 2020 remitterades därför en komplettering av utredarens promemoria i fråga om personuppgiftsbehandling. Remisstiden går ut den 25 maj 2020.

Det har alltså funnits behov av att komplettera underlaget på ett par punkter. Avsikten är emellertid att lämna en lagrådsremiss rörande tillträdesförbud till butik under våren och en proposition under hösten 2020.

Utskottets ställningstagande

Mängdbrotten inklusive vardagsbrottslighet inom handeln är en allvarlig form av brottslighet i den meningen att de medför betydande skador för enskilda och för samhället. Brotten innebär ofta en kränkning av den personliga integriteten och kan skapa otrygghet i samhället. Utskottet noterar därför

särskilt att viktiga insatser görs inom Polismyndigheten för att stärka arbetet mot mängdbrottsligheten och att särskilda åtgärder vidtagits för att öka tryggheten för butiksägare. Med detta sagt gör utskottet emellertid ingen annan bedömning än förra året i frågan om att prioritera det brottsbekämpande arbetet mot vissa typer av brottslighet. Utskottet vidhåller därmed att vilka insatser som ska göras mot olika typer av brottslighet bör avgöras vid Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten inom ramen för statsmaktens prioriteringar.

Vidare noterar utskottet det arbete om tillträdesförbud i butiker som pågår inom Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att vidta några sådana åtgärder som motionärerna efterfrågar. Samtliga motioner i detta avsnitt avstyrks därmed.

Allmän ordning och utsatta medborgare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ett nationellt förbud mot tiggeri, åtgärder mot olovliga bosättningar, utsatta EU-medborgare och demonstrationstillstånd.

Jämför reservation 38 (M, SD), 39 (SD, KD), 40 (V) och 41 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24 begärs att det införs ett nationellt tiggeriförbud. Ett sådant förbud efterfrågas även i kommittémotion 2019/20:3066 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och motionerna 2019/20:893 av Lars Beckman (M) och 2019/20:2937 av Edward Riedl (M).

I kommittémotion 2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4 yrkas att kommuner ska få större befogenheter att säkerställa att ordningslagarna följs och att beslut om avhysning ska gälla ett större område samt att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter. Dessa kan innehålla bestämmelser om särskilda krav inom ett begränsat område när det t.ex. gäller nedskräpning, skadegörelse och illegalt klotter. I ordningsföreskriften ska det också vara möjligt för kommunen att ange riktlinjer kring utdelande av flygblad, insamlingar av pengar eller uppställande av föremål utan lov från fastighetsägaren. Sådana ordningsföreskrifter bör även kunna vara ytterligare ett verktyg för att hindra bosättningar. Ett liknande yrkande framställs även i kommittémotion 2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 42.

I kommittémotion 2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9 begärs att avhysningen av illegala ockupanter av mark ska underlättas. Enligt motionärerna ska avhysning kunna begäras och ske omgående med polishjälp,

utan föregående beslut av kronofogde, samt utan krav på annan utredning än markägarens identitet och önskemål samt utan kostnad för markägaren.

I motion 2019/20:1105 av Emma Hult (MP) yrkande 1 begärs att hinder för framkomligheten i gatumiljö i större utsträckning kan beivras.

I partimotion 2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkas att regeringen återkommer med förslag om ny lagstiftning för att säkerställa rätten om hjälp (yrkande 11), att Polismyndigheten får instruktioner om skyldigheten att skydda minoritetsgrupper, som utsatta EU-medborgare, och i all sin verksamhet försäkra sig om en icke-diskriminerande tillämpning av lagen (yrkande 13) och att Polismyndigheten ges i uppdrag att förbättra relationerna med utsatta EU-medborgare och den romska gruppen (yrkande 14).

I motion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 55 begärs att skarpare krav ställs i fråga om demonstrationstillstånd.

Bakgrund

Tiggeri

Tiggeri – att utan erbjudande om någon motprestation be om ekonomiskt understöd – är i dag inte i sig straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag. Detta gäller även när det bedrivs i former som kan beskrivas som organiserade, om man med detta menar att enskilda som tigger samordnar sin aktivitet när de bor, reser och lever tillsammans.

I 3 kap. ordningslagen (1993:1617) finns bestämmelser om bl.a. användningen av offentliga platser och om ordning och säkerhet på sådana platser. Enligt 8 § får en kommun, efter bemyndigande av regeringen, meddela de ytterligare föreskrifter för kommunen, eller en del av denna, som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats (lokala föreskrifter). Av kommentaren till 3 kap. 8 § ordningslagen (se Kazimir Åberg, Ordningslagen, 1 augusti 2017, Zeteo, kommentaren till 3 kap. 8 §) framgår att penninginsamling i form av tiggeri på offentlig plats kan regleras i en lokal ordningsstadga, om ett sådant förbud är särskilt motiverat från ordningssynpunkt. Så skulle kunna vara fallet i gallerior där ett stort antal personer passerar eller vid omstigningsplatser för kollektivtrafik.

Bemyndigande för kommunen att meddela nämnda föreskrifter finns i 1 § förordningen (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen (1993:1617). Enligt 3 kap. 12 § ordningslagen får föreskrifter enligt bl.a. 8 § inte angå förhållanden som är reglerade i ordningslagen eller annan författning eller som enligt lagen eller annan författning kan regleras på något annat sätt. Föreskrifterna får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Kompletterande bestämmelser som berör offentlig plats finns t.ex. i renhållningslagen, miljöbalken och plan och bygglagen. I plan och bygglagen (8 kap 12 §) finns regler om tillgänglighet. Ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på en allmän plats ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är

enkelt att avhjälpa. Genom 10 kap. 2 och 10 §§ i plan- och byggförordningen (2011:338) har Boverket bemyndigande att meddela tillämpningsföreskrifter. Enligt tillämpningsföreskrifterna har kommunerna tillsynsansvar för att bestämmelserna efterlevs. Boverket har i en rapport (Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder 2018:31) konstaterat att bestämmelserna har lett till ökad tillgänglighet men att ansvaret för att åtgärda hinder är otydligt och kommunernas tillsyn är otillräcklig (s. 17).

Om någon agerar i strid mot ordningslagen eller en kommunal ordningsföreskrift kan poliser vidta åtgärder enligt ordningslagen, t.ex. förelägga personen vid vite att inom viss tid vidta rättelse (19 §).

Kommunfullmäktige i Vellinge kommun beslutade den 20 september 2017 att införa förbud mot passiv insamling av pengar inom vissa områden i Vellinge, Skanör och Höllviken i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för kommunen. Beslutet anmäldes till Länsstyrelsen i Skåne län som den 23 oktober 2017 upphävde förbudet med hänvisning till att själva insamlandet av pengar inte orsakat störningar i den allmänna ordningen. Vellinge kommun överklagade beslutet. Det prövades i februari 2018 av Förvaltningsrätten i Malmö. Förvaltningsrätten beslutade att inte ändra länsstyrelsens beslut i den delen som rörde passiv insamling av pengar (tiggeri). Förvaltningsrätten fann liksom länsstyrelsen att det inte framgick av utredningen att det förekommit olägenheter eller störningar av sådan omfattning och karaktär att ett förbud var befogat. Kommunen överklagade även denna dom. Kammarrätten i Göteborg beslutade att avslå kommunens överklagande. Också kammarrätten fann således att kommunen inte hade visat att det med hänsyn till den allmänna ordningen var motiverat med ett förbud mot passivt tiggeri. Målet avgjordes i december 2018 av Högsta förvaltningsdomstolen som upphävde kammarrättens dom och fastställde kommunens beslut i den del det rörde förbud mot tiggeri (HFD 2018 ref. 75). Domstolen anförde i domskälen bl.a. följande:

Ordningslagen (1993:1617) syftar bl.a. till att trygga ordningen och säkerheten på offentliga platser och vissa andra områden. Med offentlig plats avses bl.a. gator, vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats och som har upplåtits för sitt ändamål.

Lagen innehåller endast ett fåtal regler om allmän ordning. Behovet av ytterligare bestämmelser är avsett att tillgodoses genom lokala ordningsföreskrifter meddelade av kommunerna. Sådana föreskrifter kan avse vitt skilda frågor, men ett grundläggande krav är att de måste behövas för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. De får inte heller lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. För att bl.a. säkerställa detta ska beslutade föreskrifter anmälas till länsstyrelsen, som ska upphäva föreskrifter som inte uppfyller dessa krav. [...]

Frågan i målet är om en kommun får reglera s.k. passiv penninginsamling genom lokala ordningsföreskrifter. [...]

Bemyndigandet finns i 3 kap. 8 § ordningslagen som stadgar att en kommun, efter regeringens bemyndigande, får meddela de ytterligare föreskrifter för kommunen eller del av denna som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Bestämmelserna

måste alltså ha till syfte att upprätthålla ordningen i kommunen eller delar av denna. Således kan en kommun inte genom lokala ordningsföreskrifter meddela bestämmelser som syftar till något annat, t.ex. att vid torghandel säkerställa god livsmedelshygien. [...]

I förarbetena anges som exempel på ordningsföreskrifter tillståndskrav för uppsättande av markiser, banderoller, juldekorationer och reklam, förbud mot förtäring av alkoholdrycker på offentlig plats, förbud mot eller krav på tillstånd för tillfällig handel, krav på märkning av containrar liksom allmänna bestämmelser för campingplatser (prop. 1992/93:210 s. 142 ff.). I förarbetena anges också att penninginsamling kan regleras genom ordningsföreskrifter (a. prop. s. 142). Tillståndsplikt för penninginsamling har mot denna bakgrund tagits in i Sveriges Kommuner och Landstings s.k. normalförslag för lokala ordningsföreskrifter (cirkulär 1995:41). Vidare har justitieutskottet under senare tid uttalat att det under vissa omständigheter är möjligt att reglera penninginsamling i form av ”tiggeri” på offentlig plats genom lokala ordningsföreskrifter (2016/17:JuU18 s. 85).

Penninginsamling på offentlig plats utgör alltså en sådan företeelse som får regleras genom lokala ordningsföreskrifter.

Härvid måste framhållas att det vid prövningen av om en föreskrift har ett sådant syfte att den utgör en ordningsföreskrift inte krävs att kommunen visar att något har kommit att utgöra en störning av viss omfattning eller grad för att den aktuella företeelsen ska få regleras. Kommunerna är oförhindrade att i förebyggande syfte besluta olika ordningsföreskrifter avseende sådant som typiskt sett kan innebära störningar. [...]

Ett förbud mot penninginsamling på offentlig plats syftar till att komma till rätta med vad som kan uppfattas som en typ av störning och utgör därmed en ordningsföreskrift som i och för sig kan meddelas av kommunen. Som framgått ovan finns det inte stöd i ordningslagen för att uppställa ett krav på att kommunen måste visa att det förekommit sådana ordningsstörningar som motiverar att ett förbud införs. Förbudet kan således inte underkännas på den grunden.

Frågan är därmed om ett förbud mot penninginsamling är alltför långtgående i den meningen att det lägger onödigt tvång på allmänheten eller annars gör obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Härvid kan konstateras att kommunen har avgränsat tillämpningsområdet för föreskriften om passiv penninginsamling till vissa särskilt angivna platser där det enligt kommunens mening uppstått eller kan komma att uppstå ordningsproblem. Förbudet har således ett förhållandevis snävt avgränsat geografiskt tillämpningsområde och det saknas anledning att ifrågasätta kommunens bedömning av behovet såvitt avser de aktuella platserna. Förbudet kan mot den bakgrunden inte anses som onödigt eller obefogat långtgående. Det förhållandet att kommunen infört ett förbud och inte stannat för en tillståndsplikt föranleder inte annan bedömning. [...]

Vellinge kommun har alltså haft möjlighet att reglera sådan insamling av pengar som betecknats som passiv (tiggeri) för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Förbudet är geografiskt begränsat och kan inte inom aktuella områden anses lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Vidare har föreskriften getts en sådan utformning att den är möjlig att tillämpa. Den aktuella föreskriften kan därmed inte anses strida mot ordningslagen. Vellinge kommuns överklagande ska därför bifallas.

Förvaltningsrätten i Stockholm har också i tre avgöranden i mars 2020 prövat frågan om kommuners möjligheter att i lokala ordningsföreskrifter förbjuda tiggeri m.m. Domstolen har i målen funnit att de berörda kommunernas förbud

mot passiv och aktiv insamling av bl.a. pengar på angivna platser i kommunen inte ska upphävas (Mål: 22051-19, 25331-19, 24995-19).

Olovliga bosättningar

Regeringen lämnade den 21 mars 2017 proposition 2016/17:159 Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning till riksdagen. Propositionen behandlades av civilutskottet i betänkande 2016/17:CU13. Lagförslagen, som antogs av riksdagen och började gälla den 1 juli 2017, innebar en ny form av särskild handräckning. Den nya formen av särskild handräckning tillämpas vid ett otillåtet besittningstagande när den sökande vill att den svarande ska flytta från hans eller hennes mark, byggnad eller liknande. Syftet med reglerna är att göra det enklare för bl.a. markägare att få tillbaka besittningen till sin mark samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process. Det nya förfarandet kallas avlägsnande. För att underlätta för markägaren att få en ansökan om avlägsnande prövad av Kronofogdemyndigheten är det under vissa förutsättningar möjligt att ansöka om avlägsnande utan att behöva lämna uppgifter om vilka svarandena är. Avlägsnandet kan även genomföras mot personer som har tillkommit efter det att ansökan lämnades in. Samtidigt infördes särskilda bestämmelser som skyddar rättssäkerheten vid ett avlägsnande. Kronofogdemyndigheten ska bl.a. göra en intresseavvägning när myndigheten prövar hur och när ett avlägsnande ska genomföras. Myndigheten kan vidare meddela anstånd med avlägsnandet. Särskild hänsyn ska tas till om det finns barn på platsen.

Civilutskottet föreslog två ändringar i regeringens lagförslag. Tidsfristen för ett avlägsnande skulle vara fem dagar, inte en vecka, från det att den som bosatt sig utan tillstånd underrättas om verkställigheten, och Kronofogdemyndighetens handläggningstid i fråga om verkställighet skulle vara tre veckor, i stället för fyra, från det att handlingarna kommer in. Dessutom föreslog utskottet fyra tillkännagivanden till regeringen. Enligt utskottet borde regeringen senast vid årsskiftet 2017/18 ta nödvändiga initiativ till en uppföljning av regleringen. Regeringen borde också ta initiativ till att förtydliga Polismyndighetens befogenheter att hantera kvarlämnad egendom i samband med ett ingripande mot en otillåten bosättning med stöd av polislagen. Vidare borde regeringen återkomma med ett lagförslag som innebär att samma ansvar för kostnader ska gälla alla svarande som var kända vid utslaget. Regeringen borde enligt civilutskottet slutligen ta initiativ till att sökandens ansvar för förrättningskostnader begränsas. Riksdagen följde civilutskottets förslag (rskr. 2016/17:275).

Enligt 13 § polislagen (1984:387) får en polis avvisa eller avlägsna en person från ett visst område eller utrymme om det behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärras. Den som gör intrång i någon annans besittning av en fastighet och vållar skada eller olägenhet kan göra sig skyldig till brottet självtäkt (8 kap. 9 § brottsbalken). Den som olovligen tränger in eller stannar kvar där någon annan har sin bostad gör sig skyldig till

hemfridsbrott (4 kap. 6 § första stycket brottsbalken). Den som annars obehörigen tränger in eller stannar kvar i ett kontor, en fabrik, annan byggnad eller ett fartyg, på en upplagsplats eller på ett annat dylikt ställe gör sig skyldig till brottet olaga intrång (4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken).

För en bakgrund om ordningsvakters befogenheter hänvisas till avsnittet Ordningsvakter i detta betänkande. Där framgår bl.a. att ordningsvakter enligt 2 § lagen om ordningsvakter får förordnas av polisen att tjänstgöra vid bl.a. allmänna sammankomster, offentliga tillställningar och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till. Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt får ordningsvakter förordnas även i andra fall (3 §). Ett förordnande meddelas för viss tid, högst tre år, och i förordnandet ska det anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller (5 §).

I regleringsbrevet för budgetåret 2018 avseende Polismyndigheten (s.96) anförs under rubriken Ingripanden mot otillåtna bosättningar följande:

Den 1 juli 2017 trädde nya regler för Kronofogdemyndighetens hantering av otillåtna bosättningar i kraft genom ändringar i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning samt ändringar i utskökningsbalken och i anslutande förordningar. Det nya regelverket om avlägsnande är ett komplement till polisens möjligheter att ingripa mot otillåtna bosättningar. Polismyndigheten ska följa upp och redogöra för hur myndighetens arbete vid ingripanden mot otillåtna bosättningar fortskrider efter regeländringarna.

Den 6 mars 2018 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering. Förslagen innebär bl.a. att straffbestämmelsen om människohandel ges en tydligare brottsbeskrivning, att barn får ett ännu starkare skydd och att minimistraffet för människohandel, mindre grovt brott, skärps till fängelse i sex månader. Dessutom föreslås ett helt nytt brott, människoexploatering, som uttryckligen straffbelägger exploatering av personer i tiggeri. Detta förslag innebär ett starkare straffrättsligt skydd t.ex. för de fall där personer som lever under ekonomiskt svåra förhållanden otillbörligt förmås lämna ifrån sig vad de tigt ihop eller betala för något som egentligen är gratis, såsom en plats att tigga på i det offentliga rummet. Förslagen är avsedda att träda i kraft den 1 juli 2018.

Av 8 kap. 3 § 2 utlänningslagen framgår att en utlänningslag som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får avvisas om det kan antas att han eller hon under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt eller kommer att bedriva verksamhet som kräver arbetstillstånd, utan att han eller hon har ett sådant tillstånd. Riksdagens ombudsmän (JO) riktade i ett beslut den 28 juni 2011 (dnr 6340-2010) allvarlig kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län för att den avvisat utlänningslag med motiveringen att dessa ägnade sig åt tiggeri och dagdriveri. Polismyndigheten i Stockholms län avvisade 26 rumänska romer under åberopande av att de "ägnat sig åt dagdriveri/tiggeri". I sammanfattningen anförde JO bl.a. följande: Enligt den bestämmelse som tillämpades får en utlänningslag avvisas om det kan antas att han eller hon under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt. Bestämmelsen kan emellertid inte tolkas så som polismyndigheten gjort. I beslutet framhålls att utvecklingen på fri- och rättighetsområdet har inneburit successivt skärpta krav på legalitet och rättssäkerhet. Den aktuella bestämmelsen bör i dag inte tillämpas på andra försörjningsätt än

sådana som är rättsligen förbjudna. Tiggeri är inte i sig otillåtet enligt svensk lag, än mindre dagdriveri. Avvisningen saknade därmed stöd i utlänningslagen. Polismyndigheten i Stockholms län kritiseras.

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 anges följande om de nya handräckningsbestämmelserna (s. 96 f.):

Polisens arbete har egentligen inte förändrats i och med den nya lagen, man har endast fått ytterligare ett verktyg. En uppskattning ger vid handen att ca 600 polisingripanden genomförts i landet gentemot olovliga/otillåtna bosättningar sedan lagen trädde i kraft 1 juli 2017. Att göra en mer exakt bedömning av antalet ingripanden/hanteringar av olovliga/otillåtna bosättningar är svårt, eftersom flertalet ingripanden sker i ett tidigt skede med användande av andra lagrum, till exempel 13 § polislagen. Övervägande andelen ingripanden har gjorts i storstäderna och merparten innefattar så kallade migrantläger. I någon region har även hantering av bärplockare förekommit under bärsäsongen. Flera regioner inom polisen har en upparbetad samverkan med kommunerna för hantering av olovliga bosättningar. Genom samverkan får berörda aktörer en gemensam lägesbild i ett tidigt skede. För polisen innebär detta att samtliga inblandade aktörer har fått en tydligare linje att hålla sig till. Samverkan, i olika former (såväl internt som externt), utgör en framgångsfaktor avseende hantering av olovliga/otillåtna bosättningar. Flertalet regioner deklarerade att den nya lagstiftningen har lett till längre handläggningstider hos Kronofogden vilket i sin tur lett till att de olovliga/otillåtna bosättningarna hunnit etableras och bli större innan avlägsnande verkställts med större polisiär resursåtgång som konsekvens. Ett annat problem som belysts av flera regioner är att hanteringen av otillåtna bosättningar blivit mer omfattande, till följd av de långa handläggningstiderna. Detta genom att ett flertal tillsägelser måste meddelas om att berörda personer ska avlägsna sig från en viss plats innan ett ingripande kan ske, vilket fortsatt kräver tid men inte sällan resulterar i att ingripanden inte behöver genomföras. Polismyndighetens uppfattning är att möjligheten att ingripa mot otillåtna bosättningar är god. De nya reglerna anses av polisregionerna vara ett bra komplement till redan existerande regelverk.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 15 oktober 2019 bl.a. följande som svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:128):

Lars Beckman har frågat inrikesministern vilken uppföljning han avser att göra för att säkerställa att den lagstiftning som finns rörande avhysning av bl.a. bärplockningsläger ska fungera i praktiken. Frågan har överlämnats till mig att besvara.

Det är viktigt att de svårigheter som följer med otillåtna bosättningar tas på allvar. Regeringen har tagit flera initiativ på området. I juli 2017 trädde nya regler för avlägsnande av otillåtna bosättningar i kraft. Syftet är att markägare snabbare ska kunna få tillbaka besittningen till sin mark samtidigt som de som befinner sig på platsen garanteras en rättssäker process.

Regeringen har följt upp lagändringarna genom regeringsuppdrag till Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten i regleringsbrevet för 2018. Av Kronofogdemyndighetens redovisning till regeringen framgår att reglerna om avlägsnande har inneburit ett enklare, billigare och mer rättssäkert sätt för markägare att få tillbaka besittningen till sin mark. Antalet mer omfattande otillåtna bosättningar har minskat, liksom antalet

ansökningar om särskild handräckning och avlägsnande. Utvecklingen är densamma under första halvåret 2019.

Enligt Polismyndighetens redovisning innebär de nya reglerna att det är enklare för markägare att få tillbaka sin mark. Möjligheten att ingripa mot otillåtna bosättningar bedöms vara god. I oktober 2018 hade det genomförts ca 600 polisingripanden mot otillåtna bosättningar sedan lagen trädde i kraft. Flera regioner inom polisen har en upparbetad samverkan med kommunerna i dessa frågor. Samverkan i olika former utgör, enligt Polismyndigheten, en framgångsfaktor för hantering av otillåtna bosättningar.

Den uppföljning som har gjorts visar tydligt att det nya regelverket för avlägsnande av otillåtna bosättningar har fått genomslag i praktiken. Varken Kronofogdemyndigheten eller Polismyndigheten har sett något behov av lagändringar inom ramen för uppföljningen. Jag följer dock utvecklingen noggrant och är beredd att vidta ytterligare åtgärder om så krävs.

Utsatta EU-medborgare

Med hatbrott avses en brottslig handling som begås med ett särskilt motiv hos förövaren. Motivet bygger på hat mot en speciell grupp i samhället. Det spelar ingen roll om den som utsätts för handlingen verkligen tillhör gruppen eller inte. Vilket brott som helst som riktar sig mot någon på grund av att gärningsmannen har en negativ uppfattning om personens religion, hudfärg, etnicitet eller sexuella läggning är ett hatbrott och kan leda till ett skärpt straff (29 kap. 2§ 7 BrB.)

Regeringen beslutade i mars 2018 proposition 2017/18:123 Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering. Riksdagen antog lagförslagen, som trädde i kraft den 1 juli 2018 (bet. 2017/18:JuU32, rskr. 2017/18:303). Syftet med lagändringarna var huvudsakligen att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och att stärka det straffrättsliga skyddet mot exploatering av personer i arbete eller tiggeri. Ett nytt gradindelad brott infördes i brottsbalken, människoexploatering. Brottet består i att genom olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation exploatera en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Straffet är fängelse i högst fyra år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst två och högst tio år. I fråga om människohandel förtydligades de s.k. otillbörliga medlen, straffansvar för brott mot en person som är under 18 år bestämdes gälla även vid oaktsamhet i fråga om offrets ålder, och minimistraflet för människohandel, mindre grovt brott, skärptes till fängelse i sex månader. Vidare skärptes maximistraflet för grovt koppleri till fängelse i tio år. Regeringen beslutade i februari 2018 en handlingsplan mot prostitution och människohandel som ska bidra till att stärka den statliga samordningen på området och bidra till ett bättre skydd för personer som drabbas. Regeringen konstaterar i problembeskrivningen (s. 6) bl.a. att det under de senaste åren har skett en ökning av antalet misstänkta fall av människohandel för andra än sexuella ändamål. När det gäller brottslighet kopplad till tiggeri, kan det t.ex. handla om utsatta EU-medborgare som på grundval av ett falskt löfte om

arbete reser till Sverige frivilligt men som vid ankomsten hit i stället tvingas att tigga. Det kan också handla om situationer där utsatta EU-medborgare vet att syftet med resan till Sverige är att tigga men vilseleds beträffande villkoren.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 7 mars 2018 bl.a. följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:838):

Tomas Tobé har frågat mig om jag inte anser att det mot bakgrund av den utsatthet och de problem som tiggeriet är förenat med behövs ett nationellt tiggeriförbud.

Det är en polisiär uppgift att övervaka den allmänna ordningen och att ingripa när personer begår brott, uppträder ordningsstörande eller skräpar ner. Det är helt oacceptabelt att människor som är utsatta på grund av fattigdom och diskriminering utnyttjas eller blir utsatta för brott. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att bekämpa utsatthet, för att stärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel och exploatering samt för att underlätta för polisen och andra myndigheter att agera mot den brottslighet som förekommer i samband med tiggeriet. Under 2015 tillsatte regeringen en nationell samordnare i frågor som rör utsatta EU-medborgare. Länsstyrelsen i Stockholms län fick året efter i uppdrag att fortsätta utveckla samverkan och samordna det arbete som bedrivs i landet gällande målgruppen. Uppdraget har nu förlängts till och med 2019.

Enligt Polismyndighetens regleringsbrev för 2020 har myndigheten uppdraget att utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Polismyndigheten ska redovisa resultatet av vidtagna åtgärder. Myndigheten ska även beskriva hur samverkan med myndigheter och organisationer bedrivs samt hur en fungerande dialog säkerställs gentemot grupper som utsätts för denna typ av brott. Vid genomförande av uppgiften ska Polismyndigheten beakta annat relevant arbete inom aktuellt ämnesområde och analysera hur det kan bidra till att utveckla polisverksamheten.

Sedan den 1 januari 2019 pågår även samverkansprojektet Swevic mellan polisen och Brottsofferjouren Sverige. Målsättningen är att höja medvetenheten om vad som utgör ett hatbrott och vilket stöd som finns att få. Stödet kan bl.a. bestå av stödsamtal, hjälp att förstå rättsprocessen och information om vad som händer efter en polisanmälan. Genom arbetet förväntas fler personer anmäla och söka stöd när de blivit utsatta. Projektet finansieras av EU-medel och pågår fram till 31 december 2020 (<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/hatbrott/>).

Regeringen beslutade den 29 januari 2015 att utse en särskild utredare som skulle fungera som nationell samordnare och stöd för myndigheter, kommuner, regioner och organisationer som möter utsatta EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. under högst tre månader, och som inte har uppehållsrätt (dir 2015:9). I februari 2016 överlämnades betänkandet Framtid sökes – Slutredovisning av nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare (SOU 2016:6) till regeringen. Samordnarens uppdrag upphörde när rapporten presenterades. Regeringen gav därefter i april 2016 Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att under åren 2016–2017 utveckla samverkan och samordna det arbete som bedrivs avseende medborgare inom EU/EES-

området som vistas tillfälligt i Sverige utan uppehållsrätt. Uppdraget förlängdes i oktober 2017, med vissa ändringar, till åren 2018–2019.

Uppdraget om nationell samordning avseende utsatta EU/EES-medborgare som saknar uppehållsrätt i Sverige slutrapporterades till ansvariga departement i slutet av januari 2020. I slutrapporten redovisas erfarenheter, slutsatser och rekommendationer varav flera berör strukturella och juridiska förutsättningar för att nå resultat inom de områden som uppdragsgivaren, socialdepartementet, ursprungligen formulerade i uppdraget 2016. I regeringsuppdraget ingår att tillhandahålla en rådgivande servicefunktion riktad till kommuner och andra aktörer för att arbetet och samverkan ska kunna bedrivas på ett mer ändamålsenligt och likformigt sätt.

I slutrapporten lämnas rekommendationer som i huvudsak avser bedömning av uppehållsrätt, uppsökande verksamhet, hantering gällande retroaktiv fakturering av vårdkostnader, nationell och internationell samverkan och samordning, regionkoordinator, destinationslandets ansvar att tillhandahålla bostad när EU-medborgare tillfälligt vistas i annat EU-land samt framtida kompetensbehov (s. 87 f.).

Under 2020 har länsstyrelserna ett uppdrag att bedriva kompetensutveckling för myndigheter, kommuner och civila samhällets organisationer baserat på det arbete som genomförts inom uppdraget. En samlad redovisning av uppdraget ska lämnas till regeringen senast den 31 januari 2021.

Demonstrationstillstånd

Enligt regeringsformen har varje medborgare rätt att demonstrera utan några krav på tillstånd (2 kap. 1 § första stycket 3 och 4). Demonstrationsfriheten kan emellertid begränsas genom lag.

I Sverige är en demonstration att definiera som en allmän sammankomst. Lagstiftning om allmänna sammankomster finns i Ordningsslagen (1993:1617). Där stadgas följande i 2 kap. §4, ”Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar får inte utan tillstånd anordnas på offentliga platser. Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken, får emellertid anordnaren befrias från skyldigheten att söka tillstånd enligt detta stycke för tillställning av visst slag. Ett beslut om befrielse får förenas med villkor.” Vidare stadgas följande i 5§. ”Den som avser att inom ett område som redovisas i detaljplan anordna en sådan allmän sammankomst utomhus eller offentlig tillställning som det inte krävs tillstånd för enligt 4 § skall anmäla detta.” Ansökan och anmälan om demonstrationstillstånd görs enligt lagen hos Polismyndigheten. Brott mot kravet på ansökan eller anmälan bestraffas med böter eller fängelse i högst sex månader.

I ordningsslagen finns regler om när och hur man söker tillstånd för att demonstrera och när polisen har rätt att ställa in eller upplösa en demonstration. Arrangören ansvarar för säkerheten. Den som anordnar en demonstration ska se till att det råder god ordning vid sammankomsten.

Polisen får bestämma villkor som behövs för säkerheten och för att det ska råda god ordning, exempelvis tid och plats för demonstrationen.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde bl.a. följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:16) den 27 september 2017:

I Sverige har vi en långtgående grundlagsskyddad demonstrationsfrihet. Den innebär att var och en ska kunna anordna eller delta i en demonstration på allmän plats. En begränsning av demonstrationsfriheten får aldrig sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen och får bara ske av hänsyn till ordning och säkerhet vid demonstrationen, trafik, rikets säkerhet eller för att motverka farsot.

Till polisens uppgifter vid en demonstration hör att säkerställa att alla, även de som uttrycker extrema och misshagliga åsikter, under ordnade förhållanden ska kunna utnyttja sin grundlagsskyddade frihet att demonstrera.

Detta betyder inte att vad som helst får göras eller sägas under en demonstration. Polisens uppgift är också att ingripa mot personer som gör sig skyldiga till brott, exempelvis hets mot folkgrupp. Hets mot folkgrupp innebär att det är straffbart att, i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids, hota eller uttrycka missaktning för en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning. Polisens insatser för att säkerställa att allmänna sammankomster sker under ordnade och trygga förhållanden syftar dock inte enbart till att värna demonstrationsfriheten som sådan utan också till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i den omgivning där den allmänna sammankomsten äger rum. Polisens arbete utgör alltså också ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa och trygghet och att tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Tidigare riksdagsbehandling

Nationellt tiggeriförbud m.m.

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat yrkanden om ett nationellt tiggeriförbud och framfört uppfattningen det inte finns anledning att förbjuda tiggeri (se bl.a. bet. 2019/20:JuU10 s. 182). Utskottet har understrukit att det finns möjligheter för kommuner att under vissa förutsättningar reglera passiv insamling av pengar för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats och mot bakgrund av det anförda avstyrkt motionerna. Det fanns enligt utskottet, mot bakgrund av den ovan redovisade domen från Högsta förvaltningsdomstolen, inte heller anledning att föreslå något tillkännagivande om att klargöra kommunernas möjlighet att begränsa tiggeriets utbredning genom lokala ordningsföreskrifter.

Olovliga bosättningar

Vad gäller frågan om verktyg för att förhindra olovliga bosättningar konstaterade utskottet våren 2019 att nya regler för Kronofogdemyndighetens hantering av otillåtna bosättningar trädde i kraft i juli 2017 (bet. 2018/19:JuU10 s. 182). Utskottet noterade även att Polismyndigheten i sin

årsredovisning för 2018 anført att dess uppfattning är att möjligheterna att ingripa mot otillåtna bosättningar är goda. Ingripandena görs ofta med stöd av polislagen, och de nya reglerna anses vara ett bra komplement till det existerande regelverket. Vidare finns det, som anförts ovan, möjligheter för kommuner att utfärda föreskrifter för att upprätthålla den allmänna ordningen och för polisen att, på begäran av en kommun, förordna ordningsvakter. Utskottet fann därför inte någon anledning för riksdagen att ta något ytterligare initiativ i frågan och avstyrkte motionerna.

Regeringen lämnade den 21 mars 2017 proposition 2016/17:159 Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning till riksdagen. Propositionen behandlades av civilutskottet i betänkande 2016/17:CU13. Lagförslagen, som antogs av riksdagen och började gälla den 1 juli 2017, innebar en ny form av särskild handräckning. Den nya formen av särskild handräckning tillämpas vid ett otillåtet besittningstagande när den sökande vill att den svarande ska flytta från hans eller hennes mark, byggnad eller liknande. Syftet med reglerna är att göra det enklare för bl.a. markägare att få tillbaka besittningen till sin mark samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process. Det nya förfarandet kallas avlägsnande. För att underlätta för markägaren att få en ansökan om avlägsnande prövad av Kronofogdemyndigheten är det under vissa förutsättningar möjligt att ansöka om avlägsnande utan att behöva lämna uppgifter om vilka svarandena är. Avlägsnandet kan även genomföras mot personer som har tillkommit efter det att ansökan lämnades in. Samtidigt infördes särskilda bestämmelser som skyddar rättssäkerheten vid ett avlägsnande. Kronofogdemyndigheten ska bl.a. göra en intresseavvägning när myndigheten prövar hur och när ett avlägsnande ska genomföras. Myndigheten kan vidare meddela anstånd med avlägsnandet. Särskild hänsyn ska tas till om det finns barn på platsen.

Civilutskottet föreslog två ändringar i regeringens lagförslag. Tidsfristen för ett avlägsnande skulle vara fem dagar, inte en vecka, från det att den som bosatt sig utan tillstånd underrättas om verkställigheten, och Kronofogdemyndighetens handläggningstid i fråga om verkställighet skulle vara tre veckor, i stället för fyra, från det att handlingarna kommer in. Dessutom föreslog utskottet fyra tillkännagivanden till regeringen. Enligt utskottet borde regeringen senast årsskiftet 2017/18 ta nödvändiga initiativ till en uppföljning av regleringen. Regeringen borde också ta initiativ till att förtydliga Polismyndighetens befogenheter att hantera kvarlämnad egendom i samband med ett ingripande mot en otillåten bosättning med stöd av polislagen. Vidare borde regeringen återkomma med ett lagförslag som innebär att samma ansvar för kostnader ska gälla alla svarande som var kända vid utslaget. Regeringen borde enligt civilutskottet slutligen ta initiativ till att sökandens ansvar för förrättningskostnader begränsas. Riksdagen följde civilutskottets förslag (rskr. 2016/17:275, bet. 2019/20:JuU10 s.178 f.).

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning (skr. 2019/20:75 s. 45):

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anför om att regeringen senast årsskiftet 2017/2018 bör ta nödvändiga initiativ till en uppföljning av regleringen och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2016/17:CU13 s. 10 f.) och därmed bifallit motion 2016/17:3672 yrkandena 5 och 6. I Kronofogdemyndighetens regleringsbrev för 2018 har regeringen gett myndigheten i uppdrag att göra en uppföljning och utvärdering av de nya reglerna om avlägsnande (lagar och anslutande förordningar som ändrades per den 1 juli 2017). Vid behov ska förslag till författningsändringar lämnas. Även Polismyndigheten har i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag att följa upp och redogöra för hur myndighetens arbete vid ingripanden mot otillåtna bosättningar fortskrider efter regeländringarna. Kronofogdemyndigheten har i sin redovisning av uppdraget framfört att reglerna inneburit en bättre anpassad process som på ett enklare, billigare och mer rättssäkert sätt gör det möjligt för markägare att få tillbaka besittningen till sin mark. Avsikten med lagstiftningen har fått ett tydligt genomslag i den praktiska tillämpningen. Sökandena anger enligt rapporten att kostnaderna har minskat p.g.a. den ökade effektiviteten i förfarandet och de yrkar aldrig ersättning i verkställighetsmålet. Kronofogdemyndigheten framför i redovisningen att det inte är motiverat att föreslå några förändringar i lagstiftningen. Polismyndigheten redovisade uppdraget i årsredovisningen för 2018. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6), där tillkännagivandet slutbehandlades, redovisade regeringen att såväl Kronofogdemyndigheten som Polismyndigheten är överens om att avsikterna med lagstiftningen om avlägsnande har fått ett genomslag i praktiken. Inga åtgärdsförslag lämnades av myndigheterna. Riksdagen har inte haft något att invända mot regeringens hantering av tillkännagivandet (bet. 2019/20:JuU1, rskr. 2019/20:103). Punkten är slutbehandlad. Punkt 2 om kränkningar av äganderätten och Polismyndighetens befogenheter*: Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör ta initiativ till att Polismyndighetens befogenheter att hantera kvarlämnad egendom i samband med ett ingripande mot en otillåten bosättning med stöd av polislagen förtydligas och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2016/17:CU13 s. 18 f.) och därmed bifallit motion 2016/17:3693 yrkande 1. Se vad som anförs under punkt 1 b. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6), där tillkännagivandet slutbehandlades, redovisade regeringen att Polismyndigheten bedömer möjligheten att ingripa mot otillåtna bosättningar som god samt att myndigheten inte har gett uttryck för ett behov av utökade befogenheter för att t.ex. kunna hantera kvarlämnad egendom. Regeringen meddelade även sin bedömning att ytterligare åtgärder inte bör vidtas. Riksdagen har inte haft något att invända mot regeringens hantering av tillkännagivandet (bet. 2019/20:JuU1, rskr.2019/20:103). Punkten är slutbehandlad.

Demonstrationstillstånd

Utskottet har även tidigare behandlat yrkanden om demonstrationstillstånd, senast våren 2019. Utskottet konstaterade att det i Sverige finns en långtgående grundlagsskyddad demonstrationsfrihet. Demonstrationsfriheten får inskränkas i enlighet med bestämmelserna i ordningslagen, enligt vilken det krävs tillstånd att anordna allmänna sammankomster. Ett tillstånd får vägras endast under vissa begränsade förutsättningar. Det är polisen som ska pröva tillstånden. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom något förslag om en

ändring av polisens hantering av denna tillståndsgivning och avstyrkte motionen (bet. 2018/19:JuU10 s. 195 f.).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan om ett nationellt förbud mot tiggeri, utan vidhåller sin inställning att lösningen på tiggeriproblematiken inte ligger i att förbjuda tiggeri. Det finns som redovisats ovan vidare möjligheter för kommuner att under vissa förutsättningar reglera passiv insamling av pengar för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2019/20:554 (SD) yrkande 24, 2019/20:893 (M), 2019/20:2937 (M) och 2019/20:3066 (M) yrkande 1.

Det finns, mot bakgrund av den ovan redovisade domen från Högsta förvaltningsdomstolen, liksom tidigare inte heller anledning att föreslå något tillkännagivande om att klargöra kommunernas möjlighet att begränsa tiggeriets utbredning genom lokala ordningsföreskrifter, varför även motion 2018/19:3243 (KD) yrkande 42 avstyrks.

Vad gäller frågan om verktyg för att förhindra olovliga bosättningar konstaterar utskottet att nya regler för Kronofogdemyndighetens hantering av otillåtna bosättningar trädde i kraft i juli 2017. Utskottet noterar även att Polismyndigheten i sin årsredovisning för 2018 anför att dess uppfattning är att möjligheterna att ingripa mot otillåtna bosättningar är goda. Ingripandena görs ofta med stöd av polislagen, och de nya reglerna anses vara ett bra komplement till det existerande regelverket. Vidare finns det, som anförts ovan, möjligheter för kommuner att utfärda föreskrifter för att upprätthålla den allmänna ordningen och för polisen att, på begäran av en kommun, förordna ordningsvakter. Utskottet finner därför inte någon anledning för riksdagen att ta något ytterligare initiativ i frågan och avstyrker motionen 2018/19:2734 (KD) yrkandena 3 och 4. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom yrkande 1 i motion 2019/20:1105 (MP).

Utskottet har inte ändrat uppfattning i fråga om förslaget att ge polisen rätt att ombesörja avlägsnanden från olovliga bosättningar utan inblandning av Kronofogdemyndigheten och avstyrker motionen 2019/20:611 (SD) yrkande 9.

Som framgår ovan pågår i dag arbeten som gäller situationen för utsatta EU-medborgare. Bland annat har länsstyrelserna ett uppdrag att bedriva kompetensutveckling för myndigheter, kommuner och civila samhällets organisationer baserat på det arbete som genomförts inom uppdraget om nationell samordning avseende utsatta EU/EES-medborgare som saknar uppehållsrätt i Sverige. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som motionärerna efterfrågar i motion 2019/20:2578 (V) yrkandena 11, 13 och 14. Utskottet avstyrker därför motionen.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning när det gäller hur polisen hanterar demonstrationstillstånd och är således inte berett att vidta några åtgärder med anledning av vad som anförs i motion 2019/20:3248 yrkande 55. Motionen avstyrks.

Passlagen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om passlagen, bl.a. om svenska pass giltighetstid.

Jämför reservation 42 (M).

Motioner

I kommittémotion 2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12 begärs skärpta åtgärder i syfte att stävja missbruket av pass. Motionärerna anför att passets status som värdehandling måste återupprättas. I samma motion yrkas även att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som grovt missbruk av urkund (yrkande 13).

I motion 2019/20:2496 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2 efterfrågas åtgärder för att stävja missbruk, svarthandel och bedrägerier med svenska pass och att regeringen lägger fram ny lagstiftning på området för att begränsa antalet godkända id-handlingar.

I motion 2019/20:970 av Elin Lundgren (S) begärs att passens giltighetstid ses över.

Bakgrund

Pass regleras i passlagen (1978:302) och passförordningen (1979:664). Kompletterande föreskrifter finns när det gäller Polismyndighetens hantering i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om polismyndigheternas hantering av pass och nationellt identitetskort (RPSFS 2009:14). Inom Polismyndigheten pågår ett arbete med att revidera föreskrifterna. Regeringskansliets föreskrifter om handläggningen av ärenden om pass, Europeiska unionens provisoriska resehandling och nationellt identitetskort (UF 2009:9) gäller för passmyndigheter utom riket (SOU 2019:14 s. 108).

Av 1 § passlagen följer att svenskt pass utfärdas till svenska medborgare. Pass utfärdas enligt 3 § passlagen som vanligt pass eller särskilt pass. Särskilt pass kan utfärdas som provisoriskt pass, extra pass, tjänstepass eller diplomatpass. Vanliga pass är som huvudregel giltiga i fem år. Om den som ansöker om passet inte har fyllt tolv år är giltighetstiden i stället tre år.

I april 2016 infördes ändringar i passlagen för att motverka missbruk av svenska pass (prop. 2015/16:81). Pass utfärdas som vanligt pass eller särskilt pass. Ett särskilt pass kan t.ex. vara ett provisoriskt pass. Ändringarna innebär

att svenska medborgare numera kan beviljas högst tre vanliga pass under en femårsperiod, att ett vanligt pass ska återkallas när ett provisoriskt pass utfärdas för passinnehavaren och att giltighetstiden för vanligt pass till barn har sänkts till tre år.

Flyktingar och statslösa personer har oftast inte möjlighet att vända sig till sitt hemlands myndigheter för att få en passhandling. I de internationella konventioner som reglerar förhållandena för dessa grupper finns därför föreskrifter om att det land där flyktingen eller den statslöse lovligen vistas, ska utfärda resedokument. Migrationsverket får utfärda resedokument för flyktingar eller statslösa personer (4 kap. 4 § UtIL). Resedokumentet är en särskild passhandling som gäller för resor utanför Sverige och vid inresa och vistelse i Sverige (2 kap. 9 § utlänningsförordningen [2005:716, UtIF]). Resedokument ska utfärdas i de fall som anges i konventionen den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning (SÖ 1954:55), konventionen den 28 september 1954 angående statslösa personers rättsliga ställning (SÖ 1965:54) eller konventionen den 23 november 1957 angående flyktingar som är sjömän (SÖ 1959:16) (2 kap. 7 § UtIF). Ett resedokument ska utfärdas för viss tid och ska återlämnas till Migrationsverket om innehavaren upphör att vara flykting eller statslös (2 kap. 8 § första stycket och 10 § UtIF).

Även andra utläningar än flyktingar och statslösa kan vara förhindrade att skaffa hemlandspass. Om en utläning inte har någon handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa en sådan handling får Migrationsverket utfärda ett främlingspass för honom eller henne (2 kap. 1 a § första stycket UtIL). Om det finns särskilda skäl får främlingspass utfärdas även i andra fall (tredje stycket). Som huvudregel utfärdas inte främlingspass om Migrationsverket bedömer att personen har möjlighet att skaffa ett hemlandspass. Om en utläning har beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande eller övrig skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § UtIL eller har beviljats skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § samma lag är Migrationsverket skyldigt att utfärda ett främlingspass för utläningen om han eller hon inte kan få ett nationellt pass. Främlingspass ska dock inte utfärdas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver att så inte sker (2 kap. 1 a § andra stycket UtIL). Om en utläning har ett omedelbart behov av att resa till eller från Sverige, får Migrationsverket utfärda ett provisoriskt främlingspass för honom eller henne (2 kap. 14 § UtIF). Ett främlingspass ska utfärdas med en giltighetstid om högst fem år och får, antingen då det utfärdas eller senare, förses med en anteckning som begränsar dess giltighetsområde (2 kap. 13 § första stycket UtIF). Passet ska återlämnas till Migrationsverket om innehavaren har blivit svensk medborgare, har fått en annan handling som gäller som pass, ska resa till sitt hemland, inte längre har rätt att vistas i landet enligt ett särskilt beslut om avvisning eller utvisning eller om har avlidit (2 kap. 16 § UtIF) (Lagrådsremissen Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten s. 21 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om passfrågor, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s.134). Utskottet konstaterade att det tre år tidigare hade gjorts vissa ändringar i passlagen i syfte att minska tillgången på svenska pass, och utskottet ansåg inte att det då fanns anledning att föreslå en ytterligare skärpning av reglerna. Utskottet var, i likhet med färet innan, inte heller berett att ställa sig bakom förslaget om att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som den grövre graden av missbruk av urkund, och avstyrkte därför motionerna.

I samma betänkande konstaterade utskottet att utsattheten för bedrägerier och annan it-relaterad brottslighet som t.ex. identitetskapningar fortsätter att öka (s.134). Ett sätt att motverka dessa brott var enligt utskottet att begränsa antalet godkända id-handlingar. Utskottet anförde i sin bedömning av ett tidigare tillkännagivande till regeringen om en skyndsam uppstramning av antalet godkända id-handlingar att det är positivt att 2017 års id-kortsutredning nu har redovisat sitt betänkande. Ett säkert statligt id-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Samtidigt ansåg utskottet fortfarande att frågan är angelägen och att den inte bör tillåtas att dra ut på tiden. Det är viktigt att betänkandet inom en snar framtid leder fram till lagstiftning, och att denna lagstiftning också innebär att antalet godkända id-handlingar begränsas. För att säkerställa det sagda föreslog utskottet att riksdagen ställer sig bakom det utskottet nu har anfört om skyndsamma åtgärder för att begränsa antalet godkända id-handlingar och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/10:191).

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller missbruk av resehandlingar (skr. 2019/20:75 s. 22.):

Riksdagen har tillkännagett vad utskottet anför om att regeringen bör besluta om att de föreslagna ändringarna för pass även ska gälla främlingspass och resedokument samt att regelverket ska ses över för att motverka missbruk av uppehållstillståndskort (bet. 2015/16: JuU25 s. 8). Frågan har hanterats i utredningen Åtgärder för ett effektivare återvändande och motverkande av missbruk av resehandlingar. Betänkandet Klarlagd identitet – om utlänningars rätt att vistas i Sverige, inre utlänningskontroller och missbruk av identitetshandlingar (SOU 2017:93) överlämnades till regeringen den 27 november 2017. Regeringen beslutade den 6 februari 2020 att inhämta Lagrådets yttrande över lagrådsremissen Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten. En proposition är avsedd att överlämnas till riksdagen den 7 april 2020 för riksdagsbehandling före sommaruppehållet. Punkten är inte slutbehandlad.

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller missbruk av resehandlingar (skr. 2019/20:75 s. 32):

Polismyndigheten har lämnat förslag som de uppfattar skulle kunna minska antalet bedrägerier. Regeringen har vidtagit åtgärder på flera punkter. En föreslagen åtgärd har varit att minska antalet accepterade identitetskort och göra det möjligt med digital kontroll för att på så sätt

begränsa möjligheterna till att använda falska identitetskort. Under 2017 tillsatte regeringen en utredning för att se över frågan om bedrägerier som begås med falska eller stulna id-handlingar. Utredningen redovisade sina resultat i SOU 2019:14 Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation där en ny lag föreslås om statliga identitetshandlingar med bestämmelser om ett statligt identitetskort och en statlig e-legitimation.

Regeringen redovisar i skrivelsen att punkten inte är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterade förra året att de senaste ändringarna i passlagen i syfte att minska tillgången på svenska pass gjordes för tre år sedan. Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och är inte berett att ställa sig bakom en ytterligare skärpning av reglerna. Utskottet är, i likhet med förra året, inte heller berett att ställa sig bakom förslaget om att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som den grövre graden av missbruk av urkund och avstyrker därför motionerna 2019/20:970, 2019/20:2496 yrkandena 1 och 2 samt 2019/20:3067 yrkande 12 och 13.

Riksdagen riktade så sent som förra året ett tillkännagivande till regeringen om en skyndsam uppstramning av antalet godkända id-handlingar. Regeringen har också tillsatt en utredning som skulle utreda och lämna förslag till förändringar av de krav och rutiner som gäller för svenska identitetshandlingar. Utredningen redovisade i mars 2019 betänkandet Ett säkert statligt id-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Regeringen har också aviserat att det kommer att läggas en proposition på riksdagens bord i april. Mot denna bakgrund, och då vi inte vill föregripa beredningen av betänkandet avstyrks motion 2019/20:2496 (M) yrkande 2.

Gränskontroller och inre utlänningskontroller

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om bl.a. inre och yttre gränskontroller, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) och inre utlänningskontroller.

Jämför reservation 43 (M, KD), 44 (SD), 45 (SD), 46 (M, SD, KD), 47 (L) och 48 (SD).

Motionerna

Gränskontroll

I kommittémotion 2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27 begärs att ett fullgott gränsskydd upprättas i form av gräns- och id-kontroller vid de delar av gränsen där migranter kan förväntas anlända till Sverige. All inkommande trafik med buss, lastbil eller personbil ska kunna kontrolleras av en kraftigt förstärkt gränskontrollorganisation. Endast id-kort eller pass från

viseringsfria länder ska godtas, och i annat fall ska visum eller någon annan giltig handling för vistelserätt kontrolleras. Regeringen bör därför driva att Schengenavtalet omförhandlas så att samtliga länder kan upprätta ett fullgott gränsskydd.

I kommittémotion 2019/20:615 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 56 begärs att kontroller av passagerare och gods vid gränsöverskridande tågtrafik ska fortsätta.

I kommittémotion 2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14 anförs motionärerna att ett system med automatiska gränskontroller i Sverige bör undersökas och att arbetet bör ges hög prioritet. Genom automatisk gränskontroll kan äktheten i ett pass värderas genom självbetjäning och identiteten kan kontrolleras genom bl.a. ansiktsgenkänning.

I kommittémotion 2019/20:3368 av Maria Malmer Stenegard m.fl. (M) yrkande 7 begärs att Sverige ska ha en fungerande gränskontroll, och i motion 2019/20:1340 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 begärs att gränspolisverksamheten stärks och de brister som bl.a. tidigare har påtalats i den s.k. Schengenutvärderingen i EU 2018 åtgärdas.

I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 17 anförs att Sveriges gränskontroller kan förstärkas och att polisen bör få resurser för detta.

I motion 2019/20:1759 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkas att gränskontrollerna mellan Danmark och Skåne tas bort.

Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller inre säkerhet i landet

I kommittémotion 2019/20:3119 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 10 begär motionärerna att den tidigare lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller inre säkerhet införs permanent.

Inre utlänningskontroll

I kommittémotion 2019/20:3368 av Maria Malmer Stenegard m.fl. (M) yrkandena 17 och 18 begärs att polisen ska få uppdraget att kraftigt öka antalet inre utlänningskontroller samt att polisen ska ges effektivare verktyg för denna kontroll. Även i kommittémotion 2019/20:3121 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 6 och 7 begärs att den inre utlänningskontrollen ska öka i omfattning och att mer resurser tillförs Polismyndigheten för inre utlänningskontroll.

EU:s yttre gräns

I partimotion 2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 om EU:s yttre gräns anförs att EU ska fortsätta att vara öppet och verka för fri rörlighet mellan länderna. Det får dock inte ske på bekostnad av en ökad människohandel, vapensmuggling eller en försvagning av Schengenområdets yttre gräns. Ett ökat samarbete mellan medlemsländernas myndigheter krävs därför genom att bl.a. ett europeiskt vittnesskyddsprogram, en gemensam

polisiär underrättelsetjänst och ett ökat, effektivt, informationsutbyte tas fram. Gränsskyddsmyndigheten måste också kraftigt förstärkas och byggas ut. Det måste också finnas beredskap för att vid behov skyndsamt återinföra tillfälliga kontroller internt, mellan EU:s länder. Den långsiktiga lösningen ska vara att ha ett starkt yttre skydd så att den fria rörligheten inom EU kan återupprättas och de länder som inte tar sitt ansvar ska kunna suspenderas ur Schengenavtalet.

I händelsemotion 2019/20:3502 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 6 begärs att regeringen inom EU ska verka för omedelbart utökat stöd till Grekland. Motionärerna anför att det är nödvändigt för att Grekland ska kunna fortsätta att vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla den yttre gränsen till Grekland.

Bakgrund

Gränskontroll

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer infördes ett gemensamt regelverk för passage av inre och yttre gränser. Förordningen ändrades väsentligt ett flertal gånger, och för att skapa klarhet och överskådlighet antog Europaparlamentet och rådet den 9 mars 2016 en kodifierad version, förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna), kallad gränskodexen.

Enligt artikel 1 i gränskodexen ska ingen gränskontroll göras av personer vid de inre gränserna mellan EU:s medlemsstater.

När det gäller de yttre gränserna regleras in- och utresekontroll av personer i artikel 8. I artikel 8.1 anges bl.a. att gränstrafiken vid de yttre gränserna ska kontrolleras av gränskontrolltjänstemän. I artikel 8.2 finns bestämmelser om en minimikontroll av personer som har rätt till fri rörlighet enligt unionsrätten. Artikel 8.3 reglerar kontroll av tredjelandsmedborgare.

Europaparlamentet och rådet antog den 15 mars 2017 förordning (EU) 2017/458 om ändring av förordning (EU) 2016/399. Ändringarna trädde i kraft den 7 april 2017 och berör artikel 8 i gränskodexen. Den ändrade lydelsen av artikel 8 innebär bl.a. att om det vid en in- eller utresekontroll råder tvivel om en resehandlings äkthet eller innehavarens identitet ska man verifiera minst ett av de biometriska kännetecknen i de pass och resehandlingar som utfärdats i enlighet med rådets förordning (EG) nr 2252/2004 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna. En sådan verifiering ska om möjligt också göras av resehandlingar som inte omfattas av den nämnda förordningen.

Vid allvarliga hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i en medlemsstat är det möjligt att tillfälligt återinföra gränskontroller vid inre

gräns (se artikel 25 och 28). Regeringen beslutade i november 2015 att införa sådana gränskontroller. Dessa har sedan flera gånger förlängts. Regeringen beslutade senast om fortsatt gränskontroll vid inre gräns till den 12 maj 2020. Beslutet fattades i enlighet med EU:s gemensamma lagstiftning och baserades på regeringens bedömning att det fortsatt finns ett hot mot den allmänna ordningen och den inre säkerheten i Sverige. Säkerhetspolisen bedömer enligt regeringen att terrorhotnivån är fortsatt förhöjd. Det finns vidare fortsatta brister i kontrollen av de yttre gränserna runt om i Schengenområdet, vilket enligt regeringen gör att Sverige måste ha kvar de inre gränskontrollerna.

Kommissionen har tagit fram ett förslag till ändring av Schengens gränskodex som bl.a. innebär att det tillåtna tidsspannet för tillfälliga inre gränskontroller förlängs från sex månader till ett år och att medlemsstaterna därefter på rådets rekommendation ska kunna fortsätta med gränskontrollen i ytterligare två år. Regeringen stöder denna förändring (se fakta-pm 2017/18:FPM15).

Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Den 4 januari 2016 trädde förordningen (2015:1074) om vissa identitetskontroller vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet i kraft. Förordningen är meddelad med stöd av 3 och 4 §§ lagen (2015:1073) om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet (lagen om id-kontroller). Efter att ha förlängts tre gånger upphörde förordningen att gälla i maj 2017. Lagen om id-kontroller upphörde att gälla den 21 december 2018.

Förordning (2020:127) om tillfälligt inreseförbud till Sverige

Regeringen beslutade den 17 mars 2020, med anledning av Europeiska rådets och kommissionens uppmaning, beslutat att tillfälligt stoppa icke nödvändiga resor till Sverige, i syfte att mildra effekterna av coronavirusets utbrott och minska spridningen av covid-19. Det innebär att regeringen i enlighet med vad medlemsstaterna har kommit överens om på EU-nivå tillfälligt stoppar icke nödvändiga resor till Sverige från länder utanför EES-området och Schweiz. Syftet är att hindra spridningen av coronaviruset. Svenska medborgare omfattas inte av inreseförbudet. Det finns även undantag för t.ex. EES-medborgare och deras familjemedlemmar om syftet med inresan är att återvända till sitt hem. Även andra personer som har särskilt angelägna behov eller som ska utföra nödvändiga funktioner i Sverige kommer fortfarande att kunna resa hit. Åtgärden är exceptionell och ska enligt regeringen inte vara längre än nödvändigt.

Inreseförbudet gäller i 30 dagar från den 19 mars. (<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/ett-tillfalligt-forbud-mot-resor-till-sverige-med-anledning-av-covid-19/>).

Regeringen beslutade den 16 april att förlänga det tillfälliga inreseförbudet till EU via Sverige till och med den 15 maj. Beslutet har fattats efter rekommendation av Europeiska kommissionen. Syftet med inreseförbudet är på samma sätt som tidigare att mildra effekterna av coronavirusets spridning och minska utbrottet av covid-19 (<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/forlangning-av-tillfalligt-inreseforbud-till-eu-via-sverige-med-anledning-av-covid-19/>).

In- och utresekontroll

En svensk medborgare som reser in i eller ut ur Sverige och som måste medföra pass vid resan ska på begäran låta en passkontrollant ta fingeravtryck och en bild i digitalt format av ansiktet för kontroll av att dessa motsvarar de fingeravtryck och den ansiktsbild som finns sparade i passet (5 a § passlagen). När kontrollen har genomförts ska fingeravtrycken och ansiktsbilden samt de biometriska data som då tagits fram omedelbart förstöras.

Enligt 9 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) ansvarar Polismyndigheten för kontroll av personer enligt gränskodexen. Tullverket, Kustbevakningen och Migrationsverket bistår Polismyndigheten vid kontrollerna. Enligt 9 kap. 8 § utlänningslagen får Migrationsverket eller Polismyndigheten fotografera en utlänning om han eller hon t.ex. inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige eller ansöker om uppehållstillstånd som flykting och, om utlänningen fyllt 14 år, ta hans eller hennes fingeravtryck.

Enligt 9 kap. 8 c § utlänningslagen gällde tidigare att den som hade en Schengenvisering vid in- eller utresekontroll enligt gränskodexen var skyldig att låta en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket ta hans eller hennes fingeravtryck för kontroll av identiteten och av viseringens äkthet. Skyldigheten att lämna fingeravtryck gällde även för en utlänning som vid in- eller utresekontroll inte kunde styrka sin identitet och som fick kontrolleras i identifieringssyfte. När en kontroll hade genomförts skulle de fingeravtryck som tagits för kontrollen omedelbart förstöras. Det gällde också de biometriska data som tagits fram i samband med kontrollen. Som en följd av ändringarna i artikel 8 i gränskodexen lämnade regeringen i oktober 2017 propositionen Kontroll av biometriska kännetecken i resehandlingar (prop. 2017/18:35) till riksdagen. Förslaget innebär att en utlänning vid in- och utresekontroll, på samma sätt som redan gäller för svenska medborgare, skulle vara skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för kontroll av identiteten och av resehandlingens äkthet i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengen gränserna). Utskottet tillstyrkte regeringens förslag, och riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2017/18:JuU7, rskr. 2017/18:144). Lagändringarna trädde i kraft den 1 mars 2018.

Automatisk gränskontroll innebär i princip att den som bor i ett EU-land och som har ett biometriskt pass kan passera gränskontrollen utan att passet

kontrolleras manuellt av personal. En automatisk passkontroll bygger på en biometrisk identifikation av passageraren. Ett biometriskt pass innehåller ett chipp. Information i chippet kontrolleras gentemot de uppgifter som lagrats om chippets innehavare i systemet. Processen innefattar att en bild tas av passageraren där ansiktets former och dimensioner jämförs med vad som finns lagrat i passets chipp. Dessutom skannas passagerarens fingeravtryck.

Utskottet inhämtade i mars 2019 följande uppgifter från Regeringskansliet i fråga om automatiska gränskontroller, s.k. ABC-gater:

ABC-gater finns med i Polismyndighetens långsiktiga utvecklingsplaner. Projektet har emellertid lägre prioritet än de åtgärder som föranletts av Schengenutvärderingen och de tvingande EU-projekt som måste genomföras enligt lagstiftning och som rör samtliga gränsövergångar i Sverige. Polismyndigheten har därför inte haft möjlighet att prioritera införandet av ABC-gater (bet. 2019/20:JuU10, s. 140)

Inre utlänningskontroller

Med en inre utlänningskontroll avses en åtgärd som vidtas med stöd av 9 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716). I den bestämmelsen föreskrivs att en utlänningskontroll som vistas i Sverige är skyldig att på begäran av en polis överlämna pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Utläningen är också skyldig att efter kallelse av Migrationsverket eller Polismyndigheten komma till verket eller myndigheten och lämna uppgifter om sin vistelse här i landet.

Det finns även bestämmelser om inre utlänningskontroll i 9 kap. 8 b § utlänningslagen. Enligt paragrafen är den som innehar ett uppehållstillståndskort skyldig att låta bl.a. en polisman fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck, för kontroll av att fotografiet och fingeravtrycken motsvarar det fotografi och de fingeravtryck som finns sparade i uppehållstillståndskortet. Av 7 kap. 2 § utlänningsförordningen (2006:97) framgår att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen omedelbart ska underrätta Migrationsverket om det uppkommit en fråga om avvisning eller utvisning som ska prövas av verket. Vidare framgår att Migrationsverket ska underrättas om Polismyndigheten har fattat ett beslut om avvisning.

Rikspolisstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om inre utlänningskontroller (RPSFS 2011:4, FAP 273-1). Dessa fortsätter att gälla även efter den 1 januari 2015, fram till dess att Polismyndigheten upphäver eller ersätter dem. Av de allmänna råden framgår att med en inre utlänningskontroll avses alla handlingar som syftar till att kontrollera om en utlänningskontroll har rätt att uppehålla sig i landet. En inre utlänningskontroll behöver alltså inte enbart innebära en uppmaning att visa upp pass eller andra handlingar, utan det kan även handla om frågor till utläningen och kontroller i dataregister. Att en utlänningskontroll är skyldig att på begäran av en polis visa upp pass eller andra handlingar innebär inte att han eller hon också är skyldig att bära pass eller andra handlingar med sig.

En inre utlänningskontroll får enligt 9 kap. 9 § utlänningslagen endast utföras om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller om det annars finns särskild anledning till en kontroll. I Rikspolisstyrelsens allmänna råd anges att rekvisitet ”grundad anledning att anta” bör uppfattas så att en inre utlänningskontroll får utföras endast efter en helhetsbedömning av de objektiva omständigheter som finns grundade på den enskilda polisens iakttagelser, spaningsuppgifter, underrättelseuppslag, tips eller annan tillförlitlig information. Utlämnings uppträdande och umgänge kan vara en omständighet som i vissa fall kan ge anledning att anta att han eller hon inte har rätt att uppehålla sig i landet. Inre utlänningskontroller får inte genomföras enbart på grund av att en person har ett utseende som uppfattas som utländskt eller på grund av hans eller hennes språk eller namn. Rekvisitet ”annars finns särskild anledning till kontroll” bör enligt Rikspolisstyrelsens allmänna råd kunna tillämpas när det finns anledning att kontrollera identiteten på en utlännings i samband med t.ex. ett frihetsberövande eller en brottsutredning.

Vid en fordons- och förarkontroll kan en inre utlänningskontroll utföras i samband med att förarens identitet och rätt att framföra fordonet kontrolleras. Vid en sådan kontroll bör även en passagerare i ett fordon bli föremål för en inre utlänningskontroll om det finns objektiva omständigheter som ger grundad anledning till en kontroll.

Information som framkommer vid en inre utlänningskontroll kan användas i en brottanmälan eller i ett underrättelseuppslag, men bestämmelsen ger inte stöd för att kontrollera personer i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda och beivra brott.

Av föreskrifterna och de allmänna råden framgår vidare att inre utlänningskontroll ska bedrivas över hela det svenska territoriet och vara en integrerad del av polisens olika verksamhetsgrenar. Polismyndigheten bör enligt råden i sin verksamhets- och personalplanering beakta behovet av inre utlänningskontroll. Den inre utlänningskontrollen är en viktig kompensatorisk åtgärd för avskaffandet av gränskontrollen mellan de länder som deltar i det operativa Schengensamarbetet. För att upprätthålla den fria rörligheten för personer inom Schengenområdet är det viktigt att utlänningskontroll sker i hela landet. Inre utlänningskontroll är en arbetsuppgift som alla poliser bör kunna utföra, och därför bör polismyndigheten särskilt beakta behovet av utbildning inom utlänningsrättens område.

Den 15 mars 2018 överlämnade regeringen proposition 2017/18:176 Utökade möjligheter till arbetsplatsinspektioner till riksdagen. I propositionen föreslogs att Polismyndigheten ska få genomföra inspektioner på arbetsplatser för att kontrollera att arbetsgivare inte har anställda som saknar rätt att vistas eller arbeta i Sverige. Avsikten var att Polismyndigheten ska få genomföra oannonserade inspektioner och få tillträde till arbetsplatser även om det inte finns någon misstanke om brott. Inspektionerna ska få genomföras på arbetsplatser och i andra lokaler där en arbetsgivare bedriver

näringsverksamhet. Riksdagen biföll förslagen och lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2018 (bet. 2017/18:SfU26, rskr 2017/18:348).

I november 2017 överlämnade Återvändandeutredningen betänkandet Klarlagd identitet – Om utlänningars rätt att vistas i Sverige, inre utlänningskontroller och missbruk av identitetshandlingar (SOU 2017:93). Utredningen föreslår bl.a. att när personer i samband med en inre utlänningskontroll inte kan styrka sin identitet och rätt att uppehålla sig i Sverige ska

- Migrationsverket och Polismyndigheten i identifieringssyfte få fotografera och ta fingeravtryck på personen. Fingeravtryck på barn ska dock bara få tas om det behövs och om barnet har fyllt sex år.
- Polismyndigheten och Kustbevakningen få eftersöka personens pass och andra identitetshandlingar och ta hand om den här typen av handlingar till dess att personen får tillstånd att vistas i Sverige eller lämnar landet.

Utredningen föreslår vidare, i syfte att stävja missbruket av resehandlingar och uppehållstillståndskort, att bl.a. högst tre resedokument eller främlingspass ska kunna beviljas en person under en femårsperiod. Utredningen föreslår också att handlingarna ska ha kortare giltighetstider och att de i vissa fall ska kunna återkallas.

Regeringen beslutade den 6 februari 2020 om en lagrådsremiss om vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten med förslag på utökade befogenheter för polisen när de genomför inre utlänningskontroll. Regeringen lämnar också förslag som syftar till att motverka missbruk av resedokument och främlingspass som utfärdas av Migrationsverket.

För att identifiera fler personer som vistas illegalt i Sverige och motverka missbruk av resedokument och främlingspass föreslår regeringen bl.a. följande:

- Migrationsverket och Polismyndigheten ges möjlighet att vid en inre utlänningskontroll fotografera en utlänning samt ta hans eller hennes fingeravtryck. Möjligheten att ta fingeravtryck föreslås gälla om utlänningen fyllt 14 år.
- En utlänning ska i vissa fall kunna beviljas högst tre främlingspass under en femårsperiod.
- Resedokument och främlingspass ska kunna återkallas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Inrikesminister Mikael Damberg anförde den 12 februari 2020 följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:882) om arbetet med inre utlänningskontroller:

Adam Marttinen har frågat mig om regeringen tänker intensifiera arbetet med inre utlänningskontroller ytterligare framgent för att förmå fler som inte har rätt att vistas här att lämna vårt land. Utförandet av inre utlänningskontroll bedrivs som annat polisiärt arbete av Polismyndigheten, inte av regeringen. Det regeringen däremot gör är att ge Polismyndigheten så goda förutsättningar som möjligt för att kunna utföra

sina uppdrag. Detta har regeringen gjort genom att fortsätta sin historiska satsning på Polismyndigheten med tillförande av resurser och genom arbetet med målet om 10 000 fler polisanställda. Polismyndighetens arbete med inre utlänningskontroll är ett viktigt verktyg för att kunna veta vilka som vistas i landet, och en del i ett fungerande återvändande. Därigenom är det också en viktig del i en fungerande asyl- och migrationspolitik. Regeringen har därför under de senaste åren i regleringsbrevet för Polismyndigheten uppdragit åt myndigheten att fortsätta sin kompetensutveckling rörande inre utlänningskontroll och att säkerställa att den sker rättssäkert och effektivt.

Polismyndigheten arbetar kontinuerligt med detta uppdrag genom bland annat teknisk utveckling. Sedan sommaren 2018 har Polismyndigheten utökade möjligheter att utföra arbetsplatsinspektioner för att upptäcka arbetsgivare som anställer utländska medborgare som saknar tillstånd för att vistas och arbeta i landet. Regeringen har också nyligen beslutat en lagrådsremiss med förslag på utökade befogenheter för Polismyndigheten när de genomför en inre utlänningskontroll. Jag följer frågan om Polismyndighetens inre utlänningskontroller noga och kan konstatera att myndigheten arbetar aktivt med att utveckla sitt arbete i enlighet med sitt uppdrag från regeringen. Jag avser därför inte vidta några ytterligare åtgärder i frågan.

Enligt Polismyndighetens årsredovisning för 2019 genomgick 749 polisanställda under 2019 den grundläggande kompetensutvecklingen för polis-anställda som ska arbeta med gränspolisverksamhet. Efter utbildningen ska en polis kunna inleda och genomföra en inre utlänningskontroll, och en civilanställd ha tillräcklig kunskap för att kunna biträda vid en inre utlänningskontroll. Arbetet med att utveckla en mobilapplikation för inre utlänningskontroll fortsatte. Syftet är att skapa ett stöd för att genomföra inre utlänningskontroller på ett rättssäkert och effektivt sätt samt göra statistikuppgifter enkelt tillgängliga efter genomförd kontroll. Arbetet förväntas leda till att fler personer som vistas illegalt ilandet upptäcks vilket i sin tur effektiviserar återvändandearbetet. Ytterligare ett syfte med appen är att förbättra statistikuttaget i samband med inre utlänningskontroller. Kopplat till applikationen har ett metodstöd tagits fram. Arbeta med att få tillgång till uppgifter från Migrationsverkets system Wilma i applikationen pågår. (s. 78)

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2020 ger regeringen följande uppdrag avseende den inre utlänningskontrollen:

Myndigheten ska [...] fortsätta att utveckla sin beredskap och förmåga att vid behov kunna bedriva en ändamålsenlig gränskontroll vid inre gräns.

Polismyndighetens arbete med kompetensutveckling avseende de inre utlänningskontrollerna ska fortsätta under 2020. Myndigheten ska säkerställa att kontrollerna bedrivs effektivt och rättssäkert med tillräckliga resurser samt att statistik över kontrollerna förs på ett ändamålsenligt sätt. Polismyndigheten ska under året fortlöpande och konkret för Justitiedepartementet kunna redogöra för vilken reell utveckling som sker på området.

Schengenutvärderingen

Den 7 oktober 2013 antog rådet förordning (EU) nr 1053/20131 om inrättande av en utvärderings- och övervakningsmekanism för kontroll av tillämpningen av Schengenregelverket. De områden som ska utvärderas omfattar samtliga aspekter av Schengenregelverket: förvaltning av de yttre gränserna, viseringspolitik, Schengens informationssystem, dataskydd, polissamarbete, straffrättsligt samarbete samt avsaknaden av gränskontroller vid de inre gränserna. Vid alla utvärderingar beaktas dessutom frågor om grundläggande rättigheter och hur de myndigheter som tillämpar relevanta delar av Schengenregelverket fungerar. Med utgångspunkt i de fleråriga och årliga programmen utvärderade en grupp experter från medlemsstaterna och kommissionen mellan den 14 och den 19 maj 2017 hur Sverige tillämpar bestämmelserna om förvaltningen av de yttre gränserna. Efter utvärderingen antogs genom kommissionens genomförandebeslut C(2018) 2220 en rapport som innehåller resultat och bedömningar samt en redogörelse för de brister som konstaterades under utvärderingen. Enligt rapporten visade besöket på plats på allvarliga brister i Sveriges genomförande av kontrollen av de yttre gränserna, i synnerhet på grund av bristen på en strategi för gränsförvaltning, otillräcklig utbildning, avsaknaden av en nationell riskanalysmodell som baserar sig på den gemensamma integrerade modellen för riskanalys (CIRAM 2.0), bristen på lednings- och kontrollfunktioner vid den nationella samordningscentralen och sättet att utföra in- och utresekontroller vid vissa gränsövergångsställen. Det konstateras i rapporten att antalet passagerare och risker som är förknippade med irreguljär migration har ökat kraftigt i Sverige och att landet under nuvarande förhållanden allvarligt försummar sina skyldigheter i fråga om genomförandet av kontrollerna av de yttre gränserna och säkerställandet av effektiva in- och utresekontroller som håller en hög och enhetlig nivå. Det är därför enligt rapporten viktigt att åtgärda alla konstaterade brister med minsta möjliga dröjsmål. Med tanke på vikten av att följa Schengenregelverket rekommenderar man att prioritet ges åt de rekommendationer som gäller integrerad gränsförvaltning, personal och kompetens, riskanalys och sjögränsövervakning.

Under 2019 fortsatte Polismyndigheten med att åtgärda de brister som identifierades i Schengenutvärderingen 2017. Personal tillsattes i ett EU-finansierat projekt, med ansvar för att samordna arbetet med att åtgärda bristerna. EU-kommissionen genomförde även ett återbesök vid yttre gräns under september/oktober 2019 för att bedöma framstegen av åtgärderna. I EU-kommissionens rapport konstaterades en avsevärd förbättring av nivån på den genomförda gränskontrollen i och med att ett antal påtalade brister åtgärdats, eller att arbetet med att åtgärda bristerna påbörjats.

I april 2018 redovisades arbetet med att ta fram en svensk strategi för integrerad gränsförvaltning. Under 2019 började Polismyndigheten revidera strategin och ta fram en handlingsplan för att omhänderta strategins olika prioriterade områden.

Under hösten 2019 startade även ett stort arbete för att genomföra systemen EES (Entry/Exit system) och Etias (European Travel Information and Authorizan System). Polismyndigheten framhåller att dess beredskap och förmåga att vid behov kunna bedriva en ändamålsenlig gränskontroll vid inre gräns i stor utsträckning är beroende av personell resurs, relevant kompetens, samt tillgång till teknisk utrustning och infrastruktur. I beredskapen ligger även att hitta bra samverkansformer med andra berörda myndigheter, såsom Kustbevakningen och Migrationsverket. Bland annat deltar Polismyndigheten i ett projekt, som leds av Migrationsverket, vars syfte är att stärka beredskapen vid ökade migrantströmmar (a.a. s. 78).

Enligt Polismyndigheten utgjorde arbetet med att upprätthålla en gränskontroll vid yttre gräns under 2019 en ansträngning för verksamheten och påverkade möjligheten att arbeta med att verkställa av- och utvisningsbeslut (Polismyndighetens årsredovisning för 2019, s. 78).

Arbetet i EU och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex)

Den 14 september 2016 gav rådet sitt slutliga godkännande till en europeisk gräns- och kustbevakning. Europeiska gräns- och kustbevakningen utgörs av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) och de olika medlemsstaternas myndigheter som ansvarar för gränssäkerheten. Målet är att man för att garantera säkerheten i Schengenområdet mer effektivt än tidigare ska kunna upptäcka sårbarheter vid de yttre gränserna och öka samarbetet mellan EU-länderna och ansvarstagandet för kontrollen av de yttre gränserna. Frontex roll och verksamhet blir med det nya uppdraget mer omfattande än byråns tidigare mandat. Regeringen anförde i samband med att förslaget till förordningen presenterades att det mot bakgrund av den situation som då rådde inom Schengensamarbetet var viktigt att överväga nya förslag och idéer om hur kontrollen av den yttre gränsen kan stärkas. Detta måste dock enligt regeringens uppfattning ske utan att medlemsstaterna lämnar över det grundläggande ansvaret för gränskontrollen till EU. Regeringen ansåg alltså att gränskontroll främst var en nationell fråga, men att den nya byrån för gräns- och kustbevakning kunde utgöra ett viktigt stöd för medlemsstater som inte själva kan kontrollera sina gränser tillräckligt väl (se fakta-PM 2015/16:FPM45).

För att ytterligare förbättra och effektivisera gränsförvaltningen av EU:s yttre gräns och värna den inre säkerheten i unionen föreslog kommissionen i september 2018 en ny reviderad förordning om den europeiska gräns- och kustbevakningen. Förordningsförslaget innehåller bl.a. ett inrättande av en stående gränskontrollstyrka med omkring 10 000 personer. Den ska bestå dels av personal anställd direkt av Frontex, dels av lång- och korttidsseksunderad personal från medlemsstaterna. Personalen i den stående gränskontrollstyrkan ska kunna verka som gränspoliser i medlemsstaterna med samma befogenheter som den nationella gränspolisen i respektive medlemsstat. Regeringen

välkomnade i sin ståndpunkt idén om ett utökat mandat för Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån i de delar där ett tydligt europeiskt mervärde kan påvisas. Regeringen ansåg emellertid att det var centralt att medlemsstaterna behåller det grundläggande ansvaret för sin respektive gränskontroll och att ett utökat mandat för byrån inte underminerar denna princip.

Europaparlamentet och rådet antog en förordning om den europeiska gräns- och kustbevakningen under hösten 2019. Förordningen trädde i kraft den 4 december och ersätter den tidigare förordningen om en europeisk gräns- och kustbevakning och förordningen om inrättandet av ett europeiskt gränsövervakningssystem (Eurosur), (se fakta-PM 2018/19:FPM10, skr. 2019/20:115 s. 76). Det slutliga antalet gränsexperter i den stående gränskontrollstyrkan kommer att vara beroende av beslutad nivå för den fleråriga budgetramen för 2021-2027. Bland regeringens prioriteringar ingår migration och säkerhet (Fakta-PM om EU-förslag 2017/18:FPM99 COM (2018) 321 final, COM (2018) 324 final).

Den 13 mars 2020 diskuterade EU:s inrikes och justitieministrar situationen vid EU:s yttre gräns mot Turkiet med fokus på behoven i Grekland. Mötet var en uppföljning på det extrainsatta mötet den 4 mars då rådet i ett uttalande särskilt välkomnat Kommissionens stödåtgärder till Grekland, särskilt åtgärder som ett ökat stöd om 750 miljoner euro, varav 350 miljoner euro för gränsstöd samt assistans genom EU:s civilskyddsmekanism. Alla medlemsländer uttryckte solidaritet med Grekland och var beredda att på olika sätt bidra till att stödja landet i den svåra situationen. Bland annat har medlemsstaterna bidragit med personal till Frontex för två snabbinsats team för att sättas in på land- och sjögräns mellan Turkiet och Grekland. I enlighet med Greklands uttryckta behov kommer också takten i utsändandet av 160 asylexperter att kunna öka. Materiel kommer vidare också att skickas genom civilskyddsmekanismen (Outcome of Council meeting Justice and Home Affairs 13 March 2020, 6582/20). Enligt Justitiedepartementet har Kustbevakningen fattat beslut att genom Frontex vara redo att bidra med ett sjöövervakningsflygplan med besättning. Sverige har också svarat på Greklands aktivering av civilskyddsmekanismen, men i mars 2020 hade Grekland ännu så länge inte accepterat något svenskt bidrag.

Den 8 februari 2018 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att öka förmågan att bekämpa organiserad tillgreppsbrottslighet som begås av internationella brottsnätverk. Regeringen gav samtidigt Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen i uppdrag att utifrån sina respektive befogenheter utveckla sin samverkan på området (Ju2018/00991/PO).

I en slutredovisning i februari 2020 redogör uppdragsmyndigheterna för de åtgärder som vidtagits sedan februari 2018 i syfte att öka förmågan att bekämpa tillgreppsbrott som begås av internationella brottsnätverk. När det gäller gränsöverskridande insatser anför myndigheterna att internationell samverkan är en viktig framgångsfaktor för bekämpning av organiserad brottslighet, särskilt inom EU. Myndigheterna redogör för gränsöverskridande insatser inom ramen för EU:s multidisciplinära plattform mot kriminella hot

(Empact), där samarbete sker med andra medlemsstaters brottsbekämpande myndigheter och Europol på både strategisk och operativ nivå och inom ramen för Prümbeslutet (s. 26).

För Empact-samarbetet har EU beslutat om tio prioriterade områden för perioden 2018–2021:

- It-brottslighet, särskilt angrepp mot informationssystem, sexuell exploatering mot barn och bedrägerier som rör andra betalningsmedel än kontanter.
- Framställning, olaglig handel och distribution av cannabis, kokain och heroin.
- Framställning, olaglig handel och distribution av nya psykoaktiva substanser och syntetiska droger.
- Underlättande av irreguljär invandring genom tillhandahållande av hjälp till olovlig inresa och vistelse åt irreguljära migranter längs de huvudsakliga migrationsrutterna över EU: yttre gräns och inom EU, med särskilt fokus på dem vars metoder äventyrar människors liv och dem som erbjuder sina tjänster på nätet och använder sig av dokumentbedrägeri som en del av sin affärsmodell.
- Organiserade egendomsbrott som begås av mycket rörliga organiserade kriminella grupper som utför organiserade stölder och inbrott runtom i EU.
- Människohandel i EU med avseende på alla former av utnyttjande, inbegripet sexuellt utnyttjande och arbetsexploatering samt alla former av handel med barn.
- Punktskattebedrägerier och gemenskapsinterna bedrägerier via skenföretag.
- Olaglig handel, distribution och användning av skjutvapen.
- Miljöbrott, i synnerhet olaglig handel med vilda djur och växter och olaglig handel med avfall.
- Brottsliga tillgångar och penningtvätt samt underlätta återvinning av tillgångar.
- Dokumentbedrägeri i EU, särskilt organiserade kriminella grupper som är inblandade i framställningen av förfalskade och falska handlingar och tillhandahållande av sådana till andra brottslingar (Rådets slutsatser om fastställande av EU:s prioriteringar i kampen mot grov organiserad brottslighet 2018–2021, dok. 9450/17).

Myndigheterna uppger vad gäller det konkreta operativa arbetet att de tillsammans med andra länder och Europol vid flera tillfällen genomfört den gemensamma Empact-insatsen Trident rörande organiserad tillgreppsbrotslighet. Den senaste Trident-insatsen ägde rum den 18–22 november 2019 och syftade till att förebygga och upptäcka organiserad tillgreppsbrotslighet, smuggling och annan gränsöverskridande brottslighet i Östersjöområdet genom underrättelseutbyte. Samtliga tre uppdragsmyndigheter deltog i insatsen. Totalt deltog tio medlemsstater samt Europol i insatsen som denna gång leddes från Malmö. Insatsen pågick under tre dagar

i några utvalda hamnar. Utöver underrättelseutbyten och ökad kunskap resulterade insatsen i totalt 11 119 personkontroller, 8 394 fordonskontroller, 20 gripanden samt omhändertagande av 25 personer. I samband med insatsen anträffade Polismyndigheten tre efterlysta personer och genomförde 72 avvsningsärenden i enlighet med utlänningslagen. Insatsen resulterade även i beslag av bl.a. narkotika, stulna båtmotorer, stulna bilar, datorer, verktyg, alkohol och miljöfarligt avfall. Flera chaufförer till tunga fordon rapporterades också för rattfylleri i samband med ankomst till Sverige. Uppdragsmyndigheterna samarbetade bra och personalen upplevde arbetet som mycket positivt eftersom de genom sin samverkan kunde få tillgång till flera olika brottsbekämpande verktyg som de var för sig inte har tillgång till i sin dagliga tjänstgöring. Därutöver upplevdes kunskapsöverföringen och det operativa samarbetet på fältet mellan myndigheterna som positivt. Under 2020 väntas två Trident-insatser i Östersjöområdet. Inom ramen för Prümbeslutet har antalet insatser som Polismyndigheten deltagit i ökat från 12 (2017) till 25 (2019). Under hösten 2019 initierade Sverige en två veckor lång insats med inriktning på narkotika- och vapenbrott, men den resulterade även i beslag som rör tillgreppsbrottlighet (s. 26 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om gränskontroller och inre utlänningskontroller likande de nu aktuella, bl.a. våren 2018 (bet. 2017/18:JuU13 s. 68 f.). Utskottet anförde att de inre utlänningskontrollerna tjänar en viktig funktion men att det dock vidhöll uppfattningen att det är polisen som är bäst skickad att bedöma i vilken omfattning de bör göras och var de gör mest nytta. Ett motionsyrkande om en kraftigt utökad inre utlänningskontroll avstyrktes därför. Utskottet noterade vidare att dess uppfattning om vikten av en effektiv och rättssäker yttre gräns även var regeringens uppfattning och fann inte anledning att göra något tillkännagivande om detta. När det gäller frågan om passfrihet ansåg utskottet i likhet med regeringen att en medlemsstat måste ha möjlighet att införa tillfälliga gränskontroller vid en inre gräns vid hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten. Utskottet var därmed inte berett att ställa sig bakom motioner om bl.a. passfrihet. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom vad som anfördes i en motion om ett starkt gränsskydd med en kraftigt förstärkt gränskontrollorganisation. Utskottet hade vidare förståelse för det som anfördes i en motion om att undersöka ett system med automatiska gränskontroller men fann på grund av pågående arbete att det inte fanns skäl att föreslå något tillkännagivande i frågan.

När utskottet senast behandlade dessa frågor våren 2019 anförde man att Sverige måste förvalta de yttre gränserna i enlighet med EU:s bestämmelser (bet. 2018/19:JuU10 s. 134 f.). Utskottet såg också allvarigt på de brister som konstaterades i den rapport som antogs efter utvärderingen av Sveriges tillämpning av Schengenregelverket. Utskottet noterade emellertid också att

ett antal åtgärder genomförts eller påbörjats inom Polismyndigheten för att avhjälpa dessa brister. Regeringen hade också gett Polismyndigheten ett nytt uppdrag att under 2019 göra de prioriteringar och vidta de åtgärder som krävs för att kunna bedriva en fullt fungerande ordinarie gränskontroll vid yttre gräns under årets samtliga månader. Myndigheten ska dessutom fortsätta att utveckla sin beredskap och förmåga att vid behov kunna bedriva en ändamålsenlig gränskontroll vid inre gräns. Utskottet konstaterade vidare att regeringen har fattat beslut om fortsatt tillfällig gränskontroll vid inre gräns. Utskottet ansåg mot denna bakgrund att det saknades anledning att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionerna om ett fullgott gränsskydd, en fungerande gränspolis, en egen fungerande gränskontroll och om effektiva kontroller vid gränsoverskridande trafik.

Utskottet var inte berett att ställa sig bakom yrkandet om att permanenta de tillfälliga inre gränskontrollerna och avstyrkte motionen. Vidare var utskottet inte heller berett att ställa sig bakom att kontrollerna i fråga ska upphöra och avstyrkte därmed även dessa motioner.

Utskottet hade förståelse för det som anförts i motion om vikten av att EU har en väl fungerande yttre gränskontroll. Utskottet vidhöll emellertid sin tidigare uppfattning och såg inte anledning att föreslå att länder som inte lever upp till kraven ska få sitt medlemskap i Schengensamarbetet utvärderat och avstyrkte därför motionen.

Liksom tidigare hade utskottet förståelse för det som anförts i motion om fördelarna med ett system med automatiska gränskontroller i Sverige. Det var dock utskottets uppfattning att arbetet med att åtgärda andra brister i gränskontrollen måste prioriteras. Utskottet ansåg således inte att riksdagen borde ta något initiativ i frågan och avstyrkte motionen.

Vad gäller personkontroller var utskottet inte berett att föreslå något tillkännagivande om en förlängd eller ny lag om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet.

I budgetbetänkandet hösten 2019 konstaterar utskottet att det liksom tidigare anser att de inre utlänningskontrollerna fyller en viktig funktion. Utskottet ansåg att det är Polismyndigheten som är bäst lämpad att bedöma i vilken omfattning kontrollerna bör göras och var de gör de mest nytta (bet. 2019/20:JuU1 s. 90).

Utskottets ställningstagande

Gränskontroll

Utskottet konstaterar att regeringen har utnyttjat de möjligheter som finns att besluta om fortsatt tillfällig gränskontroll vid inre gräns. Det finns dessutom ett förslag från kommissionen, som regeringen stöder, som bl.a. innebär att det tillåtna tidsspännet för tillfälliga inre gränskontroller förlängs. I detta sammanhang kan även noteras att regeringen med anledning av Europeiska rådets och kommissionens uppmaning, den 17 mars och den 16 april 2020, beslutat att tillfälligt stoppa icke nödvändiga resor till Sverige, i syfte att

mildra effekterna av coronavirusets utbrott och minska spridningen av covid-19. Som utskottet redan förra året kunde konstatera pågår det också ett arbete med att avhjälpa de brister som konstaterades i den rapport som antogs efter utvärderingen av Sveriges tillämpning av Schengenregelverket. Utskottet noterar att framsteg har gjorts men understryker också betydelsen av att Polismyndigheten kan fortsätta sitt förbättringsarbete. Regeringen har också fortsatt uppdragit åt Polismyndigheten att under 2020 fortsätta att göra de prioriteringar och vidta de åtgärder som krävs för att kunna bedriva en fullt fungerande ordinarie gränskontroll vid yttre gräns. Myndigheten ska också fortsätta att utveckla sin beredskap och förmåga att vid behov kunna bedriva en ändamålsenlig gränskontroll vid inre gräns. Utskottet konstaterar därmed att regeringen även fortsättningsvis prioriterar frågan. Mot denna bakgrund vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning och anser således att det saknas anledning för riksdagen att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionerna om gränskontroller, gränspolisens situation och effektiva kontroller vid gränsöverskridande trafik. Det gäller även yrkandet om att införa ett system med automatiska gränskontroller i Sverige. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2019/20:555 (SD) yrkande 27, 2019/20:615 (SD) yrkande 56, 2019/20:1340 (M) yrkande 1, motion 2019/20:1759 (C), 2019/20:3067 (M) yrkande 14, 2019/20:3368 (M) yrkande 7 och 2019/20:3191 (KD) yrkande 17.

Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Utskottet vidhåller sin uppfattning även när det gäller en förlängd eller ny lag om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet, och utskottet avstyrker således motion 2019/20:3119 (SD) yrkande 10.

Inre utlänningskontroller

Utskottet har tidigare behandlat frågan om inre utlänningskontroll senast i samband med budgetbetänkandet hösten 2019. Utskottet har inte ändrat uppfattning och konstaterar liksom tidigare att de inre utlänningskontrollerna fyller en viktig funktion men att det är Polismyndigheten som är bäst lämpad att bedöma på vilket sätt och, i vilken omfattning kontrollerna bör göras och var de gör de mest nytta. Motionerna 2019/20:3121 (SD) yrkandena 6 och 7 samt 2019/20:3368 (M) yrkandena 17 och 18 avstyrks därför.

EU:s yttre gräns

Som utskottet tidigare uttalat är det viktigt med en effektiv och rättssäker yttre gräns, bl.a. för att det ska vara möjligt att avskaffa de inre gränskontrollerna. Som framgår pågår det ett arbete för att stärka den yttre gränsen. Utskottet delar dock inte uppfattningen hos motionärerna i motion 2019/20:2055 (L) yrkande 7 om att förstärkningen av den yttre gränsen bl.a. ska ske genom att

medlemsländerna på sikt ska ge EU hela ansvaret över den yttre gränskontrollen. Motionen avstyrks.

Slutligen konstaterar utskottet att det finns en enighet bland EU:s medlemsstater om att stödja Grekland. Det saknas därför anledning för riksdagen att ta något sådant initiativ som efterfrågas i motion 2019/20:3502 (SD) yrkande 6. Motionen avstyrks.

Europol

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör Europols mandat och internationellt polissamarbete.

Jämför reservation 49 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 och 2 begärs att Europols får operativa befogenheter och att dess analytiska kapacitet stärks.

I partimotion 2019/2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 begär motionärerna att EU för att motverka bl.a. den gränsöverskridande brottsligheten utvecklar det europeiska polissamarbetet i Europol till ett europeiskt FBI med operativa befogenheter.

Bakgrund

Den europeiska polisbyrå Europols verksamhet inleddes i slutet av 1990-talet med grund i Europolkonventionen. Sverige tillträdde Europolkonventionen 1997.

Europols målsättning är att stödja och stärka medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheters insatser och ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig och gränsöverskridande brottslighet, terrorism och former av brottslighet som påverkar ett gemensamt intresse som omfattas av EU:s politik. Verksamheten består bl.a. i att samla in, analysera och utbyta information, samordna utredningar och operativa insatser, utarbeta hotbilsbedömningar och tillhandahålla specialiserad utbildning.

Europol kan ses som en stödtjänst till brottsbekämpande organ i EU:s medlemsstater. Europol samlar in, bearbetar och analyserar information från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter, sprider uppgifterna och samordnar åtgärder. Länderna använder sedan informationen för att förebygga, upptäcka och utreda brott. Europol har däremot ingen verkställande makt, och dess tjänstemän kan inte anhålla misstänkta personer eller agera utan godkännande från nationella myndigheter.

I gemensamma databaser registrerar medlemsstaterna information om personer som är inblandade i grov gränsöverskridande brottslighet. Övriga länders brottsbekämpande myndigheter får tillgång till informationen. I Sverige finns en enhet vid polisens nationella operativa avdelning (Noa), som fungerar som sambandsorgan mellan Europol, övriga EU-länder och svenska polisen. Enheten samordnar allt informationsutbyte genom Europol.

Europolkonventionen ersattes 2009 av ett rådsbeslut, och Europol ombildades då till en EU-myndighet. Med grund i Lissabonfördraget antogs 2016 den s.k. Europolförordningen (EU) 2016/794, som ersatte rådsbeslutet om Europol från 2009. Förordningen tillämpas fr.o.m. den 1 maj 2017.(2019/20:Europol 1 s.3).

I slutredovisningen från Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen om internationella brottsnätverk (Ju2018/00991/PO) redovisas också svenska myndigheters samarbete med andra länder och Europol bl.a. när det gäller den gemensamma Empact-insatsen (se ovan under avsnitt Gränskontroller och inre utlänningskontroller s. 145 f.).

Den 2 juli 2017 trädde lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete i kraft. Genom lagen utökades det internationella polissamarbetet genom att bestämmelserna om operativt polissamarbete i två EU-beslut, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, genomfördes i svensk rätt. Den svenska polisen får därmed samarbeta med utländska myndigheter enligt Prümrådsbeslutet genom att ta emot dels hjälp inom ramen för gemensamma insatser, dels hjälp vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor. Vidare får polisen samarbeta med utländska myndigheter enligt Atlasrådsbeslutet genom att ta emot hjälp från utländska särskilda insatsgrupper. Både vid gemensamma insatser enligt Prümrådsbeslutet och vid operationer med särskilda insatsgrupper enligt Atlasrådsbeslutet kan utländska tjänstemän få polisiära befogenheter i Sverige (prop. 2016/17:139, bet. 2016/17:JuU27, rskr. 2016/17:273).

Därefter har Sverige inlett ett likande samarbete med Norge (se prop. 2019/20:38, bet. 2019/20:JuU18, rskr. 2019/20:158).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet anförde i betänkande 2016/17:JuU18 (polisfrågor) med anledning av en motion om att stärka Europols analytiska förmåga att det pågår ett ständigt utvecklingsarbete för att åstadkomma detta och fann därför inte skäl till något tillkännagivande om saken (s. 63). I samma betänkande avstyrkte utskottet även ett motionsyrkande om att ge Europol ett operativt mandat. Enligt utskottet borde Europol inte vara mer operativt än vad det är i dag.

Även våren 2018 behandlade utskottet likande motioner (bet. 2017/18:JuU13 s. 75 f.). Utskottet anförde då att den ökade rörligheten över gränserna och behovet av skydd mot terroristattentat och annan grov brottslighet ställer allt större krav på internationell samverkan. Åtgärder mot gränsöverskridande brottslighet var alltså enligt utskottet mycket angelägna.

Utskottet kunde således i stora delar instämma i det som motionärerna hade anfört i motionsyrkanden om att Sverige bör verka för att effektivisera Europol och brottsbekämpningen inom EU och stärka Europol's analyskapacitet. Utskottet såg vidare positivt på internationellt polissamarbete och på bl.a. samarbetsavtal med länder i Sveriges och EU:s närområde. Mot bakgrund av det omfattande arbete som redan bedrivs på området ansåg utskottet emellertid inte att det fanns skäl för något initiativ från utskottets sida i dessa frågor. Vidare ansåg utskottet fortfarande att Europol inte ska vara mer operativt än vad det är i dag.

Utskottet behandlade liknande motioner om ett operativt mandat för Europol m.m. även våren 2019 (bet 2018/19:JuU10 s. 148 f.). Utskottet anförde att den ökade rörligheten över gränserna och behovet av skydd mot terroristattentat, människohandel, internationella stöldlighör, vapensmuggling och annan grov brottslighet ställer allt större krav på internationell samverkan. Åtgärder mot gränsöverskridande brottslighet var således mycket angelägna. Utskottet gjorde emellertid inte någon annan bedömning än tidigare om att bl.a. vidareutveckla Europol och det polisiära EU-samarbetet och att stärka den analytiska kapaciteten hos Europol. Mot bakgrund av det omfattande arbete som redan bedrivs på området saknades det således enligt utskottet anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Utskottet hade inte heller ändrat sin inställning i fråga om Europol's mandat, utan vidhöll att Europol inte bör vara mer operativt än i dag. Samtliga motioner avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/10:191).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och är således inte berett att ställa sig bakom de förslag till tillkännagivanden om Europol som motionärerna efterfrågar. Samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt avstyrks därmed.

Tullverkets brottsbekämpande verksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om tullens brottsbekämpande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 begärs att Tullverket ska intensifiera sitt arbete mot den organiserade brottsligheten och få befogenheter att eftersöka och hantera illegal utförsel i större utsträckning än vad som gäller i dag.

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15 efterfrågas befogenheter för Tullverket att hålla kvar transportörer i väntan på överlämnande till polis. Ökade befogenheter för tullen att stoppa och hålla kvar misstänkta personer i väntan på överlämnande till polis efterfrågas också i motionerna 2019/20:3225 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6 och 2019/20:1788 av Alireza Akhondi m.fl. (C).

I motion 2019/20:2709 av Lars Püss (M) yrkande 2 begärs att Tullverket ges ökade befogenheter för att få bättre kontroll över den svenska gränsen och i motion 2019/20:1577 av Jan R Andersson (M) efterfrågas en översyn av tullmans befogenhet i syfte att öka möjligheten till brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete.

Slutligen yrkas i motion 2019/20:1334 av Anders Hansson (M) att myndigheters befogenheter att lagra trafikuppgifter tillhandahållna av transportbolag m.m. ska ses över.

Bakgrund

Tullverkets uppgifter

I förordningen (2016:1332) med instruktion för Tullverket anges vilka myndighetens uppgifter är.

Tullverkets grundläggande uppgifter är att fastställa och ta ut tullar, punktskatter samt avgifter så att en korrekt uppbörd kan fastställas. Myndigheten ska även övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige så att bestämmelser om in- och utförsel av varor följs. Vidare utför Tullverket kontroller på uppdrag av marknadskontrollerande myndigheter av att gällande bestämmelser om det legala varuflödet följs. Tullverkets befogenheter vid genomförandet av tullkontroller regleras i tullagen (2016:253) och i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (den s.k. inregränslagen).

Myndigheten har även vissa befogenheter enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF).

Att låta bli att erlägga korrekt tull, skatt eller avgift är straffbelagt. Även vissa överträdelse av restriktioner för in- eller utförsel av varor är kriminaliserade. Det är mot den bakgrunden som Tullverket även har vissa uppgifter inom området brottsbekämpning. Av 3–5 §§ Tullverkets instruktion framgår att Tullverket ska förebygga och motverka brottslighet i samband med in- och utförsel av varor samt bedriva viss utrednings- och åklagarverksamhet. Till helt övervägande del handlar det om brottslighet som har samband med gränspassager, dvs. smugglingsbrott och brott som kan kopplas till sådana brott.

Tullverkets befogenheter

Inregränslagen innehåller bestämmelser om Tullverkets befogenheter vid införsel eller utförsel över Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen. Lagen är endast tillämplig för vissa varor som anges i 3 §. Bland dessa kan nämnas krigsmateriel, narkotika, vapen och ammunition, barnpornografi och explosiva varor. Enligt 4 § ska den som för in en vara från ett annat EU-land till Sverige anmäla varan till Tullverket, om varan bl.a. omfattas av ett förbud mot införsel eller ett villkor för införsel som inte är uppfyllt. En sådan anmälan ska göras också av den som för ut en vara från Sverige till ett annat EU-land om varan omfattas av sådana förbud eller villkor.

För att kontrollera om förbuden eller villkoren iakttagits får en tulltjänsteman undersöka transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land och bagage, såsom resväskor och portföljer, handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land (7 §). En tulltjänsteman får vidare undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser, och motsvarande försändelser som är förmedlade av kurirföretag (8 §). Polismyndigheten och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt lagen. Ett befodringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) och att på begäran av Tullverket överlämna en sådan försändelse till verket (12 §).

I smugglingslagen finns ytterligare bestämmelser om befogenheter, bl.a. om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, och även särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel. Smugglingslagen innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, om någon straffbestämmelse inte finns i någon annan lag. Exempelvis döms den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling, för smuggling till böter eller fängelse i högst två år (3 §).

Av 21 § framgår att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polis att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott enligt smugglingslagen eller t.ex. inregränslagen. Vad som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för tjänstemannen i samma utsträckning som för en polis samt för Tullverket i samma utsträckning som för Polismyndigheten.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har vidare i fråga om sådana brott samma befogenhet som en polis att enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag. En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polis får även i andra fall än som anges i 27 kap. 4

§ rättegångsbalken ta egendom i beslag, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av ovan nämnda brott. Dessutom kan i dessa fall också andra tvångsmedel komma i fråga, bl.a. husrannsakan och kroppsvsitation.

Tullagen kompletterar en rad EU-förordningar med tullagstiftning. I 4 kap. tullagen finns allmänna principer för tullkontroll. Enligt 2 § får en tulltjänsteman, i den utsträckning andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld eller tvång för att bl.a. ta hand om icke-unionsvaror, preja fartyg och stanna transporter och undersöka bagage och post för att kontrollera varor. Våld mot person får endast användas om tulltjänstemannen möts av motstånd och det med hänsyn till ändamålet med åtgärden är försvarligt. Polismyndigheten och Kustbevakningen ska medverka i Tullverkets kontrollverksamhet enligt tullagen (3 §).

Enligt 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken får den som har begått ett brott på vilket fängelse kan följa gripas av envar om han eller hon påträffas på bar gärning eller flyende fot. Envar får också gripa den som är efterlyst för brott. Den gripne ska skyndsamt överlämnas till närmaste polis.

Pågående arbeten m.m.

Av regleringsbrevet för Tullverket budgetåret 2020 framgår att myndigheten ska redovisa hur arbetet stärkts för att förebygga brottslighet i samband med in- och utförelse av varor.

Tullverket redovisar i årsredovisningen för 2019 att myndigheten under året i arbetet mot den organiserade brottsligheten har drivit färre men betydligt mer omfattande och komplicerade ärenden. Resultatet är därför att antalet utslagna eller allvarligt skadade kriminella nätverk är något lägre än föregående år. Myndigheten uppger också att den under året har haft flera ärenden som resulterat i förverkande av tillgångar, främst värdet av redan såld insmugglad alkohol men även kontanter, guld och klockor (Årsredovisningen för Tullverket 2019 s. 59 f.). Av årsredovisningen framgår också att under 2018, som är det senaste året i Sveriges officiella statistik, fattade tullåklagare 1 010 lagföringsbeslut. Det är en minskning jämfört med föregående år. Från 2009 och t.o.m. 2017 har tullåklagare fattat mellan 1 100 och drygt 1 600 lagföringsbeslut per år. Under 2019 har totalt 217 personer lagförts för grov brottslighet. Det har resulterat i 668 utdömda fängelseår vilket är högre än föregående år. Det genomsnittliga antalet fängelseår per dömd har minskat något jämfört med föregående år.

Efter samverkan med flera länder i Europa, bl.a. polismyndigheten i Nederländerna, fick Tullverket ett ärende som visade sig bli ett av de största som Tullverket har utrett hittills. Utredningen visade en storskalig, välorganiserad narkotikaorganisation som smugglat stora mängder heroin och kokain från Nederländerna till Skandinavien. Enligt åtalet beräknas de ha hanterat över 132 kilo heroin och kokain till ett sammanlagt gatupris om 112 miljoner kronor. De personer som åtalades har haft olika roller som grossister,

kurirer och löpare. Tullverkets arbete har allvarligt stört detta västafrikanska narkotikanätverk. Domen i ärendet faller under våren 2020 (Tullverkets årsredovisning 2019, s. 56).

Vad gäller samverkan i förebyggande brottsbekämpning uppger myndigheten att Tullverket inom tullkriminalprojekt samverkar företrädesvis med lokal, regional eller nationell polis samt med allmänna åklagare. Utöver detta sker samverkan i enskilda projekt och ärenden med bl.a. Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Kustbevakningen. Tullverket deltar sedan starten 2009 i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. (Tullverkets årsredovisning 2019, s. 59 f.). Tullverket redovisade också följande:

I september överlämnades den myndighetsgemensamma lägesbilden om organiserad brottslighet. I rapporten lämnades förslag om att ge Tullverket och Polismyndigheten utökade möjligheter att spara och bearbeta bokningsuppgifter i syfte att förhindra bland annat grov narkotika- och vapensmuggling. Förslag lämnades också om att utreda möjligheterna för postföretagen att lämna ut information om misstänkt brottslighet till brottsbekämpande myndigheter.

Dessutom deltog Tullverket tillsammans med Polismyndigheten och Kustbevakningen i det myndighetsgemensamma regeringsuppdraget att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige.

Under arbetet med uppdraget har en ny arbetsmetod prövats med myndighetsgemensamma operativa arbetsgrupper med representanter från Tullverket, Kustbevakningen och Polismyndigheten (TKP-grupp) som genomfört både in- och utförselkontroller utifrån respektive myndighets befogenheter. Arbetet med de gemensamma operativa grupperna kommer att fortsätta.

Myndigheterna genomförde dessutom den EU-gemensamma kontrollinsatsen Trident i Östersjöområdet. Syftet med insatsen var att förebygga, lagföra och samla underrättelser om organiserad tillgreppsbrotslighet och annan gränsöverskridande brottslighet i Östersjöområdet. Totalt genomfördes nästan 20 000 kontroller som resulterade i ett stort antal beslag av bland annat narkotika, dopningsmedel, farliga föremål och misstänkt stöldgods.

Under Trident-insatsen nekades 60 personer inresa i Sverige. Genom att stoppa personer som inte har rätt att resa in i landet förhindrades förmodad brottslig verksamhet. Under insatsen genomfördes även alkoholutandningsprov som ledde till misstankar om rattfylleri samt avvísningar av hundar som inte uppfyllde inresevillkoren. Insatsen visade tydliga synergieffekter av myndigheternas samarbete. Dessutom gav insatsen nya underrättelser och uppslag som kan bli användbara i myndigheternas fortsatta arbete. Det gemensamma uppdraget har bidragit till bättre förutsättningar för att bekämpa internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige och samarbetet kommer att fortsätta.

Tullverket medverkar operativt i samarbetet inom EU:s policycykel i kampen mot organiserad brottslighet. Den aktuella policycykeln 2018–2021 omfattar nio prioriterade områden: illegal invandring, människohandel, it-brott, syntetiska droger, narkotika (cannabis, kokain och heroin) och organiserade stöldbrott, skjutvapen, punktskatte- och mervärdesskattebrott, miljöbrott samt en övergripande prioritering mot kriminella vinster och penningtvätt. Tullverket deltar i arbetet mot syntetiska droger, narkotika, punktskattebrott och skjutvapen. Tullverket

ansvarar för det svenska deltagandet i samtliga dessa områden, förutom skjutvapen.

Under året har Tullverket även deltagit som ett av 24 medlemsländer inom EU i en kontrolloperation under Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF) för att förbättra förmågan att upptäcka olovlig förflyttning av kontanta medel som kan vara ett led i finansiering av terrorism och penningtvätt. Kontroller genomfördes i samverkan med Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten på flygplatserna Arlanda och Landvetter utifrån ett antal riskländer. Under operationen genomfördes 140 kontroller men operationen hade också en preventiv effekt genom att visa både att myndigheter samverkar och att kontroller av kontanta medel sker. (Tullverkets årsredovisning för 2019, s. 60).

Regeringen beslutade den 8 februari 2018 att ge Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen i uppdrag att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige (Ju2018/00991/PO). Uppdraget slutredovisades den 14 februari 2020. I samband med att uppdraget slutredovisades uttalade inrikesminister Mikael Damberg och finansminister Magdalena Damberg följande:

Slutredovisningen visar bland annat att många aktiviteter har bedrivits inom uppdraget för att förstärka det brottsförebyggande arbetet, arbetet vid yttre och inre gräns samt det brottsutredande arbetet. Bland annat har Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen skapat en varaktigt stärkt samverkan och hittat sätt att arbeta tillsammans som gör det samlade arbetet mer effektivt. Arbetet med uppdraget har visat att det finns mycket som myndigheterna med gemensamma ansträngningar kan göra i arbetet med att motverka den internationella, organiserade brottsligheten.

Regeringen kommer också att se över hur Tullverkets befogenheter kan utökas (<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/02/slutredovisning-av-regeringsuppdrag-om-internationella-brottsnatverk/>).

I slutredovisningen konstaterar myndigheterna bl.a. att samarbetet med anledning av regeringsuppdraget lett till mer integrerade arbetsformer, större underrättelseutbyte och konkreta resultat som beslag och avvisningar av kriminella individer som inte har rätt att vistas i Sverige. Myndigheterna anser sammantaget att åtgärderna bidragit till bättre förutsättningar att bekämpa internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige. (Slutredovisning av regeringsuppdrag om internationella brottsnätverk, februari 2020, Ju2018/00991/PO, s. 4 och 45).

Vad gäller utförelse av stöldgods redovisar myndigheterna att en särskild form av operativ samverkan har prövats vad gäller in- och utresekontroller vilket lett till ingripande, brottsanmälningar, beslag och avvisningar av individer som inte har rätt att vistas i landet. Myndigheterna understryker samtidigt att det även förekommer att stöldgods skickas med försändelser eftersom risken för upptäckt här är låg då det i Sverige i dag inte finns något identifieringskrav för avsändaren. Polismyndigheten och Tullverket ser behov av att låta utreda möjligheten att införa ett identifieringskrav för avsändare av försändelser i vart fall när det gäller försändelser till utlandet. (Slutredovisning

av regeringsuppdrag om internationella brottsnätverk, februari 2020, Ju2018/00991/PO, s. 34 och 39).

I frågan om utökade befogenheter för Tullverket i den brottsbekämpande verksamheten gör myndigheterna bedömningen att det är en komplex fråga som tidigare har varit föremål för utredning och politiska diskussioner. Tullverket betonar också att om myndigheten skulle få nya befogenheter bör sådana åtgärder begränsas till att kunna ingripa initialt med frihetsberövande och kvarhållande av godset och att för detta kommer ytterligare resurser att krävas (Slutredovisning av regeringsuppdrag om internationella brottsnätverk, februari 2020, Ju2018/00991/PO, s. 35 f).

De berörda myndigheterna tar även upp frågan om befogenheter att samla in s.k. PNR-uppgifter (Passenger Name Record) från andra transportslag än flyg:

Den 2 december 2019 antog ministerrådet rådsslutsatser om en utvidgning av insamlingen av så kallade PNR-uppgifter till andra transportslag än flyg. I rådsslutsatserna rekommenderade medlemsstaterna kommissionen att genomföra en konsekvensbedömning rörande behovet och genomförbarheten av insamling, lagring och bearbetning av PNR-uppgifter från gränsöverskridande trafik utöver lufttrafik.

Uppdragsmyndigheterna är positiva till att utvidga EU:s PNR-direktiv i det avseendet och ser fram emot kommissionens konsekvensbedömning.

Vid sidan av initiativet om att utvidga PNR-direktivet har Polismyndigheten uppmärksammat behov av anpassningar i regleringen om uppgifter från transportföretag i 25 och 26 §§ polislagen. I färjetrafiken registreras bland annat uppgift om passagerares nationalitet och födelsedatum. Den typen av uppgifter krävs för att tillgodose Polismyndighetens behov av information i den brottsbekämpande verksamheten, även när det gäller färjetrafik inom Schengen.

Regleringen om tillhandahållandet av uppgifter på Polismyndighetens begäran bör vidare moderniseras för att möjliggöra en enhetlig hantering av passagerarlistor med strukturerad överföring och lagring under viss tid av denna information för analys vid Polismyndigheten.

Även Tullverket har enligt gällande bestämmelser rätt att få vissa bokningsuppgifter från andra transportslag än lufttrafik och även där finns behov av att få uppgifterna i mer strukturerat format och bättre möjlighet till lagring och behandling. Möjligheten för Polismyndigheten och Tullverket att effektivisera hanteringen av denna typ av information skulle öka genom ovan nämnda initiativ, liksom möjligheten att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten. Detta eftersom gränsövergångarna utgör en strategiskt mycket viktig plats för Polismyndigheten och Tullverket.

Utökade befogenheter för Tullverket

Tullverket har tagit fram en promemoria – Ändringar i smugglingslagen, Tullverket får utökad förundersökningsrätt och ökade möjligheter att biträda åklagare – som överlämnats till regeringen.

I promemorian föreslås att Tullverkets befogenheter att leda förundersökningar utvidgas till att omfatta även brott som består i bruk av narkotika, innehav av narkotika för eget bruk, innehav av dopningsmedel eller innehav av hälsofarliga varor. En förutsättning för att en sådan befogenhet ska

finnas är att misstanke om ett sådant brott uppstår i samband med att Tullverket ingriper mot eller utreder brott som rör införsel till eller utförsel från landet av varor men det misstänkta brottet inte kan antas ha samband med sådan brottslighet, eller i samband med att Tullverket ingriper mot eller utreder rattfylleri enligt lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

Vidare föreslås att åklagare ska få anlita biträde av Tullverket även vid förundersökningar om brott som består i innehav av föremål som inte får innehas utan tillstånd och som inte får föras fritt in i eller ut ur landet även då det inte finns något som tyder på att föremålet är insmuglat. En förutsättning för att anlita biträde i ett sådant fall är att det aktuella föremålet har påträffats i samband med att tulltjänstemän ingriper mot eller utreder brott som rör införsel till eller utförsel ur landet av varor eller i samband med en punktskattekontroll enligt lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter. Åklagaren ska då även få uppdra åt tjänstemän vid Tullverket att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

Promemorian innehåller även ett förslag till författningsändring i smugglingslagen som innebär att det förtydligas att 2 § narkotikastrafflagen har företräde framför 12 § smugglingslagen. Ändringen får även till följd att Tullverket får befogenhet att inleda förundersökning om ringa narkotikabrott när sådan befogenhet finns i fråga om narkotikabrott av normalgraden.

Promemorian har remissbehandlats och en proposition är aviserad till våren 2020. Regeringen beslutade den 30 april 2020 om en lagrådsremiss om utvidgad förundersökningsrätt för Tullverket. Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 augusti 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Justitieutskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om tullens befogenheter, senast våren 2019 (bet. 2018/19:JuU10 s. 154 f.). Utskottet anförde följande:

Det är utskottets uppfattning att Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och arbetet med gränsskydd är mycket viktiga. Det är angeläget att minska inflödet av olagliga varor, t.ex. vapen, till Sverige. Utskottet ser även allvarligt på den organiserade brottsligheten som bl.a. innebär att stöldgods förs ut ur landet. I dag har polisen och åklagarväsendet det huvudsakliga brottsbekämpande ansvaret för denna brottslighet. Regleringen för Tullverkets kontroller tar endast sikte på in- och utförselreglerade varor och inte på att utreda andra typer av brott. Tullverkets kontrollarbete bidrar dock till att öka upptäcktsrisken vid t.ex. utförsel av stöldgods.

Utskottet har liksom tidigare skatteutskottet uppfattningen att Tullverket och Polismyndigheten har ett gott samarbete i de fall där Tullverket inte själv har befogenheter att ingripa. Som framgår ovan har en rad myndigheter under flera år också samverkat på regeringens uppdrag mot den organiserade brottsligheten. Vidare beslutade regeringen i februari 2018 att ge Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen

ett nytt uppdrag att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige. Utskottet noterar i sammanhanget att finansminister Magdalena Andersson i februari 2019 anförde att utökade befogenheter för Tullverket för att förhindra att stöldgods förs ur landet kräver ny lagstiftning och att regeringen kommer att överväga eventuella lagstiftningsåtgärder när det ovan nämnda uppdraget om att bekämpa internationella brottsnätverk har slutredovisats 2020. Utskottet noterar även det skatteutskottet anförde i samband med behandlingen av årets budgetproposition om att Tullverket borde ges ett utökat uppdrag som gäller kontroll vid utförsel och att ny lagstiftning bör antas som ger Tullverkets personal befogenhet att stoppa och genomöka fordon. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det nu finns skäl till något tillkännagivande om att utöka Tullverkets befogenheter som motionärerna föreslår.

Utskottet avstyrkte även en motion om ett intensifierat samarbete mellan Tullverket och andra myndigheter mot bakgrund av det arbete som pågår, bl.a. det ovan nämnda uppdraget.

Skatteutskottet har under våren 2020, i samband med behandlingen av en rapport från Riksrevisionen, behandlat flera motioner som tar upp frågor om Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och arbetet mot organiserad kriminalitet (bet. 2019/20:SkU7 s. 13 f.). Utskottet anförde att Tullverket utför viktiga samhällsuppgifter och bör prioritera insatser för att göra det så enkelt och smidigt som möjligt för allmänheten och företagen att göra rätt för sig samtidigt som Tullverkets insatser ska skydda från hot mot hälsa, miljö och säkerhet. Utskottet såg allvarligt på smuggling och annan brottslighet i samband med in- och utförsel av varor, och det var enligt utskottet av största vikt att Tullverket och Polismyndigheten samarbetade så långt det är möjligt i de fall där Tullverket inte självt har befogenhet att ingripa. Det var också utskottets uppfattning att myndigheterna hade ett nära samarbete i dessa frågor. Utskottet konstaterade vidare att man tidigare också tillstyrkt förslag om att Tullverket ska ges ett utökat uppdrag samt förstärkt myndighetens resurser, vilket ger myndigheten goda förutsättningar för att kunna öka och förbättra kontrollverksamheten. Utskottet ansåg däremot inte att det i övrigt fanns anledning att närmare kommentera hur Tullverket utformar sin verksamhet, utan utgår från att Tullverket på eget initiativ föreslår de regeländringar som det anser behövs för att kunna bedriva sin verksamhet på ett effektivt sätt. Utskottet avstyrkte samtliga yrkanden. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar för att komma åt de professionella stöldligorna krävs det krafttag mot hälerinätverken och deras verksamhet. Genom att vidta åtgärder mot dem som befattar sig med stulna varor går det att även stävja stölderna. En åtgärd som därvid bör vidtas för att motarbeta de professionella stöldligorna är att kraftigt begränsa deras möjligheter att frakta ut stöldgodset ur landet. För detta krävs att Tullverket ges i uppdrag att ytterligare intensifiera

sitt arbete mot organiserad brottslighet. Tullverket bör också få ökade befogenheter att stoppa och kvarhålla gods och personer i väntan på överlämnande till polis. Den möjlighet till kvarhållande som finns i dag är för restriktiv. En utredning som svarar mot detta bör skyndsamt genomföras. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet samtliga motioner som behandlas i detta avsnitt.

Övriga frågor som rör polisens verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övriga frågor som bl.a. rör falska uppgifter i polisförhör, polisens verksamhet om skyddade personuppgifter, registerkontroll och brottsofferportal

Jämför reservation 50 (M, SD, KD), 51 (M, SD, KD), 52 (KD) och 53 (M, C, KD) samt särskilt yttrande 1 (L).

Motionerna

Falska uppgifter i polisförhör

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 3 begärs det att det ska bli straffbart att lämna falska uppgifter i polisförhör.

I partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 20 och i kommittémotion 2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12 anförs det att i dag kan vara straffritt att ljuga i polisförhör för att skydda en brottsling. Ett falskt alibi för att exempelvis skydda en gängmedlem från rättsvisan medför att redan komplicerade brottsutredningar försvåras. Enligt motionärerna bör lagstiftningen därför ändras så att det blir straffbart att exempelvis lämna ett falskt alibi vid ett polisförhör.

I partimotion 2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13 efterfrågas en översyn av lagstiftningen i syfte att effektivt motverka lögner i polisförhör.

Skyddade personuppgifter

I kommittémotion 2019/20:553 av Adam Martinen yrkande 31 begärs att det ska bli lättare för poliser att få skyddade uppgifter.

I kommittémotion 2019:3191 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 28 begärs att det utreds hur sekretessbestämmelserna kan utvidgas för myndighetspersonal. Motionärerna efterfrågar hur fler personer på myndigheter kan få skyddade identiteter av olika slag. De efterlyser också att frågan om anonyma handläggare på myndigheter som Migrationsverket och inom socialtjänsten utreds samt kräver att polisens fordon ska kunna registreras på någon annan än myndigheten.

Registerkontroll m.m.

I kommittémotion 2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18 framställs ett krav på bättre säkerhetskontroller av dem som arbetar vid svenska myndigheter.

I motion 2019/20:1809 av Helena Antoni (M) begärs att lagen om belastningsregister ses över.

Registrering av kontantkort

I motion 2019/20:5 av Robert Stenkvist (SD) yrkas att det ska införas krav på registrering av kontantkort till mobiltelefoner eftersom anonyma kontantkort utgör en viktig del i kriminella personers olagliga verksamhet.

Brottsofferfrågor

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 38 begärs ett skyndsamt agerande avseende en brottsofferportal för dem som utsatts för bedrägerier eller it-brott.

I motion 2019/20:2103 av Sanne Lennström (S) anförs att polisens förmedling till brottsofferorganisationer kan förbättras.

Bakgrund

Falska uppgifter i polisförhör

I 15 kap. brottsbalken finns straffbestämmelser om mened, falskt åtal och annan osann utsaga. I 15 kap. 1 § anges bl.a. att den som under laga ed lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, döms för mened till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Straffbestämmelsen omfattar t.ex. uppgifter som ett vittne, efter att ha avlagt ed, lämnar vid en huvudförhandling i ett brottmål. Mened är inte fullbordad förrän förhöret har avslutats. Först då kan straffansvar aktualiseras. Om vittnet har ljugit i inledningen av förhöret, men ändrar sig i slutet och berättar sanningen, har vittnet alltså inte begått något brott.

Den som hörs av polis eller åklagare under en förundersökning i brottmål avlägger inte ed och kan därför inte straffas för mened.

Även om det inte finns någon bestämmelse som generellt straffbelägger osanna uppgifter vid polisförhör är det i vissa särskilt angivna situationer straffbart att lämna falska uppgifter till polisen. En sådan situation, där straffansvar kan aktualiseras, är att den hörda personen påstår att någon som är oskyldig har gjort sig skyldig till brott. Den som i ett polisförhör sanningslöst påstår att någon annan har begått en brottslig gärning, påstår besvärande omständighet eller förnekar friande eller mildrande omständighet döms för falsk tillvitelse (15 kap. 7 § BrB).

Den som under ett polisförhör lämnar falska uppgifter till förmån för någon som har begått ett brott kan dock dömas för skyddande av brottsling. Det krävs

då att den som har lämnat de falska uppgifterna därigenom döljer den som har förövat ett brott, hjälper henne eller honom att undkomma, undanröjer bevis om brottet eller på annat dylikt sätt motverkar att brottet uppdragas eller beivras. (Se 17 kap. 11 § första stycket BrB.)

I Högsta domstolens avgörande NJA 2019 s. 294 konstateras, efter en redogörelse för vissa förarbetsuttalanden, att det agerande som bestämmelsen om skyddande av brottsling gäller måste vara att brottslingen görs oåtkomlig för polisen, dvs. åtgärder som kan medföra att polisen inte får tag på den som har begått ett brott. Straffansvaret omfattar således inte att någon, till förmån för den som är misstänkt eller dömd för ett brott, under polisförhör lämnar falska uppgifter som endast kan påverka bevisläget, t.ex. att ge ett falskt alibi.

Den 21 november 2019 tillsatte regeringen en utredning som ska titta på åtgärder för att stärka rättsprocessen och öka lagföringen, bl.a. vid brottslighet med kopplingar till kriminella nätverk. I utredningens uppdrag ingår att analysera om ett system med s.k. kronvittnen bör införas, att se över skyddet av och stödet till vittnen och deras anhöriga och att analysera om det bör införas en möjlighet att vittna anonymt. Utredningen får även i uppdrag att föreslå skärpta straffskalor för övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling och att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2021 (dir. 2019:85).

Skyddade personuppgifter

Uppgifter som registreras i folkbokföringen är som regel offentliga. Sekretess gäller hos alla myndigheter om det av särskild anledning kan antas att den enskilde, eller någon närstående, kan lida skada eller men om uppgifter om personen lämnas ut (22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]).

En sådan särskild anledning som avses i bestämmelsen kan vara befarad personförföljelse. Om man på förhand kan misstänka att utlämnande av uppgifter om en person kan förorsaka personförföljelse eller annan skada kan en sekretessmarkering i folkbokföringsregistret tillgripas som en första skyddsåtgärd. Markeringen anger att särskild försiktighet bör iakttas vid bedömningen av om uppgifter om personen i fråga bör lämnas ut, eftersom uppgifterna kan omfattas av sekretess. Sekretessmarkeringen är alltså avsedd att ge myndigheterna en varningssignal inför uppgifter som normalt lämnas ut utan särskild sekretessprövning. Förfarandet med sekretessmarkering har sin grund i en administrativ bestämmelse som gör det möjligt att göra en särskild anteckning om att det kan antas att en uppgift inte får lämnas ut på grund av sekretess (5 kap. 5 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen).

Ett annat sätt att skydda personuppgifter i folkbokföringen är genom ett beslut om det som tidigare hette kvarskrivning. Det har sedan den 1 januari 2019 ersatts av skyddad folkbokföring, som är ett mer flexibelt institut. Ett beslut om skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:491) tillåter att en person får vara folkbokförd på en annan folkbokföringsadress än

den där personen är bosatt om personen av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelse eller allvarliga trakasserier på annat sätt och om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och övriga förutsättningar kan antas tillgodose behovet av skydd. Skyddad folkbokföring får även avse den utsatta personens medflyttande familj. Skatteverket ska begära hjälp av Polismyndigheten vid utredningar av frågor om skyddad folkbokföring, om det inte är obehövligt. Vidare ska Polismyndigheten och socialnämnden på Skatteverkets begäran ge hjälp vid utredningar av frågor om skyddad folkbokföring eller sekretessmarkering i folkbokföringen. Skatteverket ska lämna stöd till den som har medgetts skyddad folkbokföring så att skyddet kan upprätthållas.

Bestämmelser om fingerade personuppgifter regleras i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter. Enligt lagen kan en folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot hans eller hennes liv, hälsa, frihet eller frid medges att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Det krävs också att personen inte kan ges tillräckligt skydd genom skyddad folkbokföring eller på annat sätt. Huvudregeln är att medgivandet gäller för obegränsad tid, men det får begränsas till en viss tid. Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får även ges åt en familjemedlem som varaktigt bor tillsammans med den person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet. En fråga om medgivande prövas av Polismyndigheten.

Enligt 2 a § polislagen (1984:387) får Polismyndigheten bedriva särskilt personsäkerhetsarbete i fråga om vittnen och andra hotade personer. I förordningen (2006:519) om särskilt personsäkerhetsarbete m.m. finns föreskrifter om sådant arbete. Av dessa framgår att särskilt personsäkerhetsarbete får bedrivas beträffande bl.a. anställda inom rättsväsendet och deras närstående. En person får bli föremål för särskilt personsäkerhetsarbete om det finns en påtaglig risk för att allvarlig brottslighet riktas mot hans eller hennes eller en närståendes liv, hälsa, frihet eller frid. Den som blir föremål för särskilt personsäkerhetsarbete ska få hjälp med de säkerhetsåtgärder som bedöms möjliga och nödvändiga att genomföra. Han eller hon ska även få hjälp med myndighetskontakter och annat som krävs för att personsäkerhetsarbetet ska kunna bedrivas. Polismyndigheten ansvarar för det särskilda personsäkerhetsarbetet. Det är den mest ingripande skyddsåtgärden. Arbetet används enbart i undantagsfall och kallas i bland för vittnesskyddsprogrammet.

Riksdagen antog våren 2014 (bet. 2013/14:SkU34) regeringens förslag i proposition 2013/14:178 Förstärkt skydd för hotade och förföljda personer. Genom propositionen gjordes ändringar i folkbokföringslagen (1991:481) och i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att Skatteverkets möjlighet att begära hjälp av socialnämnden i ärenden om kvarskrivning och sekretessmarkering lyftes fram i lagtexten och att sekretessen för personuppgifter i ärenden om kvarskrivning stärktes.

Skatteutskottet behandlade våren 2018 proposition 2017/18:145 Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen (bet. 2017/18:SkU19). Förslagen tillstyrktes av utskottet och riksdagen följde utskottets förslag. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019. De innebar bl.a. att bestämmelsen som reglerar förutsättningarna för när en person kan få medgivande att använda fingerade personuppgifter kompletterades så att det nu uttryckligen framgår att även risk för sådan allvarlig brottslighet som riktar sig mot personens frid omfattas. Vidare infördes ett delvis nytt, men framför allt starkare, skydd som ersatte kvarskrivning, skyddad folkbokföring. Skyddad folkbokföring förstärktes på olika sätt för att bli ett bättre skydd än kvarskrivning. Det infördes även en ny sekretessbestämmelse (21 kap. 3 a § offentlighets- och sekretesslagen) i form av ett starkare sekretessskydd som gäller för personer som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen. Den nya bestämmelsen har ett s.k. omvänt skaderekvisit.

Enligt uppgifter som utskottet tidigare har hämtat in från Regeringskansliet hanteras situationer där personal inom Polismyndigheten har blivit utsatt för hot eller dylikt av verksamhetsskyddsenheten (VSE) som bistår med att vidta nödvändiga åtgärder, t.ex. ansöka om skyddade personuppgifter. VSE är en av tre enheter inom rikspolischefens kansli och har processansvar för Polismyndighetens verksamhetsskydd, inklusive säkerhetsskydd.

Enligt 27 § polislagen (1984:387) ska protokoll föras över ingripanden som bl.a. innebär att någon grips. Av protokollet ska det bl.a. framgå vem som har fattat beslutet om ingripandet och vem eller vilka som har deltagit i ingripandet. Av ett förundersökningsprotokoll ska det enligt 20 § förundersökningskungörelsen (1947:948) bl.a. framgå vem som är undersökningsledare och vem som har varit förhørsledare.

JO riktade i ett beslut den 3 mars 2018 (dnr 8000-2016) kritik mot en arbetsmarknads- och socialnämnd som för att skydda personalen vid ett flertal tillfällen hade angett ordföranden i nämnden som beslutsfattare i beslut om bistånd, trots att ordföranden inte har fattat de aktuella besluten. I beslutet anfördes bl.a. följande:

I 39 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, finns bestämmelser som syftar till att ge offentliganställda skydd mot hot och trakasserier. Bestämmelserna är begränsade till att gälla uppgifter i personaladministrativ verksamhet. De ger därför inte stöd för att hemlighålla vem som har handlagt ett ärende eller vem som har fattat ett visst beslut (se prop. 1986/87:3 s. 23 och HFD 2015 ref. 57).

Det är ett grundläggande krav vid myndigheters beslutsfattande att den ansvarige beslutsfattaren inte är anonym. För de statliga myndigheterna gäller ett sådant krav enligt 21 § myndighetsförordningen (2007:515). I den bestämmelsen anges att det för varje beslut i ett ärende ska upprättas en handling som visar bl.a. vem som har fattat beslutet. För de kommunala myndigheterna gäller ett sådant krav enligt 6 kap. 35 § kommunallagen (2017:725) med hänvisning till bl.a. 5 kap. 67 § samma lag (i den tidigare gällande kommunallagen [1991:900] fanns motsvarande bestämmelse i 6 kap. 30 § med hänvisning till bl.a. 5 kap. 59 §). I den nya förvaltningslagen (2017:900) som träder i kraft den 1 juli 2018 införs en bestämmelse om

dokumentation av beslut med 21 § myndighetsförordningen som förebild. I bestämmelsen, som gäller hela den offentliga förvaltningen, anges att det för varje skriftligt beslut ska finnas en handling som visar bl.a. vem eller vilka som har fattat beslutet (31 §).

En part i ett ärende hos en myndighet har alltså ett berättigat intresse av att få veta vem som har beslutat i hans eller hennes ärende. Att en beslutsfattare inte får vara anonym innebär självklart också att någon annan inte får anges i den verkliga beslutsfattarens ställe. Jag är därför kritisk till nämndens hantering av beslutsfattarens identitet i de beslut som gäller AA.

Registerkontroll m.m.

Regeringen beslutade den 1 mars 2018 att ge en särskild utredare uppdraget att kartlägga, analysera och ta ställning till om det finns behov av ett utökat författningsstöd för vissa aktörer att i egenskap av arbetsgivare få tillgång till uppgifter om enskilda som finns i belastningsregistret (dir. 2018:12). Uppdraget Belastningsregisterkontroll i arbetslivet – behovet av utökat författningsstöd (SOU 2019:19) redovisades i april 2019. I betänkandet lämnas förslag om ett utökat författningsstöd för registerkontroll i arbetslivet för avser Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, finansiella företag som omfattas av krav på ledningsprövning samt offentliga och enskilda aktörer som utför vård- och omsorgsinsatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Ett sådant författningsstöd är nödvändigt om det införs ett generellt förbud mot registerkontroll i enlighet med vad som föreslagits av Utredningen om registerkontroll i arbetslivet.

Utredningen lämnar även vissa förslag om registerkontroll utanför arbetslivet. Förslagen i denna del berör Kriminalvården, som föreslås få kontrollera förekomst i belastningsregistret dels vid inpassering i anstalt eller häkte, dels vid anlitandet av enskild för att bedriva verksamhet med halvväxthus eller hem för vårdvistelse. Även de förslag som lämnas om registerkontroll av den som, utan att vara anställd, ska ingå eller ingår i ledningen i ett finansiellt företag är hänförligt till denna del.

Under utredningens arbete har också fråga uppkommit om tolkningen av 2 § lagen om belastningsregister som reglerar registrets ändamål när det gäller myndigheters tillgång till uppgifter i registret för att pröva ärenden om anställning eller uppdrag. I förtydligande syfte föreslår utredningen att ändamålsbestämmelsen i lagen ändras så att det klart framgår att ett ändamål med belastningsregistret är att Polismyndigheten och andra myndigheter ska få tillgång till uppgifter i registret vid lämplighetsprövning i ärenden om anställning eller uppdrag, även i de fall en sådan prövning inte anges i någon annan författning. Begreppet uppdrag ska ha den betydelse som avses i 2 kap. 1 § andra stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Denna bestämmelse är endast tillämplig på s.k. osjälvständiga uppdragstagare (SOU 2019:19, s. 17). Enligt uppgift från Arbetsmarknadsdepartementet har ärendet remissbehandlats och det pågår nu beredning av ärendet i departementet.

Enligt Swedavia som ansvarar för säkerhetskontroll på Arlanda gäller på samtliga Swedaviaflygplatser att all personal som arbetar på flygplatsernas behörighetsområde har godkänts i en säkerhetsprövning enligt gällande regelverk för luftfartsskydd. Det gäller även leverantörer och andra företag som har tillträde till området. Som en del i säkerhetsprövningen före anställning lämnar varje enskild arbetsgivare in en ansökan om registerkontroll till Transportstyrelsen. Transportstyrelsen gör sedan en framställan om registerkontroll till Säkerhetspolisen i enlighet med 14 § i säkerhetsskyddslagen. Personalen i säkerhetskontrollerna arbetar formellt med förordnande av Polisen, varför de inför anställning kontrolleras av Polisen utöver det som nämns ovan. Personalen säkerhetskontrolleras vid varje tillfälle som man passerar in på behörighetsområdet, ofta flera gånger om dagen. Transportstyrelsen är tillsynsmyndighet och genomför kontinuerlig verksamhetskontroll och gör bedömningar av hur säkerheten på flygplatsen fungerar (<https://www.swedavia.se/om-swedavia/nyheter/swedavia-kommenterar-medieuppgifter-gallande-sakerheten-pa-stockholm-arlanda-airport/#gref>).

Registrering av kontantkort

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsminister Stefan Löfven bl.a. att oregistrerade kontantkort till mobiltelefoner skulle förbjudas. Regeringen har därefter i augusti 2019 gett en utredare i uppdrag att lämna förslag till regler om en skyldighet att registrera uppgifter om abonnemang för kontantkort till mobiltelefoner och att se över vissa frågor om verkställighet (Ju2019/02816/LP). Syftet är att uppgifterna ska finnas tillgängliga för brottsbekämpande ändamål. Utredaren ska samtidigt se över hur man kan begränsa möjligheterna att kringgå en registreringskyldighet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2020.

Brottsofferfrågor

Det framgår i regleringsbrevet för Polismyndigheten 2020 att Polismyndigheten ska redovisa hur arbetet med att utöka resurser och kompetens i brottsutredningsverksamheten gällande bl.a. brott i nära relation, våldtäkter samt vålds- och sexualbrott mot barn enligt myndighetens beslut i juni 2019 om särskilt utsatta brottsoffer fortlöper. Resultatutvecklingen för dessa brottstyper ska också redovisas och kommenteras.

Av Polismyndighetens årsredovisning för 2020 framgår följande om brottsofferarbetet:

Polismyndighetens brottsofferarbete bygger på samverkan med andra i samhället nationellt, regionalt och lokalt. I myndighetsgemensamma samverkansgrupper för utbyte av erfarenheter och idéer sprids och delas aktuell kunskap som möjliggör samverkan kring specifika projekt. Dessa forum bidrar även med värdefull information till Polismyndighetens utvecklingsarbete. Några exempel på samverkansforum är: Myndighetssamverkan för kvinnofrid, Nationellt centrum för kvinnofrid.

Myndighets-samverkan våldspreventivt arbete, Jämställdhetsmyndigheten, Samverkansgrupp för brottsofferarbete, Brottsoffermyndigheten, i denna grupp medverkar myndigheter och ideella organisationer Myndighetsnätverket mot hedersrelaterat våld och förtryck, Länsstyrelsen Östergötland. Arbetet med att ta fram nytt metodstöd mot hedersrelaterad brottslighet har skett i samverkan med Åklagarmyndigheten som parallellt genomfört motsvarande arbete inom sin myndighet. Det pågår kompetenshöjande insatser tillsammans med Länsstyrelsen Östergötland. Genom samarbeten har vi blivit bättre på att identifiera brotten, vidta rätt åtgärder under utredningen och på att sätta in relevanta skyddsåtgärder. Samverkan med organisationer i lokalsamhället är central för att brottsoffer ska känna sig trygga och inte bli upprepat utsatta för brott. Lokal samverkan sker kontinuerligt med framför allt kommuner, Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Migrationsverket, länsstyrelsen, sjukvård, brottsoffer-, kvinno- och mansjourer. Det pågår ett samarbete mellan Polismyndigheten och nätverket Plattformen för civila Sverige mot människohandel. I nätverket ingår ett tjugotal aktörer som alla på olika sätt kommer i kontakt med personer som är utsatta för människohandel. Det är såväl hjälporganisationer med skyddade boenden, uppsökande verksamhet och juridisk rådgivning som organisationer som övervakar och rapporterar om tillämpningen av internationella överenskommelser på människohandelsområdet.

I satsningen Sluta skjut i Malmö, se avsnitt Brottsförebyggande arbete, identifieras även de individer som löper risk att bli offer för det grova våldet kopplat till kriminella grupper. Intervention genomförs med dessa individer för att göra dem uppmärksamma på risken och erbjuda hjälp i form av sociala insatser om de önskar lämna den kriminella miljön. Det pågår ett samverkansprojekt (Swevic) mellan polisen och Brottofferjouren Sverige med syfte att ge personer som utsatts för hatbrott ett bättre brottsofferstöd än idag. Sammanfattningsvis har samverkan med andra aktörer i samhället en positiv effekt på Polismyndighetens brottsofferarbete. Det ökar kunskapen om de andras uppdrag och roller. Att aktörer i samhället samverkar inom sina respektive områden är en förutsättning för att tidigt fånga upp brottsoffers behov, och det bidrar till stöd och skydd till brottsutsatta. Samverkan är dock inte oproblematis. Ofta uppstår frågor kring sekretess vid informationsutbyte om individer och även om det går att samverka utifrån samtycke till informationsöverföring mellan myndigheter så begränsas arbetet. Det kan vara avgörande i det brottsförebyggande arbetet att uppgifter får delas mellan myndigheter. Ett exempel är när det gäller personer över 21 år där socialtjänsten inte har någon lagstadgad möjlighet att lämna ut uppgifter till Polismyndigheten i syfte att förebygga brott. En annan återkommande utmaning i samverkan kring hotade brottsoffer är avsaknaden av skyddade boenden och jourboenden för män (s.77).

Regeringen uppger i budgetpropositionen för 2020 när det gäller digitala kontaktvägar med myndigheter att även annan kommunikation med brottsoffer skulle kunna bli aktuell.

Polismyndighetens övergripande bedömning är att de tekniska förutsättningarna är goda för att kunna påbörja en sådan förändring under 2019 förutsatt att samtliga säkerhetsrelaterade frågor kan hanteras. Samtidigt pågår det inom rättsväsendets olika myndigheter satsningar för att kunna erbjuda medborgarna enkla digitala kontaktvägar. På Polismyndigheten pågår en förstudie kring Mina sidor. Syftet är att kunna erbjuda medborgarna enkla digitala kontaktvägar till myndigheten. I ett

första steg har Polismyndigheten kartlagt behov kopplat till att kunna följa sin brottsutredning. En grundförutsättning för Mina sidor är säker inloggning och legitimering via e-legitimation, en förmåga som Polismyndigheten fortfarande saknar men som myndigheten bedömer kommer att kunna finnas inom en rimlig framtid. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4, s. 62).

Brottsoffermyndigheten har tagit fram webbplatsen Brottsofferguiden för brottsoffer som behöver komma i kontakt med myndigheter. Den lanserades i januari 2020. Där går det att få information som är anpassad efter olika typer av brott, ålder och vilket steg i rättsprocessen som är aktuellt (<https://www.brottsoffermyndigheten.se/pressmeddelande/ny-webbplats-ska-guida-brottsoffer>).

Tidigare riksdagsbehandling

Uppgifter i polisförhör

Utskottet har tidigare behandlat motioner om falska uppgifter i polisförhör, bl.a. förra våren (bet. 2018/19:JuU10 s. 187 f.). Utskottet konstaterade då att det i dag inte är straffbart att lämna falska uppgifter i polisförhör om egen brottslighet eller om friande omständigheter som rör andra personer. Däremot kan det vara straffbart att senare under rättegången lämna sådana falska uppgifter om andra personer. Utskottet hade förståelse för det som anförs i motionen om att falska uppgifter i polisförhör försvårar brottsutredningar men var – bl.a. mot bakgrund av den aviserade översynen av menedsbrottet – inte berett att ställa sig bakom förslaget att straffbelägga t.ex. falska alibin vid polisförhör. Motionen avstyrktes således. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Utskottet har även nyligen avstyrkt ett motionsyrkande om en övergripande utredning om hur hindrande av rättvisans gång kan stoppas, där motionärerna bl.a. tog upp att det borde vara olagligt att lämna falska alibin för brottslingar i polisförhör (bet. 2019/20:JuU26). Enligt utskottet fick motionsyrkandet anses i huvudsak tillgodosett genom den utredning som tillsatts, och som bl.a. fått i uppdrag att föreslå skärpta straffskalor för övergrepp i rättsak, mened och skyddande av brottsling och att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning. Utskottet avstyrkte därför motionen.

Skyddade personuppgifter

Utskottet behandlade våren 2019 flera motioner där motionärerna begärde att polisens identitet skulle skyddas i större utsträckning och att det skulle bli lättare för poliser att få skyddade personuppgifter (bet. 2018/19:JuU10 s. 183 f.). Utskottet uttryckte förståelse över det som anfördes i motionerna om polisens utsatta position och deras behov av att under vissa omständigheter skydda sina personuppgifter. Det var enligt utskottet också viktigt att poliser får stöd och hjälp av Polismyndigheten när en sådan situation uppstår.

Utskottet konstaterade samtidigt att reglerna om skyddet för utsatta personers personuppgifter nyligen hade varit föremål för en översyn. Det hade också framkommit att utsatt personal inom Polismyndigheten får bistånd av rikspolischefens kansli i frågor som gäller skydd av personuppgifter. Av den anledningen saknades det enligt utskottet anledning att tillstyrka förslaget i motionen om att ytterligare underlätta för poliser att få skyddade personuppgifter. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom förslaget att poliser och andra utsatta yrkesgrupper ska beviljas skyddade personuppgifter utan föregående prövning och avstyrkte även det motionsyrkandet.

Registrering av kontantkort

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat yrkanden om registrering av kontantkort till mobiltelefon, senast förra året (bet. 2018/19JuU10 s. 128 f.). Utskottet noterade då att frågan om en skyldighet att registrera kontantkort berördes i regeringsförklaringen och fann inte anledning till något tillkännagivande om saken. Den aktuella motionen avstyrktes.

Brottsofferfrågor

I samband med att utskottet våren 2019 behandlade motionsyrkanden om att införa en brottsofferportal föreslog utskottet att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande (bet. 2018/19:JuU14 s. 71 f.). Utskottet hade tidigare noterat att ett flertal åtgärder har vidtagits för att underlätta för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar men ansåg att det dock ännu återstod en del att göra. Målsättningen borde enligt utskottet vara att den utsatte på ett enkelt och smidigt sätt ska kunna få information och spärra sina identitetsuppgifter på ett och samma ställe. Utskottet föreslog därför att regeringen ska ta initiativ till att en brottsofferportal inrättas för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen följande när det gäller tillkännagivande om en brottsofferportal för drabbade av bedrägerier och identitetskapningar (skr. 2019/20:75 s. 80):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en brottsofferportal för drabbade av bedrägerier och identitetskapningar (bet. 2018/19:JuU14 s. 63 f.). Polismyndigheten arbetar förbyggande mot bedrägerier genom sitt nationella bedrägericenter (NBC). NBC samverkar bl.a. med aktörer inom bank- och finanssektorn och e-handelsbranschen. NBC genomför också informationsinsatser för att öka kunskapen i samhället om hur man kan skydda sig mot brott. Exempelvis deltog NBC under 2018 i en nationell informationskampanj för att öka allmänhetens samt små- och medelstora företagskunskap om vilka grundläggande säkerhetsåtgärder som kan och bör vidtas för att skydda sig mot it-incidenter inklusive id-stölder. På regeringens uppdrag har en särskild utredare i mars 2019 lämnat förslag som syftar till att minska antalet

bedrägerier som begås med hjälp av förfalskade id-handlingar. Utredaren föreslår ett nytt statligt id-kort som ska utfärdas av Polismyndigheten. Det nya id-kortet ska utfärdas på ett säkert sätt och vara lätt att kontrollera. På så sätt ska identitetsmissbruk och bedrägerier kunna motverkas. Förslagen finns i betänkandet Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Betänkandet har remitterats och förslagen bereds nu i Regeringskansliet.

Brottsoffermyndigheten beviljades under våren 2017 närmare 2 miljoner kr från EU:s fond för inre säkerhet för att ta fram en ny webbplats med behovsanpassad information för brottsoffer. Brottsoffer ska kunna söka och få information bland annat utifrån vilken typ av brott som de utsatts för, var i rättsprocessen de befinner sig och var de är bosatta. Ett mål med webbplatsen är att brottsoffer ska kunna få relevant och överskådlig information för varje del av processen. De kommer även att kunna hitta information om vilka organisationer som erbjuder stöd för brottsoffer på deras bostadsort. Webbplatsen ska vara klar under 2020. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Uppgifter i polisförhör

Det är som utskottet tidigare konstaterat inte straffbart att lämna falska uppgifter i polisförhör om egen brottslighet, eller om friande omständigheter som rör andra personer. Utskottet har viss förståelse för det som anförs i motionerna 2019/20:554 (SD) yrkande 3, 2019/20:2016 (L) yrkande 13, 2019/20:2832 (M) yrkande 20 och 2019/20:3063 (M) yrkande 12 om att falska uppgifter i polisförhör försvårar brottsutredningar. Mot bakgrund av den utredning som tillsattes i november 2019 – och som bl.a. fått i uppdrag att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning – är utskottet dock inte berett att ställa sig bakom de förslag som framförs i motionerna. Motionerna avstyrks således.

Skyddade personuppgifter

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och är inte berett att ställa sig bakom något tillkännagivande om att ytterligare underlätta för poliser att få skyddade personuppgifter. Utskottet finner inte heller någon anledning för riksdagen att ta något initiativ vad gäller registrering av polisens fordon på annan än myndigheten. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2019/20:553 (SD) yrkande 31 och 2019/3191 (KD) yrkande 28.

Registerkontroll

Som framgår ovan pågår det i frågan om registerkontroll en översyn av ett utökat författningsstöd för att vissa särskilt angivna aktörer ska kunna få tillgång till uppgifter om enskilda i belastningsregistret. Utskottet anser inte att detta arbete bör föregripas, och utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:1809 (M) och 2019/20:3191 (KD) yrkande 18.

Registrering av kontantkort

Vad gäller registrering av kontantkort ska den pågående utredningen lämna förslag till regler om en skyldighet att registrera uppgifter om abonnemang för kontantkort till mobiltelefoner. Utskottet vill inte föregripa denna utredning och avstyrker motion 2019/20:5 (SD).

Brottsofferfrågor

Riksdagens tidigare tillkännagivande om att inrätta en brottsofferportal är alltfjämt öppet och som framkommer ovan pågår ett arbete med dessa frågor. Mot denna bakgrund saknas det anledning för riksdagen att göra ett nytt tillkännagivande i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motion 2019/20:3248 (C) yrkande 38.

Polismyndighetens redovisning av det pågående arbetet med brottsofferorganisationer visar på ett omfattande arbete och samverkan med flera aktörer i samhället. Utskottet ser därför inte skäl att ställa sig bakom förslaget om att förbättra polisens förmedling till och utskottet avstyrker motion 2019/20:2103 (S).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ca 40 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 2 (M), 3 (SD), 4 (KD) och 5 (L).

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena i bilaga 2 överensstämmer helt eller i huvudsak med yrkanden som utskottet behandlat och avstyrkt tidigare under valperioden. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning. Motionsyrkandena behandlades i betänkande 2018/19:JuU10.

Reservationer

1. Tydligare mål och bättre uppföljning, punkt 1 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Malin Danielsson (L), Ulrika Heie (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,
2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 4 och
bifaller delvis motion
2019/20:2357 av Lars Jilmstad (M).

Ställningstagande

När få brott klaras upp och upptäcktsrisken är låg riskerar brottsligheten att öka och få fäste på allt fler platser. För att säkerställa kvaliteten i polisens utredningar och att fler brott blir utredda krävs bl.a. att Polismyndigheten har tydliga och mätbara mål för sin verksamhet och att målen följs upp. Den diskussion som tidigare funnits om s.k. pinnjakt inom polisen får inte vara en ursäkt för att undvika ett målmedvetet och planerat arbete.

För att stärka allmänhetens insyn och förtroende är det också avgörande att medborgarna ges förutsättningar att följa polisens resultat där de bor. Detta förbättrar allmänhetens insyn i polisens verksamhet och kan samtidigt motverka vrångbilder och hindra ogrundad ryktesspridning. En förbättrad insyn, tillsammans med en högre grad av ansvarsutkrävande av chefer för de resultat de uppnår, är några av de faktorer som ligger bakom New Yorkpolisens framgångar med att förebygga och bekämpa brottslighet.

Riksdagen har tidigare gjort ett tillkännagivande till regeringen om att vidta åtgärder för att Polismyndigheten ska ha tydliga och mätbara mål för verksamheten. Regeringen har också vidtagit vissa åtgärder. Det finns dessutom redan i dag väl utvecklade system för registrering och statistikföring av brott. Genom en ökad användning av öppna data kan statistik över brottsutvecklingen i stort enkelt presenteras, t.ex. genom att det på Polisens webbplats finns en sida per kommun (eller stadsdel i storstäderna) där man presenterar aktuella data över brottsutvecklingen. I samband med detta kan

även polisens och kommunernas s.k. medborgarlöften i det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet publiceras.

För att säkerställa att Polismyndighetens arbete med att ta fram och följa upp tydliga och mätbara mål för verksamheten fortgår anser vi att det finns anledning för riksdagen att göra ett nytt tillkännagivande i denna fråga. Regeringen bör dessutom i detta sammanhang dels vidta åtgärder för att utreda på vilket sätt som polisens statistikföring kan utvecklas på ett sätt som underlättar för allmänheten att följa brottsutvecklingen och polisens resultat lokalt, dels vidta åtgärder som leder till ett ökat ansvarsutkrävande av polischefer, i enlighet med vad som anförts ovan.

2. Administrativt stöd, punkt 2 (M, C, V, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Linda Westerlund Snecker (V), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Malin Danielsson (L), Ulrika Heie (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Poliser ska kunna vara poliser och inte tillbringa oacceptabelt mycket tid med administration. Stora delar av polisens tekniska utrustning i form av exempelvis datasystem är dessutom långsamma, föråldrade och icke-kompatibla med varandra. Det är viktigt att den tekniska utrustningen underlättar och effektiviserar arbetet, och inte försvårar och försenar det. Förutom en modernisering av it-miljön skulle tillgång till administrativt stöd, främst för poliser i yttre tjänst, frigöra värdefull tid för konkret polisarbete. Regeringen bör därför tillse att polisen har tillgång till bättre it-system och teknik samt även i övrigt har rätt verktyg för att bekämpa brott. Polisen bör t.ex. ha tillgång till fler mobila kontor, vilket skulle öka den polisiära närvaron på landsbygden och mindre orter. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

3. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 3 (S, V, MP)

av Linda Westerlund Snecker (V), Karolina Skog (MP), Annelie Karlsson (S), Hans Ekström (S), Isak From (S), Lawen Redar (S) och Leif Nysmed (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:550 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,
2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4,
2019/20:2218 av Lotta Finstorp (M),
2019/20:2524 av Katarina Brännström (M),
2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 5 och
2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi vidhåller vad utskottet tidigare anfört om att renodlingen av polisens arbetsuppgifter måste fortsätta, och delar således delvis motionärernas uppfattning. Med hänsyn bl.a. till tidigare tillkännagivanden och det arbete som pågår inom regeringskansliet anser vi dock att det inte finns tillräckliga skäl för riksdagen att nu åter göra något sådant tillkännagivande om en renodling av polisens arbetsuppgifter som motionärerna efterfrågar. Motionerna bör därför avslås.

4. Tillstånd till hotellrörelse, punkt 5 (SD, C, L)

av Malin Danielsson (L), Ulrika Heie (C), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:1776 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 7,
2019/20:2006 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD),
2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 och
2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att tillståndsplikten för hotellverksamhet i många delar är föråldrad och omodern. Den riskerar att personer som annars tänkt starta en verksamhet, t.ex. i en glesbygdskommun, avstår från att göra detta. Dessutom skulle ett avskaffande innebära en viss renodling av polisens verksamhet. Vi anser därför att kravet på tillstånd för att driva hotellverksamhet bör slopas.

5. Sluppmässiga kontroller av drograttfylleri, punkt 6 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Malin Danielsson (L), Ulrika Heie (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 24 och

bifaller delvis motion

2019/20:3111 av Linda Ylivainio (C).

Ställningstagande

Polisen får i dag inte sluppmässigt testa bilförare för andra droger än alkohol utan föregående misstanke. Vi anser att detta är en brist och menar att det finns ett behov av att sluppmässigt kunna kontrollera förare även vad gäller andra droger än alkohol. Det är således positivt att regeringen gett en utredare i uppdrag att se över om sällningsprov i fråga om narkotika ska införas. Det är emellertid viktigt att detta arbete också leder fram till att en sådan möjlighet införs så snart som möjligt.

6. Hundsök efter narkotika på skolor, punkt 7 (M)

av Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M) och Karin Enström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 48.

Ställningstagande

Polisen genomför tillsammans med ett antal skolor olika projekt som innebär att skolorna söks igenom av narkotikahundar. Åtgärden är en del av polisens brottsförebyggande arbete och sker i samverkan med skolan. Hittas narkotika med hundarnas hjälp så träder rättegångsbalkens bestämmelser in och en förundersökning kan inledas.

Vi anser att det är positivt att Polismyndigheten arbetar med denna typ av samarbete med landets skolor. Det ökar förutsättningarna för en drogfri skolmiljö och ger samtidigt en tydlig och trygghetsskapande polisnärvaro.

Dagens lagstiftning hindrar emellertid att hundsök sker under normal skoltid. De lagstiftade behovs- och proportionalitetsprinciperna medför i stället att hundsök behöver ske efter lektionstid när skolorna är tomma. Vi anser att lagen bör ändras så att det även blir möjligt att genomföra hundsök på dagtid när eleverna är på plats i skolan. Det skulle öka den brottsförebyggande effekten av den polisiära närvaron samtidigt som sannolikheten att upptäcka narkotika är större under den tid eleverna vistas i skolan.

Det ska heller inte råda någon tvekan om att polisen även ska kunna bistå fristående skolor med hundsök efter narkotika. Samarbete är ett bra och viktigt steg men bör kompletteras med en lagstadgad möjlighet för Polismyndigheten att även utan samarbete med den enskilda skolan kunna genomföra hundsök efter narkotika eller genomföra likande brottsförebyggande åtgärder i skolan. Eftersom det förekommer att narkotika göms både på allmänna platser och ute i naturen bör det dock alltså vara polisen som baserat på underrättelser och andra underlag avgör vart sökinsatser mot narkotika kan förväntas ha störst effekt och vart behovet av brottsförebyggande närvaro bedöms som prioriterat.

7. Utökade befogenheter att göra husrannsakan, punkt 8 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 30 i denna del och avslår motion

2019/20:3214 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Mot bakgrund av den ökande kriminaliteten och dess mycket våldsamma inslag är det av stor vikt att polisen får ökade befogenheter som ger möjlighet att genomöka personer, fordon och lokaler. Vi anser därför att polisen bör ges ökade befogenheter att kontrollera fastigheter och fordon kopplade till brottslig verksamhet utan att där finns en skäligen misstanke om brott. Det kan t.ex. röra sig om fordonskontroller i gränzoner.

8. Tillfälliga arrester, punkt 9 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19.

Ställningstagande

Polisen har ett behov av att få ett enklare och tydligare regelverk för tillfälliga arrester, som kan avhjälpa vid omhändertagande av personer vid särskilt hög arbetsbelastning. Regeringen bör därför vidta åtgärder som tillgodoser detta.

9. Publicering av bilder på gärningsmän, punkt 10 (M)

av Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M) och Karin Enström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10 och
2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi anser att polisen bör ges större möjligheter att själva avgöra när övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän ska kunna publiceras. Vi vill därför ta bort kravet på att det endast får ske för brott som kommer att leda till

fängelsestraff om sex månader eller mer. Det innebär exempelvis att bilder från övervakningskameror av gärningsmän som begått stöldbrott eller misshandel kommer att kunna publiceras. Vi anser vidare att kravet på att en publicering ska vara av synnerlig vikt bör mjukas upp. I likhet med dagens regler bör det dock alltid ske en proportionalitetsbedömning där det brottsutredande intresset vägs mot den personliga integriteten i det enskilda fallet.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

10. Insamling och lagring av biometriska uppgifter, punkt 11 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

Teknisk bevisning blir allt viktigare för att klara upp brott. Biometriska uppgifter i form av DNA, foto och fingeravtryck är vidare ett viktigt medel för att kartlägga brottslighet och andra former av hot mot Sverige. Det gällande regelverket för hur polisen kan använda sig av biometriska uppgifter är både förlegat och splittrat. För att möta dagens höga krav på teknisk bevisning krävs enligt vår mening ett omtag. Polisen bör därvid få möjlighet att topsa fler personer för DNA och även få möjlighet att lagra insamlade data under längre tid än i dag.

11. Kamerabevakning av fordon, punkt 12 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Malin Danielsson (L), Ulrika Heie (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12 och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Ställningstagande

Polisen bör få utökade möjligheter att använda sig av automatisk kamerabevakning för att identifiera fordon i gränsnära områden. Detta är ett viktigt instrument för att motverka stöldligor och andra former av gränsöverskridande organiserad brottslighet.

Ett tekniskt hjälpmedel som polisen i vissa fall börjat använda sig av är automatisk nummerplåtsavläsning, ANPR. Det är en kamera som monteras i polisbilen och som läser av mötande bilars registreringsnummer och larmar om bilen har körförbud, är eftersökt, stulen, oskattad, oförsäkrad eller obesiktigad etc. ANPR-kameror kan öka trafiksäkerheten.

Vi menar att ANPR bör användas i fler polisbilar och utvecklas ytterligare på ett sätt som ökar polisens möjlighet att höja trafiksäkerheten och arbeta brottsförebyggande utan att den personliga integriteten kränks. ANPR-kameror bör också användas vid gränsövergångar för att kunna kontrollera fordon som färdas in och ut ur landet. Detta är inte minst viktigt för att komma åt den gränsöverskridande brottsligheten som de internationella stöldligorna och narkotika-, vapen- och människosmuggling. Att tull och polis får adekvata tekniska hjälpmedel är avgörande för bekämpandet av den gränsöverskridande brottsligheten.

Det är därför positivt att regeringen nu gett en utredare i uppdrag att bl.a. analysera om Polismyndigheten har tillgång till tillräckligt effektiva verktyg i gränsnära områden. Det är dock viktigt att detta också leder fram till åtgärder som tillgodoser det anförda.

12. Skottdetektorer, punkt 13 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:33 av Robert Halef (KD) och

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 20.

Ställningstagande

Ett sätt att snabbare upptäcka skottlossningar vore att installera mikrofoner som upptäcker skottlossning och direkt larmar 112 samtidigt som de kan lokalisera ljudkällan snabbt. Sådan teknik används inte minst i USA. Från svensk forskning och polisiär erfarenhet vet vi att det är betydligt högre sannolikhet för en ny skottlossning i närheten av där en annan nyligen skett. Skottdetektorer skulle kunna användas för att snabbare kunna larma polisen. Regeringen bör se över möjligheterna att använda sig av detta i Sverige.

13. Civila poliser, punkt 14 (M)

av Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M) och Karin Enström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Den utveckling vi nu ser vad gäller rån mot unga måste bekämpas och stoppas. Utsattheten för den här typen av brott måste minska. För att möjliggöra detta måste upptäcktsrisken öka och en viktig pusselbit för det är fler poliser. En utbyggnad av polisen bör kombineras med riktade arbetssätt mot personrån. En effektiv metod som bör användas i arbetet mot personrån är användandet av civila poliser som bl.a. kan fokusera på så kallade hotspots, dvs. platser och tider där personrån begås i hög utsträckning. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att öka användningen av civila poliser.

14. Kompetens och bemötande, punkt 17 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Vid demonstrationer och manifestationer är det av yttersta vikt att polisen hanterar uppkomna situationer på ett förnuftigt sätt, inte minst när våldsbejakande och/eller främlingsfientliga organisationer närvarar. Både de poliser som har hand om tillståndsgivningen enligt ordningslagen och poliser i yttre tjänst såväl vid planeringen av en insats som i skarpt läge behöver goda kunskaper om hatbrottslagstiftningen och våldsbejakande grupperingar för att kunna fatta väl avvägda beslut. Det blir problematiskt när organisationer som Nordiska motståndsrörelsen (NMR) får tillstånd att manifesteras utanför Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) lokaler i Visby under Almedalsveckan, likaså när gruppen under en motdemonstration utan tillstånd får stå kvar på platsen utan att bli ivätkörda av polisen. Vi tror att dessa situationer skulle kunna ha undvikits med bättre underbyggt beslutsfattande från Polismyndighetens sida.

Vidare är polisens sätt att kommunicera och föra dialog med demonstranter och motdemonstranter centralt för att förebygga våldsamma situationer.

Vi vill därför satsa på kompetenshöjande åtgärder för polisen, både gällande kommunikation och hetslagstiftningen, ordningslagen och bestämmelsernas koppling till allmänhetens säkerhet och demokratiska grundvärderingar samt våldsbejakande gruppers metoder för att sprida antidemokratiska budskap. Regeringen bör ta initiativ till utbildningsinsatser för Polismyndighetens anställda om hetslagstiftningens och ordningslagens koppling till allmänhetens säkerhet och de demokratiska grundvärderingarna samt om våldsbejakande gruppers metoder för att sprida sitt antidemokratiska budskap.

En doktorsavhandling från Karlstads universitet visar att den manliga och icke-religiösa normen är dominerande inom polisen och sätter agendan för vad som anses vara neutralt och professionellt polisarbete. En svensk, manlig polis anses inte ingå i någon mångfaldssatsning medan etniska minoriteter och kvinnor pekas ut som antagna till utbildningen på grund av politiska ideal och inte på grund av egna meriter. Det ger, förutom utanförskap inom polisen, också konsekvenser för vilka som söker sig till yrket och för hur relationen mellan polisen och olika sociala grupper utvecklas.

I Polismyndighetens mål ingår att bedriva en verksamhet där de finns tillgängliga för medborgarna. Enligt min mening kan inte mångfaldsarbetet stanna vid rekryteringsprocesser utan det bör även inbegripa en fördjupad kunskapsnivå om livsvillkor i andra grupper av människor än den normerande. Särskilt i utsatta områden såväl i städerna som på landsbygden krävs att polisen har en djupare förståelse av den historiska kontexten när det gäller områdets socioekonomiska utmaningar, t.ex. hur låg utbildning, arbetslöshet och brister i välfärden påverkar befolkningen. Utan en sådan förståelse kommer avståndet mellan polisen och människorna i området att växa ytterligare.

Kompetenshöjande åtgärder är inte minst nödvändiga eftersom polisen, gränspoliserna och tullarna återkommande bli anklagade för att visitera, peka ut

och hantera personer som har ett icke-svenskt utseende på ett mer aggressivt sätt. Detta är djupt allvarligt och tyvärr tyder flera händelser de senaste åren på att rasmässig/etnisk profilering sker inom polisens verksamhet. Detta leder till att vissa personer i högre grad pekas ut av rättsväsendet. Det skadar förtroendet för rättsväsendet och för samhällets demokratiska uppbyggnad.

Rapporten Slumpvis utvald av Civil Rights Defenders och kriminologiska institutionen på Stockholms universitet redogör för de likheter och skillnader i polisbemötande som förekommer mellan olika etniska minoriteter och grupper som rasifieras. Ur ett polisperspektiv är frågan om ras-/etnisk profilering känslig och kritik mot kåren avfärdas ofta. Tre argument framträder när erfarenheter av ras-/etnisk profilering begripliggörs utifrån polisens logik. För det första uttrycker informanterna att det finns ruttna äpplen inom kåren, liksom i övriga samhället. Ras-/etnisk profilering reduceras till enskilda händelser, till en anomali. För det andra förstås vissa sysslor, t.ex. utlänningskontroller, som ofrånkomligt rasifierande. Det tredje argumentet är kopplat till plats: vissa bostadsområden är mer brottsutsatta än andra. Det förklarar enligt poliserna själva varför etniska minoriteter och grupper som rasifieras oftare stoppas av polisen. Rasmässig/etnisk profilering är förbjuden. Att polisen gör fler kontroller i utsatta områden kan inte förklara hela problematiken. Polisens arbetsmetod får inte baseras på fördomar. Detta leder till en misstro mot polisen i de områden som allra mest behöver ett högt förtroende för rättsväsendet och samhället.

En generell och långsiktig kompetenshöjning behövs, inte bara för de lokalpoliser som arbetar i ett specifikt utsatt område, utan i hela det aktuella polisdistriktet, för att polisen ska få bästa tänkbara förutsättningar att genomföra sitt uppdrag med goda resultat. Regeringen bör därför ge Polismyndigheten i uppdrag att långsiktigt förstärka mångfaldsarbetet och fördjupa den mångkulturella kompetensen hos myndighetens anställda.

15. Utrustningslyft, punkt 18 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Poliser i yttre tjänst har flertalet gånger uttryckt oro över att deras vapenarsenal inte duger för att möta tungt beväpnade terrorister. Detta uppmärksammades inte minst efter terrorattacken på Drottninggatan i april 2017 då poliser larmade om att det saknades förstärkta skyddsvästar, ballistiska hjälmar, kommunikationsradio och utbildning för att hantera förstärkningsvapnet MP5. En sådan förstärkning bör ske, vilket skulle medföra att poliser inte skickas ut med bristande utrustning samt att en hög andel av tjänstgörande poliser i yttre tjänst utbildas och ges tillgång till att använda förstärkningsvapen.

16. Säkrare arbetsmiljö, punkt 20 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Polisen utgör en viktig del i upprätthållandet av rättsstaten, och det har stor betydelse att myndigheten är en attraktiv arbetsplats som tar väl hand om sina anställda. För att Polismyndigheten ska vara denna attraktiva myndighet anser jag att det bl.a. krävs förbättringar av den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön.

Regeringen gav 2017 Polismyndigheten i uppdrag att i samverkan med de fackliga organisationerna förbättra arbetsmiljön och skapa fler karriärvägar för polisanställda. Polismyndighetens redovisning som presenterades i november 2018 beskriver hur arbetet hittills har genomförts, vilka resultat som har uppnåtts och hur planen för det fortsatta utvecklingsarbetet ser ut.

Polismyndigheten står inför en ny stor utmaning vad gäller uppgiften att planera inför en ökning av antalet anställda med 10 000 t.o.m. år 2024. Det kommer att krävas ett strukturerat och uthålligt arbete för att lyckas med uppdraget att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla rätt kompetens utifrån myndighetens uppdrag. Ett av myndighetens strategiska initiativ fastställer att medarbetarnas arbetsmiljö och säkerhet ska ha hög prioritet samt att fler karriär- och utvecklingsvägar ska skapa attraktiva möjligheter för såväl generalister och specialister som civilanställda och poliser att kunna utvecklas i sina yrkesroller. Polismyndigheten har enligt redovisningen genom det angreppssätt som valdes för att genomföra regeringsuppdraget nu etablerat en metod för att långsiktigt följa upp utvecklingen inom arbetsmiljöområdet i

förhållande till verksamheten. Genom att över tid följa utvecklingen av de stora projekt som bedöms påverka arbetsmiljön mest räknar myndigheten med att en samlad bild av läget skapas. Inom området karriär- och utvecklingsvägar har de redan genomförda åtgärderna inneburit förtydliganden och framför allt bidragit till viktiga prioriteringar i det fortsatta arbetet. Utvecklingsmöjligheter som bidrar till att behålla poliser i yttre tjänst behöver prioriteras liksom insatser i andra delar av verksamheten där det har visat sig svårt att behålla medarbetare. Polismyndighetens verksamhet är komplex och beroende av att polisutbildade, specialister och stödfunktioner är delaktiga eller involverade i myndighetens utveckling och planering. Polisen arbetar under varierande och komplexa förhållanden som kan vara både psykiskt och fysiskt påfrestande. Det är därför av yttersta vikt att det finns relevanta och inarbetade säkerhetsrutiner, särskilt när det kommer till polisens arbete i olika slags utsatta positioner. Likaså är det viktigt att såväl tekniska som andra fysiska hjälpmedel och arbetsverktyg fungerar och är väl anpassade för polisens verksamhet. Jag anser därför att Polismyndighetens arbetsmiljöarbete även fortsättningsvis måste följas noggrant och prioriteras och att regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det jag nu har anfört.

17. Straffbart att störa polisens arbete, punkt 21 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27.

Ställningstagande

I dag har en polisman rätt att avvisa eller avlägsna en person från en plats när det är nödvändigt om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna. Detsamma gäller om det behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas. En person kan dock utan risk för påföljd störa polisens arbete genom att distrahera och förolämpa polispersonal till att avbryta sitt arbete.

För att kunna stävja detta beteende anser vi att polisen bör ha en befogenhet att redan i ett tidigt skede kunna agera för att säkerhetsställa lag och ordning. 13 § polislagen bör därför utvidgas till att även innefatta en möjlighet för poliser att avvisa, avlägsna och omhänderta personer som medvetet stör eller provocerar polisen. Den som distraherar en polis i dennas arbete bör även

kunna straffas för ”störande av polismans ingripande” genom en ny kriminalisering i brottsbalken.

18. Trafikövervakning av tung trafik, punkt 23 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 17.

Ställningstagande

En god och säker trafikmiljö kräver inte bara ett bra vägnät. Det kräver också att trafikreglerna följs. Kontrollen av tung fordonstrafik kräver dessutom välutbildade trafikinspektörer. Bristande underhåll och undermåligt material i tunga fordon, ibland i kombination med för långa körtider, innebär en stor fara på våra vägar. Många trafikinspektörer går snart i pension och har inte ersatts i nödvändig omfattning. Regeringen måste vidta åtgärder som gör det möjligt för polisen att se till att denna kompetens behålls.

19. Åtgärder mot svarttaxi, punkt 25 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:527 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Svarttaxigrupper på sociala medier och andra plattformar, t.ex. chattapplikationer, är ett stort och växande problem. Taxiförbundet har kartlagt grupper som tydligt bedriver organiserad svarttaxiverksamhet under företagsliknande former. Även Skatteverket har uppmärksammat problemet.

I maj 2018 fanns 150 företagslika svarttaxigrupper med totalt 130 000 medlemmar. Det var en ökning med 40 000 medlemmar sedan september 2017

och det är inte ett orimligt antagande att antalet grupper och medlemmar har ökat ytterligare. Grupperna förmedlar taxitjänster med företagslika regler för förare och passagerare. Det finns instruktioner om hur passagerare ska hantera klagomål. All diskussion om prissättning och betalning görs via personliga meddelanden eller via sms vilket försvårar möjligheten för myndigheter att samla bevis om att verksamheten är olaglig. Eftersom verksamheten bedrivs anonymt är det svårt att komma åt då både prissättning och betalning sker i hemlighet.

Svarttaxigrupperna finns i hela landet, från Kiruna i norr till Ystad i söder, och de växer. När konkurrensen snedvrider på grund av att vissa aktörer rundar skattereglerna drabbas de företag som följer reglerna och seriösa företag riskerar att slås ut. Allt fler kommuner kan komma att sakna en fungerande legal taxiservice framöver samtidigt som stora skattepengar undanhålls från välfärd och gemensamma investeringar. När en svart ekonomi successivt etableras uppstår allvarliga problem för samhället. En svart ekonomi som tillåts att växa medför även att annan kriminalitet får ett fotfäste, ökar utrymmet för kriminell verksamhet och urholkar förtroendet för samhället. Svarttaxiverksamheten innebär också stora risker för att både förare och passagerare blir utsatta för brott. Riskerna att verka i den svarta ekonomin via slutna Facebookgrupper är låg då ansvariga myndigheter har svårt att kontrollera och övervaka de olagliga aktiviteterna. Juridiska påföljder som dagsböter och sanktioner är knappt kännbara för aktiva svarttaxiförare som snabbt kan tjäna ihop pengarna igen.

Skatteverket har aviserat att de kommer att genomföra granskningar av svarttaxigrupper på Facebook. Det är dock inte tillräckligt för att stävja brottsligheten. Man bör se över både sanktioner av olika slag, både för förare och kunder, och hur man kan förändra synen på den svarta ekonomin hos allmänheten. Svarttaxiproblemet behöver mötas med såväl ökad kontroll som skärpta lagar. Samhällskontraktet är skört och behöver vårdas med eftertanke. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med förslag om hur man ska komma till rätta med det växande problemet med svarttaxigrupper på sociala medier och andra plattformar.

20. Polisens samarbete med Försvarsmakten, punkt 26 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi står bakom en kraftfull satsning på fler poliser. Med tanke på den tid det tar att utbilda poliser kommer det dock att ta tid innan dessa nya poliser är i tjänst. Det bör därför enligt vår mening övervägas att parallellt med den satsningen ta till andra åtgärder som snabbt kan avlasta polisen i dess arbete.

En sådan åtgärd är att förbättra polisens möjligheter att samarbeta med Försvarsmakten. Polisen har i dag viss möjlighet att få hjälp av försvaret t.ex. kan man låna helikoptrar och annan utrustning från försvaret men för att stärka polisens och samhällets förmåga behöver försvaret och polisen samverka och samträna mer.

Det bör vidare ses över hur anställda vid försvaret kan bistå polisen i bevakningsinsatser. Vid ett terrorattentat kan det vara avgörande att använda samhällets alla relevanta resurser. I vissa extrema situationer kan det innebära att Försvarsmakten ska kunna ge stöd till Polismyndigheten när nödvändiga förmågor redan är upptagna eller saknas.

Även andra åtgärder kan behöva vidtas för att avlasta polisen, t.ex. att låta pensionerade poliser få jobba kvar eller att tillfälligt ta polisstudenter i tjänst. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att pröva dessa förslag, för att snabbt och i närtid stärka polisens operativa förmåga.

21. Polisens samarbete med Kronofogdemyndigheten, punkt 27 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi anser att det är angeläget att polisens befogenheter att lämna sekretessbelagda uppgifter till Kronofogdemyndigheten för utmätning av egendom som påträffas av polisen tydliggörs i svensk lagstiftning. Det är viktigt eftersom det inte finns någon sekretessbrytande bestämmelse som reglerar polisens möjlighet att lämna uppgifter till Kronofogdemyndigheten för att möjliggöra utmätning av egendom som påträffas i polisens verksamhet. I stället tillämpas generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen, vilket inte är syftet med bestämmelsen då generalklausulen

istället ska vara en ventil för att inte oförutsedda hinder ska uppkomma i myndigheters verksamhet.

Eftersom nuvarande reglering inte är tillfredsställande anser vi att regeringen snarast bör återkomma med förslag på bestämmelser som reglerar polisens möjlighet att lämna uppgifter till Kronofogdemyndigheten för att möjliggöra utmätning av egendom som påträffas i polisens verksamhet. Som framgår avser regeringen att frågan ska övervägas i samband med den fortsatta beredningen av Utsökningsutredningens betänkande Ett modernare utsökningsförfarande (SOU 2016:81). Det är enligt vår mening angeläget att detta arbete bedrivs skyndsamt.

22. Samarbete mot seriebrottslighet, punkt 28 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

bifaller delvis motionerna

2019/20:875 av Pål Jonson (M),

2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C) yrkande 3 och

2019/20:2516 av Katarina Brännström (M).

Ställningstagande

Polisen bör ges i uppdrag att stärka arbetet mot seriebrottslighet. Det ska därvid göras tydligt vilken instans som har ansvaret för att samordna brottsutredningar mot en och samma gärningsman, eller liga av gärningsmän, när de misstänkta brotten har begåtts i olika delar av landet. Utredningsåtgärder på plats är nödvändiga för att kunna knyta t.ex. stöldligor till enskilda brott. Brottsamordning är emellertid också av stor vikt, dvs. processer för att samla brottsutredningar som rör en och samma person och se dem i sitt sammanhang. Det är också viktigt med systematiska analyser av brottslighet för att identifiera brottsmönster och tillvägagångssätt och att jämföra spår från brottsplatser för att undersöka om det finns gemensamma faktorer som kan tyda på seriebrottslighet.

Regeringen bör mot denna bakgrund enligt vår mening ge Polismyndigheten i uppdrag att inrätta en instans som samordnar brottsutredningar av seriebrottslighet.

23. Samarbete mot finansiering av terrorism, punkt 29 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2674 av Niklas Wykman m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Den organiserade brottsligheten har med åren blivit allt mer internationell. Ligor begår brott i ett land, transporterar stöldgodset till ett annat land och avyttrar det sedan i ett tredje. Problemen bör angripas på ett tidigt stadium. Vapen och narkotika måste stoppas redan vid gränsen, innan det kommer in i landet. Sverige behöver därför en helt annan förmåga att upprätthålla gränsskyddet än vad vi har i dag.

Den grova kriminaliteten kan också användas för att finansiera terrorism. Mot denna bakgrund anser vi att Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten bör få ett tydligt uppdrag att löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att komma åt finansiering av terrorism.

24. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 30 (M, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Malin Danielsson (L) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 8,
2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 8, 20 och 21,
bifaller delvis motionerna
2019/20:1984 av Lars Hjälmered (M) och
2019/20:3134 av Lawen Redar (S) samt
avslår motionerna

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 9,
2019/20:1959 av Arman Teimouri (L) yrkandena 1–3,
2019/20:2147 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1–3, 6 och 7 samt
2019/20:2449 av Rasmus Ling (MP).

Ställningstagande

Vi vill att de rättsvårdande myndigheterna ska få fler verktyg för att komma åt gängmedlemmarna och därmed störa ut deras verksamhet. Målet är att den enskilde gängmedlemmens liv blir så pass kringskuret att det näst intill omöjliggör en fortsatt kriminell livsstil. Det kan exempelvis handla om att polisen samverkar med hyresvärdar för att lättare säga upp gängmedlemmars hyreskontrakt, att de kommunala förvaltningarna granskar gängens näringsverksamheter och att myndigheter som Försäkringskassan ges ytterligare verktyg att dra in de ersättningar som gängmedlemmar eventuellt uppstår. Målet ska vara att gängmedlemmar inte ska kunna dra nytta av välfärdssystemen i syfte att finansiera sin kriminella livsstil. När alla de här verktygen finns på plats kan de brottsbekämpande myndigheterna, tillsammans med representanter för exitprogrammet, konfrontera den enskilde gängmedlemmen och i princip ställa denne inför ett ultimatum att ingå i det nationella exitprogrammet som ger goda möjligheter till drogfrihet, utbildning/arbete och ny bostad på en annan ort eller fortsätta sin kriminella livsstil, men kommer då att förlora bostaden, sina inkomster och eventuella bidrag. Medverkan i det nationella exitprogrammet bör vara obligatoriskt för dömda gängbrottslingar och yrkeskriminella.

Vidare är verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum fundamental och i många fall helt avgörande för polisens möjlighet att på ett effektivt sätt kunna bedriva förundersökningar som i förlängningen leder till brottsupplösning och lagföring. Efterfrågan på forensiska analyser har ökat kontinuerligt de senaste åren. Det är helt avgörande att verksamheten vid NFC har tillräcklig kapacitet och inte blir en flaskhals i brottsutredningarna. Det bör därför ske en förstärkning och utbyggnad av NFC för att påtagligt öka förmågan och kapaciteten.

Vi anser också att polisen bättre bör utnyttja de möjligheter till kameraövervakning som finns. Övervakningskameror kan säkra bevisning som i vissa fall är avgörande för att en person ska kunna knytas till ett brott. I en tid där gängkriminaliteten breder ut sig och blir grövre och människor skräms från att vittna kan övervakningskameror utgöra ett verkkningsfullt komplement till en stark och kontinuerlig polisen närvaro. Kamerabevakning bör därför ske i alla utsatta områden. Även i övrigt är det viktigt att ge polisen goda förutsättningar att sätta upp övervakningskameror där de anser det behövt. Dessa åtgärder kommer att göra det möjligt för polisen att klara upp fler brott, inte minst gängrelaterade sådana.

Dessutom bör de kommunala förvaltningarna delta mer i det brottsbekämpande arbetet. Rent praktiskt kan det handla om att polisen och

företrädare för den kommunala förvaltningen axel mot axel slår till mot exempelvis ett kafé eller en restaurang som drivs av personer med kopplingar till kriminellt gäng. Ofta kan polisen hitta narkotika eller vapen samtidigt som förvaltningen hittar brister i exempelvis livsmedelshandlingen. Därmed kan näringsverksamheten stängas ned direkt samtidigt som polisen utreder brottet. Kommuner kan således göra reell nytta i arbetet mot grov organiserad brottslighet. Arbetet kräver dock politisk prioritering av det lokala politiska styret. I dag försvåras vidare arbetet av bl.a. sekretesslagstiftning. Därför vill vi förändra reglerna om utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan statliga och kommunala myndigheter så att brottsbekämpande samarbete mellan kommun och stat underlättas. Det bör exempelvis vara möjligt för kommuner och Polismyndigheten att utbyta uppgifter för att kunna genomföra samordnade tillslag mot den organiserade brottsligheten.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

25. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 30 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2147 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1–3, 6 och 7, bifaller delvis motionerna

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 9,

2019/20:1959 av Arman Teimouri (L) yrkande 2 och

2019/20:2449 av Rasmus Ling (MP) samt

avslår motionerna

2019/20:1959 av Arman Teimouri (L) yrkandena 1 och 3,

2019/20:1984 av Lars Hjalmered (M),

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 8,

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 8, 20 och 21 samt

2019/20:3134 av Lawen Redar (S).

Ställningstagande

Skjutvapenvåldet skördar unga människors liv och slår sönder familjer. Otryggheten för alla invånare ökar i de områden där skjutningarna förekommer och kan liknas vid ett krigstillstånd. Det är nu hög tid att regeringen tar ett helhetsgrepp på problematiken med utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet i syfte att minska förekomsten av

skjutningar, dödligt våld och gängkriminalitet. Alla berörda aktörer och myndigheter som polis, kriminalvård, Brottsförebyggande rådet, socialtjänst, skola, civilsamhällets organisationer, relevanta forskare m.fl. behöver samlas i syfte att ta fram en konkret handlingsplan för att minska våldet och gängkriminaliteten. Vidare bör kommunernas, regionernas respektive statens ansvar och skyldigheter tydliggöras i arbetet. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en nationell haverikommission i syfte att minska skjutningar, dödligt våld och gängkriminalitet.

Jag anser också att en lämplig aktör bör få i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för att arbeta med unga män i syfte att förebygga gängkriminalitet och våldsbejakande extremism.

Sluta skjut" är ett samarbete mellan polisen, kriminalvården, Malmö stad och engagerade medborgare för att förebygga skjutningar och göra det lättare att få rätt stöd för den som vill bort från ett våldsamt liv. Strategin bygger på en beprövad amerikansk modell, GVI (gruppvåldsintervention), som visat goda resultat i våldsutsatta städer i USA. GVI har upprepade gånger visat att våldet kan minska dramatiskt när medborgare, polis, kriminalvård och socialarbetare går ihop för att arbeta direkt med den lilla men aktiva del av samhället som ägnar sig åt våld och kriminalitet i grupper. Regeringen bör ge Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att ta fram en plan för att sprida "Sluta skjut" till hela landet.

Jag anser också att regeringen bör ge en lämplig aktör, förslagsvis Brottsförebyggande rådet, i uppdrag att ta fram riktlinjer för konkreta förebyggande insatser på lokal nivå i nära samarbete med den nationella haverikommissionen och vid behov bistå med hjälp och vägledning för att arbetet i de lokala sociala insatsgrupperna ska komma igång.

Jag anser också att regeringen bör ta initiativ till en översyn av relevant lagstiftning och regleringsbrev till berörda myndigheter i syfte att öka förutsättningarna för bättre samordning för att tidigt hitta personer som ligger i riskzonen för att dras till gängkriminella eller våldsbejakande miljöer samtidigt som skyddet för den personliga integriteten värnas

26. Nolltolerans mot småbrott, punkt 31 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Forskning visar att vissa barn löper betydligt större risk än genomsnittet att utvecklas till grova våldsbrottslingar och att tidigt extra stöd till familjer med barn i riskzonen har stor betydelse för att minska risken för ett kriminellt beteende. För att minska kriminaliteten på lång sikt är det därför viktigt att ge de barn och familjer som behöver stöd tidig hjälp. Unga som trots tidig hjälp hamnar i kriminalitet behöver tidiga, tydliga och skarpa reaktioner på sina brott från samhällets sida. Jag vill därför införa nolltolerans mot småbrott med start i vissa områden. Eftersom ett kriminellt liv sällan börjar med rån och mord utan med mindre allvarlig brottslighet bör polisen punktmarkera de områden där risken för att inleda en kriminell bana är större.

27. Zonförbud och visitationszoner, punkt 32 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14,

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 30 i denna del.

Ställningstagande

För att bättre kunna säkra tryggheten bör polisen ges möjlighet att besluta om ett s.k. zonförbud. Ett zonförbud innebär att polisen ges möjlighet att förbjuda en person som har uppvisat ett särskilt otrygghetsskapande beteende att vistas på en viss plats, såsom på ett torg eller i ett köpcentrum. En liknande sådan lagstiftning finns i Danmark.

Syftet med ett zonförbud är garantera trygghet och säkerhet för människor på särskilt brottsutsatta platser. Dessutom kan zonförbud utgöra ett betydelsefullt nytt verktyg för polisen i arbetet för att motverka brottslighet och gängbildning.

Zonförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som högst får vara tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader. Ett zonförbud bör kunna meddelas muntligen på plats av en polisman. Zonförbudet ska därefter alltid prövas i domstol. Överträdelse av zonförbudet ska vara straffbelagt och kunna leda till fängelse.

Vi anser dessutom att det bör införas ett system med visitationszoner. Polisen har i dag vissa möjligheter att visitera personer, bl.a. för att söka efter

vapen och andra farliga föremål. Detta förutsätter dock i regel att det finns en konkret brottsmisstanke. För att hitta fler illegala vapen bör de brottsbekämpande myndigheterna enligt vår mening ges bättre möjligheter att, under en begränsad tid och på vissa platser, visitera personer i syfte att söka efter just vapen. Vi vill därför ge polisen möjlighet att, efter beslut från åklagare, upprätta visitationszoner där polisen ges utökade befogenheter att söka efter vapen och handgranater på människor och i fordon. Även om det innebär ett ingrepp i den enskildes integritet som kan upplevas som stort menar vi att det är nödvändigt för att kunna bekämpa brottsligheten i vissa områden. Avsikten är dock inte att det ska röra sig om någon form av undantags-tillståndslignande befogenheter som finns i andra länder.

Ett beslut om att upprätta en visitationszon får endast fattas när det finns en beaktansvärd risk för att illegala vapen finns i eller kommer transporteras genom ett visst område. Zonerna ska vara tillfälliga och begränsade till ytan och fungera ungefär som en trafikkontroll men på såväl en viss väg som exempelvis kring en viss plats. Det ska inte krävas någon konkret misstanke om brott för att kontroll ska kunna ske. Kontrollen får därigenom mer karaktären av stickprovskontroll. Syftet med visitationszonerna är att skapa ytterligare möjligheter till effektiva preventiva insatser för att förebygga olaga vapeninnehav och allvarliga våldsbrott.

Regeringen bör således återkomma med förslag om zonförbud och visitationszoner.

28. Undantagstillstånd, punkt 33 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 13–15.

Ställningstagande

Det bör utredas om det finns behov av en ny lag som ger regeringen, på förfrågan från ordningsmakten eller på eget initiativ, möjlighet att utlysa tillfälliga undantagstillstånd i tydligt geografiskt avgränsade områden. Undantagstillstånden bör innefatta en möjlighet att tillfälligt begränsa medborgarnas rörelsefrihet inom det avgränsade geografiska området. De bör tillfälligt utöka polisens befogenheter att göra tillslag mot bl.a. enskilda personer, lokaler och bostäder. Andra västländers lagstiftning bör användas

som modell eftersom många länder har lagstiftning som är beprövad. Tydliga målsättningar för ordningsmakten om vad den förväntas uppnås i de särskilt utsatta områdena sätts upp, och den subversiva kriminaliteten bör klassificeras som ett säkerhetspolitiskt inre hot.

29. Belöningsystem och tipspengar, punkt 35 (M)

av Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M) och Karin Enström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkande 1 och
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

I Danmark finns det en möjlighet att betala ut medel till enskilda för upplysningar som bidrar till att allvarliga brott klaras upp. Upp till 50 000 danska kronor betalas ut till personer som lämnat information som på ett eller annat sätt har varit avgörande för att ett allvarligt brott har klarats upp. I Sverige är Polismyndighetens möjligheter att betala ut medel till enskilda som bidrar till att klara upp brott begränsade och omfattar i princip endast utbetalningar inom ramen för den s.k. informatörsverksamheten. Ett svenskt belöningsystem som innebär ökade möjligheter för Polismyndigheten att betala ut en ersättning till enskilda bör övervägas. Bland annat skulle tips som leder till att illegala vapen hittas och beslagtogs kunna leda till att ersättning betalas ut. Detta skulle vara ett bra verktyg i kampen mot gängbrottsligheten.

30. Ordningstvakter, punkt 36 (M, C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Ulrika Heie (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2261 av Louise Meijer (M) yrkande 2,

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 6,
2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 5 och 18,
2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 23 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 12,
bifaller delvis motionerna
2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 13,
2019/20:536 av Magnus Jacobsson (KD),
2019/20:657 av Anders Hansson (M),
2019/20:697 av Magnus Jacobsson (KD),
2019/20:902 av Lars Beckman (M),
2019/20:1239 av Hans Hoff (S),
2019/20:1520 av Marie-Louise Hänel Sandström och David Josefsson (båda
M),
2019/20:2120 av Lars Jilmstad (M),
2019/20:2261 av Louise Meijer (M) yrkande 3,
2019/20:2504 av Arin Karapet (M) yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:2895 av Boriana Åberg (M) och
avslår motionerna
2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 14,
2019/20:2261 av Louise Meijer (M) yrkande 1,
2019/20:2334 av Mattias Ottosson m.fl. (S) och
2019/20:2396 av David Josefsson (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det är i huvudsak polisens uppgift att upprätthålla ordningen i samhället samt förebygga och utreda brott. Samhället kan dock inte fortsätta blunda för de säkerhets- och trygghetsproblem dagens polisbrist för med sig. Redan idag avlastas polisen också av ordningsvakter som hjälper till att upprätthålla säkerhet och allmän ordning på utvalda platser. Fram till dess polisen nått sin fulla kapacitet bör enligt vår mening ordningsvakter i ökad utsträckning kunna användas för att utföra vissa uppgifter som polisens i dag utför. Det är inte någon långsiktig eller ensidig lösning på trygghetsproblemet, men nödvändigt för att ge kommunerna fler verktyg för att öka tryggheten lokalt. Det kan handla om trygghetsfrämjande arbete ute på gator och torg, för att störa kriminell aktivitet, men också tidskrävande sysslor, såsom transporter av frihetsberövade och omhändertagande av berusade personer. För att detta ska bli möjligt måste regeländringar genomföras skyndsamt.

Det bör dessutom göras en översyn av lagen om ordningsvakter, bl.a. i syfte skapa en tydlig möjlighet att ge ordningsvakter ett generellt förordnande att medverka till att upprätthålla allmän ordning inom ett större geografiskt område eller en hel kommun. Syftet med lagändringen skulle vara att möjliggöra för kommuner att använda sig av ordningsvakter för att täcka upp för polisen i fråga om enklare uppgifter för att trygga ordningen inom kommunens område, i synnerhet patrullering på offentliga platser. I dag är det

inte möjligt enligt lagen om ordningsvakter att förordna ordningsvakter för generella uppgifter inom större geografiska områden; det krävs antingen att det rör sig om en specifik verksamhet eller att uppgiften är begränsad till en viss plats.

Det behöver också diskuteras om eventuella ökade befogenheter för ordningsvakter är nödvändiga. Samtidigt kan inte ökade befogenheter komma ifråga utan ökad utbildning. Därutöver bör kontrollen av vilka som kan bli ordningsvakter, skyddsvakter och väktare stärkas. Polisen varnar för att dessa branscher idag kan infiltreras av kriminellt belastade personer. Det behöver stoppas.

Vi konstaterar att regeringen nu också tillsatt en utredning om regelverket för ordningsvakter, vilket är positivt. Det är emellertid viktigt att detta arbete bedrivs skyndsamt och leder fram till ett regelverk som löser de problem vi lyft fram.

31. Brott av s.k. djurrättsaktivister, punkt 37 (S, V, MP)

av Linda Westerlund Snecker (V), Karolina Skog (MP), Annelie Karlsson (S), Hans Ekström (S), Isak From (S), Lawen Redar (S) och Leif Nysmed (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1085 av Ola Möller (S),

2019/20:1235 av Heléne Björklund och Tomas Kronståhl (båda S),

2019/20:1302 av Åsa Coenraads och John Widegren (båda M) yrkandena 1 och 2,

2019/20:2500 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4,

2019/20:2535 av Kristina Yngwe (C) yrkande 5,

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 2,

2019/20:3083 av Åsa Coenraads (M),

2019/20:3084 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkandena 1–3,

2019/20:3106 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 14,

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 och

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 36, 38 och 41.

Ställningstagande

Brott av s.k. djurrättsaktivister som bland annat lantbrukare utsätts för är oacceptabelt. Brotten är dessutom särskilt allvarliga då de också utgör kränkningar av grundlagsskyddade rättigheter. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att den här typen av brott ska hanteras effektivt av rättsväsendet,

både när det gäller lagstiftning och Polismyndighetens redovisning för hur den arbetar för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Det är bra men precis som regeringen ser vi att det finns ytterligare behov av åtgärder, bl.a. när det gäller det straffrättsliga skyddet mot obehöriga intrång. Beredning av den frågan pågår för närvarande i regeringskansliet. Mot den bakgrunden anser vi inte att det behövs något sådant tillkännagivande som efterfrågas i motionerna 2019/20:2500 (M) yrkande 4, 2019/20:2535 (C) yrkande 5, 2019/20:2774 (KD) yrkande 2, 2019/20:3083 40 (M), 2019/20:3084 (M) yrkande 2, 2019/20:3257 (C) yrkande 4 och 2019/20:3260 (C) yrkande 41. Vi anser därmed att dessa motioner ska avslås. Vi anser vidare att det inte att det finns anledning för riksdagen att besluta om särskilda brottskoder. Motionerna 2019/20:1085 (S), 2019/20:1235 (S), 2019/20:1302 (S) 5 yrkandena 1 och 2, 2019/20:3106 (C) yrkande 14, 2019/20:3260 (C) yrkandena 36 och 38 samt 2019/20:3084 (M) yrkande 1 och 3 bör därför avslås.

32. Arbetet mot barnpornografi, punkt 38 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:182 av Ola Johansson (C) yrkandena 1–3 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 48,

bifaller delvis motion

2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP)

yrkande 5 och

avslår motion

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Barnpornografi är ett hemskt brott som kan påverka det utsatta barnet resten av dess liv. Ett stort antal barn lever i miljöer där de dagligen utsätts för sexuella övergrepp. Våldtäkter mot barn polisanmäls varje dag, och enbart inom offentlig sektor sker det varje vecka sexuella övergrepp. En väldigt liten del av de utsatta barnen får hjälp att komma ur sin utsatta situation. Jag kan konstatera att dessa brott inte prioriteras i den utsträckning som det vore önskvärt och att det förebyggande arbetet kan förbättras. Jag anser därför att det är av stor vikt att all tillgänglig teknik som finns också används för att säkerställa att det material som kan klassificeras som sexuellt övergrepp på barn inte hanteras, sprids eller laddas ner obemärkt på enheter i offentliga

verksamheters it-miljö. Verksamheter inom stat, regioner och kommuner bör säkerställa att det finns rutiner som förhindrar att detta sker och jag vill att blockeringsverktyg eller filter för internetsidor som innehåller barnpornografi ska användas för att stoppa tillgången. Verktyg för att spåra användare som på datorer inom offentlig verksamhet laddar ned eller förvarar barnpornografi måste därmed bli obligatoriska.

33. Arbetet mot barnpornografi, punkt 38 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 5 och avslår motionerna

2019/20:182 av Ola Johansson (C) yrkandena 1–3,

2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 5 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 48.

Ställningstagande

Rättsväsendets möjligheter att identifiera de barn som utsätts för övergrepp på internet måste värnas. För att övergreppsmaterial ska kunna upptäckas, raderas och rapporteras och för att barnen i övergreppsmaterial lättare ska kunna identifieras anser jag att det är av stor vikt att digitala ansiktsigenkänningsverktyg även i fortsättningen ska kunna användas. Den nya e-privacy-förordningen som förhandlas mellan EU:s medlemsstater hotar att begränsa denna möjlighet. Det är därför viktigt att regeringen i det fortsatta förhandlings-arbetet tar hänsyn till detta behov och verkar för att det även framöver ska vara möjligt att arbeta med dessa digitala verktyg.

34. Arbetet mot dopningsbrott, punkt 39 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2782 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Handeln med dopningspreparat och droger är ett it-relaterat brott som bör uppmärksammas mera. Denna handel sker övervägande på internet och det finns ett stort antal nätshoppar där man enkelt kan köpa anabola androgena steroider. Vi anser därför att det är angeläget att rättsvårdande myndigheter får möjligheter att effektivt koordinera spaning på nätet för att kartlägga försäljningen och minska tillgängligheten av dopningspreparat. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

35. Ekonomisk brottslighet, punkt 40 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:766 av Lars Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motionerna
2019/20:2114 av Fredrik Malm (L) och
2019/20:3036 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S).

Ställningstagande

EU har ambitionen att aktivt bekämpa korruption, en korruption som på olika nivåer utgör en betydande utmaning för flera av medlemsstaternas politiska system och förvaltning. År 2010 gav rådet kommissionen i uppdrag att inkomma med en övergripande anti-korruptionspolicy. Kommissionen har fortfarande inte inkommit med någon sådan policy. I stället publicerade kommissionen 2014 en särskild rapport om läget i EU:s medlemsstater avseende korruption och vilka åtgärder medlemsstaterna vidtagit för att hantera problemet. Rapporten beskriver situationen i flera medlemsstater som mycket allvarlig. Det är oroväckande. I samband med publiceringen av rapporten meddelade kommissionen att man planerade att genomföra en uppföljning två år senare i syfte att mäta vilka resultat som uppnått. Enligt Transparency Internationals vedertagna korruptionsindex har EU-ländernas genomsnitt varit nära oförändrat sedan man började mäta 2012. Det innebär att så många som 16 av EU:s 28 medlemsländer har varit under medelvärdet 65 på en 100-gradig skala. För ett land som Sverige, som är en av unionens

största finansärer, borde denna utveckling oroa och motivera till kritik mot EU:s otillräckliga korruptionsåtgärder. Vi föreslår därför ett par konkreta åtgärder som EU skulle kunna vidta för att återfå trovärdigheten i arbetet mot korruption. Vi vill att regeringen i rådet driver frågan om att kommissionen ska besluta om en uppdatering av samma rapport under kommande lagstiftningsperiod, och den kommande långtidsbudgeten ska innehålla regler om att medlemsstater som systematiskt, med uppsåt eller genom oaktsamhet eller underlåtelse utsätter EU-budgeten för bedrägerier bör få minskade EU-stöd. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

36. Brott mot butiker, punkt 41 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD), Robert Stenkvist (SD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 och

bifaller delvis motion

2019/20:1189 av Lars Mejern Larsson och Hans Hoff (båda S).

Ställningstagande

Ett växande problem för många butiksägare inom t.ex. dagligvaruhandeln är kriminalitet såsom stölder, hot och våld. Enligt statistik från Svensk Handel för de två första månaderna 2020 ökar både antalet butiksinbrott och butiksstölder jämfört med samma period förra året. I många fall är också området utanför affären en samlingsplats för kriminella där droghandel bedrivs mer eller mindre öppet, vilket gör att många kunder håller sig därifrån. Vi anser att man måste gå till botten med vilka övriga åtgärder som krävs för att på riktigt förändra och förbättra dagens situation för butiksägare. Därför bör regeringen tillsätta en heltäckande utredning på området som berör samtliga relevanta aspekter gällande butiksägares trygghet och möjlighet att ostört bedriva sin verksamhet.

37. Utredning av mängdbrott, punkt 42 (M, C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Ulrika Heie (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Mängdbrotten måste prioriteras högre för att också fler brott ska kunna utredas och klaras upp. Dagens bestämmelser gör det möjligt att inte alltid inleda en förundersökning och att på förhand lägga ned en brottsutredning. Direktavskrivning innebär att polisen skriver av ärendet och inte inleder någon förundersökning. Förundersökningsbegränsning innebär att man begränsar brottsutredningen till att endast omfatta vissa brott. Även åtalsunderlåtelse innebär att brottet utreds men inte leder till åtal. Det är inte rimligt att en så stor andel av alla brottsutredningar som gäller mängdbrott i dag läggs ned i förtid. Möjligheterna till direktavskrivning, förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse bör därför begränsas, särskilt i fall där det finns ett tydligt brottsofferintresse. Regeringen bör därför vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

38. Nationellt tiggeriförbud m.m., punkt 43 (M, SD)

av Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24,
2019/20:893 av Lars Beckman (M),
2019/20:2937 av Edward Riedl (M) och
2019/20:3066 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Sveriges hittillsvarande hållning i fråga om tiggeriet har skickat dubbla signaler. Trots att tiggeri är tillåtet i Sverige har regeringen och myndigheterna på olika sätt försökt att göra det mindre lönsamt att tigga, bl.a. genom uppmaningar att inte ge pengar till tiggare. Det har även genomförts förenklingar för markägare att få bort tiggarnas olagliga bosättningar. Ett nytt brott – människoexploatering – vars syfte är att kriminalisera ett beteende som innebär att man utnyttjar någon annan person för att bl.a. tigga har även införts. Bevissvårigheterna är dock uppenbara vad gäller den här typen av brottslighet eftersom många inblandade inte vill vittna. Det innebär att lagstiftningens genomslag i praktiken riskerar att bli begränsat.

Vissa kommuner har på egen hand försökt att reglera tiggeriet. Det har dock visat sig vara juridiskt komplicerat att införa lokala förbud, även om den ovan redovisade domen från Högsta förvaltningsdomstolen visar att det är möjligt. Flera andra länder har regler som på ett eller annat sätt förbjuder tiggeri. I exempelvis Danmark är tiggeri förbjudet, och i Storbritannien är det förbjudet både att själv tigga och att uppmuntra någon som är minderårig att göra det. Erfarenheten från Norge visar vidare att möjligheten till kommunala förbud för tiggeri på allmän plats i praktiken används i begränsad utsträckning. Mot denna bakgrund behövs ett nationellt tiggeriförbud. Lokala förbud innebär att staten överlämnar ansvaret för en i grunden nationell fråga till kommunerna.

Regeringen bör snarast återkomma med ett sådant förslag.

39. Olovliga bosättningar, punkt 44 (SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD), Robert Stenkvist (SD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4 samt

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 42 och

avslår motion

2019/20:1105 av Emma Hult (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Vår uppfattning är att olovliga bosättningar inte ska accepteras och att kommunerna därför måste få större befogenheter att säkerställa att

ordningslagarna följs. Ett beslut om avhysning måste därvid kunna gälla ett större område än i dag.

Polismyndigheten får i dag förelägga en person att ta bort anordningar som placerats på offentlig plats utan tillstånd eller i strid med kommunala ordningsföreskrifter. Följs inte föreläggandet får Polismyndigheten vidta åtgärder. Polismyndigheten får även ingripa för att avvärja en straffbelagd handling. Ett problem är att polisen inte ingriper i de fall EU-migranterna utnyttjar offentliga platser som bostadsändamål. I de fall man ingriper tar dessutom handräckning alldeles för lång tid.

Gäller det däremot en otilåten bosättning på en plats som inte är offentlig är ordningslagen inte tillämplig och markägaren får i stället vända sig till Kronofogdemyndigheten för att ansöka om särskild handräckning. Denna process är långdragen och ineffektiv och leder till att EU-migranterna ges tid att skräpa ned och ockupera allmänna områden. Dessutom måste hela processen upprepas om lägren bara flyttas några meter.

Vi föreslår därför att kronfogden inte ska ha med dessa frågor att göra, att någon s.k. besittningsrätt inte ska finnas i dessa fall samt att polisen när som helst ska kunna avlägsna de boende i illegala kåkstäder utan något specifikt krav på identifikation eller dokumentation.

Staten måste därutöver se över de kostnader som uppkommer kring särskild handräckning, bortforsling och städning m.m. som i dag drabbar kommuner och markägare. Översynen ska syfta till att få fram en ordning som innebär lägre kostnader och effektivare hantering för markägaren.

Kommunerna bör dessutom i lokala ordningsföreskrifter kunna ange vad som kräver ett särskilt godkännande på allmän mark i syfte att upprätthålla ordningen.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

40. Utsatta EU-medborgare, punkt 45 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 11, 13 och 14.

Ställningstagande

Situationen för de utsatta EU-medborgarna i Sverige kräver ett svar som tacklar de verkliga utmaningarna och tar steg för att lösa dagliga problem de utsatta möter. Det handlar om en politik som tar krafttag mot den

diskriminering som gruppen möter och bekämpar den fattigdom de lever under och de strukturella faktorer som orsakar den – som bristande tillgång till utbildning, sjukvård och drägligt boende. Den politiken består av robusta välfärdsinsatser baserade på ett tydligt rättighetsperspektiv. Det krävs bl.a. en lagstiftning som säkerställer rätten att be om hjälp och en styrning av Polismyndigheten som tydliggör att polisen har en skyldighet att skydda minoritetsgrupper och marginaliserade grupper, som utsatta EU-medborgare och prioriterar detta i sitt arbete. Utsatta EU-medborgare ska ha samma rättigheter som andra EU-medborgare, i enlighet med EU-rätten och de konventioner Sverige är bundet av. Denna politik måste ständigt utvecklas och förnyas, inte minst för att visa alla som vill se en annan utveckling att den är möjlig. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det jag nu har anfört.

41. Demonstrationstillstånd, punkt 46 (C)

av Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 55.

Ställningstagande

Yttrande- och demonstrationsfriheterna är grundläggande och varje människa har rätt att uttrycka sina åsikter, men i de fall dessa åsikter manar till våld, krigsbrott och terror ska inte det offentliga vara med och stödja det. Demokratin angrips av flera olika grupper som vill påverka vårt samhälle med våld och hot. Hoten kommer delvis från den islamistiska miljön men även från vit makt-miljön och den autonoma vänstermiljön. För att mota tillbaka de våldsbejakande organisationerna måste samhället markera tydligare än i dag. Det finns en möjlighet i ordningslagen att ställa krav eller till och med säga nej till demonstrationer när man t.ex. vet att det har gått våldsamt till förut, men det sker inte tillräckligt ofta. Jag anser att man måste se över dagens bestämmelser och tillämpningen av dessa i syfte att öka möjligheterna att ställa krav vid demonstrationer och i vissa fall inte tillåta att de hålls.

42. Passlagen m.m., punkt 47 (M)

av Cecilia Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M) och Karin Enström (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2496 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 12 och 13 samt
avslår motion
2019/20:970 av Elin Lundgren (S).

Ställningstagande

De åtgärder som har vidtagits för att stävja missbruket av pass, däribland den nya lagstiftning som trädde i kraft i april 2016, har inte varit tillräckliga. Vi vill därför se ytterligare skärpta åtgärder i detta syfte. Passets status som värdehandling måste återupprättas.

Ett pass är en handling som bör ha ett särskilt skydd mot missbruk. För missbruk av urkund döms i dag till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt utdöms fängelse i högst två år. Av rättspraxis framgår dock att missbruk av pass vid inresa till landet inte per automatik bedöms som grovt missbruk av urkund. Det krävs försvårande omständigheter. Det vill vi ändra på. Missbruk av pass vid inresa bör alltid bedömas som grovt missbruk av urkund. Detsamma gäller missbruk av främlingspass och av resedokument vid inresa. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

De åtgärder som vidtagits på området i Sverige, däribland den nya lagstiftning som trädde i kraft 2016, har inte varit tillräckliga. Utsattheten för bedrägerier och annan it-relaterad brottslighet, som t.ex. identitetskapningar fortsätter att öka. Ett sätt att motverka dessa brott är att begränsa antalet godkända id-handlingar. Utskottet föreslog förra året ett tillkännagivande till regeringen om en skyndsamt uppstramning av antalet godkända id-handlingar. Utskottet konstaterade att det är positivt att 2017 års id-kortsutredning nu har redovisat sitt betänkande, Ett säkert statligt id-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Samtidigt ansåg utskottet att frågan är angelägen och att den inte bör tillåtas att dra ut på tiden. Det är viktigt att betänkandet inom en snar framtid leder fram till lagstiftning, och att denna lagstiftning också innebär att antalet godkända id-handlingar begränsas. För att säkerställa det sagda föreslår vi att riksdagen ställer sig bakom det utskottet tidigare har anfört om skyndsamma åtgärder för att begränsa antalet godkända id-handlingar och tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionen.

De senaste ändringarna i passlagen i syfte att minska tillgången på svenska pass gjordes för fyra år sedan. Vi anser inte att det är tillräckligt och föreslår reglerna skärps ytterligare. Vi anser att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som den grövre graden av missbruk av urkund.

43. Gränskontroll, punkt 48 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14,

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 17 och

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7,

bifaller delvis motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27,

2019/20:615 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 56 och

2019/20:1340 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 och

avslår motion

2019/20:1759 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C).

Ställningstagande

EU bör ha en väl fungerande yttre gränskontroll. I andra hand bör en nordisk gränskontroll komma på plats på gränsen mellan Tyskland och Danmark. I avsaknad av en väl fungerande gränskontroll vid EU:s yttre gräns och en nordisk gränskontroll måste Sverige ha en egen väl fungerande gränskontroll mot angränsande länder då det är påkallat.

Men Sveriges gränskontroll har visat på stora brister. Det framgick inte minst när en inspektion av hur Sverige klarade av att upprätthålla sina åtaganden inom Schengen visade på ett katastrofalt resultat. För att åtgärda dessa brister krävs det att polisen tillförs tillräckliga resurser för att bl.a. kunna utbilda personal, förbättra it-verksamheten och utöka gränskontrollerna.

Gränskontrollerna är en statlig kärnuppgift. Det gäller både kontrollen av inflödet av brottslingar och att avvisa människor som inte har rätt att uppehålla sig i Sverige.

För att klara uppgiften är det också viktigt att samtidigt kunna fortsätta utveckla och effektivisera verksamheten. Genom automatisk gränskontroll kan värdering av äktheten i ett pass ske genom självbetjäning och identiteten

kan kontrolleras genom bl.a. ansiktsgenkänning. Detta tekniska stöd ger bättre förutsättningar för att kontrollera resenärer vid gränsen och ökar möjligheten att upptäcka missbruk genom s.k. lookalike-användning av pass. Automatisk gränskontroll finns i flera länder i vår närhet, däribland Tyskland och Finland. Frågan om ett eventuellt införande av automatiska gränskontroller i Sverige har diskuterats under lång tid, men utan att det har lett till ett faktiskt införande.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

44. Gränskontroll, punkt 48 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 27 och

2019/20:615 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 56 och

avslår motionerna

2019/20:1340 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2019/20:1759 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C),

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14,

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 17 och

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Den fria rörligheten i EU har varit problematisk för arbetet mot terror. Terrorismstänkta eller personer dömda för terrorbrott har kunnat resa mellan länderna utan någon kontroll, och samtidigt har arbetet för att förhindra att migranter med terrorympatier reser in i landet varit obefintligt. För att förhindra att personer som inte har rätt att vistas i Sverige reser in och ut som de behagar krävs det ett fullgott gränsskydd. Det bör därför upprättas en form av stadigvarande inre gräns- och id-kontroller vid de delar av gränsen där migranter kan förväntas anlända. All inkommande trafik med buss, lastbil eller personbil ska kunna kontrolleras av en kraftigt förstärkt gränskontrollorganisation. Endast id-kort eller pass från viseringsfria länder ska godtas, och i annat fall ska visum eller annan giltig handling för vistelserätt kontrolleras. Regeringen bör därför driva att en omförhandling av Schengensamarbetet ska ske så att samtliga länder kan upprätta ett fullgott gränsskydd i form av stadigvarande inre gränskontroller.

Det finns ett behov av att fortsätta kontrollera passagerares identitet och medhåvt gods vid gränsöverskridande tågtrafik. Sverige ska även verka för att placera vissa gränskontroller i utlandet, exempelvis i Danmark, för att enklare kunna hantera passagerarkontroll innan resenärer når svensk mark. Kontroller ska dock vara effektiva för att inte passagerare ska få längre restid än nödvändig.

Regeringen bör verka för att åstadkomma det vi nu har anfört.

45. Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet, punkt 49 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3119 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

I samband med flyktingkrisen 2015 infördes den tillfälliga lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet. Lagen antogs den 12 november 2015 och löpte ut den 21 december 2018. Denna lag möjliggjorde införandet av ett transportörsansvar för reser inom Schengenområdet, vilka bidrog till att snabbt och kraftigt bromsa inflödet av asylsökande. Vi anser att det givetvis även efter den 21 december 2018 kan finnas ett behov av åtgärder som exempelvis ett utökat transportörsansvar. Av den anledningen föreslår vi att lagen om möjlighet till särskilda åtgärder återinförs permanent, så att en svensk regering alltid ska ha möjlighet att vidta de åtgärder som krävs för att bevara Sveriges säkerhet.

46. Inre utlänningskontroll, punkt 50 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD), Robert Stenkvist (SD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3121 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 6 och 7 samt

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 17 och 18.

Ställningstagande

Inre utlänningskontroll är ett viktigt verktyg för att hitta människor som vistas här utan tillstånd och som ska utvisas. Trots att problemet nu är större talar statistiken för att antalet genomförda inre utlänningskontroller är betydligt färre nu än tidigare. Vi anser att polisen därför bör få i uppdrag att kraftigt öka antalet inre utlänningskontroller och även rikta dessa mot platser där behovet är som störst. Inre utlänningskontroller måste dessutom vara en integrerad del av polisens verksamhet så att det görs regelmässigt.

Polisen genomförde 2019 till 2014 programmet Rättssäkert och effektivt verkställighetsarbete, REVA, vilket ledde till stora förbättringar i gränspolisens arbete att utvisa illegala personer från Sverige. Polisens rapporter pekade på att programmet var en framgång och att det bl.a. frigjorde resurser som kunde läggas på att bekämpa annan brottslighet. Vi anser att programmet bör vidareutvecklas och tas upp på nytt, för att säkerställa att personer som rör sig fritt i vår närmiljö också är här lagligt. Polisen bör därmed ges möjlighet att utifrån empirisk erfarenhet och generella beteendemönster utföra inre utlänningskontroller för att hitta personer som befinner sig illegalt i landet, utan att detta utgör en diskrimineringsgrund.

Vidare bör polisen förbättra utbildningen gällande inre utlänningskontroller.

Polisen ska även ges effektivare verktyg vad gäller inre utlänningskontroll. Regeringens utredare har i betänkandet Klarlagd identitet presenterat flera bra förslag. Regeringen bör därför snarast gå vidare med förslagen i betänkandet i syfte att stärka möjligheterna att klargöra människors identitet. Vi menar att det, i linje med vad som föreslås i betänkandet Klarlagd identitet, ska vara möjligt för polisen att ta fingeravtryck och genomföra fingeravtryckssökning i samband med inre utlänningskontroll. Vidare anser vi att det ska vara möjligt för polisen att vid grundade skäl omhänderta t.ex. mobiltelefoner i syfte att klargöra en persons identitet.

De ovannämnda förslagen kommer att öka förväntningarna på Polismyndigheten att arbeta med dessa uppgifter. Det är därför viktigt att polisen kan få tillräcklig finansiering för att klara detta arbete. Målet är att ingen ska kunna resa in till Sverige utan tillstånd och att samtliga utvisningsbeslut ska verkställas inom några veckor.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

47. Europeiska unionens yttre gräns, punkt 51 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

EU ska fortsätta att vara öppet och verka för fri rörlighet mellan länderna. Detta får dock inte ske på bekostnad av en ökad människohandel, vapensmuggling eller en försvagning av Schengenområdets yttre gräns. Genom ett ökat samarbete mellan medlemsländernas myndigheter bör det tas fram ett europeiskt vittnesskyddsprogram, en gemensam polisiär underrättelsetjänst och ett ökat effektivt informationsutbyte. På sikt bör medlemsländerna ge EU hela ansvaret över den yttre gränskontrollen. Gränsskyddsmyndigheten måste därför kraftigt förstärkas och byggas ut. I det fall säkerhetsläget eller migrationsflödena skulle förändras måste beredskap finnas för att vid behov skyndsamt återinföra tillfälliga kontroller internt, mellan EU:s länder. Men den långsiktiga lösningen ska vara att ha ett starkt yttre skydd så att den fria rörligheten inom EU kan återupprättas och de länder som inte tar sitt ansvar ska kunna suspenderas ur Schengenavtalet.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med det anförda.

48. Stöd till Grekland, punkt 52 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3502 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Det uppmärksammas sällan i den allmänna debatten att det endast är ett fåtal av EU:s medlemsstater som i praktiken ansvarar för upprätthållandet av de

yttre gränserna. Detta fåtal länder har länge tagit ett oproportionerligt ansvar för gränskontroller och den irreguljära migrationen. Följden har blivit att länderna, i dag främst Grekland, inte kunnat uppfylla sina åtaganden, vilket fått följdverkningar i hela EU. För att Grekland ska kunna fortsätta att vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla unionens yttre gräns behöver stöd erbjudas och andra åtgärder vidtas. Sverige bör därför agera för att Grekland ska erbjudas det bilaterala stöd som är möjligt för att öka förutsättningarna att upprätthålla den yttre gränsen.

49. Europols mandat m.m., punkt 53 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 och

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Gemensamma europeiska lösningar är nödvändiga för att komma åt problemet med grov organiserad brottslighet. Med en effektiv gränsöverskridande bevisning samt en samlad polisiär kompetens ökar möjligheten att identifiera transnationella kriminella trender och mönster. Detta är ofta helt avgörande för att se den helhet som nationella myndigheter kan missa.

Europol har förvandlats från ett reaktivt mellanstatligt organ till en proaktiv undersökande EU-myndighet, men myndighetens mandat och kapacitet måste stärkas. Europol har till skillnad från FBI i USA inte rätt att driva egna förundersökningar eller bedriva arbete med en egen operativ polisstyrka runt om i medlemsländerna. Uppgiften är i stället att bistå de nationella polismyndigheterna med information och samarbetsvägar.

Byrån har själv påpekat att det krävs ett operativt mandat för att på ett mer effektivt sätt kunna bekämpa den europeiska organiserade brottsligheten. Ett första steg mot ett eget sådant mandat – som kräver fördragsändring – skulle vara att Europol ges möjligheten att runt om i unionen anställa nationellt behöriga poliser för tjänst i nya lokala Europolkontor i de olika medlemsländerna.

En av de viktigaste åtgärderna är att stärka den analytiska kapaciteten hos Europol. Hos Europol finns bl.a. spetskompetens om kreditkortsförfalskning, förfalskning av eurosedlar och produktion av syntetiska droger. Men

analysfunktionen bör utökas väsentligt. Här ska några av EU:s främsta experter på t.ex. människohandel och barnpornografi finnas.

Regeringen bör verka för att det jag nu har anfört ska genomföras.

50. Falska uppgifter i polisförhör, punkt 55 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD), Robert Stenkvist (SD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3,

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 20 och

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 12 och

bifaller delvis motion

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

I dag kan det vara straffritt att ljuga i polisförhör för att skydda en brottsling. Under våren 2019 friades en kvinna i Högsta domstolen efter att ha angett ett falskt alibi för en man vid en uppmärksammat rättegång. Högsta domstolen menade att kvinnan inte kunde fällas med nuvarande lagstiftning eftersom man i ett polisförhör inte vittnar under ed och eftersom skyddande av brottsling kräver en mer aktiv åtgärd.

Vi menar att det är varje laglydig medborgares skyldighet att samarbeta med ordningsmakten. Att ljuga för den myndighet som utreder brott och värnar brottsoffers upprättelse är både moraliskt felaktigt och riskerar även att slösa myndighetens resurser samt leda till att gärningsmän går fria. När någon lämnar ett falskt alibi för att exempelvis skydda en gängmedlem från rättvisan försvåras redan komplicerade brottsutredningar. Vi vill att man utreder en lagstiftning som innebär att det blir straffbart att ljuga i polisförhör och t.ex. lämna ett falskt alibi vid ett polisförhör.

51. Skyddade personuppgifter, punkt 56 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD), Robert Stenkvist (SD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 31 och
2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 28.

Ställningstagande

Det har blivit vanligare att poliser, främst de som arbetar i yttre tjänst, efterfrågar skyddad identitet. Detta är bl.a. en följd av att poliser ofta filmas av allmänheten under ingripanden.

Vi anser att det bör utredas hur fler personer som arbetar på Polismyndigheten och andra myndigheter kan få skyddade uppgifter av olika slag. Exempelvis kan idag endast poliser i Polismyndigheten få kvalificerad skyddsidentitet men inte andra tjänstemän vid polisen. Polisens tjänstekort måste idag innehålla både namn och personnummer. Det borde undersökas om dessa endast ska krävas ha tjänstenummer.

Dessutom bör det utredas om anonyma handläggare även ska finnas på andra myndigheter som Migrationsverket eller socialtjänsten. Dessutom behöver polisens fordon kunna registreras på någon annan än myndigheten.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

52. Registerkontroll, punkt 57 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18 och
avslår motion
2019/20:1809 av Helena Antoni (M).

Ställningstagande

Flera allvarliga avslöjanden har gjorts om den bristande säkerheten hos ett antal viktiga svenska myndigheter. Det har t.ex. förekommit uppgifter om att personer med starka kopplingar till kriminella gäng jobbar på Arlanda och att passkontroller troligen har infiltrerats av kriminella. Vi anser att svenska myndigheter behöver arbeta på ett helt annat sätt för att säkerställa att myndigheter och deras lokaler inte infiltreras av kriminella element. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det anförda.

53. Brottsofferfrågor, punkt 59 (M, C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M), Karin Enström (M), Ulrika Heie (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 38 och
avslår motion

2019/20:2103 av Sanne Lennström (S).

Ställningstagande

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om att det bör inrättas en brottsofferportal för personer som utsätts för id-kapningar eller bedrägerier. Förutom att få samlad information borde den drabbade också kunna spärra sina identitetsuppgifter på ett och samma ställe. Vi uppmanar regeringen att skyndsamt inrätta en sådan portal. Det är särskilt viktigt då internetbaserade bedrägerier och id-kapningar av olika sorter inte visar några tecken på att avta och kan orsaka stora svårigheter för den som blir drabbad.

Särskilda yttranden

1. Falska uppgifter i polisförhör, punkt 55 (L)

Malin Danielsson (L) anför:

En dom i Högsta domstolen visar att det inte nödvändigtvis är att betrakta som brottet skyddande av brottsling att ge falskt alibi åt en person, om lögnen inte hjälper den misstänkte att undgå lagföring. Det är enligt min mening djupt otillfredsställande om lögnen i polisförhör inte motverkas effektivt. Lagen behöver därför ses över i denna del.

Eftersom en utredning nu – som ett resultat av de rättspolitiska samtalen som hölls hösten 2019 – tillsatts i syfte att stärka rättsprocessen och bl.a. utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning, avstår jag emellertid nu från att reservera mig. Jag kommer dock noga att följa det fortsatta arbetet med dessa frågor.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 60 (M)

Cecilie Tenfjord Toftby (M), Kristina Axén Olin (M) och Karin Enström (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om vårt förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 60 (SD)

Angelika Bengtsson (SD), Mikael Strandman (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 60 (KD)

Andreas Carlson (KD) och Larry Söder (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 60 (L)

Malin Danielsson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om mina förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motion väckt med anledning av händelse av större vikt

2019/20:3502 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU ska verka för omedelbart utökat stöd till Grekland och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:5 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på registrering av kontantkort till mobiltelefoner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:33 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör bli möjligt för polisen att använda skottdetektorer på tak och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:182 av Ola Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att programvara bör användas som säkerställer att material som polis klassificerat som sexuellt övergrepp på barn inte kan hanteras, spridas eller laddas ned obemärkt på enheter i offentliga verksamheters it-miljö och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verksamheter inom stat, landsting och kommuner bör se över rutiner för att hantera barnpornografibrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att programvara snarast bör upphandlas och installeras i all offentlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ökat statligt stöd till kommunernas arbete mot organiserad kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att kunna förordna ordningsvakter i hela kommunen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ersättning till kommunerna för ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Tullverket bör ges i uppdrag att ytterligare intensifiera sitt arbete mot den organiserade kriminaliteten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning kring åtgärder för hur vi stärker tryggheten för Sveriges butiksägare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:379 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med det förslag som utretts kring avskaffande av dagens absoluta tillståndskrav för att anordna dans och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:420 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en lex Ahmed kan införas för polisen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:498 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa hög musik från fordon som störande buller och om att fordonet som orsakar bullret ska kunna förverkas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:523 av Richard Jomshof (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all myndighetsutövning ska vara neutral och att uniformer därmed ska vara helt fria från såväl religiösa som politiska markörer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:527 av Jens Holm m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om hur man ska komma till rätta med det växande problemet med svarttaxigrupper på sociala medier och andra plattformar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:528 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att vidta åtgärder för att ge poliser i yttre tjänst tillgång till administrativt stöd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder i syfte att göra arbetsmiljön säkrare för poliser i yttre tjänst och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till utbildningsinsatser för Polismyndighetens anställda om hetslagstiftningens och ordningslagens koppling till allmänhetens säkerhet och de demokratiska grundvärderingarna samt om våldsbejakande gruppers metoder för att sprida sitt antidemokratiska budskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att långsiktigt förstärka mångfaldsarbetet och fördjupa den mångkulturella kompetensen hos myndighetens anställda och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:536 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en lagändring så att kommunerna äger rätt att sätta in ordningsvakt efter samråd med polisen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:538 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett system för lex Sarah-anmälningar inom Kriminalvården och polisen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffrabatt vid otillåten utredning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:550 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om blåljus på fordon och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om OC-sprej och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fotfängsel/spotthuva och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om LOB-bussar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utrustningslyft och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om neutrala polisuniformer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kroppskameror och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade befogenheter vid upplopp och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad polisarrest och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillfälligt avvisa anmälningar och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och föreslå en lagändring för att kunna beivra handlingar då en eller flera personer uppsåtligen stör polisens arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för poliser att bära tjänstevapen utanför tjänsten och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för poliser att få skyddade uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anonymitet i rapporter som rör organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av lögn i polisförhör och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om befogenhet att kvarhålla transportör och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användandet av kräkmedel mot misstänkta narkotikalangare och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklade regler för avlägsnande och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt tiggeriförbud och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:555 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gränskontroller och Schengensamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:606 av Angelica Lundberg m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och skärpa lagarna kring oriktiga fakturor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta avhysningen av illegala ockupanter av mark och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:615 av Patrik Jönsson m.fl. (SD):

56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta med kontroller av passagerare och gods vid gränsöverskridande tågtrafik och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:653 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förminska eller helt ta bort brottsbekämpande myndigheters ansvar för att betala avgifter till teleoperatörer för avlyssningskopplingar inom brottsbekämpningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:657 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av rådande lagstiftning om tillståndsgivandet mellan Polismyndigheten och kommuner avseende behovet av lokala ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:697 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ordningsvakters befogenheter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:750 av Björn Söder m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagar som medger möjligheten att utlysa lokala undantagstillstånd bör utredas samt implementeras och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliga mål bör sättas upp för ordningsmakten för att komma till rätta med våldsproblematiken i de värst drabbade utanförskapsområdena och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att situationen i de särskilt utsatta områdena och den generella utmaning som subversiva kriminella element utgör mot statens våldsmonopol ska kategoriseras som ett inre säkerhetshot och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:766 av Lars Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i rådet bör driva frågan om att kommissionen ska ta fram en ny korruptionsrapport som motsvarar den från 2014 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i rådet bör driva frågan att medlemsstater som systematiskt, med uppsåt eller genom oaktsamhet eller underlåtelse utsätter EU-budgeten för bedrägerier bör få minskade EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:796 av Gustav Fridolin m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stat och samhälle gemensamt bör agera för att fler ska få uppleva trygga fotbollsmatcher med levande supporterkultur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en genomlysning av polisens strategiska arbete för säkerhet vid stora fotbollsevenemang, inklusive tillämpningen av villkorsgivning i

samband med offentliga tillställningar i form av idrottsarrangemang, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:875 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska redovisa resultatet av sin handlingsplan mot internationella stödligor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:880 av Pål Jonson och Marléne Lund Kopparklint (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att hantera problemen med störande musik från fordon i bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:893 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att införa ett nationellt tiggeriförbud och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:902 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till trygghetsskapande ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:970 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över passens giltighetstid och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1085 av Ola Möller (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kodifiering av olika brottstyper och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1105 av Emma Hult (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hinder för framkomlighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1189 av Lars Mejern Larsson och Hans Hoff (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av åtgärder mot vardagsbrott inom handeln och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1235 av Heléne Björklund och Tomas Kronståhl (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottskoder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1239 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn för att säkerställa att ordningsvakter och väktare har den utbildning som krävs för att hantera sina uppgifter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1279 av Tuve Skånberg m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om personuppgiftslagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1302 av Åsa Coenraads och John Widegren (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att renodla statistiken för jaktbrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild brottskod för trafikskadat vilt vid smitningsolyckor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1334 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över myndigheters befogenheter att lagra trafikuppgifter tillhandahållna av transportföretag m.fl. och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1335 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillåta brottsprovokation vid misstänkt sexualbrott mot i synnerhet unga och personer med intellektuell funktionsnedsättning på internet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1340 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stärka gränspolisens situation och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1484 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten för polisen att använda kroppsskanner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1486 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen om vilka som har rätt att genomföra fartkontroller och kontroller av fordon på våra vägar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1487 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om poliser ska kunna få dolda adresser och personuppgifter på ett lätt sätt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1520 av Marie-Louise Hänel Sandström och David Josefsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om ordningsvakter och ge kommunerna ökade möjligheter att använda sig av ordningsvakter i större omfattning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1577 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över tulltjänstemäns befogenheter för att öka möjligheten att förebygga brott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1594 av Daniel Bäckström (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ordningsvaktens möjlighet att använda spotthuva och benfängsel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ge polisen i uppdrag att stärka arbetet med brottssamordning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1605 av Alireza Akhondi (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder enligt motionens intentioner vad gäller ett tryggare Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1608 av Alireza Akhondi (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder enligt motionens intentioner vad gäller flaggning av adresser för ambulans och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1759 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort gränskontrollerna mellan Danmark och Skåne och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen i uppdrag att beivra farlig fordonsframfart och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1776 av Peter Helander m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på danstillstånd helt och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa hotelltillstånd och ersätta detta med anmälningsplikt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1788 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder enligt motionens intentioner vad gäller utökade befogenheter för tullen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1809 av Helena Antoni (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om belastningsregister och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1959 av Arman Teimouri (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna våldet i de svenska förorterna som en nationell kris och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att lyfta utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta efter Södertäljmodellen i resten av Sverige för att få stopp på gängkriminaliteten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1984 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ytterligare rättspolitiska åtgärder för att komma åt grov och organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2006 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera hotellagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade möjligheter för allmänheten att följa brottsutvecklingen och polisens resultat lokalt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt renodling av polisens arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handräckning vid omhändertagande av berusade personer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta uppgifter från polisen till kommuner eller andra myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polistillstånd för danstillställning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polistillstånd för hotell- och pensionatverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens samarbete med kommuner och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens samarbete med civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om automatisk kamerabevakning av fordon och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om falska uppgifter i polisförhör och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2055 av Johan Pehrson m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s yttre gräns och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett europeiskt FBI och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2103 av Sanne Lennström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över hur polisens förmedling till brottsofferorganisationer kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2114 av Fredrik Malm (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Eritreas ekonomiska indrivning i Sverige bör upphöra och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2120 av Lars Jilmstad (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör underlätta för kommuner att anställa kommunala ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2147 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en nationell haverikommission i syfte att minska skjutningar, dödligt våld och gängkriminalitet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig aktör i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för att arbeta med unga män i syfte att förebygga gängkriminalitet och våldsbejakande extremism och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att ta fram en plan för att sprida ”Sluta skjut” till hela landet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig aktör, förslagsvis Brottsförebyggande rådet, i uppdrag att ta fram riktlinjer för konkreta förebyggande insatser på lokal nivå i nära samarbete med den nationella haverikommissionen och vid behov bistå med hjälp och vägledning för att arbetet i de lokala sociala insatsgrupperna ska komma igång och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av relevant lagstiftning och regleringsbrev till berörda myndigheter i syfte att öka förutsättningarna för bättre samordning för att tidigt hitta personer som ligger i riskzonen för att dras till gängkriminella eller våldsbejakande miljöer samtidigt som skyddet för den personliga integriteten värnas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2218 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att fler omhändertagna ska kunna ges vård och behandling vid omhändertagandet enligt lagen om omhändertagande av berusade personer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2261 av Louise Meijer (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra lagen om ordningsvakter på så sätt att kommuner, inte Polismyndigheten, får avgöra vilka områden i kommunen som kan patrulleras av ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra lagstiftningen på så sätt att ordningsvakter ska få transportera gripna personer till en polisstation och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga och utöka ordningsvakternas utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2334 av Mattias Ottosson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över om ordningsvakter ska inordnas inom auktoriserade företag för att kunna utöva sitt yrke och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2357 av Lars Jilmstad (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en rejäl genomlysning av polisens arbetsmetoder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2396 av David Josefsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för att tillåta auktoriserade bevakningsföretag att genomföra narkotikasök med sökhund och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa någon form av kvalitetskontroll av sökhundar för narkotika eller sprängmedel, exempelvis genom auktorisation, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om detektionsfilter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2449 av Rasmus Ling (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt stöd till avhopparverksamhet från kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2496 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om lagändringarna är tillräckliga för att stävja missbruk, svarthandel och bedrägerier med svenska pass och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående se till att regeringen följer upp riksdagens beslut och föreslår erforderlig lagstiftning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2500 av Cecilia Widegren (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt återkomma med konkreta lagförslag i de delar det krävs enligt tidigare tillkännagivande om samhällets skydd för näringsidkare och forskare som arbetar med djur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2504 av Arin Karapet (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida kommun/region ska ges en rätt till tillståndsgivning och ledning i relation till nuvarande lag avseende områden där ordningsvakter får tjänstgöra enligt 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om andra tillämpliga delar av lagen om ordningsvakter som kan behövas ändras i konsekvens till förslaget avseende 3 § och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2516 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur myndigheter kan samordnas så att brott kan förebyggas, förhindras och utredas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2524 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2535 av Kristina Yngwe (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det europeiska polissamarbetet och informationsutbytet avseende djurrättsrelaterad brottslighet måste stärkas och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för eftersöksjägare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ny lagstiftning för att säkerställa rätten att be om hjälp och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sina instruktioner till Polismyndigheten bör slå fast att polisen har en skyldighet att skydda minoritetsgrupper och marginaliserade grupper, som utsatta EU-medborgare, och i all sin verksamhet försäkra sig om en icke-diskriminerande tillämpning av lagen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att förbättra relationerna med utsatta EU-medborgare och den romska gruppen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2623 av John Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att införa ett belöningsssystem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2674 av Niklas Wykman m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten ska få ett tydligt uppdrag att löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att komma åt finansiering av terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2679 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa Amber Alert i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2709 av Lars Püss (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tullen behöver ökade befogenheter för att få bättre kontroll över den svenska gränsen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot trakasserier och brott på internet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska få större befogenheter att säkerställa att ordningslagarna följs och att beslut om avhysning ska gälla ett större område och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen måste ta brott mot jägare på stort allvar, då detta utgör extremistiskt politiskt våld, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motsvarande möjligheter att slumpmässigt kontrollera förare vad gäller påverkan av alkohol ska finnas vad gäller påverkan av andra droger om det kan genomföras med bibehållen integritet för föraren och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2782 av Pia Steensland m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att rättsvårdande myndigheter ska kunna koordinera spaning på nätet för att kartlägga försäljningen av dopningspreparat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om operativt mandat för Europol och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den analytiska kapaciteten hos Europol och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Eurojust och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbetsavtal med länder i EU:s närområde och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2828 av Ulf KristerSSon m.fl. (M):

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrad lagstiftning så att polisen kan genomföra hundsök efter narkotika på skolor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2832 av Ulf KristerSSon m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta konkreta och snabba åtgärder för att bekämpa gängkriminaliteten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens verksamhet bör renodlas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ordningsvakter bör ges befogenhet att utföra enklare men tidskrävande sysslor som i nuläget hanteras av polis och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet till visitationszoner och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa betydligt bättre förutsättningar för polisen att samla in och lagra biometriska uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör bli straffbart att lämna falskt alibi i polisförhör och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2895 av BoriAna Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för kommunerna att anlita ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2937 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt tiggeriförbud och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3036 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka möjligheterna för kommunerna att bidra till att motverka organiserad brottslighet riktad mot offentligt finansierad verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka polisens arbete mot seriebrottslighet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen i fler fall än i dag ska kunna publicera övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen möjlighet att besluta om s.k. zonförbud och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet till visitationszoner och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att klara upp fler brott och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga polisens möjlighet att betala ut tipspengar, särskilt i syfte att komma åt fler illegala vapen, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör bli straffbart att lämna falskt alibi i polisförhör och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de rättsvårdande myndigheterna ska få fler verktyg för att komma åt gängmedlemmar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra reglerna kring utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan statliga och kommunala myndigheter så att brottsbekämpande samarbete mellan kommun och stat underlättas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler civila poliser och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka polisens möjligheter att publicera bilder på gärningsmän och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3066 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt förbud mot tiggeri och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3067 av Johan Forssell m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta åtgärder i syfte att stävja missbruket av pass och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som grovt missbruk av urkund och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att system med automatiska gränskontroller i Sverige bör undersökas och att arbetet bör ges hög prioritet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statliga ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens verksamhet bör renodlas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer effektiv polis med tydligare mål och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att polisen har acceptabla svarstider när allmänheten söker kontakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att polisen har fullgod kompetens att upprätthålla det trafikövervakande arbetet i fråga om tung trafik och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3083 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om djurrättsextremister och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3084 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tryggheten för enskilda, näringsidkare och forskare som på olika sätt arbetar med jakt, djur- eller kötthantering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge i uppdrag åt Säpo att kartlägga djurrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa en särskild brottskod för brottslighet med koppling till djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättrad statistik bör föras kring brott mot bönder och andra djurhållande företagare genom att nya brottskoder införs och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3111 av Linda Ylivainio (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektivare drogbekämpning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3119 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förlängd eller ny lag om möjlighet till särskilda åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3121 av Paula Bieler m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad inre utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer resurser till Polismyndigheten för inre utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3134 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av nationella satsningar på förebyggande insatser i brottsutsatta bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3143 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gemensam nordisk gränsbevakning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3145 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra hanteringen av poliser som använt sina tjänstevapen för att oskadliggöra ett hot och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda fler alternativa vapen och skyddsutrustning till polisen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens tekniska arbetsverktyg och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ANPR-kameror och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbt stärka polisens förmåga och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationellt samarbete och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gränskontroller och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säkerhetskontroller för arbete inom myndighet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillfälliga arrester och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ljudupptagning av skottlossning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt för polisen att topsa i större utsträckning och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt att lagra biometriska uppgifter längre och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sekretess för myndighetspersonal och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökade befogenheter att genomsöka fordon, personer och fastigheter och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens samarbete med Kronofogdemyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3214 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka polisens befogenheter att göra razzior hos missbrukare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3223 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvidga polisens möjlighet till övervakning av tidigare dömda och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3225 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Tullverket befogenheter att stoppa och hålla kvar förövare för att sedan lämna en eventuell förundersökning till polisen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter inom begränsade områden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvarsutkrävande av chefer inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre it-system och teknik inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler mängdbrott ska utredas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för kommuner att få sätta in ordningsvakter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot brott med start i vissa områden och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyndsamt agerande avseende brottsofferportal för dem som utsatts för bedrägerier eller it-brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på våra myndigheter att använda blockeringsverktyg för internetsidor som innehåller barnpornografi och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skarpare krav för demonstrationstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hotelltillståndet är omodernt och bör avvecklas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av eftersöksjägare och ta krafttag mot våld och trakasserier mot jägare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättrad statistik bör föras kring brott mot bönder och andra djurhållande företagare genom att nya brottskoder införs och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för bättre statistik kring brott som begås mot bönder och andra djurhållande företagare, t.ex. genom införande av nya brottskoder och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens arbete med brott som begås i syfte att framkalla rädsla hos djurhållande företagare och anställda med anledning av deras yrkesval ska samordnas på nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3347 av Thomas Morell m.fl. (SD):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att polisfordon är rätt utrustade och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att digitala ansiktsgenkänningsverktyg även fortsatt kan användas, så att rättsväsendet kan upptäcka och rapportera filmade och fotade övergrepp och identifiera utsatta barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergård m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha en fungerande gränskontroll då det är påkallat och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska ges i uppdrag att kraftigt öka antalet inre utlänningskontroller och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska ges effektivare verktyg för inre utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrkts av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
60. Motioner som bereds förenklad		
2019/20:420	Niels Paarup-Petersen (C)	
2019/20:498	Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C)	
2019/20:523	Richard Jomshof (SD)	
2019/20:541	Adam Marttinen m.fl. (SD)	7
2019/20:550	Adam Marttinen m.fl. (SD)	1–3
2019/20:553	Adam Marttinen m.fl. (SD)	13–16, 18–20, 30 och 32
2019/20:554	Adam Marttinen m.fl. (SD)	20 och 23
2019/20:606	Angelica Lundberg m.fl. (SD)	16
2019/20:653	Anders Hansson (M)	
2019/20:880	Pål Jonson och Marléne Lund Kopparklint (båda M)	
2019/20:1279	Tuve Skånberg m.fl. (KD)	3
2019/20:1335	Anders Hansson (M)	
2019/20:1484	Lotta Olsson (M)	
2019/20:1486	Lotta Olsson (M)	
2019/20:1487	Lotta Olsson (M)	
2019/20:1594	Daniel Bäckström (C)	
2019/20:2535	Kristina Yngwe (C)	3
2019/20:2728	Andreas Carlson m.fl. (KD)	7
2019/20:2794	Johan Pehrson m.fl. (L)	3 och 6
2019/20:3069	Johan Forssell m.fl. (M)	14
2019/20:3143	Markus Wiechel och Alexander Christiansson1 (båda SD)	
2019/20:3145	Markus Wiechel och Alexander Christiansson1 (båda SD)	
2019/20:3191	Andreas Carlson m.fl. (KD)	5, 8 och 14
2019/20:3214	Markus Wiechel m.fl. (SD)	3
2019/20:3223	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1
2019/20:3347	Thomas Morell m.fl. (SD)	36